

İstanbul'daki

CEYHAN

Kültür ve Dayanışma Derneği

Yıl 2018 - Sayı 9

*30. Yılımızın
Heyecanıyla*

TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK DEPOLAMA KAPASİTESİ

1,6 MİLYON TON DEPOLAMA KAPASİTESİ İLE TÜRKİYE'NİN HER YERİNDE
TİCARETİN GELİŞMESİNE KATKI SAĞLIYORUZ.

- 200.000 M² A TİPİ GÜMRÜKLÜ YATAY DEPOLAR
- 325.000 M³ GÜMRÜKLÜ TAHİL DEPOLAMASI İÇİN ÇELİK SİLOLAR
 - 60.000 M³ LİKİT DEPOLAMA TERMİNALİ
- 250 BİN TON LİSANSLI DEPOCULUK TERMİNALİ

K. Atatürk

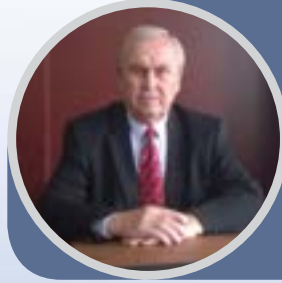
Bende Bu Vekainin İlk Hissi
Teşebbüsü Bu Memlekette
Bu Güzel Adana'da Doğmuştur.

K. ATATÜRK
Nutuk - 1927

Yönetim Kurulumuz

Salih SÖZER
Başkan

Muzaffer ÖNÜR
Başkan Vekili
(Kurucu Üye)

15 Haziran 1948 Ceyhan doğumlu olan Salih Sözer, Ceyhan Lisesi ve İstanbul Çapa İlk Öğretmen Okulu'nu bitirdi. Yükseköğrenimini 1976 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde tamamladı.

Profesyonel iş hayatına Kasım 1979 yılında İskenderun Çelik İş A.Ş.'de Bölge Müdürü olarak başladı. Ceyhan'da mali müşavirlik ve Osmaniye'de Karabay İnşaat'ta Muhasebe Müdürlüğü yaptı. 1981 yılı sonunda Ceytaş A.Ş.'de personel şefliğini üstlendi. Ardından Özmay A.Ş.'de personel müdürü olarak çalıştı. 1991 yılında Sabancı Holding çatısı altındaki çalışmalarına Pilsa A.Ş.'de başlayan Salih Sözer, Aralık 2000'e kadar burada Personel Şefliğini yürüttükten sonra Teknosa A.Ş.'ye İnsan Kaynakları Müdürü oldu.

2005 yılında Teknosa'dan ayrılarak kendi şirketi olan Sözer Danışmanlık'ı kurdu.

Personel ve endüstri ilişkileri alanındaki 40 yıla yaklaşan bilgi birikimi ve tecrübesini Sözer Danışmanlık'a aktaran Salih Sözer'in bu güne kadar danışmanlık ve eğitim verdiği şirketler:

Teknosa, Superonline, Trendyol, Colin's, Tab Gıda, Diasa, Carreforsa, Ep Electronic Partner, Olmuksa, Gratis, Porland, Elca Pegasusu olup Peryön-Bahçeşehir Üniversitesinin birlikte düzenledikleri İK sertifika programında Ücret Bordrolaması ve Yasal Boyutları konusunda eğitim vermektedir.

Ayrıca mesleki yayınlarda çalışma hayatı ile ilgili görüşlerini beyan eden yazılar yazmaktadır.

1936 Ceyhan'da doğdu. İlk ve orta (Motor meslek) Okulu Ceyhan'da tamamladı. 1956 Adana Meslek Lisesi; Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (ANKARA) mezunu olup 1960 yılında İş Bankasında memur olarak göreve başladı. Servis şefi olarak Erciş-Osmaniye-Sungurlu-Kozan'da bulundu. Trabzon'da ikinci müdürlükten sonra Divriği, Ürgüp, İnegöl, Ceyhan şubelerinde müdür olarak görev yaptı. 1985'de emekli olarak İstanbul'a yerleşti. Evli, dört çocuk babasıdır.

Kurulumuz

Av. Dr. Ali ÜREY
Başkan Yardımcısı
(Kurucu Üye)

Mehmet ULU
Sekreter

1963 yılında Adana Ceyhan'da doğdu. Sırasıyla, Ceyhan İsalı Köyü İlkokulu, Ceyhan Yaltır Kardeşler Ortaokulu, Adana Motor Teknik Lisesini bitirdi. Lisans öğrenimini İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde 1985 yılında tamamladı. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 1988 yılında, "Sosyolojik Açıdan Teokratik Devlet Yapısı ve Bu Yapının Cumhuriyet Öncesi Türk Devlet Yapılarıyla Karşılaştırılması" konulu tezle master, 1998 yılında "Bir Siyasi Rejim Tipi Olarak A.B.D.'deki Başkanlık Rejimi ve Türk Hukukçu Seçkinlerinin Türkiye'nin Başkanlık Rejimi ile Yönetilmesine Bakışı: İstanbul Barosu Örneği" adlı tezle bilim doktoru ünvanı almaya hak kazandı. Ceyhan Kültür ve Dayanışma Derneği'nin ve Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı'nın kuruluşuna iştirak etti. Ayrıca, kısa adı KOCAV olan Kültür Ocağı Vakfı'nın kurucu başkanı oldu ve halen başkanlığını yapmaktadır. Serbest avukat olarak çalışmakta olup evli ve iki çocuk babasıdır.

28 Ocak 1945 yılında Ceyhan'da doğdum. İlk öğretime Cumhuriyet İlkokulunda, ortaokul ve lise eğitimimi Ceyhan Lisesinde okudum. Yüksek okulu 1967 yılında İstanbul Galatasaray Üniversitesi İşletme Fakültesinde okudum. 1970 yılında henüz üniversite öğrencisiyken bir arkadaşım ile Reksan Reklam Kolektif şirketini kurduk. 1977 yılında ise Görsel Sanatlar Matbaacılık firmasını kurarak reklamcılık ile matbaacılığı bir arada yürüttüm. 1982 yılında sevgili eşim Zeliha hanımla dünya evine girdik. Altuğ ve Göktuğ adında iki oğlum ve dört torunum var. Halen çocuklarımla beraber iş hayatıma devam etmekteyim. İstanbul Ceyhanlılar Derneğinde yönetim kurulunda görev almaktan onur ve mutluluk duyuyorum.

Yönetim Kurulumuz

Ahmet ARI
Sayman

Ceyhan Burhanlı köyünden olup 1 Ekim 1953 tarihinde Osmaniye’de dünyaya geldim. Babamın işi nedeniyle 1961 yılında Ankara’ya taşındık. İlk, orta ve lise tahsilimi Ankara’da tamamladım.

1976 tarihinde Adana İktisadi Ticari İlimler Akademisi’nden mezun oldum. 1993 Yılına kadar Ankara’da yaşadım. 1990-1992 yıllarında Ankara’daki Ceyhanlıların dernekleşme çalışmalarında bulundum. 1993 yılından beri İstanbul’da yaşamaktayım. Evli, iki çocuk sahibiyim. Serbest muhasebeci mali müşavirlik ile iştigal ediyorum. 2008 yılından beri Ceyhan Kültür ve Dayanışma Derneği’nde yönetim kurulu üyesi olarak görev ifa etmekteyim.

Ahmet TALİ
Üye

1933 yılı Ceyhan’da doğdum. Cumhuriyet İÖO mezunuyum. Ceyhan da serbest meslek sahibi olarak çalıştım.

Ceyhan Gençlik ile Muradiye Gücü’nde futbol oynadım; Muradiye Gücü kuruluşuna önderlik ettim ve 1960’a kadar takım kaptanlığını görev edindim.

1960’lı yıllarda İstanbul’a yerleştim ve serbest ticaret olarak oto yedek parçacılığı işi ile ilgilendim. Şimdi emekliyim. Bir oğlum ve bir kızım var; oğlum bilgisayar programcılığı mesleğini icra etmekte, kızım ise İngilizce öğretmenidir.

Dr. Mehmet BAŞ
Üye

1955 yılında Ceyhan’da doğdu, ilk ve orta öğretimi Adana’da, liseyi İstanbul’da bitirdi. İstanbul Tıp Fakültesinden 1983’de mezun oldu. Sırasıyla 1986’da Or-Ahayım Hastanesinde, 1989’da International Hospital’de, 2002-2006 arası Acıbadem Hastanesi, 2006’da International Hospital, 2006-2008 yıllarında Acıbadem Bakırköy Hastanesinin başhekimliği görevinde bulundu. 2008-2010 yıllarında Acıbadem Maslak Hastanesinde, 2011 yılında Acıbadem tarafından alınan JFK Hastanesinin Başhekimliği ve Mesul Müdürlüğüne getirildi. 13 yıl Acıbadem Sağlık Grubunun idari

kadrosunda değişik kurullarda başkanlık ve üyelik yaptı, 2013 yılında ayrıldı.

2013’de Memorial Sağlık Grubu’nda görev aldı. 2014’de Serbest Danışmanlık yapmaya başladı ve Cihangir Vakfının kurulmasını sağladı. Şişli Hamidiye Etfal Hastanesinin Çocuk Acil Servisi, Çocuk Yoğun Bakım Servisi, Çocuk Hematoloji, Çocuk Onkoloji ve Çocuk Gastroenteroloji Servislerinin yeniden yapılması konusunda kuruma danışmanlık hizmeti vermiş olup, bunun yanı sıra bir çok irili ufaklı sağlık kurumuna danışmanlık hizmeti sunmaktadır.

2016-17 arası Anadolu Sağlık Ataşehir Tıp Merkezi’nde Başhekim ve Mesul Müdür olarak görev aldı. 2018 Nisan ayında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde Kolan British Hospital Grubunun İşletme Direktörlüğüne getirildi, halen bu göreve devam etmektedir.

Kurulumuz

Bülent PESOK
Üye

1954'de Ceyhan'da doğmuştur. Babası Ali Pesok annesi Makbule Pesok'tur. İlk, orta ve lise öğrenimini Ceyhan'da tamamladıktan sonra İstanbul'da kimya sektöründe iş hayatına başlamıştır.

1977 yılında Ekol Boya Vernik Sanayi'yi kurarak ülkemizin o dönemde yurtdışından ithal ettiği vernik ve yardımcı kimyasalların üretimine başlamıştır. 2014'den beri çalışmakta olduğu sektöre katkılarından dolayı İstanbul Ticaret Odası Kimya Komitesi üyeliğine seçilmiştir. Halen bu görevini de sürdürmektedir. Aynı zamanda bir Türk Sanat Musikisi sevdalısı olan Bülent Pesok, Ticaret Odası Musiki Cemiyeti'nde amatör olarak bu sanatı icra etmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Av. Fatma Kopan YILMAZ
Üye

1988 yılında Adana'da doğdu. Sırasıyla; Halil Rıfat Paşa İlkokulu (Sivas), Selçuk İlkokulu (Sivas), Nihat Işık İlköğretim Okulu (Kadıköy), Çağrıbey Anadolu Lisesini (Üsküdar) bitirdi.

Lisans eğitimini İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni 2010 yılında tamamladı. Halen İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde eğitime devam etmektedir. 2012 yılında Avukatlık Ruhsatnamesini aldıktan sonra İstanbul Barosu'na bağlı olarak çeşitli şirket bünyelerinde hukuk müşavirliklerinde şirket avukatlığı yapmıştır. 2015 yılından bu yana da kurucusu olduğu hukuk bürosunda serbest avukatlık ile Aktüerya ve Sigorta Hukuku alanında adli mahkeme ve tahkim bilirkişiliği yapmaktadır.

Güngör COŞKUN
Üye

1966 Ceyhan'da doğmuştur. Sakarya İlkokulu, Pamukeli Ortaokulu ve Ceyhan Lisesinden mezundur. Kurucu ortağı olduğu Perde Otomasyon Şirketi ile ithalat-ihracat yapmaktadır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Hamdi TURAN
Üye

1966'da Ceyhan'da doğmuştur. Sırasıyla Sakarya İlkokulu, Yaltır Kardeşler Ortaokulu, Özel Sey-

han Işık Lisesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesini bitirmiştir. (1988) Yine aynı Üniversitede Şehir ve Bölge Planlama dalında yüksek lisansını "Çukurova Bölgesine Yapılan Ülkesel Yatırımların, Ceyhan Kentine Etkileri ve Kent Gelişimi Stratejik Planı" tezi ile tamamlamıştır. (1991)

Evli, iki çocuk sahibidir. Şu anda ortağı olduğu şirket ile ticaret yapmaktadır.

CEYHAN BÜLTEN

Yıl 2018 Sayı 9

Sahibi

Ceyhan Kültür ve
Dayanışma Derneği Adına
Av. Abdi Pesok

Genel Yayın Yönetmeni ve Editör

Hamdi Turan

Yazı İşleri Müdürü

Recai Turan

Yayın Kurulu

Salih Sözer
Recai Turan
Mehmet Uğurluay
Aydan Özyurt
Nihan Taşkın
Bülent Pesok
Av. Fatma Yılmaz Kopan
Prof. Dr. Abdülkadir Donuk
Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya
Prof. Dr. Bilge Donuk
Dr. Fikri Aldatmaz
Muzaffer Önür
Mehmet Ulu
Av. Dr. Ali Ürey
Ahmet Arı
Ahmet Tali
Dr. Mehmet Baş
Güngör Coşkun

Sanat Yönetmeni ve Baskı Hazırlık

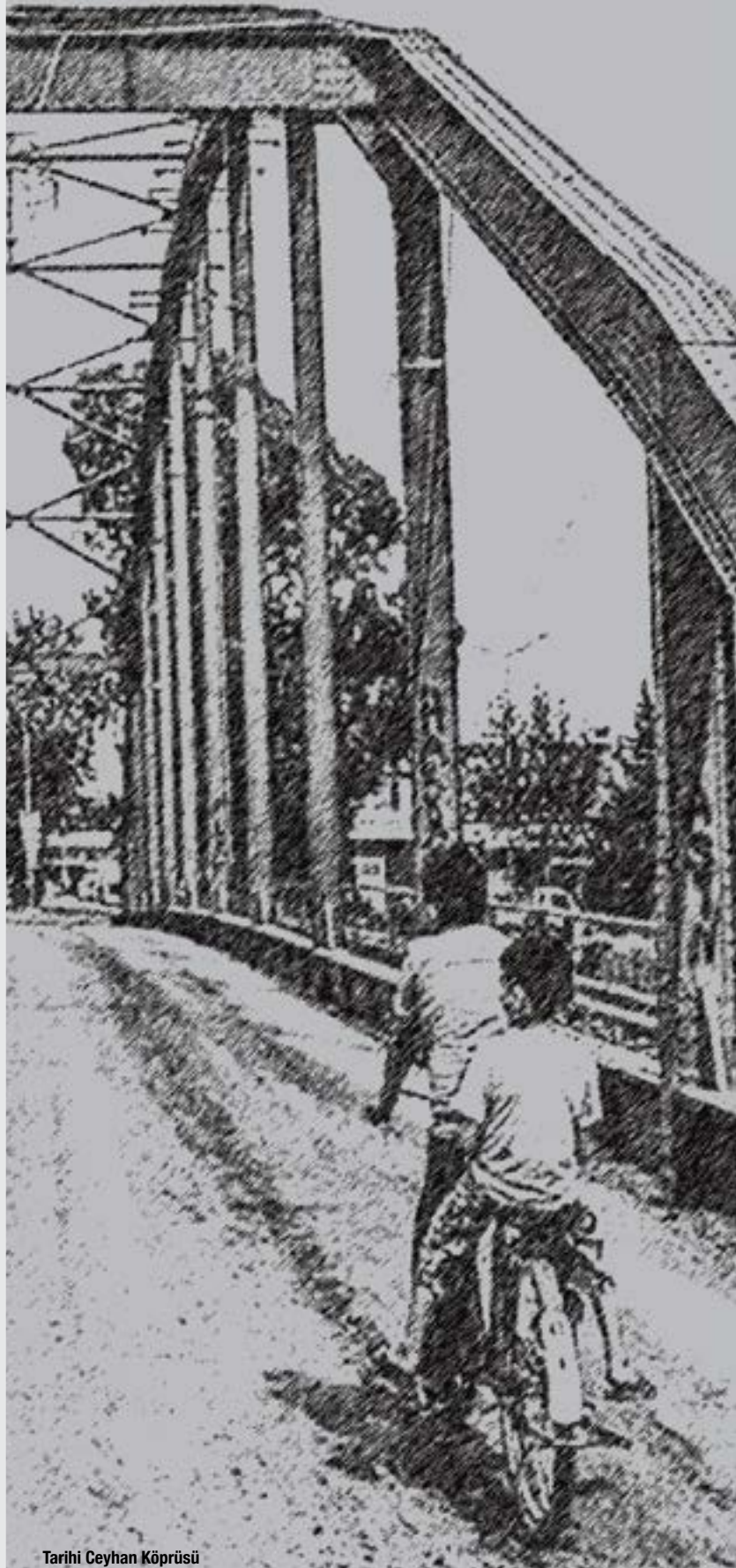
Selda Uğurluay - Punto Grafik
Tasarım ve Grafik Atölyesi

Baskı

Görsel Sanatlar Matbaacılık
www.gorselsanatlar.com.tr

Adres

Poyraz Sokak Poyraz Apt. No:4 Daire 11
Harbiye / İstanbul
Tel.: 0 212 296 65 26
Fax: 0 212 296 65 27
www.ceyder.com
ceyder@ceyder.com

Tarihi Ceyhan Köprüsü

Hamdi TURAN
Editör

Editör'den

İstanbul'da yaşayan sevgili Ceyhanlılar ve kendini Ceyhanlı hissedenden sevgili dostlar merhaba.

Hedefimiz sadece İstanbul'da yaşayan Ceyhanlıların memleket hasretini anlatan; klasik bir 'Memleket dergisi' yapmak değil; hedefimiz Ceyhan ve yakın çevresi hakkında sosyal, kültürel ve tarihsel bilgiyi de veren, günceli yakalamaya çalışan, içeriği zengin bir dergiyi yılda bir sayı olarak çıkarmaktır. Önceki sayımızı inceleyen, okuma fırsatı bulan dostlarımızdan aldığımız olumlu geri dönüşlerden, hedeflediğimiz çizgiyi tutturduğumuzu anlıyoruz. Olumlu-olumsuz geri dönüş yapan, eksiklerimizi samimiyetle bize ileten dostlarımıza teşekkür ederiz. İstanbul gibi dev bir metropolün, insanı ezen baskısına mağlup olarak, kendimize koyduğumuz 'Yılda bir sayı dergi çıkarma' hedefini ne yazık ki gecikerek yerine getirebildik.

1988 yılında kurulan derneğimizin 30. Yılıni kutlamanın heyecanı içindeyiz. Aralıksız olarak son 19 yılda verdiğimiz burs sayısı 1400'ü aşmıştır. Başlangıcından bu güne kadar, burs veren gönüllü zengin dostlarımıza çok ama çok teşekkür ederiz. Ceyder'in organizasyonuyla sayenizde gurbette olan bir çok öğrencinin eğitiminde sloganımız olan 'Yoldaki engelleri birlikte kaldıralım' ile onlara ek maddi imkân sağladık. Aynı zamanda dernek çatısı altında buluşturarak, İstanbul'da birbirlerini tanımalarını, üniversite eğitimi sırasında ve sonrasında birbirleri ile diyalog ortamı yaratmanın mutluluğu içindeyiz.

Ceyder'in bursiyer arkadaşlarımıza yılda üç kez düzenlediği seminerlerde, onların gözlerindeki ışıltıdan aldığımız enerji, tüm yorgunluğumuzu unutturmakta, hatta o ışıltı ilerlediğimiz yolu aydınlatmaktadır.

Bu dergi ve bundan sonra çıkaracağımız dergilerle, eski bursiyerlerimizle de bağlantıya geçmeyi hedefliyoruz ve onları; derneğin yapmış olduğu faaliyetlerinden birisinin ucundan tutmaya davet ediyoruz. Bu bayrak yarışında görev almak isteyen arkadaşlara, buradan kapımızın her zaman açık olduğunu beyan ediyor ve 'Sen yoksan bir eksikiz' diyoruz.

Sevgili dostlar, bu derginin adı CEYHAN'dır. Her sayıya yeni bir Ceyhanlıya ulaşabilmek umuduyla derginin her sayısında Ceyhan'la ve Derneğimizle ilgili özet bilgileri vermek durumundayız. Bu zorunluluktan dolayı dergi kendini tekrarlıyor gibi görünebilir. Bu algıyı elimizden geldiğince ortadan kaldırmaya çalıştık. Ama Ceyhan'ın deyimlerini, örf adetlerini, mutfağını, sosyal, kültürel ve idari yapısını, tarihi ve turistik yerlerini her sayıda güncelleyerek yer vermeyi, der-

neğimize ve dergimize yeni ulaşan dostumuzu bilgilendirmek amacıyla uygun gördük.

Bu sayımızda yayın kurulunda aktif çalışan Sn.Mehmet Uğurluay'a, Sn. Aydan Özyurt'a, Sn. Nihan Taşkın'a, Sn. Fatma Kopan'a ve derginin çıkarılmasında bize büyük destek veren Sn. Recai Turan'a ayrıca teşekkür ederiz. Ayrıca Y. K. Başkanımız Salih Sözer Beyin pozitif yönetim anlayışı her zaman komisyona güç vermiştir. Derginin oluşmasında komisyonun emekleri çoktur ve ateşleyici güç olmuşlardır. Derginin bu sayısında grafik ve sanat tasarımı emek harcayan Punto Grafik'den Sn. Selda Uğurluay'a ve her sayımızın basımında maddi manevi büyüklüğünü esirgemeyen Görsel Sanatlar'dan Sn. Mehmet Ulu ağabeyimize teşekkürü bir borç biliriz.

Önceki sayıda yazdığımız gibi, 'Bu dernek ne yapıyor?' sorusuna cevap verebilmek için, faaliyetlerimizi ve hedeflerimizi anlatmanın yollarından birisinin de dergi olduğunu düşünüyoruz. Annesi babası Ceyhan'da doğup da kendisi İstanbul'da doğan birisine Ceyhan sorulduğunda 'Ceyhanlıyım ama Ceyhan'ı hiç görmedim' veya 'Ceyhan'a ya cenazeye gidiyoruz ya da Düğüne, gittiğimizde de en fazla bir gece kalıyoruz, onun için Ceyhan'la ilgili bilgim çok azdır' diye cevap verenlere sesimizi duyurmak istedik. Ceyhan hakkında kısa kısa, sempatik, sıkılmadan okunabilen güncel bilgileri vermeyi ve en önemlisi annesine babasına Ceyhan'la ilgili soru sordurtabilmeyi hedefledik.

İstanbul'da yaşayan hemşehrilerimizin vefatlarında, bize gelen acı haberi kısa sürede cep telefonlarından mesaj çekerek duyurmaya ve cenazede bulunmaya çalışmaktayız. Eski sayılarımızda yer ayırdığımız 'Unutamadıklarımız' bölümüne bu sayıda da isimlere tek tek yer vermeden, onların kişiliklerini, hatıralarını ve isimlerini temsilen buradan anarak Allah'tan rahmet diler, nur içinde yatmalarını temenni ederiz.

Saygıdeğer Ceyhanlı dostlar, bu sayımız da umarız ki, okumaktan keyif alacağınız bir çalışma olmuştur. Gelecek sayılarda sizlerden fotoğraf, anı ve bilimsel katkılar bekliyoruz. (ceyder@ceyder.com) Başta dergimize yazı göndermek suretiyle ve yayım komitesinde emeğini esirgemedi katkı sağlayan hemşehrilerimize ve arkadaşlarımıza tekrar teşekkür ederiz. Gelecek sayıda tekrar görüşmek üzere..

Hamdi TURAN

Y. Mimar Şehir Plancı

Yönetim Kurulu Üyesi

İçindekiler

- 7 Editörden Hamdi TURAN
- 10 Başkan'ın Yazısı Salih SÖZER
- 11 Ceyhan Belediye Başkan V. Ali Alper BOYDAK
- 12 İstanbul'da bir Başkan'ın Mezarı Dr. Fikri ALDATMAZ
- 14 Başkan Vekili Yazısı Muzaffer ÖNÜR
- 15 BENİM IRMAĞIM (Ceyhan Nehrim) Gördüklerim - Yaşadıklarım Av. Abdi PESOK
- 18 Ceyhan Kültür ve Dayanışma Derneği, Kuruluşunun 30. Yılına Kutluyor
- 25 Burs Çizelgesi
- 26 Yönetim Kurulu
- 28 Bunları Biliyor muydunuz? Hamdi TURAN
- 34 Kısaca Ceyhan'ı Tanıyalım Mehmet UĞURLUAY
- 42 Köylerimiz Mehmet UĞURLUAY
- 60 Ceyhan Nehri ve Oadaki Yerleşmenin Tarihçesi Dr. Halil KURT
- 54 Ceyhan'a Verilen İsimler ve Bölgenin İsim Tarihçesi Prof. Dr. Abdülkadir DONUK
- 56 Eski Çağlardan Türkiye Cumhuriyeti'ne "Kilikya" ve
Ceyhan Bölgesine Yerleştirilen Aşiretler Aydan ÖZYURT
- 64 Göçler: Çukurova-Adana-Ceyhan Prof. Dr. Osman Fikri SERTKAYA
- 69 Kurtuluş Savaşı'nda Ceyhan Aydan ÖZYURT
- 74 4 İlden Daha Büyük; Fakat Türkiye'nin En Büyük 144. İlçesi: Ceyhan İnanç A. SÖZER

- 77 **Burhan Taşkın'la Söyleşi**
- 78 **Ceyhan'daki Tarihi Yerler ve Tarihi Yapılar**
- 83 ** ukurova'da Kaç Kale Var Biliyor musunuz?**
Okuyunca şaşıracaksınız İsmet İPEK
- 86 **Efsanelerimiz ve Adana'nın Tıp Tarihindeki Yeri** Recai TURAN
- 91 **Ceyhanlı Bir Hemşehrimizin Hayat Hikayesi: Bahattin Erding **
- 94 **Ceyhan Tayyaresi** Recai TURAN
- 97 **Ve Ceyhanlı Ozan Hasan** TURAN
- 104 **Yöresel Terimler, Deyimler, Dualar**
- 109 **Ceyhan ve çevresinde Düğün Adetleri** Nihan TAşKIN
- 113 **Ceyhan'ın Mutfağı** Av. Fatma Kopan YILMAZ
- 118 **Web Sayfamıza Gelen Yazılar** Halil İbrahim SERT - İbrahim DEMİR
- 119 **Ceyhan'ımızın Sokak Satıcıları** Ahmet TALİ
- 123 **Bir Köylü  ocuğu Gözüyle Eski Ceyhan** Fevzi SAÇLI
- 128 **İlk, Orta, Lise ve  niversite Eğitim ve öğretiminden Hatıralar** Prof. Dr. Osman Fikri SERTKAYA
- 130 **Tüketiciyi Etkilemede Sporun Gücü** Prof. Dr. Bilge DONUK
- 33 **Biraz da Gülelim** Halil ALTUNER
- 134 **Eskiye  zlem** Merziye DALOğLU

Salih SÖZER
Başkan

Başkan'ın Yazısı

DÜNDEN BUGÜNE CEYHAN VE İSTANBUL'DAKİ DERNEĞİMİZ

Beşerin mutlak olan bir doğum yeri vardır. Bu yeri baba ocağı olarak bilir, yurdum ve memleketim diyerek sahiplenir.

Doğduğu yeri ne kadar severse sevsin, eğitim, mecburi hizmet, çalışma şartları, evlilik gibi bahanelerle şartlar gereği hayatını ikame ettirmek için mutlaka ikinci bir yurt edinme mecburiyeti hâsıl olur. İnsanlar yeni yeri sahiplenirken, “doğduğumuz yer değil, doğduğumuz yer” derler. Yeni yerimiz, yeni umutlar yeni yaşam ve yeni yurdumuz olur.

Tüm bu gelişmelere rağmen eski yurt unutulmaz. Hele ki; bu yurttaki çocukluk ve gençlik yıllarınız da geçmişse, aile bireyleri ile bağlantılarınız devam ediyorsa, hatıralarınız, gelenekleriniz ve görenekleriniz gözlerinizin önünde daima canlanır ve sizi duygusal âlemlere götürür.

Ayrıca bu yer Ceyhan ise, duygunuz övünç ve tabir yerinde ise böbürlenme hissini içerir. 1948 Ceyhan doğumluyum. İlk, orta ve lise okul hayatım Ceyhan'da geçti. 1955 yılından itibaren Ceyhan'ı gözlerimin önünde büyük bir şehir olarak hayal ederim. Ortaokul ve lise yıllarını, hayal ettiğim zaman: Kadirli, Kozan ilçelerinde yaşayan kişilerin bulundukları yerlerde eğitimin kısıtlı alışverişin sınırlı olması ile kendi şehrinde bulamadığı imkânı yakın şehir ve her şeyin tedarikine sahip olan, sosyal yaşam ve tahsil yaşamını da içinde barındıran Ceyhan, komşu şehirler için, eğitim ve alışveriş merkezi, bölgenin cazibe şehri olarak gözükür.

Ceyhan, bulunduğu coğrafi konumu itibarıyla düz ovanın kendine verdiği güven, bilgi ve kültür birikimi ile Çukurova'nın en önemli yerleşim yeri olduğunu her zaman hissettirmiş ve her zaman Ceyhanlı olmaktan gurur duyulan bir belde olarak kalmıştır. O dönemdeki sinemasından tutun da tiyatrosu, konserleri ile zamanın meşhur sanatçılarının uğrak yeri ve kabul gördüğü yer-

lerden biridir. Halkın sosyal aktiviteler katılımı etkin ve şehre gelen sanatçıların da memnun kaldığı beldeden sayılırdı.

Hiç unutmam, 1969-1976 yılları arasında öğrenci ve çalışmaya başladığım İstanbul'da kavganın sürekli olduğu üniversite yıllarımda, Ceyhanlı kavgada dayak yese de dayak atsa da Ceyhanlı olarak kendini lanse eder kaçmağı olmadığı gibi düşüncesi farklı da olsa Ceyhanlı yardıma muhtaç Ceyhanlının daima yanında olmuştur.

Şu anda kader bizleri tekrar İstanbul'a yerleştirdi, yeni hemşehriler ve eski hemşehrilerle tasada ve sevinçte birlikteyiz. Kendi kültürümüzü İstanbul'da yaşatmayı amaçlıyoruz. Biliriz ki kendi kültürüne, ananene sahip çıkmaz isen, bulunduğu yerdeki diğer kültürün bir parçası olursun.

Hayalimiz:

1- İstanbul'daki tüm hemşherilerimizin her zaman uğradığı “Ceyhanlıların Evini” inşa etmek, memleketten gelen hemşehrilerimize de ev sahipliği yapmak, yılın her gününde birlikte olacağımız Ceyhanlıların evinde kendi kültür ve ananemizi yaşamak ve yaşatmak.

Ceyhanlı hemşehriler ile memleket özlemini gidermek, tasada ve sevinçte birliği sağlamak, dayanışmayı ve iletişimi arttırmak, çeşitli etkinliklerle memleketçiliğin gelişmesine katkıda bulunmak.

2- İstanbul'da bulunan hemşehrilerimizin tamamına ulaşmak, birlik ve beraber olmaktan sinerji doğmasına yardımcı olmaktır.

3- Ulaşamadığımız hemşehrilerimize en kısa sürede ulaşmaktır.

Bu dernek tüm hemşehrilerimize aittir, adı da Ceyhan Kültür ve Dayanışma Derneği'dir.

En kısa sürede birlikte olmak dileğimle, saygı ve sevgilerimi iletirim.

Sağlıkla kalın.

Ali Alper BOYDAK
Ceyhan Belediye Başkan V.

Sevgili Hemşehrilerim,

Kültürün, Medeniyetin, Tabiatın, Tarımın şehri Güzel Ceyhanımızın yaşanabilir bir kent olabilmesi için azim ve kararlılıkla çalışıyoruz.

Üzülerek ifade etmeliyim ki hemşehrilerimizden duyduğumuz en acı eleştiri 40-50 yıl öncesinin özlemini duymalarıdır. Demek oluyor ki Ceyhan ülke genelindeki gelişme ve büyümeden nasibini alamamış. Hala Ceyhan Nehrimize sırtımızı dönmüş durumdayız.

Sevgili Hemşehrilerim

Bu bir kader değil, Allah'ın izni ve sizlerin desteğiyle inşallah bu makûs talihi yeneceğiz. Ceyhan nehri ıslahıyla; modern parkları, yolları, sosyal alanlarıyla, yepyeni spor tesisleriyle gelecek nesillere yakışır bir Ceyhan oluşturmak için Ceyhan'ın dertleriyle dertlenerek devam edeceğiz.

Tüm hemşehrilerimi, saygıyla muhabbetle selamlıyorum.

Dr. Fikri ALDATMAZ
Onursal Başkan
Kurucu Üye

İstanbul'da bir Başkan'ın Mezarı

Derneğimizi kurduğumuzda bir yayın organı olsun istedik, adı ne olsun diye fikir teatisi yaparken, ben İstanbul'daki CEYHAN olsun dedim. Yönetim kurulundaki arkadaşlar önerimi kabul ettiler. Lisede okuduğumuz yıllarda Ceyhan Yüksek Tahsil Derneğinin Gıcık isimli yılda bir defa çıkan güzel dergisi vardı. Daha sonra lisemizin Işınsoy isimli aylık bir dergisi daha yayımlanmaya başladı. Biz de ilhamımızı onlardan almıştık.

İstanbul'da yaşayan Ceyhanlıların sosyo-kültürel yaşamlarını hemşehrilerimize iletmek, Ceyhanımızın tarihi, tarımsal faaliyetlerini; yemekten, oyun havalarına, geleneklerimize kadar İstanbul'daki hemşehrilerimize duyurmak adres ve meslek bilgilerini paylaşmak ana ilkemizdi. 8 sayı çıkardığımız bu dergi ile de sanırım bir hizmeti yerine getirmiştik.

Bu sayıda da 80 yıl önce İstanbul'da rahmetli olan bir belediye başkanının hayat hikayesini anlatmaya çalışacağım.

1959-60 öğretim yılında ortaokul 1.sınıfa kaydolmuştum. O yılın eylül ayında, rol modelim olan, rahmetli üç ağabeylerimden (Mustafa, Mehmet, Samet) Mehmet, Topsakal ailesinin en küçük kızları Nermin hanımla bir evlilik yapmıştı. Rahmetli ablam Hayriye (Akbulut) ve benim için oturacak bir konut gerekiyordu. İşte o güzel insanlar iki oda bir salonlu evlerinin kapılarını, yeni evli olmalarına rağmen gönül kapılarını da bize açarak maddi manevi hem analık, hem de babalık yaptılar. Bu fedakarlıklarını hiç unutmadım, unutamam da...

Bir gün sohbet esnasında, Nermin Yengeme; Anneniz Hacı Fatma Hanım Teyzeyi tanıma şerefine eriştik, babanızı çok erken kaybetmişsiniz biraz anlatır mısınız dedim, o da bana;

"Valla Fikriciğim ben kendisini anlatılanlarla hatırlıyorum. Babam 1900'lü yıllarda Kayseri'nin Akçakaya köyünden Ceyhan'a gelmiş. Tüccar çiftçilik yaparmış. Liyakati, dürüstlüğü sayesinde hemşehrilerimizin teveccühü ile 1933-1937 yıllarında Ceyhan Belediye Başkanlığı'na layık görülmüş. Ben iki yaşındayken böbreklerinden rahatsızlanmış. Tedavisi için İstanbul'a gitmesi gerekiyormuş. Annem beni de yanına alarak üçümüz birlikte gitmişiz.

Malumunuz olduğu üzere iki ağabeyim, üç ablam var. Henüz onlar da küçük. Sadece bir ablam evli.

Babam İstanbul'da vefat etmiş. O günün şartlarında, sosyo-ekonomik durumu iyi olmasına rağmen, (ulaşım) nakil zorluğu, biraz da İstanbul evliyalara şehri diyerek sanki bir vasiyette bulunmuş, düşüncesi ile mezar defni İstanbul'da yapılmış, ben ne babamı ne de mezarını görmedim." dedi. Bu olay beni çok duygulandırmıştı.

1965 yılında üniversitede okumak için İstanbul'a geldiğimde, dini bayramlar kış aylarına rastlıyordu. İslami geleneğimizden dolayı kabir ziyaretinin kutsal bir görev olduğunu düşünerek, Akbank'ta müdür olan oğlu rahmetli Şevket Topsakal'ın yönlendirmesi ile resimde görülen mezarı buldum. Edirnekapı'dan çıkınca, şehitliğin karşısındaki Mısır Tarlası mezarlığında gömülüydü.

Defalarca ziyaret etme şansına eriştim. 2009 yılında kızım Av. Özlem'in düğünü için ağabeyim, yengem ve büyük kızı Dilek davetime icabet ettiler. Onları otobüs terminalinden alıp, mezarlığa götürdüm. Nermin yengemin hiç görmediği baba mezarının başındaki vuslatı, hıçkırığa hıçkırığa ağlayışını, bir mezar taşına, bir eşine, kızına bir de bana sevinçle sarılışını hiç unutamam. 70 yıllık bir hasret bitmişti en azından.

Fikri Aldatmazın kabir ziyareti

Henüz kırklı yaşlarda, 2 erkek, 4 kız babası Şehri-Emin Hacı Ahmet Topsakal torun sevgisi tatmadan rahmetli olmuş 1939 yılında. Ölümünden bir yıl sonra ilk torunu olmuş. Hepimizin yakından tanıdığı iyilik meleği rahmetli Av. Erkan Tekin. Daha sonra Allah yirmi torun nasip etmiş. Onların iki tanesinin ben amcası oluyorum. (Dilek Uzel, Fatma Geçioğlu) Bu bilgilerin kaynağında torunlarından İstanbul Beyoğlu 24. Noterliğinden emekli Av. Özkan Sönmez, Atilla Topsakal ve merhumun adını yaşatan Ahmet Topsakal'dan aldım. Merhumun onları gördüğünü düşünüyorum. Neden mi? Amel defteri kapanmamıştır da ondan. Zira islamın üç şartı, sadaka-i cariyeye, ilim irfan, hayırlı evlatlar yetiştirdiği düşüncesindeyim. Resimde görülen başkanın Cumhuriyetin 10.yılında tam bir demokrasi, Atatürk sevdalısı olduğu cebindeki mendili, gömleğindeki kravatı ve çok sık kostümüyle o günün Türkiye'sini ne güzel temsil ediyor. Mezarlıklar bir ulusun bir medeniyetin kimliğidir, tarihi belgesidir.

Hak edenlere hakkının teslim edilmesi ile bu yazıyı, benim de sıhri hısımlım olan, Ceyhan'da bir caddeye adı verilen bu büyük zatı tanıtmak. Ve de ahde vefa borcunu ödemek için yazdım.

Yolu mısır tarlası mezarlığına düşenleriniz olursa bir fatiha onun için, bir fatiha kendi geçmişleriniz için okursanız hayırların en yücesine ermiş olursunuz. Sıkmadım inşallah. Nur içinde yatsın, saygılarımla.

Fotoğraflarda gördüğünüz torunu Atilla ile üç ay önce mezarını birlikte ziyaret ettiğimiz, merhumun kendi adını taşıyan Ahmet Topsakal'ın (oturan) 9 Eylül 2018 günü Kayseri'de vefat ettiği haberini teessürle almış bulundum. Merhume rahmet, geride kalanlara sabır dilerim.

HACI AHMET TOPSAKAL

Atilla Topsakal (ayakta), Ahmet Topsakal (oturan) ile Fikri Aldatmaz beraber

Dr. Fikri ALDATMAZ

Onursal Başkan (Kurucu Üye)

1948 yılında Ceyhan'ın Burhanlı köyünde doğmuşum. İlkokulu köyümde, orta öğrenimimi Ceyhan Lisesi'nde tamamladım. Daha sonra İ.Ü. Diş Hekimliği Fakültesi'den mezun oldum, 45 yıldır serbest diş hekimi olarak çalışmaktayım. Evliyim, 3 çocuk ve 3 torun sahibiyim.

Muzaffer ÖNÜR
Başkan Vekili
(Kurucu Üye)

Değerli Hemşehrilerim, merhaba

Ahir ömrümüzün zaman tüneline şöyle bir dolaştım. 25 yıllık bankacılık görevimden sonra 30 yıl süresince de derneğimizde hizmete talip olmuşum.

30.yılımı kutlayacağımız bu gün, ilk günkü heyecanı halen yaşamaktayım. 40-45 yönetim kurulu üyesi ve üç başkanım ile çalıştım. Bütün kararlarımızı oy birliği ile aldık. Kimseyle bir sorun yaşamadım. Bu vesile ile herkese hakkımı helal ediyorum. İnşallah onlar da bana helal ederler. Her güzel şeyin bir sonu vardır. Sağlığım ve beden gücüm elverse de, seve seve bir otuz yıl daha halka hizmet, hakka hizmettir anlayışı ile yine birlikte çalışabilsem.

Mutluyum, çünkü yeni yetişen genç kadrolarımız aldıkları bayrağı en yüksek noktaya taşıyacak bilgi ve beceriye sahipler. Bizden daha güzel çalışmalar yaptıklarını görüyor ve takdir ediyorum. 1400'ü aşan öğrenciye; eğitime katkı payı adıyla yaptığımız bursla yanlarında olduk. Şimdi onlar vatan sathında çok güzel görevlerde bulunuyorlar. Onlardan isteğim; kendilerini, ailelerini, vatanlarını çok ama çok sevmeleridir. Ayrıca dernekte geçen güzel günlerinden dolayı bizi ve CEY-DER'i unutmamalarıdır. Unutmayacaklarından da eminim.

Bundan sonraki yaşamlarında da başarı, mutluluk ve sağlık diliyorum.

Bu vesile ile tüm hemşehrilerimizin derneğimizin 30. Kuruluş Yılımı kutluyor, sevgilerimi sunuyorum.

Av. Abdi PESOK
Ceyhan Kültür ve Dayanışma Derneği
Kurucu Başkanı

BENİM IRMAĞIM (Ceyhan Nehrim)

Gördüklerim - Yaşadıklarım

Çocukluğum Ceyhan'da geçti, 1968 yılında Ceyhan Lisesini bitirip Üniversite için İstanbul'a gidinceye kadar Ceyhan'da yaşadım.

Her insanın kişiliği bu dönemde oluşur, İstanbul'a geleli 50 yıl oldu, ama kişiliğim, anlayışım, tartışmasız Ceyhanlı olarak kalmaya devam etti.

Geriye dönüp baktığımda, Ceyhan denilince gözümüm önüne gelen bazı özellikler ve silüetler var. Hükümet Konağı ve önündeki Atatürk'ümüzün büstü var, şu anda yıkılmış olan Konakoğlu mahallesindeki Dedem Abdi Emmi (Tekin)'den

kalan dedemden beri yaşadığımız ve büyüdüğümüz ev var, Çarşı/Ulu Camii (Abdülkadir Ağa Camii) var, Teyyareli Konak var, Tren İstasyonu var, Ceyhan Lisesi var, Siptilli var, aşağı çay bahçesi var, Yılan Kale var, Ceyhan Demir Köprü var ve en çok da, süzülüp giden Ceyhan Nehri (Irmak) var.

Ceyhan'dan uzakta kalmış her Ceyhanlının, gözünü kapadığında düşündükleri çoğunlukla bunlardır. Tabii ki bunlarla sınırlı değildir. Hepsi saymamıza yer ve zamanımız müsait olmadı-ğından bunlarla iktifa ediyorum.

Yılankale'den Ceyhan Nehrinin görünümü

Ceyhan'ımızın özelliklerinden olan, Ceyhan nehri/ırmak ile ilgili birkaç hatıramı ve konuyu aktarmak istiyorum:

Rahmetli babam Ali PESOK  ift i idi, 1962-1965 yılları arasında, Mülkiyeti, Eski  ift ilik ortağı Abdurrahman KORUKLU'ya ait, 100 dönüm kadar Pamuk tarlası ile 50 Dönüm kadar bahçeyi işlemektedir. Bahçenin ortasında küçük bir ta  ev vardı. Her türlü turun  iller ve Çukurova meyveleri vardı, bizler oraya, bütün olarak "Tarla" değil pamuk ekilen tarlayı görmezden gelerek "Bahçe" derdik.

Bahçe, Ceyhan'ın eskiden Kumluk olan, spor müsabakaları ve at yarışları yapılan, şimdiki a a lık bölge tarafından, Aydemir (Aytemur) ve Caynak (Civantayak)'tan geçilerek gidilen, O zamanki Ceyhan'ın bitiminden, 2-3 km sonraki bir yerdeydi. Yanından Ceyhan nehri geçerdi, tam bizim bahçenin hizasında, nehrin içinde bir ada olu mu tu, adanın iki tarafından da a a ıya doğru ırmak akardı, tarladan o küçük adaya geçerdik, zaman zaman kısıra ımızı ve tay'ını da o adaya ba ıbo  bırakırdık.

Pamuklar toplandığında, ertesini gün,  ukobirli e veya T ccara götürmeden evvelki gece, Abilerim ve Karde lerimle birlikte, pamuk harallarının yanında oturur sabaha kadar beklerdik. Bu, bir ritüel idi, gece, sabaha kadar, b y  kler hikayeler ve olaylar anlatır, bizler de dinlerdik. Tam bu sıralarda, gece yarısı, yanı ba ımızdan akıp giden ırmaktan sesler gelirdi, sanki birkaç insan, kimi kaba ve gürültülü, kimi daha az gürültülü ve ince bir sesle ba ırır gibi, anlam veremedi imiz seslerdi, tabi, biz çocuklar, ürperir, biraz da korkarak birbirimize sokulurduk.

 rperti ve korkumuzun bir nedeni de, ertesini gün, aynı ırmakta yıkanaca ımız/ imece imiz ger e iydi.

Rahmetli babamıza o sesleri anlattı ımızda, bize; " ocuklar, korkmayın. Merak edin ama endişe etmeyin, fazla gürültülü ses çıkaranlar Su Koyunudur, az gürültülü olanlar ise Su

 ti'dir. Su koyunu zaman zaman görülür. Ama su iti buralarda ya ar. Hatta, ırmakta gördüğünüz dallardan oluşan, baraj gibi seti de onlar yaparlar, hem altında yaşarlar, hem de yiyecekleri balıkları tutarlar" diye anlatmıştı.

Bahçe hizasında, ırma ın viraj gibi döndüğü yerde, ırma ın "yar" yaptığı yerde, keskin dik toprakta, küçük küçük delikler vardı, bu deliklere kahverengi/Yeşil renkte, ser eden b y   e, g vercinden k     e, biraz da, Hakkuran dediğimiz Kumrulara benzer kuşlar, bu deliklere, girer girer çıkarlardı, bunlar da "arı ku ları" idi, biraz ürkek ve sevimli ku lardı.

O dönemde, Ceyhan nehri üzerinde 1975 yılında yapılan "Arslantaş Barajı" henüz yapılmamı tı, o nedenle, genellikle/çoğu zaman, bahar aylarında, karlar eridi inde, ırmak ta ardı. Irma ın karşı tarafı çamur renkli bir deniz gibi olur-

Su koyunu veya Akdeniz/Tatlısu foku

du, tamamen mil'li su olurdu, bazen, a a ı çay bahçesini de su basardı. Bahar sellerinden sonra sular çekildiğinde, özellikle  n  çekilmelerde, bir takım çukur tarlalarda, balıklar sıkı ır kalırlardı,

An Ku u ve Yar'daki Yuvası

Benim Ceyhan Nehrim, Benim Irmağım da çok değişti, bu anlattıklarımı benim gibi gören halen çok sayıda insan vardır.

tarla sahibi, bunları toplar, yer veya komşularına dağıtır. O sıralarda, “Allah adama kısmet verirse, tarlasından balık toplar” diye sözler söylenirdi. Bu konuya, mavra’lar içinde de çokça yer verilirdi.

Bir defasında, hiç unutmam, böyle bir sel sonrasında, bir köylü, tarlasında sıkışan çok büyük bir yayın balığını (3-4 metre boyunda) bir naylona(Römorka) yüklemiş, yanına da teraziyi koymuş, kilo kilo, sata sata, demir köprüden çarşı camisi, oradan da, postahane tarafına, ana caddede, gittiğini gördüğümüz oldu.

Bir gün, yaşıtımız arkadaşlar, “Balıkçı Ali Emmi’ler, ağ ile balık avlarken, ağlarına su koyunu takılmış, su koyunu tutmuşlar, Siptillinin ortasındaki balık satılan tezgahın altındaymış” dediler. Hemen, Rahmetli Babamın su koyunu ile ilgili anlattıkları aklımıza geldi. Kardeşim Cavit PESOK ile birlikte Siptilliyeye gittik, tam ortasında balık satılan tezgahın altındaki tel pencere yerden bakıp içindeki su koyununu gördük, bıyıkları ve iri gözleri dikkatimizi çekmişti. Adam gibi bakıyordu.

İrmak canlılarından, yayın balığını ve arı kuşlarını çok sık bir şekilde görmemize rağmen, su koyununu sadece bir defa anlattığım vesile ile görmüştük, ancak, yöresel ismi ile su iti’ni, ırmağa inşa ettiği ve gördüğümüz setten ve çıkardığı seslerden, varlığını bilmemize ve hissetmemize rağmen, hiç görmemiştik.

Daha sonraları, hayatımızın ileriki dönemlerinde, teknoloji gelişti, televizyonlarda tüm ta-

Yayın Balığı

biat, ayrıntıları ile gösterilmeye başlandığında, özellikle “Belgesel” programlarında anladık ki, Yöresel ismi su koyunu olan canlı, büyük olasılıkla Akdeniz foku veya Tatlısu foku’dur. Su iti denilen de, büyük ihtimalle kunduz’dur.

Bu anlattıklarımın sonrasından geçen 55 yıl içinde, tüm Dünya ve Türkiye çok değişti, Dünyada ve Türkiye’de tabiat da değişti, çok bozuldu, bir kısmı yok oldu veya yok olma noktasına geldi,

Benim Ceyhan Nehrim, Benim Irmağım da çok değişti, bu anlattıklarımı benim gibi gören halen çok sayıda insan vardır. Yayın balığı halen çıkıyor, belki 4 metrelik değil ama 2,5-3 metrelik balıklar çıktığını duyuyorum. Arı kuşu halen olabilir, Ancak, su koyunu ve su itinin Ceyhan nehrinde/Irmakta, tükendiğini veya çok azaldığını düşünmekteyim.

Benim Ceyhan Nehrim, Irmağım, böylesine canlı, sıcak, doğa cennetiydi.

Tabiat kirlendikçe, canlıların sayısı ve çeşitliliği azalacaktır. Kaçınılmazdır. Irmağımızın 55 yıl önceki, canlı, tabiat kokan ve güzel durumunu sizlere aktarmak ve sizlerle paylaşmak istedim.

Saygılarımla.

Ceyhan Kültür ve Dayanışma Derneği, Kuruluşunun 30. Yılı'nı Kutluyor.

İstanbul'daki Ceyhanlıların 1988'de kurduğu Ceyhan Kültür ve Dayanışma Derneği'nin, kuruluşunun 30. yılını kutlamanın heyecanı içindeyiz. Derneğimizin kuruluş amacı; Anayasada yer alan Demokratik, Laik ve Sosyal Hukuk Devleti ilkelerinden taviz vermeden, İstanbul ve yakın çevresinde ikamet eden hemşehrilerimize; kendini 'Ceyhan Dostu' sayan sevgili dostlarımıza ve özellikle gurbete gelerek İstanbul'da öğrenim gören üniversiteli gençlerimize, insan sevgisini temel sayarak Ceyhan'ın örf, âdet ve kültür zenginliğini tanıtmayı, hatırlatmayı, kısmen de olsa yaşatmayı hedef edinmiştir.

Derneğimiz, 1988 yılında Ceyhan'a gönül vermiş, kendilerini rahmetle andığımız Merhumlar

Sabri Yiğit, İbrahim Durnacı, Erol Yiğit, Talip Yıldız, halen katkılarını esirgemeyen; Saygıdeğer Arkadaşlarımız: Kadir Altıntop, Mustafa Ekinci, Zeynel Eskitürk, Abdi Pesok, Fikri Aldatmaz, Cavit Pesok, Ali Ürey tarafından Avukat Abdi Pesok'un yazıhanesinde kanuni ikamet gösterilerek kurulmuştur. 1988 yılında Av. Abdi Pesok kurucu başkanlığında kurulan derneğimizin Kurucu Yönetim Kurulu; Abdi Pesok, Fikri Aldatmaz, Mustafa Ekinci, Kadir Altıntop, Sabri Yiğit'ten oluşmuştur. Bundan sonra yapılan genel kurul seçimlerinde yönetim kurulu sayısı 11'e çıkarılmıştır.

1989'dan 2014 yılına kadar 26 yıllık 'Dernek Başkanlığı' görevini büyük bir özveri ile yerine

getiren Sn. Dr. Fikri Aldatmaz ve yine 1989'dan bugüne kadar "Başkan Vekili" olarak halen bu görevi yürüten öğrencilerin 'Muzaffer Amcası' Sn. Muzaffer Önür ağabeylerimizin derneğe emekleri çok fazla ve takdire şayandır. İstanbul'daki Ceyhanlılar olarak teşekkür ederiz.

1996'da Sn. Bahattin Erdinç'in büyük maddi desteği ve önderliğinde, bir grup Ceyhanlı hayırseverin de maddi desteği ile Harbiye gibi İstanbul'un merkezi bir semtinde yan yana iki daire satın alınarak birleştirilmiştir. Bu vesile ile derneğimize maddi manevi katkıda bulunan bütün hemşehrilerimize; "Ceyhan ve Ceyhanlı Dostu" olan arkadaşlarımıza yürekten teşekkür ederiz.

Özel günlerimizde Ceyhanımızın vazgeçilmez tadı olan kebabını; yine Ceyhanlı ustalarımıza lokalimizde bu iş için ayrılan bölümde yaptırarak, şalgam ve halka tatlı eşliğinde 80-90 kişiyi, salonumuzda ağırlama olanağı bulmaktayız. Lokalimizde sosyal bir derneğin sahip olması gereken her türlü mekân mevcuttur. Salonumuz aynı zamanda kermes, doğum günü, öğrenci buluşma ve partilerine hizmet edebildiği gibi; sabit kurulu görsel ve işitsel sunum olanaklarıyla, sıra düzeninde 80-90 kişilik öğrenci grubuna seminer salonu olarak da hizmet verebilmektedir.

Derneğimizin kuruluşundan bu güne kadar gönüllü görev yapan, gösterdikleri emek ve çaba karşısında büyük takdir ve beğeni toplayan Saygıdeğer Kardeşlerimiz: Olcay Ayrancı, Olcay Turan, Nazan Önür, Gülizar Tohumoglu, Belkıs Kandemir, Şükran Abaoğlu, Narin Abaoğlu,

**30.yılıni dolduran derneğimiz,
1999 yılında 'Yoldaki Engelleri Kaldıralım' kampanyası başlatmıştır. 19 yılda 1400'ün üzerinde genç arkadaşımıza İstanbul'da yardımcı olmaya çalışarak eğitim bursu verdik. Her yıl evinden uzak; ortalama 80-90 genç arkadaşımızla bir araya geldik.**

Müzeyyen Balkaş, Nevin Özer, Mesrure Akkaya yıllarca öğrencilerimize yönelik sosyal faaliyetler düzenlemişlerdir. Ayrıca kendi elleriyle hazırladıkları ev yemeklerini öğrencilerimize sunarak, öğrencilerimizin kaynaşmasını sağlamak amacıyla; bir araya gelip toplantılar yapmışlardır. Her toplantıda, kendilerinden sonra gelen kuşağa 'Butür sosyal etkinliklerin bir bayrak yarışı' olduğunu anlatmışlar ve arkalarından gelen kuşağa bu

heyecanı aşılamak istemişlerdir. Yaptıkları çalışmalar azalmış gibi görünse de, bu heyecan ve etkinlikler zamana uyum sağlayarak; farklı yeni etkinliklerle devam etmektedir.

Dernek adına bu güne kadar iki kez yurtdışı ve sayısız yurt içi gezisi, büyük bir özveriyle Sn. Muzaffer Önür, Sn.Nazan Önür ve Sn.Olcay Turan'ın organizasyonu ile gerçekleşmiştir. Bu geziler, dernek içi kaynaşmayı sağladığı gibi, derneğe önemli ölçüde maddi katkı da sağlamıştır.

Derneğimiz 30. yılını doldurmuştur. Kuruluşunun ilk yıllarında büyük bir heyecanla yapılan bu tür etkinliklerin devamı için bayrak yarısına devam etmek zorundayız. Dünyanın en büyük metropollerinden biri olan İstanbul'un kargaşasına yenik düşmeden, mevcut yönetim olarak derneğimizin etkinliklerini çoğaltarak, heyecanımızı korumaya devam ediyoruz.

Ceyhan'ın Kurtuluş Günü olan 6 Ocak tarihini sembolleştirerek, 1988'den 1995'e kadar her yıl İstanbul'un büyük otellerinde '6 OCAK' gecesi düzenlenmiştir. Daha sonraki yıllarda ekonominin getirdiği zorluklardan dolayı ne yazık ki yapılamamıştır. Son yıllarda ise Ceyhanımıza özgü olan, soğuk kış günü kahvaltısının vazgeçilmez içeceği "NOGAY ÇAYI"nı da yaşatmayı amaçlayarak, Ocak ayında "NOGAY ÇAYLI SABAH KAHVALTILARI" düzenlemekteyiz. İlk başlarda dernek lokalimizde başlayan kahvaltılar, hemşehrilerimizden gelen yoğun talep üzerine 300 kişilik büyük otel salonlarında yapılmaktadır. Her yıl Ramazan Ayında düzenlediğimiz "İFTAR

YEMEKLERİ" derneğimiz etkinliklerinin vazgeçilmezidir. Her iki etkinlikte tabiri yerindeyse büyük küçük, çoluk çocuk bir araya gelip, hasret gidermekteyiz. Zaman zaman bu etkinliklere Ceyhan veya Adana'dan misafirlerimizde özel davetlimiz olarak katılmaktadır.

Derneğimiz salonunda, dernek üyesi olan gönüllü hanımlar tarafından yemekli aile toplantıları ilk kuruluş yıllarının verdiği heyecanla daha sık yapılmaktaydı. Ne yazık ki kuruluş yıllarındaki kuşağın yaşlanması ile bu yemekli toplantılar azalmıştır. Ama hala derneğimiz; arzu eden üyelerimizin mutlu veya acı günlerinin ritüelleri sayılan kına gecesi, doğum günü veya mevlitlerini lokalimizde gerçekleştirmek için hizmetlerindedir. Derneğimizde (amatörce de olsa) görüntü, ses ve müzik sistemimiz mevcuttur.

1990'dan 1997'e kadar ara vermeden, aralıksız her yıl "İstanbul'da ki Ceyhan" adıyla dergi çıkardık. İstanbul'da yaşamının malum sorunları ve zorluklarından dolayı dergiye uzun bir süre ara verdik. İki yıl önce kendimizi affettirmek istercesine kapsamlı bir sayı çıkararak, İstanbul'da yaşayan yeni kuşak Ceyhanlılara Ceyhan'ı tanıtmayı hedefledik. Bu sayıda da aynı heyecanı taşıyoruz.

İstanbul'da yaşayan yeni kuşak Ceyhanlılara her şeyden önce; Ceyhanımızın mevcut jeopolitik konumunu iyi tanıtmak, kafalarında soru işaretleri bırakarak merak duymalarını, anne babalarına soru sormalarını hedeflemekteyiz. Bunu başarabilirsek ne mutlu bize.

Burs alan öğrenci arkadaşlarımızın iş hayatına daha emin adımlarla başlayabilmesi, kariyer planlamasını daha güzel yapabilmesi için İnsan Kaynakları Uzmanı aynı zamanda derneğimizin şu anki başkanı Sayın Salih Sözer'in katkılarıyla birçok defa dernek binamızda seminerler tertip lenmiştir. Onlara çalışma hayatında karşılaşılabilecekleri zorluklar anlatılmış ve nasıl üstesinden gelinebileceği konusunda bilgi verilmiştir. Ayrıca her sezon üç kez değişik sektörlerle, ilgili konusunda uzman kişileri derneğimizde ağırlayarak, öğrenci arkadaşlarımıza seminer vermelerini sağladık. Tabii ki, seminer sonrası kebab-şalgam-halka tatlı vazgeçilmezimizdi.

**Derneğimiz 30. yılını
doldurmuştur. Kuruluşunun ilk
yıllarında büyük bir heyecanla
yapılan bu tür etkinliklerin
devamı için bayrak yarışına
devam etmek zorundayız.**

Ceyhanlı olup da İstanbul'da vefat eden hemşehrilerimiz sahipsiz değildir. Dernek yönetimine vefat bilgisinin zamanında gelmesiyle doğru orantılı olarak mutlaka vefat eden kişinin ailesi ile ilgili iletişim bilgilerini ve cenazenin nereden kalkacağı konusundaki bilgileri cep telefonlarına mesaj gönderilmeye çalışıyoruz. Hatta çoğunlukla yönetimden bir iki arkadaşımızla beraber acıyı paylaşmak için cenazede bulunmaya çalışıyoruz.

30. yılını dolduran derneğimiz, 1999 yılında 'Yoldaki Engelleri Kaldıralım' kampanyası başlatmıştır. 19 yılda 1400'ün üzerinde genç arkadaşımıza İstanbul'da yardımcı olmaya çalışarak eğitim bursu verdik. Her yıl evinden uzak; ortalama 80-90 genç arkadaşımızla bir araya geldik. Öğrenci sayısının ve burs tutarının artmasının yanı sıra "YOLDAKİ ENGELLERİN KALKMASI"nın maddi imkânlar dahilinde olduğunun farkındayız.

Sevgili Hemşehrimiz, verdiğiniz bursların en doğru yere ulaşmasını sağlamak ve eski öğrencilerimizin öğrenim durumlarını bir derece de olsa kontrol edebilmek için; her yıl burs dönemi başında, minimum beş kişilik heyetin kontrolünde ‘kılı kırk yararak’ mülakatlarının yapıldığını biliyor muydunuz?

Sevgili dostlar; imkânlarınız elveriyorsa, desteğinizi bekliyoruz. Yardımın azı çoğu yoktur sevgili dostlar. Kimi dostlarımız var üç kişi birleşip bir burs verir, kimi dostumuz üç-beş bursu birden verir. Bizler için derneğimize gelen her bağış, miktarına bakılmaksızın önemli ve teşekkürle değerlidir. Burs için ödediğiniz her bağış; doğrudan doğruya ihtiyaç sahibi öğrencilere ödendiği için “ZEKAT VE FİTRELER” de burs olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, çevrenizde Ceyhanlı bildiğiniz burs ihtiyacı olan üniversite öğrencilerini de derneğimize yönlendirmenizi rica ediyoruz.

Bu çerçevede, TÜRKİYE İŞ BANKASI - TEŞVİKİYE İSTANBUL Şubesinde 1074-264197 no.lu (TR67 0006 4000 0011 0740 2641 97) burs için ayrı bir hesap açılmış, burs bütçesi ile dernek bütçesi birbirinden tamamen ayrılmıştır. Yapacağınız yardımlar için, hem derneğimiz, hem de öğrencilerimiz adına şimdiden şükranlarımızı sunuyoruz.

Her yıl bir şekilde size ulaştırmaya çalıştığımız broşürlerde yukarıdaki ana fikir verilmeye çalışılmıştır. Kuruluş amaçlarımızın başında; İstanbul’a üniversitede okumak amacıyla gelmiş öğrencilerin başvurabileceği ve gereken desteği göreceği ilkesi gelmektedir. Verilen bursların son şeklini, yıl bazında üniversite dağılımını, belde, merkez ve köylere göre ayrımını gösterir tabloyu bu dergide bulabilirsiniz.

Sevgili Hemşehrimiz, verdiğiniz bursların en doğru yere ulaşmasını sağlamak ve eski öğrencilerimizin öğrenim durumlarını bir derece de olsa kontrol edebilmek için; her yıl burs dönemi başında, minimum beş kişilik heyetin kontrolünde ‘kılı kırk yararak’ mülakatlarının yapıldığını biliyor muydunuz? Bursları bilhassa banka yoluyla göndermeyip, dernekte kaynaşmalarını sağlamak amacıyla, kebab, şalgam ve halka tatlı ikramımızla birlikte seminere katıldıklarını biliyor muydunuz?

Burs verdiğimiz öğrenci sayısının fazlalığı kadar, verilen bursun parasal miktarının da önemli olduğunun farkındayız. Bunun içinde dernek çatısı altında bu sosyal iletişimi artırarak sizlerin sayesinde amaca ulaşmayı hedefliyoruz.

**Ceyhan Kültür ve Dayanışma Derneği
Yönetim Kurulu**

CEYHAN;
Tarihin, Tabiatın, Mutfağın
ve sıcak insanların
harmanında sizleri bekliyor.

Öyle bir şehir düşünün ki...

Tarihin geleceğe bıraktığı birçok miras vardır. Tarih Tumlu'dan Yılan kale'ye bir sesleniştir. SÜ-vari birlikleriyle uçsuz bucaksız Çukurova'da şahlanıştır. Kurt kulağı Ker-vansarayı'nda soluklanmaktadır. vanında dölüp güt-Abdulkadir Ağa Camii'nin serinlemek, mazinin izleriyle mektir; uzaklara...

Gecenin
geç saatlerinde
karnınız acıkmışsa
her Adanalı gibi siz de
Şırdan dolmasının
eşsiz tadına
bakabilirsiniz.

Öyle bir coğrafya düşünün ki...

Dünyanın en mühim enerji hatlarının buluşma noktasıdır. Enerjinin en mühim durağıdır. Evet, Ceyhan'ı size anlatmaya çalışıyoruz. Ceyhan'ın kültürel ve tarihi yapısının yanı sıra sıcakkanlı konuksever insanıyla da mutlaka tanışmalısınız.

Öyle bir coğrafya düşünün ki...

Nehir ve toprak birbirine âşıktır. Bereketli topraklar adeta bir tarım hazinesidir. Mesela sofranızda hazır duran Ceyhan karpuzu işte bu toprakların meyvesidir.

*Yılankale ile tarihi bir nefes çekerek güne başlayın.
Yılankale'den eşsiz ova manzarasının tadını çıkarın.*

*Öğle vakti Ceyhan merkezde mutlaka kebab yiyin.
Yanında şalgam istemeyi unutmayın.*

Seyahatinizin esnekliğine göre Tumlu Kalesi'ni de mutlaka görün.

Çevre köylerde ihtimaldir duman tüten bir ev göreceksiniz.

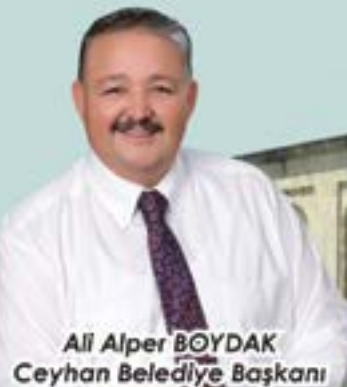
*Nefis sıkma ve bazlamaların tadına bakmak için davet edileceksiniz.
Bu samimi ortamı kaçırmayın.*

*Kurtkulağı Kervansarayı ve Camii, Tatarlı ve Sirkeli Höyükleri,
Abdülkadir Ağa Camii, Durhasandede Türbesi için de mutlaka
zaman ayırmalısınız.*

CEYHAN'A GELİNCE BUNLARI MUTLAKA YAPIN!

Evet, yorulduunuz farkındayız.

Ceyhan sıcaklığının doğal çözümü buz gibi "Bici" tatlısıyla serinleyin.

Ali Alper BOYDAK
Ceyhan Belediye Başkanı

ÖĞRENCİ BURS TABLOSU

19 Yılda Toplam 1411 Burs Verilmiştir.

Öğrenci Sayısı	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl	11.Yıl	12.Yıl	13.Yıl	14.Yıl	15.Yıl	16.Yıl	17.Yıl	18.Yıl	19.Yıl
	Kız: 10 Erkek: 15 Toplam: 25	Kız: 18 Erkek: 22 Toplam: 40	Kız: 20 Erkek: 30 Toplam: 50	Kız: 30 Erkek: 40 Toplam: 70	Kız: 30 Erkek: 70 Toplam: 100	Kız: 28 Erkek: 63 Toplam: 91	Kız: 29 Erkek: 71 Toplam: 100	Kız: 30 Erkek: 58 Toplam: 88	Kız: 32 Erkek: 54 Toplam: 86	Kız: 29 Erkek: 41 Toplam: 70	Kız: 25 Erkek: 48 Toplam: 73	Kız: 36 Erkek: 47 Toplam: 83	Kız: 34 Erkek: 39 Toplam: 73	Kız: 38 Erkek: 51 Toplam: 89	Kız: 39 Erkek: 51 Toplam: 90	Kız: 35 Erkek: 35 Toplam: 70	Kız: 33 Erkek: 39 Toplam: 72	Kız: 31 Erkek: 41 Toplam: 72	
19 YILDA TOPLAM 1411 BURS VERİLMİŞTİR.																			
Üniversitelere göre burs dağılımı	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Boğaziçi Üniversitesi	0	0	0	10	15	15	18	10	9	5	2	2	4	5	7	4	2	7	6
Gahtasaray Üniversitesi	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0
İstanbul Teknik Üniversitesi	0	0	0	7	11	8	8	3	29	7	5	6	9	6	4	5	5	3	5
İstanbul Üniversitesi	0	0	0	18	16	15	17	25	23	23	32	31	30	23	30	31	23	24	17
Marmara Üniversitesi	0	0	0	30	44	40	39	30	8	21	22	12	19	18	22	23	19	16	14
Mimar Sinan Üniversitesi	0	0	0	0	0	0	0	1	2	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Yıldız Teknik Üniversitesi	0	0	0	1	10	10	13	16	14	13	12	17	14	11	14	15	15	12	10
İstanbul'daki diğer Üniversiteler	0	0	0	3	4	3	4	2	0	0	0	0	4	9	11	12	6	10	20
Toplam	25	40	50	70	100	91	100	88	86	70	73	69	83	73	89	90	70	72	72
Bursların merkez, belde ve köylere dağılımı	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Ceyhan Merkez	0	0	0	36	52	52	56	50	54	44	39	45	51	49	55	54	39	39	24
Birkent	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	2	1
Büyük Mangıt	0	0	0	1	2	2	1	3	1	0	0	0	2	2	1	1	1	2	3
Doruk	0	0	0	2	2	2	1	1	0	1	0	0	0	1	2	1	0	0	0
Hamdili	0	0	0	1	3	2	0	1	2	1	1	0	2	1	4	0	3	1	0
Körseli	0	0	0	0	0	0	2	4	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Kurtpınar	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	2	1	3	0	0
Kurtkulağı	0	0	0	2	3	2	1	0	0	1	0	1	3	1	2	2	0	2	2
Mustafabeyli	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	2	2	1	0	0	0	0	0
Sarımazı	0	0	0	2	1	1	2	1	2	3	2	0	0	0	0	1	2	2	1
Sağkaya	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
Bursların köylere göre dağılımı	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Adapınar	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Akdam	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	3	2	2	0	0	0	0	0	0
Azizli	0	0	0	2	3	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
Burhanlı	0	0	0	1	3	3	5	4	4	2	3	2	2	2	2	2	3	1	1
Çakaldere	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Çataklı	0	0	0	0	0	0	0	2	2	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0
Çevretepe	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0
Ceyhanbekirli	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0

Başlangıçtan Bugüne Derneğimiz Yönetim Kurulunda Görev Alan Arkadaşlarımız

1989-1991

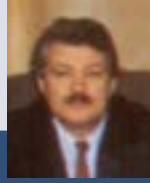
Başkan
Dr. Fikri ALDATMAZ

Bşk. Yrd.
Muzaffer ÖNÜR

Sekreter
Talip YILDIZ

Üye
Cavit PESOK

Üye
Ramazan ŞİMŞEK

1991-1993

Başkan
Dr. Fikri ALDATMAZ

Bşk. Yrd.
Muzaffer ÖNÜR

1995-1997

Başkan
Dr. Fikri ALDATMAZ

Bşk. Yrd.
Muzaffer ÖNÜR

Sekreter
Ünal GELDİ

Üye
Rahmi GÖLDAL

Üye
Av. Dr. Ali ÜREY

Üye
Rifki ÖZBEK

1999-2003

Başkan
Dr. Fikri ALDATMAZ

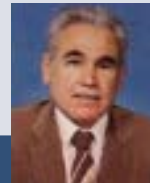
Bşk. Yrd.
Muzaffer ÖNÜR

Sekreter
Av. Dr. Ali ÜREY

M. Sekreter
Mehmet ULU

Üye
Erhan AYRANCI

Üye
Bülent PESOK

Üye
Hüseyin BİÇER

2005-2008

Başkan
Dr. Fikri ALDATMAZ

Bşk. Yrd.
Muzaffer ÖNÜR

Sekreter
Av. Dr. Ali ÜREY

Üye
Ö. Lütfi KARAGÖZÖĞLU

Üye
Ali MUTLU

Üye
İdris KORKMAZ

Üye
Hüseyin AKICI

2011-2014

Başkan
Dr. Fikri ALDATMAZ

Başkan Vekili
Muzaffer ÖNÜR

Başkan Yrd.
Av. Dr. Ali ÜREY

Sekreter
İdris KORKMAZ

Sayman
Osman TAN

Üye
Mehmet ULU

2014-2017

Başkan
Av. Abdi PESOK

Başkan Vekili
Muzaffer ÖNÜR

Başkan Yrd.
Av. Dr. Ali ÜREY

Sekreter
Mehmet ULU

Üye
Ahmet ARI

Üye
Osman TAN

2017-2019

Başkan
Salih SÖZER

Başkan Vekili
Muzaffer ÖNÜR

Başkan Yrd.
Av. Dr. Ali ÜREY

Sekreter
Mehmet ULU

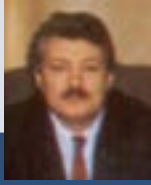

Üye
Ahmet ARI

Üye
Ahmet TALİ

Başlangıçtan Bugüne Derneğimiz Yönetim Kurulunda Görev Alan Arkadaşlarımız

Sekreter
Cavit PESOK

Üye
Selahattin MURATOĞLU

Üye
Ünal GELDİ

1993-1995

Başkan
Dr. Fikri ALDATMAZ

Bşk. Yrd.
Muzaffer ÖNÜR

Sekreter
Ünal GELDİ

Üye
Selahattin MURATOĞLU

Üye
Erol ÜNSAL

1997-1999

Başkan
Dr. Fikri ALDATMAZ

Bşk. Yrd.
Muzaffer ÖNÜR

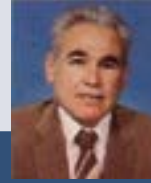
Sayman
Mehmet ULU

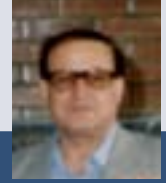
Sekreter
Av. Dr. Ali ÜREY

Üye
Rahmi GÖLDAL

Üye
Erhan AYRANCI

Üye
Rıza TOKTAŞ

2003-2005

Başkan
Dr. Fikri ALDATMAZ

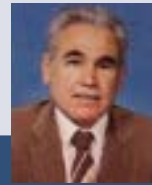
Bşk. Yrd.
Muzaffer ÖNÜR

Sekreter
Av. Dr. Ali ÜREY

M. Sekreter
Mehmet ULU

Üye
Erhan AYRANCI

Üye
Ö. Lütfi KARAGÖZOĞLU

Üye
Ali MUTLU

2008-2011

Başkan
Dr. Fikri ALDATMAZ

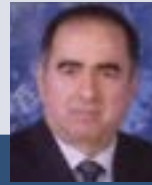
Başkan Vekili
Muzaffer ÖNÜR

Bşk. Yrd.
Av. Dr. Ali ÜREY

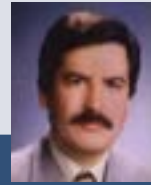
G. Sekreter
Osman TAN

Üye
İdris KORKMAZ

Üye
Ali MUTLU

Üye
Mahmut YELMİ

Üye
Ahmet ARI

Üye
Bülent PESOK

Üye
Ahmet TALİ

Üye
Ahmet ARI

Üye
Hamdi TURAN

Üye
Murat GEZİCİ

Üye
Murat GEZİCİ

Üye
Olcay TURAN

Üye
Ahmet TALİ

Üye
Hamdi TURAN

Üye
Z. Başar ÖZBİLEN

Üye
Mehmet BORLAK

Üye
Bülent PESOK

Üye
Dr. Mehmet BAŞ

Üye
Av. Fatma KOPAN YILMAZ

Üye
Güngör COŞKUN

Üye
Hamdi TURAN

Biliyor muydunuz?

Ceyhanlı olmayan birisine Ceyhan'ı ve Ceyhan Kültür ve Dayanışma Derneğini nasıl anlatırdınız?

Gelin beraber eski bilgilerimizi tazeleyerek ve soru sorarak tanıtalım! Ne dersiniz!

Sebze-meyve satışı yapan manavların toplu halde bulunduğu bölgeye **SİPTİLLİ** denildiğini,
geri vites yerine anarya
cam yerine cıncık
domates yerine banadura
bisiklet yerine teker
römork yerine naylon
denildiğini biliyor muydunuz?

Ceyhan Nehri'nden 3.5 metre uzunluğuunda 80 kg'luk yayın balığı diğer adlarıyla **Gelebicin** veya namı diğer **Sekiz Bıyık** balığının tutulduğunu ve eskiden Siptilli'de parçalanarak satıldığını; hala bu işin bir meslek halinde devam ettiğini biliyor muydunuz?

Dünyanın en eski yazılı anlaşması ve diplomasi tarihinde ilk örnek olarak anılan **Kadeş Barış Anlaşması** Hatti  lkesi Kralı III.Hattuşili ile Mısır Firavunu II.Ramses arasında imzalanmıştır. Bu anlaşmaya Ceyhan'ın şu anda bulunduğu bölgede yaşamını sürdüren III.Hattuşili'nin karısı **KİZZUWATNA'LI Kraliçe PUDUHE-PA'NIN** da imzasının bulunduğunu biliyor muydunuz?

şalgama Pakistan dili **URDUCA**'da da şalgam denildiğini, aynı yöntemle imal edildiğini biliyor muydunuz?

Ceyhan Tren İstasyonunun 1912’de yapıldığını, İstanbul-Bağdat hattında önemli ve ilk istasyonlardan biri olduğunu biliyor muydunuz?

Ceyder’in 19 yılda; yıl bazında burs verdiği öğrenci sayısının 1400’ü aştığını biliyor muydunuz?

Bu yıl burs verdiğimiz 74 öğrenciden, 11’inin Türkiye sıralamasında ilk bine girdiğini, hatta 6’sının Türkiye sıralamasında ilk 100’ün içinde olduğunu, hatta ve hatta birisinin LYS ilk sınavında dalında Türkiye birincisi olduğunu biliyor muydunuz?

Türkiye birincisi olan öğrencinin, derneğimiz üyesi, hayırsever Sn. Bahattin Erdinç’in Ceyhan’da yaptırmış olduğu Bahattin-Sevinç Erdinç Anadolu Lisesinden mezun olduğunu biliyor muydunuz?

Öğrencilere verdiğimiz bursu banka yoluyla göndermeyip, bilhassa elden verdiğimizizi, kendi aralarında kaynaşmalarını sağlamak istediğimizi ve mutlaka o gün kebab, şalgam ve halka tatlı eşliğinde kişisel gelişim seminerleri verdiğimizizi biliyor muydunuz?

Ziraat Bankasının 1863’de kurulup 1891’de Ceyhan’da şube açtığını, Osmanlı Bankasının 1856’da kurulup 1911’de, İş Bankasının 1924’de kurulup 1936 Ceyhan’da şube açtıklarını, Çukurova’ya renk kazandıran Kayserililerin; ‘Adanadaki Kayserililer’ manasına gelen AK Bank’ın 30 Ocak 1948’de kurulup aynı yılın 16 Temmuz’da Ceyhan’da ilk şubesini açtığını biliyor muydunuz?

Çukurova Bölgesinde 64 tane kale olduğunu, 4 tanesinin Ceyhan'da bulunduğunu ve açık havada birbirlerini gördüklerini ve ayna ile haberleştiklerini biliyor muydunuz?

Ceyhan'ın turistik yerlerinden Yılankale'nin Şahmeran Efsanesini, Misis Köprüsü'ndeki Lokman Hekim öyküsünü, Anavarza Kalesinin tarihteki önemini biliyor muydunuz?

Ceyhan'ın 11 belde, 71 köye sahip olduğunu ve Ceyhan'ı Ceyhan yapan topluluklar arasında Kayserililerin, Darendelilerin, Türkmenlerin, Muhacirlerin, Kürtlerin, Avşarların, Yörüklerin, Ceritlerin, Çerkezlerin, Nogay ve Kırım Türkmenlerinin var olduğunu biliyor muydunuz?

Ceyhan'ın kent isimlerinin 1860 yılından sonra Yarsuvat, 1896 yılından sonra II. Abdülhamid'e izafen Hamidiye, daha sonra 1909'da Urfiye ve Cumhuriyet sonrası ise 3 Mayıs 1929'da Ceyhan adını aldığını biliyor muydunuz?

Bir zamanlar Türkiye'nin pamuk deposunun Ceyhan olduğunu, karpuzu normal üretim zamanından Şahin Turan tarafından bir ay erken üreterek, tüm Türkiye'de "Ceyhan Karpuzu" veya "Şahin Bey Karpuzu" olarak satıldığını biliyor muydunuz?

2. Dünya Savaşına hazırlık olması için Almanlar tarafından yapılan, Ceyhan'ın giriş kapısı diye anılan demir köprü'nün 1938-42 yıllarında yapıldığını biliyor muydunuz?

Türk Hava Kurumunun 1925’de kurulduğunu ve aynı yıl ilk tayyarenin alımı için para bulunamadığını, bir kampanya yapılarak ilk 10 bin lirayı gönderen şehir-köy-kasaba kim olursa olsun, onun isminin verileceğinin duyurulduğunu ve Türkiye’de bu parayı toplayıp ilk gönderenin Ceyhan ilçesi halkı olduğundan İLK SİVİL TÜRK UÇAĞININA Ceyhan adının verildiğini, İtalyan üretimi olan bu uçağın teşekkür amacıyla Ceyhan’a gelerek toplanan halkı sırasıyla Ceyhan semalarında tur attırıldığını biliyor muydunuz?

Bir kelimeyi kodlarken veya test sonuçları okunurken C seçeneği için CEYHAN kelimesinin kullanıldığının farkında mısınız?

Ceyhan’da bir zamanlar tiyatro gruplarının turneye geldiğini, Cumhuriyet Balolarının yapıldığını; üç-dört tane kışlık sinemanın olduğunu; bazılarının isimlerinin Sahil, Güneş, Yüksel, Eken, Yayla, Arzu, Yiğit ve Aile olan yazlık sinema sayısının 10’na yaklaştığını biliyor muydunuz?

Süt, çay, tuz, karabiber ve tereyağının birleşiminden ortaya çıkan içeceğin Orta Asya’dan gelip Ceyhan’a yerleşen Nogay Türklerine ait olduğunu ve adına da Nogay Çayı dendiğini, çok lezzetli ve faydalı bir sıcak içecek olduğunu biliyor muydunuz?

Kadın kolumuz tarafından kermesler düzenlenerek, maddi kaynak sağlamanın yanı sıra, dernek içi kaynaşmanın da sağlandığını, kermeste satılan eşyaların kadın kolları tarafından el emeği, göz nuru olarak yapıldığını biliyor muydunuz.?

Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Boru Hattının; Hazar Denizi'nden dünya pazarlarına çevresel açıdan en emniyetli güzergah olarak belirlendiğini, Ceyhan'dan küresel piyasalara petrol sevkiyatının yapılmasının “yüzyılın anlaşması” olarak tanımlandığını, Ceyhan'da depolama, yükleme ve kontrol ünitelerine sahip bir deniz terminali yapıldığını, mevcut boru hattı ile beraber Samsun-Ceyhan eklenmesiyle Ceyhan'ın küresel çapta enerji üssü olarak planlandığını ve bu sayede istihdama ve sosyo-ekonomik gelişmişliğe uzun vadede önemli bir katkı sağlayabileceğini biliyor muydunuz?

Asıl adı Mehmet Raşit Ögütçü olan, İlk öykülerini Orhan Raşit takma adıyla yayımlayan, eserlerinde; “sokaktaki adamın” yaşamını anlatan ve insan-toplum ilişkilerini gerçekçi bir dille yansıtan; 27'si roman, 19'u öykü kitabı olmak üzere 51 eser bırakan Türk Edebiyatının usta yazarlarından Orhan Kemal'in Ceyhanlı olduğunu; adı tüm dünyanın bildiği, romanları onlarca dile çevrilen Yaşar Kemal'in ilkokulu Burhanlı köyünde tamamladığını biliyor muydunuz?

İstanbul'da kaç tane Ceyhanlı var farkında mısınız, yeterince birbirimize sahip çıkabiliyor muyuz? Dernekçiliğin bir bayrak yarışı olduğunu ve birlikten güç doğduğunu biliyor musunuz?

PORLAND

Modern ve Dinamik

Sanatsal rölyef dokunuşların dans edercesine
işlenen tasarımı

Mehmet UĞURLUAY

KISACA CEYHAN'I TANIYALIM

CEYHAN'IN İSİM TARİHİ

Çukurova'nın bir parçası olan Ceyhan ovası çağlar boyunca Hitit, Fenike, Mısırlılar, Asurlular, İran (Pers), Makedonya (İskender İmparatorluğu), Roma ve Bizans Devletlerinin egemenliği altında kalmıştır. Günümüzde Ceritler Ceyhan Nehrinin doğusundaki köylerde, Sırkıntılar Ceyhan Nehrinin batı ve kuzeybatı kesimlerinde, Aşşarlar ise Ceyhan'ın kuzeyinde yoğun olarak bulunmaktadır.

1865 yılı içinde Nogayca "kopmuş, yurdundan ayrılmış" anlamına gelen "Kopçak" adı verilen bugünkü Ceyhan'ın ilk yerleşik toplumu olan Nogaylar'la yerleşik düzene geçilmiştir. Daha sonra 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşından (93 Harbi) sonra Kırımlar, Tatarlar, Çerkezler,

Papaklar, Rumeli Göçmenleri Osmanlı Devleti tarafından Ceyhan Ovasına yerleştirilmiştir. Yerleşenlerin daha çok hayvancılıkla uğraşması, hayvanlarını suladıkları dik bir yerden ırmak kıyısına inilmesinden dolayı, bugünkü Ceyhan'a anlamına uygun olarak "Yarsuvat" adı verilmiştir. Daha sonra Sultan 2. Abdülhamit'in tahta çıkmasından sonra kaza merkezi yapılarak 1896 tarihinde "Hamidiye" ismiyle Cebelibereket (Osmaniye) sancağına bağlanmıştır. Daha sonra 1909 yılında Ermeni İhtişaşı üzerine kurulan örfi idare dolayısı ile "Örfiye" ismi verilerek bir süre bu isimle anılmış, Cumhuriyetin ilanından sonra 3 Mayıs 1929'da "Ceyhan" adı yasayla kesinleşmiş ve Adana İline bağlanmıştır.

FİZİKİ ve COĞRAFİ DURUMU

Ceyhan, Akdeniz Bölgesinin Doğu Akdeniz bölümü içinde yer alan Adana ilinin en büyük ilçesidir. 1.427 km² alana sahiptir.

Doğusunda Hatay ilinin Erzin İlçesi ile Osmaniye ili bulunmaktadır. Kuzeydoğusunda Kadirli, kuzeyinde Kozan, kuzeybatısında İmamoğlu, doğusunda Yüreğir, güneyinde Yumurtalık ilçesi İskenderun körfezi bulunmaktadır.

Ceyhan ilçesi fazla yüksek olmayan dağlık ve tepelik alanlar ile ovalık alanlar olmak üzere iki şekilde incelenebilir.

Dağlık alanların en önemlisi ovalık alanın güneybatısında yer alan Misis dağları (Nurdağı)'dır. En yüksek noktası 758 m.dir. Güneyde yer alan Uyuz dağları 300-400 m. yüksekliğe sahiptir. Ovalık alanda ise; Türkiye'nin en önemli ovası olan Çukurova'yı meydana getiren ovalardan en büyüğü olan, adına Yukarıova da denilen Ceyhan ovası bulunmaktadır.

Ceyhan İlçesinin en önemli akarsuyu Ceyhan Nehridir. Uzunluğu 509 km.dir. Kaynağını Elbistan'ın kuzeybatısındaki Tahtalı ve Binboğa dağları ile güneybatısındaki Nurhak dağlarından almaktadır. Ceyhan sınırları içinde Mercin suyu,

Karaçay, Handeresi, Çeperce deresinin suları ile çevredeki dağlık yerlerden gelen diğer dere ve çaylarla beslenmektedir. Ceyhan nehri üzerinde kurulan barajlarla Ceyhan ovasının önemli bir kısmı sulama imkanına kavuşmuştur.

İlçede Akdeniz iklim özellikleri görülmektedir. Yazlar kurak ve sıcak, kışları ılık ve yağışlı geçmektedir. Yörede meydana gelen iklim olaylarının önemli bir kısmı Cebelnur dağları ile gezici hava kütlelerinin karşılaşması ile oluşmaktadır. Ortalama sıcaklık 18.7°C'dir. En soğuk ay ocak ayı, en sıcak ay ağustos ayıdır.

Akdeniz iklim özelliklerine uymuş makilik topluluğunu oluşturan başlıca bitkiler, keçiboy-nuzu (harnup), sakız ağacı, murt (mersin) zakkum (kayacak), delice (yabani zeytin), sandal, kocayemiş, melengiç, karaçalı, gebere vb.dir. Ayrıca sulak dere kenarlarında (yabani nane), su teresi gibi bitkilerde bulunmaktadır.

Yerleşim alanları çevresinde doğal bitki örtüsünün yerini büyük ölçüde tarım alanları oluşturmaktadır. Son yıllarda özellikle Uyuz dağı eteklerinde 100. yıl ormanı çalışmaları olumlu sonuç vermiştir. Yılankale ve Tumlu Kalesi çevresinde ağaçlandırma çalışmaları devam etmektedir.

TARİHİ ve TURİSTİK YERLERİ

YILANKALE

Ceyhan Ovasına hakim yüksek bir tepe üzerine kurulmuştur. Toros Dağlarını aşarak Antakya'ya giden Halep ve İpek Yoluna bağlanan, antik dönemde olduğu kadar Osmanlı döneminde de önemini koruyan tarihi yolun üzerinde bulunur. Kesin olmamakla birlikte Ortaçağ'da 11.yy'da Bizanslılar tarafından yaptırıldığı tahmin edilen önemli bir kaledir. Eski adı Govara olarak da bilinmektedir. Halk arasında "Şahmeran Kalesi" diye bilinen kalede Şeyh Meran adında bir kişinin yılan yetiştirip terbiye ettiği kale hakkında söylenen rivayetler arasındadır. 1671 yılında buradan geçen Evliya Çelebi Şahmeran Kalesinde ensesti tüylü ve boynuzlu yılanların yaşadığını alaycı bir dille ifade etmiştir. Dıştan 700 m kadar çevresi olan kale ikişer katlı 8 burçtan oluşmakta-

dır. Burçlar tamamen mazgalı olup, bu mazgalların ortaları ateş etmek için deliklidir. Kalenin güneye bakan demir kapısı vardır. Kalenin içindeki meydana her yönden birer merdiven inmektedir. Böylelikle meydana kalenin her yönüne gidiş geliş kolaydır.

SİRKELİ HÖYÜĞÜ

Ceyhan'a 5 km. uzaklıktadır. Hititlerden kaldığı sanılmaktadır. Hitit Kralı Muvattalı'nın kabbartma resmi bulunmaktadır. Sirkeli Höyüğü ile ilgili detaylı bilgiyi 78. sayfada bulabilirsiniz.

TUMLUKALESİ

Ceyhan'a 17 km. uzaklıkta, 12.yy.dan kalma bir kale olup çevreye hakim bir tepeye kurulmuştur. Etrafında ağaçlandırma çalışması yapılmıştır. Kalenin çevresi 800 m., 8 burçlu olup, doğuya açılan bir tek kapısı ve gözetleme kulesi vardır. Ayrıca savunma hendekleri bulunmaktadır.

KURTKULAĞI KERVANSARAYI

Ceyhan'a 15. km. uzaklıktaki Kurtkulağı Mahallesi içindedir. Hüseyin Paşa tarafından 1711 yılında yaptırılmıştır. Menzilhan olarak ta bilinir. Ekinciler Vakfı tarafından restore edilerek ziyarete açık halde tutulmaktadır. Eski Halep yolu üzerindedir.

KURTKULAĞI TÜRBESİ

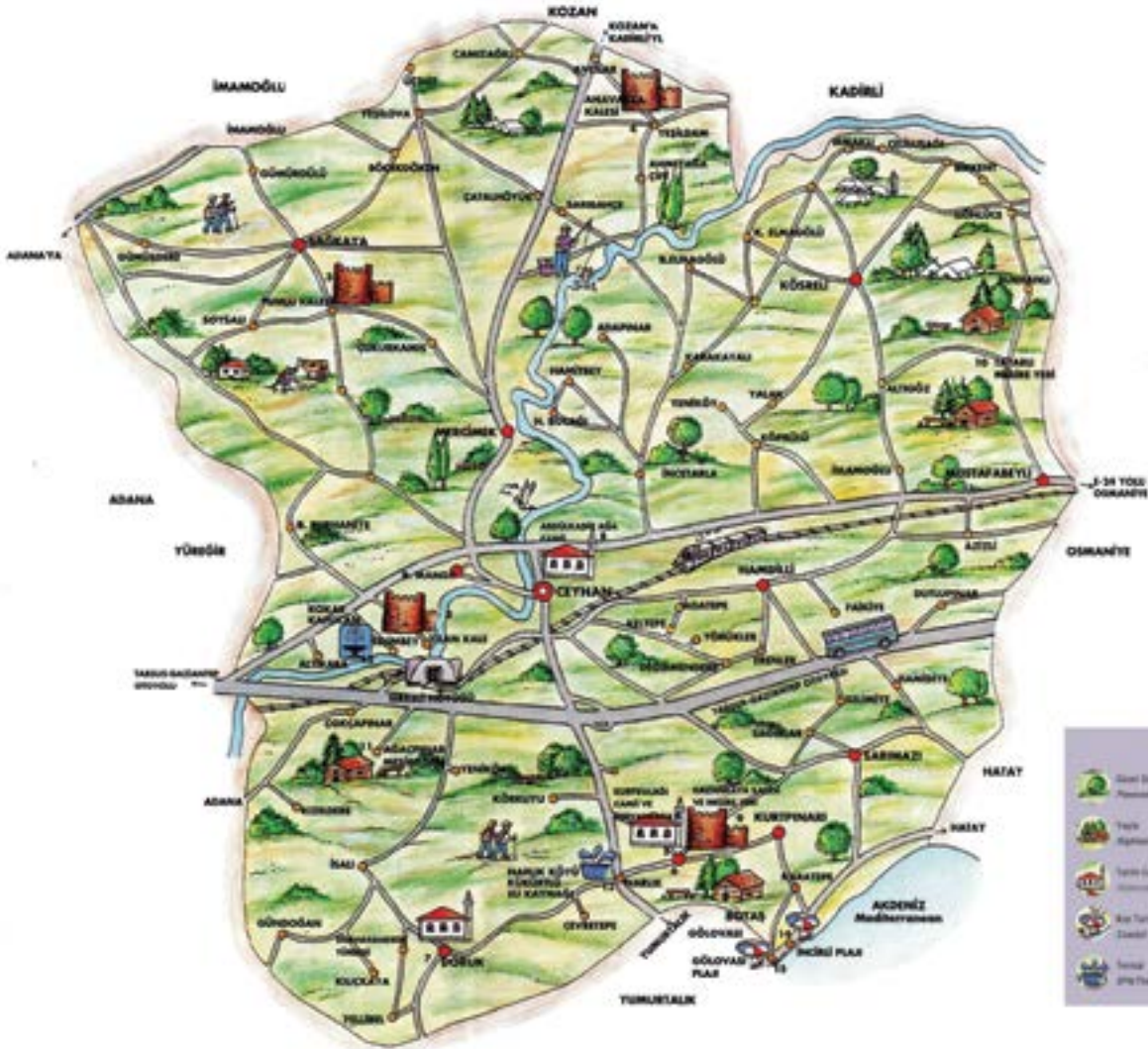
Ceyhan'a 15. km. uzaklıktaki Kurtkulağı Mahallesi içindedir. 1601 yılında Haydar Ağa adlı zengin bir vatandaş tarafından yaptırılmıştır. 2 kubbeli ve yontma taşlardan oluşmaktadır.

DURHASANDEDE TÜRBESİ

Ceyhan'a 25 km. uzaklıktaki Durhasandede Mahallesindedir. Çevre illerden vatandaşların da ziyaret ettiği 18 yüzyıldan kalma tek kubbeli kare planlı küçük kagir bir türbedir. Ermiş bir zata ait olduğu bilinmektedir.

ABDULKADİR AĞA CAMİ

Ceyhan merkezinde bulunan cami, Abdülkadir Ağa tarafından 1868 yılında yaptırılmıştır. Ulu Cami olarakta bilinen yapının duvarları tuğla ile örülmüş 26 Haziran 1998 depreminde büyük hasar görmüş, Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından aslına uygun olarak restore edilmiştir.

EKONOMİK HAYAT ve TARIM

TARIM

Ceyhan önemli bir tarım şehridir. İkliminin uygunluğu ve verimli topraklarından dolayı tarım ürünlerinde çeşitlilik oldukça fazladır.

Ceyhan'da yetişen başlıca tarım ürünleri; buğday, pamuk, mısır, soya, yer fıstığı, hurma, nar, karpuz, turuncgiller, sebzeler vb. gibi

Tarım Ürünleri

Buğday: En fazla ekilen tahıldır. Ceyhan'ın tüm arazilerinde ekilebilmektedir. Ceyhan Ovasında yıllara göre değişebilmesine rağmen 170.000-350.000 ton arasında buğday üretilmektedir.

Mısır: Son yıllarda en fazla ekilen tarım ürünlerindendir. Mısır iki ayrı zamanda ekilmesi münasebetiyle her geçen gün üretim alanları ve üretim

miktarı artmaktadır. Genellikle Ceyhan Ovasında ikinci ürün olarak yani buğday ve arpa hasadından sonra yaz döneminde ekimi yaygındır.

Mısır dönüme 35-1200 kg. arası ürün vermektedir. Ceyhan'da mısır üretimi yıllara göre değişmesine rağmen 80.000 ton civarındadır.

Arpa: Arpa ekim alanları ve üretim miktarı her geçen gün biraz daha düşmektedir.

Endüstri Bitkileri

Ceyhan'da yetişen önemli endüstri bitkileri şunlardır; **Soya:** Ceyhan'da en fazla üretilen endüstri bitkisi- dir. Soyada mısır gibi iki ayrı zamanda ekilmektedir. Sulama imkanının olduğu bütün alanlarda tarımı yapılabilmektedir. Soya yaygın olarak yağ ve yem sanayinde kullanılmaktadır.

Pamuk: Ülkemizde önemli miktarda pamuk yetiştirilen şehirlerden biri olan Ceyhan; çevresinde de pamuğa dayalı sanayi kuruluşlarını barındırmaktadır. Son yıllarda tüm Çukurova'da olduğu gibi Ceyhan'da bazı sebeplerden (işçi sorunu, fiyat problemi) dolayı pamuk üretimi düşmüştür.

Susam: Ceyhan'da sulama imkanının zor olduğu kesimlerde susam tarımı yaygındır. Susamda iki ayrı dönemde ekilebilmektedir.

Üzüm: Son zamanlarda ekimi hızlı şekilde yaygınlaşan meyvelerdendir. Profesyonel yöntemlerle üzüm yetiştiriciliği yaygınlaşmaktadır.

Toplam arazi varlığı	: 877.276. da
Toplam sulu arazi	: 656.270 da
Toplam susuz arazi	: 221.006 da
ÇKS'ye kayıtlı çiftçi sayısı	: 5.385 Kişi
ÇKS'ye kayıtlı arazi varlığı	: 617.258 da
Tarla bitkileri üretimi	: 823.773 da alanda
Meyve üretimi	: 39.193 da alanda
Sebze üretimi	: 14.310 da.

Ürün Adı		2002		2015		Verim
	Ürün Adı (ilk 6 ürün)	2002 Üretim Alanı (Da)	2002 Üretim Miktarı (Ton)	2015 Üretim Alanı (Da)	2015 Üretim Miktarı (Da)	(Kg/da) (2015)
1	Buğday	746.600	284.252	256.658	114.927	448
2	Mısır (Dane)	289.780	167.219	372.198	355.093	1043
3	Yerfıstığı	25.000	8.061	97.000	42.150	435
4	Pamuk (Kütlü)	125.020	35.359	36.450	19.391	532
5	Ayçiçeği (Yağ.)	42.120	8.107	124.652	34.375	276
6	Soya	99.360	31.110	10.000	4.178	418

Yer Fıstığı: Ceyhan, önemli bir yer fıstığı üretim merkezidir. Yer fıstığı üretimi son birkaç yılda önemli miktarda artmıştır. Yer fıstığının da diğer ürünler gibi iki ayrı zamanda ekilebilmesine rağmen yaz dönemi üretimi daha yaygındır.

Diğer endüstri ürünlerinden olan zeytin, incir, ayçiçeği vb. Ceyhan'ın kendi iç piyasasında tüketilmektedir.

Sebzecilik

Ceyhan'da; Türkiye Coğrafyasında yetişen bütün sebzeler yetişebilmektedir. Başlıca sebzelerden bahsedecek olursak; patlıcan, domates, kabaak, salatalık, karnabahar, soğan, patates, fasulye, bamya, havuç, lahana...vb.

Ceyhan'da son yıllarda seracılık da çok gelişmiştir. Özellikle Kurtpınar, Sarımaz, Kıvrıklı, Karcılar vb. köylerde seracılık yaygın olarak yapılır. Son yıllarda Devlet de seracılığı desteklemek için krediler vermeye başlamış, bu da seracılıkla uğraşan nüfus da büyük bir artışa vesile olmuştur.

Meyvecilik

Ceyhan ve çevresi önemli bir meyve üretim merkezidir. Üretilen başlıca meyveler şunlardır; **Turuncgiller:** (portakal, limon, mandalina, greyfurt vb.) zaten Akdeniz bitkisi olduğu için Cey-

han'da tarımı çok yaygındır. Üretim fazlası turuncgiller Türkiye iç piyasasında tüketilmektedir.

Karpuz: Karpuz üretiminde Ceyhan Türkiye pazarında önemli bir paya sahiptir. Ceyhan'da karpuz hem serada hemde açık alanda yetiştirilmektedir.

Ceyhan Karpuzu Türkiye iç piyasasında tüketildiği gibi dış piyasaya da ihraç edilmektedir. Ceyhan Belediyesi bu kadar meşhur karpuzunu tanıtmak için festival düzenleme hazırlığındadır.

Nar: Ceyhan'da yetiştirilen ve ekonomik değeri olan bir meyvedir. Özellikle İsalı Köyü'nün tatlı Çokçapınar Köyü'nün mayhoşu (ekşimtırak) narı meşhurdur.

Hurma: Ceyhan ve çevresinde yetiştirilen önemli meyvelerden biridir.

Ceyhan'da yetiştirilen diğer meyveler ise yeni dünya, erik, şeftali, kayısı, vb.dir.

HAYVANCILIK

Ceyhan'da hayvan yetiştiriciliği çok yaygındır. Çünkü Ceyhan nüfus yapısını incelediğimizde önemli bir miktarda Yörük nüfusunun Ceyhan'da iskan edilmiş olduğunu görürüz. Ceyhan'da yoğun olarak beslenen hayvanlar sokaklarda gezmektedir.

Koyun yetiştiriciliği Yörüklerin yoğun olduğu köylerde halâ yaygın olarak yapılmaktadır.

Ceyhan'da at yetiştiriciliği de önemlidir.

	Meyve Türü (ilk 6 ürün)	2002 üretim (ton)	2015 üretim(ton)
1	Zeytin	496	8.227
2	Nar	257	3.623
3	Üzüm	1.200	3.623
4	Mandalina	369	5.920
5	Portakal	450	3.962
6	Limon	307	611

SANAYİ

Ceyhan'da pamuk, mısır, soya fasulyesi, susam gibi çeşitli sanayi bitkilerinin yetiştirilmesi yatırma dayalı sanayi kollarının gelişmesini sağlamıştır. Özellikle tekstil dalında önemli adımlar atılmıştır. Ceytaş Tekstil A.Ş., Özmaya Sanayi A.Ş., Garipoğlu Evren Tekstil, İlbeyli Kollektif Şirketi, Aydı Tekstil Sanayi Ticaret A.Ş., Uralberk Kollektif Şirketi, Akdeniz Unculuk, Ceyhan Sanayi ve Ticaret İşletmesi, Toprak Mahsulleri Ofisi gibi önemli kuruluşlar tarıma dayalı olarak faaliyetlerine devam etmektedir. İlçede tarım dışı endüstri kuruluşları da bulunmaktadır. Bunlar Toros Gübre ve Kimya End. A.Ş., Botaş Ceyhan Bölge Müdürlüğü, Cestaş San.Tic.A.Ş., Nurdağ Kireç İşl., Bolhocalıoğlu Tuğla Karo ve Kiremit Fabrikası, ŞA-RA (Temel Cıvata) fabrikasıdır.

Şehir merkezinde dağınık halde bulunan sanayi esnafının bir sitede toplanması amacıyla 1965 yılında kurulan kooperatif eliyle çalışmalar başlamış, 1971 yılında küçük sanayi sitesi toplam 344.000m² lik alan üzerinde 450 işyeri yapılmak suretiyle hizmete açılmıştır. Halen 498 esnaf ve sanatkar bu sitede hizmet vermektedir. Önemli bir alt yapı sorun olmayan sanayi sitesinde 1 Sağlık Ocağı, 1 PTT Şubesi, ve Camisi bulunmaktadır. Sanayi sitesi içinde bulunması gereken cıracılık eğitim merkezi halen endüstri Meslek Lisesi bünyesinde bulunmaktadır. Bu nedenle sanayi esnafına yeterli destek ve yardım sağlanamamaktadır. Ayrıca D-400 karayoluna uzak olarak yapılan sanayi sitesi gelişimini sürdürememiş ileriye yönelik projeler üretilemediğinden dolayı hedeflenen noktaya gelinebemiştir. Ancak sanayi sitesinde bulunan eksoz sanayi Türkiye ihtiyacının önemli bir bölümünü karşılamakta, iki firmamız ise Suriye ve Suudi Arabistan'a biçerdöver yedek parçası ihraç etmektedir. Girişimci iş adamlarımıza imkan verildiğinde sanayi çok daha verimli çalışacak, ilçe ekonomisine önemli katkıları olacaktır. İmalat sanayisinde 10 ve daha fazla işçi çalıştıran işyeri sayısı 37'dir.

Toros Adana Yumurtalık Serbest Sanayi Bölgesi

Ceyhan sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu bölgede kurulacak fabrika ve diğer ülkelerden gelecek sanayi ürünleri sadece bu bölgeye değıl Güney Doğı Anadolu Bölgesine hizmet verecek konum ve yapıda olacaktır. Yani GAP'ın bir parçası olacaktır. Serbest bölgede kurulacak "Termik Santral" alışmaları devam etmektedir. Serbest bölge Ceyhan ve çevresine canlılık kazandıracak 2000'li yıllarda g   bir Ceyhan ortaya çıkacaktır. Botaş-Ceyhan Bölge Müdürlüğü halen Irak petrollerini ve Güney Doğı petrollerini pompalamakta, i ve dış pazarlara sunmaktadır.

Bak -Ceyhan

Petrol Boru hattı projesi ile Azerbaycan ve Kazakistan petrolleri Akdeniz'e Ceyhan'dan ulaşmış dünya pazarlarına 13.07.2006 tarihinden bu yana petrol sevkiyatı yapılmaktadır.

Yıllara Göre Ceyhan Nüfusu

Yıl	Ceyhan Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2017	160.616	80.585	80.031
2016	160.171	80.396	79.775
2015	159.504	80.002	79.502
2014	159.454	79.991	79.463
2013	159.243	79.864	79.379
2012	158.767	79.502	79.265
2011	158.377	79.192	79.185
2010	158.729	79.243	79.486
2009	158.368	78.851	79.517
2008	158.833	78.651	80.182
2007	158.459	78.404	80.055

CEYHAN'DA BASIN

Her şey gibi gazetecilikte Ceyhan'da mevcudiyetini kabul ettiren bir kuvvet olmuştur. İlçemizde çıkan günlük ve haftalık gazete yayın hayatını sürdürmektedir. Atılım Gazetesi; 4 Mart 1993 tarihinde kurulan gazetenin sahibi Cengiz Özer'dir. İleri Gazetesi; 1948 yılında merhum Mehmet Selçuk tarafından kurulmuş olan gazete Ceyhan'daki en eski gazetedir. Bu gazetemiz tek sayfa olmasına rağmen tam 52 yıldır kesintisiz olarak yayın hayatını sürdürmektedir. Şu anda Halit Selçuk tarafından yönetilmektedir. İlke Gazetesi; 1994 yılında Faruk Mentеш tarafından kurulmuş olup, günümüzde ise sahipliğini Yusuf Örtorun yapmaktadır. Hürfikir Gazetesi; 1993 tarihinde kurulan gazete de tek sayfa günlük olarak yayınlanmaktadır. Kurucusu ve sahibi Abdullah Şentürk'tür. Muzaffer Açıkkar'a ait haftalık çıkan Alternatif gazetesinin yanında; Çağdaş Ceyhan Gazetesi; 1994 yılında kurulmuş olup haftalık olarak çıkmaktadır. Sahibi Şenel Çeliktendir. İzzet Aydemir'e ait Mavi Gazete, Hasan Basri'ye ait Güncel, Halis Demir'e ait Ceyhan'ın Sesi, Sn Odabaşına ait Nehir, Veysel Pulaşlı'ya ait Ceyhan 82 gazeteleri yayın hayatını sürdürmektedir. İlçemizde iki tane yerel televizyon ve radyo yayını vardır. Bunlardan ilki CRT olup sahibi Şahin Özer'dir. Bu kurum hem radyo hem de televizyon yayıncılığı yapmaktadır. CRT radyo yayıncılığında Türkiye ve dünyada birkaç rekoru sahiptir. İkincisi ise Samim Radyo Televizyon olup, sahibi Samim Özsoy'dur. Bu kurumumuz da radyo ve televizyonculuk yapmaktadır.

CEYHAN BELEDİYE BAŞKANLARI

- Ali Alper Boydak 2017-devam
- Alemdar Öztürk 2013-2017
- Hüseyin Sözlü 1999-2013
- Emin Civelek 1994-1999
- Mehmet Şerif Yiğit 1989-1994
- Mahir Alp Boydak 1984-1989
- Rifat Atik (atama) 1981-1983
- Şahin Özbilen 1963-1980
- Ökkeş Sabitoğlu 1955-1960
- Yusuf Mülayim 1954-1955
- Musatafa Akçalı 1952-1954
- Lütfi Başeğmez 1951
- Mustafa Aydar 1947-1950
- Sait Akman 1945-1946
- Hakkı Mete 1943-1944
- Arif Hikmet Özbilen 1941-1942
- Selahattin Sepici 1939-1940
- Hacı Ahmet Topsakal 1935-1938
- Rifat Çetinsoy 1928-1932
- İbrahim Mete 1930-1931
- Selim Aytemur 1927-1930
- Hacı Müşteba Yücekök 1926-1927
- Hasan Sağındık 1924-1925
- Mehmet Payaslı 1923-1924

Mehmet UĞURLUAY

1966 yılında Ceyhan'da doğmuştur. Sırasıyla Sakarya İlkokulu, Pamukeli Ortaokulu, Ceyhan Lisesi ve Mimar Sinan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünden -1988 yılında- mezun olmuştur. 8 yıl araştırma şirketinde yöneticilik yaptıktan sonra reklam sektöründe kendi şirketini kurarak çalışma hayatına devam etmiştir. Amatör olarak sualtı sporlarıyla ilgilenmektedir.

Köylerimiz

Sevgili Okurlar, biz Ceyhanımızın köylerini tanıtmayı hedefliyoruz. Bu nedenle eskiden köy olan yerleşimleri tanıtmak istedik. Önümüzdeki sayılarda umarız Ceyhan'ın kent içindeki mahallelerini tanıtmaya fırsatı buluruz. Kavram karmaşasına neden olmamak için bu açıklamayı yapma gereği duyduk. Bu nedenle sürçü lisan ettiysek affola...

Kanun No. 6360 Kabul Tarihi: 12/11/2012

İlçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı bulundukları ilçenin belediyesine katılmıştır.

Adapınarı (Karamazar) Mahallesi

Ceyhan'ın 18 km. kuzeyinde kurulmuştur. Köy nüfusunu Türkmen-Yörük aileleri oluşturmaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 12.075 dekar olup bu arazilerin 11.575 dekarı sulama birliklerince sulanmaktadır. Eski Adı Karamezardır.

Ağaçlı Mahallesi

Ceyhan'ın 34 km. kuzeyinde kurulmuştur. Köy nüfusunu Türkmen-Avşar-Muhacir vatandaşlarımız oluşturmaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 4.500 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince devlet tarafından sulanmaktadır.

Ağaçpınar Mahallesi

Ceyhan'ın 14 km. güneybatısında kurulmuş bir köydür. Ağaçpınar Köyü'nün tarım arazileri toplam 8.050 dekar olup bu arazilerin tamamı sulanabilmektedir. Ağaçpınar Köyü'nde sulama ile birlikte tarım ürünlerinde çeşitlilikte artmıştır. Başlıca tarım ürünleri; buğday, mısır, pamuk, yer fıstığı vb. gibi tarım ürünleridir. Köydeki turistik Ağaçpınar tesisleri iyi bir dinlenme ve eğlence mekanıdır. Ağaçpınar tesislerindeki havuzdaki aslandaki aslan başı çeşme figürü tarihi bir vesika olarak günümüze kadar gelmiştir.

Altı Göz Mahallesi

Mahallesi Ceyhan'ın 22 km. kuzeydoğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunu Cerit-Avşar aileleri oluşturur. Köyün tarım arazileri toplamı 13.276 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır. Köy arazileri oldukça verimli olup buğday, pamuk, soya, mısır vb. yetiştirilmektedir.

Altıkara Mahallesi

Köy Ceyhan nehri kıyısında kurulmuş olup Ceyhan'a 14 km. mesafededir. Altıkara Köyü'nün tarım alanları toplam 9.608 dekarıdır. Köy arazilerinin 2.608 dekarı çiftçilerin çabalarıyla sulanmaktadır. Köyde yöresel tarım ürünleri yetiştirilmektedir.

Aydınlar (Sarıkçeçili) Mahallesi

Ceyhan'ın 13 km. güneydoğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunu Türkmen-Yörük boyları oluşturmaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 3.380 dekar olup bu arazilerin çok az miktarı sulanmaktadır. Köyde büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır.

Azizli Mahallesi

Ceyhan'ın 14 km. doğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunu Türkmen-Yörük-Cerit oymakları oluşturur. Azizli Köyü tarım arazisi toplamı 16.340 dekar olup, arazinin tamamı devletçe sulanmaktadır. Köyde başta buğday olmak üzere pamuk, mısır, soya, yer fıstığı yetiştirilir.

Başören Mahallesi (Karaköy)

Ceyhan'a 27 km. uzaklıkta bulunan bu köyümüz Ceyhan'ın kuzeybatısında bulunmaktadır. Ceyhan'ın en büyük köylerinden biri olan köyümüz tarım ve hayvancılıkla geçinmektedir. Köy nüfusunu, Karakoyunlu, Bahşıli ve Hayta Yörükleri oluşturmaktadır. Başören Köyü tarım arazilerinin tamamına yakını sulanabilmektedir. Sulama birliğinin kurulması ve sulama olanaklarının artmasıyla köyde başta mısır, yer fıstığı, sera ürünleri olmak üzere bir çok tarım ürünü yetiştirilmektedir. Köy nüfusunun büyük bir bölümü biçer döver çalıştırarak geçimne çabasıyla yaz aylarında İç Anadolu'da çalışmaktadır.

Birkent Mahallesi

Ceyhan'ın 32 km. kuzeydoğusunda kurulmuştur. Kasaba nüfusunu Muhacir-Avşar aileleri oluşturmaktadır. Birkent Kasabası, 1994 yılında Eskikent ve Yenikent Köylerinin birleşmesiyle kurulmuştur. Tarım arazileri toplamı 22.000 dekar olup bu arazilerin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır.

Burhanlı Mahallesi

Ceyhan'ın 30 km. kuzeydoğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunun tamamına yakını Yörük aileleri oluşturmaktadır. Köy halkı geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Köyde küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 3.580 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır.

Büyük Burhaniye Mahallesi

Ceyhan-Adana E-5 Karayolunun 1,5 km. mesafede şirin bir köydür. 110 yıllık tarihe sahiptir. Kuruluşundaki ilk ismi "Yeşilhöyük" daha sonra Büyük Burhaniye olmuştur. 1890'lı yıllarda Kırım'dan Rus zulmüne dayanamayıp terk edilmeye mecbur bırakılan bir sülale tarafından kurulmuştur. Köyü Seyit Abdulhamit isminde bir Kırım Türkü kurmuştur. Köyde halen susuz ziraat yapılmaktadır. Başlıca gelir kaynakları buğday, arpa, pamuk, karpuz mahsulleridir. Köyde içme suyu şebekesi yoktur. Köylüler su ihtiyaçlarını yer altı kuyularından sağlamaktadırlar.

Köylerimiz

Büyük Mangıt Mahallesi

Ceyhan'ın 5 km. batısında kurulmuş olan köy 1999 yılında belediye yapılmıştır. Büyük Mangıt Beldesini Buhara Hükümdarı Emir Alim Han'ın soyundan olan mangıt hanedanı kurmuştur. Daha sonra köye Balkan Muhacirleri ve Yörükler de yerleşmiştir. Büyük Mangıt Beldesinin tarım alanları toplam 23.890 dekar olup bu arazinin 10.845 dekarı çiftçilerin çabalarıyla sulanmaktadır. Büyük Mangıt Beldesi, Kurtuluş Savaşı yıllarında da büyük eziyetlere maruz kalmıştır.

Camuzağalı Mahallesi

Ceyhan'ın 38 km. kuzeyinde, Ceyhan-İmamoğlu-Kozan üçgeninde Ceyhan sınırları içerisinde kurulmuştur. Köy nüfusunu Türkmen-Muhacir kabileleri oluşturmaktadır. Köyün gelir kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Tarım alanları toplamı 33.650 dekar olan köyün arazilerinin 11.200 dekarı sulama birliklerince, 15.650 dekarı da köylünün gayretleriyle sulanmaktadır.

Ceyhanbekirli Mahallesi

Ceyhan'ın 31 km. kuzeydoğusunda kurulmuş bir köydür. Köy nüfusunun tamamını Türkmen-Cerit boyu oluşturur. Köyün tarım arazileri toplamı 15.312 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır. Sulama ile birlikte köyde tarım da gelişmiştir. Köyde buğday, pamuk, soya, mısır, yer fıstığı vb. yetiştirilmektedir.

Çakaldere Mahallesi

Ceyhan'ın 17 km. batısında kurulmuş bir köydür. Çakaldere Köyü, E-5 karayolu üzerinde kurulmuştur. Ayrıca demiryolu da bu köyden geçmektedir. Köyün toplam tarım arazisi 12.000 dekarıdır. Bu arazinin 2.450 dekarı Ceyhan nehrinden ve sondaj kuyularından faydalanarak sulanmaktadır. Kurtuluş Savaşı yıllarında burada sakin mücahitler Fransız ve Ermeni işgalcilerine karşı başarılı mücadeleler vermişlerdir. Köyün tarım arazileri toplamı 15.673 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince devlet eliyle sulanmaktadır. Köyde başta buğday olmak üzere pamuk, soya, mısır vb. yetiştirilmektedir.

Çatalhöyük Mahallesi

Ceyhan'ın 25 km. kuzeyinde kurulmuştur. Köy halkını cumhuriyet sonrası iskan edilen doğulu vatandaşlarımız oluşturur. Köy halkı geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 7.820 dekar olup bu arazinin 6.000 dekarı sulama birliklerince 1.000 dekarı ise köylünün çabalarıyla sulanmaktadır.

Çokçapınar Mahallesi

Bu köy Ceyhan'ın 15 km. güneybatısında kurulmuştur. Köy nüfusunun geneline Yörükler oluşturmaktadır. Çokçapınar Köyü'nün tarım alanları toplamı 4.460 dekar olup bu arazilerin 4.000 dekarı sulama birliklerince devlet tarafından, 460 dekarı ise köylülerin kendi çabaları ile nehir ve akarsulardan faydalanılarak sulanmaktadır. Köyün arazileri oldukça verim-

lidir. Çokçapınar'ın narı bölgede oldukça meşhurdur. Köyün dertlilere şifa dağıtan kokarı da bir başka meşhurdur. Kokar denilen şey bol mineralli ve oksitli şifalı bir sudur. Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Ayrıca köyde bir tane de kireç ocağı bulunmaktadır.

Değirmendere Mahallesi

Ceyhan'ın 13 km. güneydoğusunda kurulmuştur. Köyün tarım alanları toplamı 10.000 dekar olup bu arazinin 8.500 dekarı sulama birliklerince sulanmaktadır.

Değirmenli Mahallesi

Ceyhan'ın 18 km. doğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunun tamamına yakını Çerkez aileleri oluşturmaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 11.201 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır.

Dikilitaş Mahallesi

Ceyhan'ın 24 km. kuzeydoğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunun tamamına yakını Çerkez aileleri oluşturur. Köyün tarım arazileri toplamı 12.500 dekar olup bu arazilerin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır.

Dokuztekne Mahallesi

Bu köy Ceyhan'ın 22 km. doğusunda kurulmuş büyük bir köydür. Köy nüfusunun tamamı Yörük'tür. Köye ismini veren şey ise köy meydanındaki tarihi çeşmenin önündeki dokuz tane teknedir. Dokuztekne Köyü'nün tarım alanları toplamı 10.510 dekar olup bu arazinin 1.150 dekarı sulanabilmektedir. Köy ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.

Doruk Mahallesi

Ceyhan'ın güney-güneybatı yönüne düşmektedir. Ceyhan'a uzaklığı 21 km. Doruk, 1973 yılında belediye olmuştur. Doruk halkı tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Tarım alanlarının büyük çoğunluğu sulamaya elverişlidir. Engebeli yerlerde sulama yapılamamaktadır. Doruk Kasabasında Tarım Kredi Kurumu'nun bir şubesi bulunmaktadır. Köyde ayrıca bir lise ile iki adet ilköğretim okulu vardır. Köyde Arap Dede ve Narlı Dede'ye ait türbeler de bulunmaktadır. Ayrıca köy sınırları içerisinde höyük tepesi denilen yerde çevre düzenlemesi yapılarak mesire yeri olarak halkın hizmetine sunulmuştur.

Durhasandede Mahallesi

Ceyhan'ın 28 km. güneyinde kurulmuştur. Bektaşî Horasan Türkmenleri tarafından kurulmuştur. Bu inançlarını bugüne kadar sürdürmüşlerdir. Ceyhan'daki tek Bektaşî Türkmen köyüdür. Köyün tarım alanları toplamı 4.950 dekar olup bu arazilerin 500 dekarı sulama birliklerince sulanmaktadır. Köy halkı çok çalışkan olup bu çalışkanlıklarını çevreden de takdir toplamaktadır. Durhasandede Köyü ismini büyük bir Bektaşî dedesi olan Dur Hasan Dede'den almıştır. Türbesi de çevredeki vatandaşlar tarafından ziyaret edilmektedir.

Köylerimiz

Dutlupınar Mahallesi

Ceyhan'ın 28 km. doğusunda kurulmuş bir Yörük köyüdür. Köyün geçimi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köyde tarım arazileri toplamı 6.680 dekar olup bu arazinin 500 dekarı sulanmaktadır. Köy arazilerinin büyük bölümü kuru olduğu için hayvancılık faaliyetleri de yaygındır.

Ekinyazı Mahallesi

Ceyhan'ın 23 km. kuzeyinde kurulmuştur. Köy nüfusunun tamamına yakınını Balkan muhacirleri oluşturur. Köyün tarım arazileri toplamı 7.536 dekar olup bu arazinin 4.536 dekarı sulama birliklerince, 3.000 dekarı da köylülerin kendi gayretleri ile Ceyhan Nehri'nden sulanmaktadır.

Elmagölü Mahallesi

Ceyhan'ın 22 km. kuzeydoğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunun Cerit aileleri oluşturmaktadır. Köy tarım arazileri toplamı 14.353 dekar olup bu arazilerin 10.000 dekarı sulama birliklerince sulanmakta geri kalan 1.353 dekarı da köylüler tarafından Ceyhan Nehri'nden faydalanılarak sulanır.

Erenler (Abidiye) Mahallesi

Ceyhan'a 14 km. mesafede kurulmuş olup Ceyhan'ın doğusunda bulunmaktadır. Köy, Rus zulmünden kaçan Çerkez ve Azerilerce kurulmuştur. Köyün tarım arazileri toplamı 4.202 dekar olup bu arazinin 1.900 dekarı sulanabilmektedir. Köylü geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır.

Gümrüdlü Mahallesi

Ceyhan'ın 27 km. kuzeybatısında Yörüklerce kurulmuş en büyük köylerinden biridir. Tarım yapılabilir arazi toplamı 34.953 dekar olan köyün arazilerinin 14.500 dekarı çiftçilerin gayretleri ile sulanmaktadır. Nüfusunun tamamına yakını Yörük'tür.

Gündoğan (Hurşidiye) Mahallesi

Ceyhan'ın 25 km. güneydoğusunda kurulmuştur. Eski ismi Hurşidiye Köyü'dür. Köyün Köyün gelir kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Köyün tarım arazileri toplamı 8.580 dekarıdır. Bu arazinin 7.600 dekarı sulanabilmektedir.

Günlüce (Karamezar) Mahallesi

Ceyhan'ın 35 km. kuzeydoğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunun tamamına yakınını Balkan Muhacirleri oluşturur. Köyün tarım arazileri toplamı 3.870 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır.

Günyazı (Veysiye) Mahallesi

Ceyhan'ın 15 km. doğusunda kurulmuştur. Köy eski ismi olan Veysiye ismiyle daha kolay bilinmektedir. Günyazı Köyü'nün tarım arazileri toplamı 15.969 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır. Köyde sulama olanaklarının gelişmiş olması münasebetiyle tarım ürünlerinde çeşitlilik görülmektedir. Bu ürünler, buğday, mısır, pamuk, soya vb.dir.

Hamdili Mahallesi

Ceyhan'ın 15 km. doğusunda kurulmuştur. Nüfusunun tamamına yakını Yörük ve cerit boyları oluşturmaktadır. Tarım alanları toplamı 16.000 dekarıdır. Bu arazinin 13.500 dekarı devlet eliyle sulama birliklerince sulanmakta olup 1.000 dekarı da çiftçilerin gayretleriyle sulanmaktadır.

Hamidiye Mahallesi

Ceyhan'ın 24 km. doğusunda kurulmuştur. Köy halkı tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Tarım arazileri toplamı 1.608 dekarıdır. Bu arazinin tamamına yakını sulanmaktadır.

Hamitbey Mahallesi

Ceyhan'ın 18 km. kuzeyinde kurulmuştur. Köy nüfusunun tamamına yakınını Yörükler oluşturmaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 8.044 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır. Köyde başta buğday olmak üzere pamuk, mısır, soya vb. yetiştirilmektedir.

Hamitbeybucağı Mahallesi

Ceyhan'ın 17 km. kuzeyinde kurulmuştur. Köy nüfusunun Balkan Muhacirleri oluşturur. Hamitbeybucağı köyünün tarım arazileri toplamı 6.154 dekar olup bu arazilerin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır. Köyde başta buğday olmak üzere pamuk, soya, yer fıstığı, mısır vb. yetiştirilir.

Irmaklı Mahallesi

Ceyhan'ın 27 km. kuzeydoğusunda kurulmuştur. Köyün nüfusunun tamamına yakınını Çerkez-Muhacir aileleri oluşturur. Köyün tarım arazileri toplamı 6.000 dekar olup bu arazilerin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır.

Isırganlı Mahallesi

Ceyhan'ın kuzeybatısında, Ceyhan'a 17 km mesafede bir Yörük-Türkmen Köyüdür. Köy, Cingöz (Handeresi) deresi kenarına kurulmuştur. Köy arazilerinin büyük bir kısmı sulanabilmektedir. Köyde buğday, pamuk, yer fıstığı, mısır, karpuz, salatalık, kabak ve marul ile ispanak gibi tarım ürünleri yoğun bir biçimde yetiştirilmektedir.

İmran Mahallesi

Ceyhan'ın 16 km. doğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunun Türkmen-Yörük-Cerit boyları oluşturur. Köyün gelir kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Tarım alanları toplamı 8.110 dekar olup bu arazilerin 6.100 dekarı sulama birliklerince, 1.000 dekarı ise köylünün kendi gayretleri ile sulanmaktadır.

İncetarla (Mercin) Mahallesi

Ceyhan'ın 10 km. kuzeydoğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunun Türkmen-Cerit boyları oluşturur. Köyün tarım arazileri toplamı 20.724 dekarıdır. Bu arazinin tamamı sulama birliklerince devlet eliyle sulanmaktadır. Köy arazileri verimli olup sulama imkanlarının gelişmişliği sayesinde verimlilik daha da artmıştır. Köyde yetiştirilen başlıca ürünler; buğday, mısır, soya, yer fıstığı, pamuk vb.dir. İncetarla Köyü, Mercin

Köylerimiz

ismiyle daha kolay tanınmaktadır. Bu köyümüzde Kurtuluş Savaşı yıllarındaki Fransız ve Ermeni işgallerine karşı yapılan muhteşem direniş halâ dillerde destan gibi anlatılmaktadır. Bilindiği gibi Mercin Harbi'nde yenilen işgal kuvvetleri kendilerini bir daha toplayamamışlar ve Ankara Antlaşması sonrası da bölgeyi terk ettiler.

İnceyer Mahallesi

Ceyhan'ın 23 km. kuzeyinde kurulmuştur. Köy nüfusunu Türkmen-Yörük oymakları oluşturur. Geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlayan köyün tarım arazileri toplamı 3.000 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır.

İsalı Mahallesi

Ceyhan'ın 19 km. güneybatısında kurulmuştur. Köy nüfusunun Türkmen-Yörük boyları oluşturmaktadır. Köy, geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 16.800 dekar olup bu arazilerin 13 300 dekarı sulama birliklerince sulanırken, 3.100 dekarı da köylülerin kendi gayretleri ile sulanmaktadır. İsalı Köyü'nün narı çok meşhurdur.

Karakayalı (Cebre) Mahallesi

Ceyhan'ın 18 km. kuzeyinde kurulmuştur. Köy nüfusunun tamamına yakını Yörük aileleri oluşturmaktadır. Köyün başlıca gelir kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Köyün tarım arazileri toplamı 24.000 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır.

Kılıçkaya Mahallesi

Ceyhan'ın 25 km. güneyinde kurulmuştur. Köy nüfusunu Türkmen-Yörük boyları oluşturur. Köy halkının geçimi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarım alanları toplamı 7.270 dekar olup bu arazilerin tamamına yakını sulamadan yoksundur. Tarım alanlarının verimsizliğinden dolayı burada hayvancılık gelişmiştir. Köyde hem küçükbaş hem de büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır.

Kıvrıklı Mahallesi

Ceyhan'ın kuzeybatısında, Ceyhan'a 13 km. uzaklıkta merkezi bir köydür. Bir çok köyün ve İmamoğlu ilçesinin Ceyhan'la bağlantısı üzerinde olduğu için biraz gelişmiş bir köydür. Köy nüfusunun geneli Yörük-Türkmenlerden meydana gelmektedir. Kıvrıklı Köyü'nün arazileri oldukça verimli ve düzdür. Köy, Cingöz deresi kenarında kurulu olduğu için tarım alanlarının tamamına yakını sulanabilmektedir. Buğday başta olmak üzere karpuz ve seracılık gelişmiş olduğu için turfanda sebze üretimi yaygın tarım ürünleridir.

Kızıldere Mahallesi

Ceyhan'ın 26 km. güneybatısında kurulmuştur. Köy, Atatürk'ün nüfus politikası gereği Dersim isyanından iskana tabii tutulan alevi Kürtler tarafından kurulmuştur. Kızıldere Köyü geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 11.908 dekar olup bu arazinin tamamına

yakını sulanmaktadır. Sulanan arazinin 6.000 dekarı sulama birliklerince diğer 6.000 dekarı ise köylülerin kendi gayretleriyle sulanmaktadır. Köyde bir çok tarım ürünü yetiştirilmektedir. Bunlar başta buğday olmak üzere pamuk, karpuz, patates, soğan, sebzeler vb. dir.

Köprülü Mahallesi

Ceyhan'ın 17 km. kuzeydoğusunda kurulmuştur. Köyün 1997 nüfus sayımına göre nüfusu 528'dir. Köyün tarım arazileri toplamı 6.530 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır. Köyde sulama olanaklarının gelişmiş olması münasebetiyle tarımda çeşitlilik de artmıştır.

Körkuyu Mahallesi

Ceyhan'ın 14 km. güneyinde Ceyhan-Yumurtalık yolunun 2 km. gerisinde kurulmuştur. Köy halkı Konya'nın Karakuyu ilçesinden gelen Yörükler tarafından kurulmuştur. Köy halkı geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 6.200 dekar olup bu arazilerin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır. Köy pamuk yetiştiriciliğini yoğun olarak uygulayan köylerin başında gelir.

Kösreli Mahallesi

Ceyhan'ın 27 km. kuzeydoğusunda kurulmuştur. Kasaba nüfusunun tamamına yakını Yörükler oluşturmaktadır. Kasabanın tarım arazileri toplamı 18.500 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır. Çevredeki birçok köye de hizmet veren sulama birliği bulunan Kösreli'de büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık da yapılmaktadır.

Kurtkulağı Mahallesi

Ceyhan'ın 14 km. güneyinde kurulmuştur. Kasaba nüfusunun tamamına yakını Yörük boyları oluşturur. Kurtkulağı Kasabası; ortaçağ ve yakınçağın meşhur ticaret yolu olan İpekyolu güzergahında kurulmuştur. Kasabada günümüze kadar ayakta kalabilmiş olan bir kervansaray bulunmaktadır. Kasaba, Ceyhan ve çevresindeki en eski yerleşim birimlerinden biridir. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Kurtkulağı Kasabası ve Kervansarayından bahsetmektedir. Kasabada bir adet de tarihi önem arz eden cami bulunmaktadır. Kasabanın tarım alanları toplamı 35.000 dekar olup bu arazinin 24.000 dekarı sulama birliklerince 4.000 dekarı ise köylülerin kendi gayretleriyle sulanmaktadır.

Kurtpınar Mahallesi

Ceyhan'ın 18 km. güneyinde kurulmuştur. Kasaba nüfusunun tamamına yakını Türkmen-Yörükler-Muhacir boyları oluşturur. Kasabanın gelir. Kaynağı tarım ve hayvancılığa dayanır. Tarım arazileri toplamı 12.750 dekar olup bu arazinin 3.000 dekarı kasabalıların kendi gayretleriyle sulanmaktadır. Köy arazilerinin büyük bölümü sulama imkanlarından ve sulamadan uzaktır.

Kuzucak (Yassıca) Mahallesi

Ceyhan'ın 18 km. doğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunu Türkmen-Muhacir-Yörük kabileler oluşturur. Köy geçimi

Köylerimiz

tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 3.600 dekar olup tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır. Köyde hem küçükbaş hem de büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Ayrıca köyde bir adet çırır fabrikası bulunmaktadır. Köyün kuzeyinde demiryolu ve Karacay isminde bir dere akar.

Küçük Burhaniye Mahallesi

Küçük Burhaniye Köyü; Ceyhan'ın 11 km. batısında kurulmuştur. Köyün tarım arazileri toplamı 6 200 dekar olup bu arazinin 1.200 dekarı köylünün kendi gayretleriyle sulanabilmektedir. Köy arazisi sulamaya elverişli olmasına rağmen sulama koşullarının elverişsizliği münasebetiyle arazilerde susuz tarım yapılmaktadır.

Küçük Mangıt Mahallesi

Küçük Mangıt Köyü; Ceyhan'ın 5 km. kuzeyinde kurulmuştur. Köyün kurucuları Türkistan'dan gelen Mangıt boyu iken günümüzde köye Kürtler yerleşmiştir. Köyün tarım arazileri toplamı 7.100 dekadır. Bu arazilerin 6.000 dekarı sulama birliklerince 1.100 dekarı da köylünün kendi gayretleriyle sulanmaktadır. Köyde başta buğday olmak üzere pamuk, yer fıstığı, mısır vb. yetiştirilmektedir.

Mercimek Mahallesi

Mercimek Köyü, 1989 yılında belediye olmuştur. Mercimek Belediyesi sınırları içerisinde II.Abdülhamit tarafından kurulmuş olan hara bugün TİGEM'e bağlı olarak varlığını günümüze kadar sürdürmüştür. 5.000 dönüm arazi üzerine kurulu olan Hara'da tarım araştırmaları yapılmaktadır. Mercimek Belediyesi'nde tarım oldukça gelişmiştir. Arazilerinin tamamı sulamaya elverişlidir. Tarım alanlarında buğday, pamuk, soya, yer fıstığı ve mısır yetiştirilmektedir.

Mustafabeyli Mahallesi

Mustafabeyli Köyü, 1973 yılında belediye olmuştur. E- 5 yolu üzerinde kurulu olan belediye, Kurtuluş Savaşı yıllarında Balkan Muhacirleri yerleşmiş ve onlar tarafından köy kurulmuştur. Köyde tarım alanları oldukça verimli olup sulamaya elverişlidir. Tarım alanlarından buğday, amuk, mısır, soya ve yer fıstığı yetiştiriciliği yapılmaktadır. Mustafabeyli'de, Toprak Mahsulleri Ofisi'nin bir şubesi ile Tarım Kredi Kurumu'nun da bir şubesi bulunmaktadır. Köyde ayrıca sağlık ocağı da mevcuttur.

Narlık Mahallesi

Ceyhan'ın 15 km. güneyinde kurulmuştur. Köy nüfusunu Muhacir aileleri oluşturur. Köyün tarım arazileri toplamı 12.000 dekar olup bu arazilerin 3 500 dekarı sulama birliklerince 6.300 dekarı da köylülerin kendi çabalarıyla sulanmaktadır.

Sağırılar Mahallesi

Ceyhan'ın 14 km. güneydoğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunun Türkmen-Yörük-Bozdoğan kabileleri oluşturur. Köyün tarım arazileri toplamı 5 000 dekar olup bu arazilerin 1.000

dekarı köylülerin şahsi gayretleriyle sulanmaktadır. Köyde küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Ceyhan'ın içme suyu olmayan tek köyüdür.

Sağkaya Mahallesi

1867 yılında kurulan Sağkaya Köyü, 1928 yılında bucak olmuş,1980 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur. Belediye sınırları içinde Toprak Mahsulleri Ofisi'ne ait bir şube ve sağlık ocağı bulunmaktadır. Sağkaya'da tarım gelişmiştir. Tarım alanları oldukça düz ve verimlidir. Buğday başta olmak üzere, pamuk, mısır, karpuz vb. yetiştirilmektedir. Tarım arazilerinin büyük çoğunluğu sulanmaktadır.

Sarıbahçe Mahallesi

Ceyhan'ın 27 km. kuzeyinde kurulmuştur. Köy nüfusunu cumhuriyet sonrası doğudan zorunlu iskana tabii tutulan vatandaşlarımız oluşturur. Köy inanç olarak Alevi'dir. Köyde her yıl geleneksel olarak lokma şenlikleri düzenlenmektedir. Köyde ayrıca bir adet te cemevi bulunur. Köyün tarım arazileri toplamı 8.040 dekar olup bu arazilerin 5.600 dekarı sulama birliklerince 2.452 dekarı da köylünün kendi gayretleriyle sulanmaktadır.

Sarımazı Mahallesi

1980'li yılların sonunda, Ceyhan'ın 18 km. güneydoğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunun tamamına yakınını Türkmen-Yörük aileleri oluşturmaktadır. Kasabanın tarım alanları toplamı 23.256 dekadır. Bu arazilerin 6.000 dekarı kasabalıların kendi gayretleri ile sulanmaktadır. Kasabanın arazilerinin büyük bölümü sulama imkanlarından uzak olduğu için küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık gelişmiştir. Sarımazı kasabası son dönemlerde seracılıkta da önemli bir merkez olmuştur. Köydeki seralarda yetiştirilen sebzeler köylülerin ekonomilerini çok olumlu şekilde etkilemiştir. Köy sınırları içerisindeki Toros Gübre Fabrikası ve Ceyhan Organize Sanayi içerisindeki birçok fabrika köy halkı önemli bir istihdam alanıdır.

Selimiye (Yapalak) Mahallesi

Ceyhan'ın 21 km. güneydoğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunun Türkmen-Yörük aileleri oluşturmaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 2.023 dekadır. Köyün arazilerinin tamamına yakını kuraktır. Sulamanın olmaması nedeniyle hayvancılık bu köyümüzde gelişmiştir.

Sirkeli Mahallesi

Ceyhan'ın 9 km. güneybatısında Ceyhan nehri kıyısında kurulmuştur. Köy nüfusunu Balkan göçmeni muhacirleri oluşturur. Sirkeli Köyü,Türk turizmi için çok önemli bir vesikayı bünyesinde barındırmaktadır. Anadolu'daki en eski Hitit kaya kabartması bu köyümüzdedir. Hitit Kralı Muvatalli'nin Kadeş Savaşı'na giderken Ceyhan Nehri'ni geçtiği yere diktirdiği Muvatalli Rölyefi burada bulunmaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 8.272 dekar olup bu arazinin 7.500 dekarı sulama birliklerince geri kalanı ise köylünün gayretleri ile sulanmaktadır.

Köylerimiz

Soğukpınar Mahallesi

Ceyhan'ın 15 km. doğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunun tamamına yakını Yörükler oluşturmaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 7.000 dekar olup bu arazinin 5.000 dekarı sulama birliklerince, 1.000 dekarı da köylülerin kendi gayretleriyle akarsulardan veya sondajlardan yararlanarak sulanmaktadır. Köyde hayvancılık da yapılmaktadır.

Soysalı Mahallesi

Ceyhan'ın 23 km. kuzeybatısında kurulmuş olup yerleşenlerin geneli Yörüktür. Soysalı Köyü tarım arazileri toplamı 22.500 dekar olup bu arazilerin 9.000 dekan çiftçilerin gayretleri ile sulanabilmektedir. Köyün tarım arazileri engebeli olduğu için sulama koşulları da zorlukla yürütülmektedir. Köy yer altı suları bakımından oldukça zengindir. Köyün gelir kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Başlıca tarım ürünleri buğday ve pamuktur. Köyde ayrıca küçük ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır.

Tatarlı Mahallesi

Ceyhan'ın 33 km. kuzeydoğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunu Çerkez-Yörük aileleri oluşturmaktadır. Tarım arazileri toplamı 11.730 dekar olup bu arazilerin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır. Tatarlı Köyü'nde çok güzel bir mesire yeri ve alabalık tesisleri mevcuttur. Hafta sonu tatilleri için bulunmaz mekandır.

Tatlıkuyu Mahallesi

Ceyhan'ın 23 km. kuzeybatısında kurulmuştur. Köy, Konya, Karakuyu'dan gelen Yörükler tarafından kurulmuştur. Tatlıkuyu Köyü'nün tarım arazileri toplamı 15.000 dekar olup 7.000 dekar tarım arazisi sulanabilmektedir. Köyde yoğun olarak pamuk ve buğday yetiştirilmektedir.

Toktamış Mahallesi

Ceyhan'ın 8 km. güneybatısında kurulmuştur. Köy nüfusunu Türkmen-Muhacir-Yörük aileleri oluşturmaktadır. Köyün tarım alanları toplamı 12.916 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır. Köyde buğday, pamuk, yer fıstığı, mısır vb. yetiştirilmektedir.

Tumlu Mahallesi

Ceyhan'a 17 km. mesafede Ceyhan'ın kuzeybatısında kurulmuştur. Köy nüfusunun büyük çoğunluğunu Yörükler oluşturmaktadır. Kurtuluş Savaşı yıllarında Fransızlara karşı ilk silahlı direniş yerlerinden biridir. Fransız kuvvetleri ilk ciddi çatışmada burada yenilgiye uğratılmıştır. Tumlu Köyü'ne ismini veren şey; ortaçağdan kalma bir kale olan Tumlu Kalesi'dir. Kale sağlamlığını ve ihtişamını günümüze kadar sürdürmüştür. Oldukça verimli olan tarım arazileri toplamı 22.000 dekar olup, bu arazilerin 7.200 dekarı sulanabilmektedir. Yetiştirilen başlıca ürünler buğday, pamuk, mısır, karpuz vb. dir. Köyde büyükbaş hayvancılık da yapılmaktadır.

Üçdut (Yeşilova) Mahallesi

Ceyhan'ın 28 km. kuzeyinde kurulmuştur. Köy nüfusunu Türkmen-Yörük-Muhacir kabileleri oluşturmaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 16.200 dekar olup bu arazilerin 8.000 dekarı köylünün kendi gayretleriyle sulanmaktadır. Arazilerin geri kalan kısmı ise kuraktır. Köyde pamuk, mısır, yer fıstığı vb. tarımı yapılmaktadır.

Yalak Mahallesi

Ceyhan'ın 21 km. kuzeydoğusunda kurulmuştur. Köy nüfusunu Çerkez-Yörük aileleri oluşturur. Köy halkının geçimi tarım ve hayvancılığa dayanır. Köyün tarım arazileri toplamı 11.250 dekar olup bu arazilerin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır.

Yellibel Mahallesi

Ceyhan'ın 30 km. güneyinde kurulmuştur. Köy nüfusunu Balkan muhacirleri oluşturmaktadır. Köy halkı geçimini tarım ve hayvancılıktan sağlamaktadır. Köyün tarım arazileri toplamı 6.700 olup sulama imkanları bulunmamaktadır.

Yeniköynazımbey Mahallesi

Ceyhan'ın 15 km. güneyinde kurulmuştur. Köy nüfusunun tamamına yakını Yörükler oluşturur. Köy halkının geçimi tarım ve hayvancılığa dayanır. Köyün tarım arazileri toplamı 24.700 dekar olup bu arazinin tamamı sulama birliklerince sulanmaktadır.

Yeşilbahçe Mahallesi

Ceyhan'ın 25 km. kuzeyinde kurulmuştur. Köyün nüfusunu Birinci Dünya Savaşı'na müteakip Yunanistan'la imzalanan nüfus mübadelesi antlaşmasına göre Türkiye'ye gelerek yerleşen muhacirler ile daha önce gelen muhacirler oluşturur. Köyün tarım arazileri toplamı 7.750 dekar olup bu arazinin 6.000 dekan sulama birliklerince 1.750 dekarı da köylülerin gayretleriyle sulanmaktadır. Köyde başta buğday olmak üzere pamuk, mısır, yer fıstığı vb. yetiştirilmektedir.

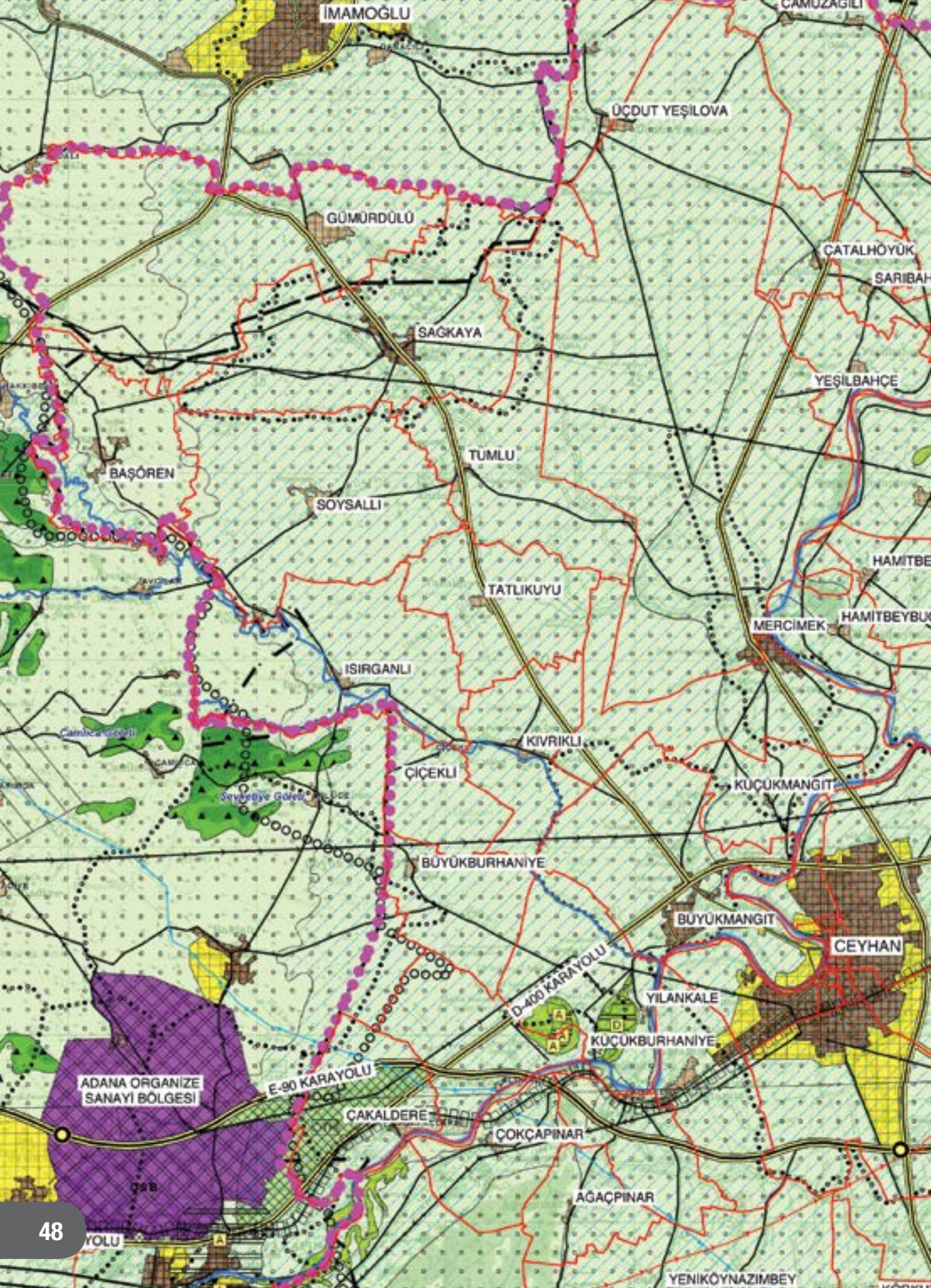
Yeşildam Mahallesi

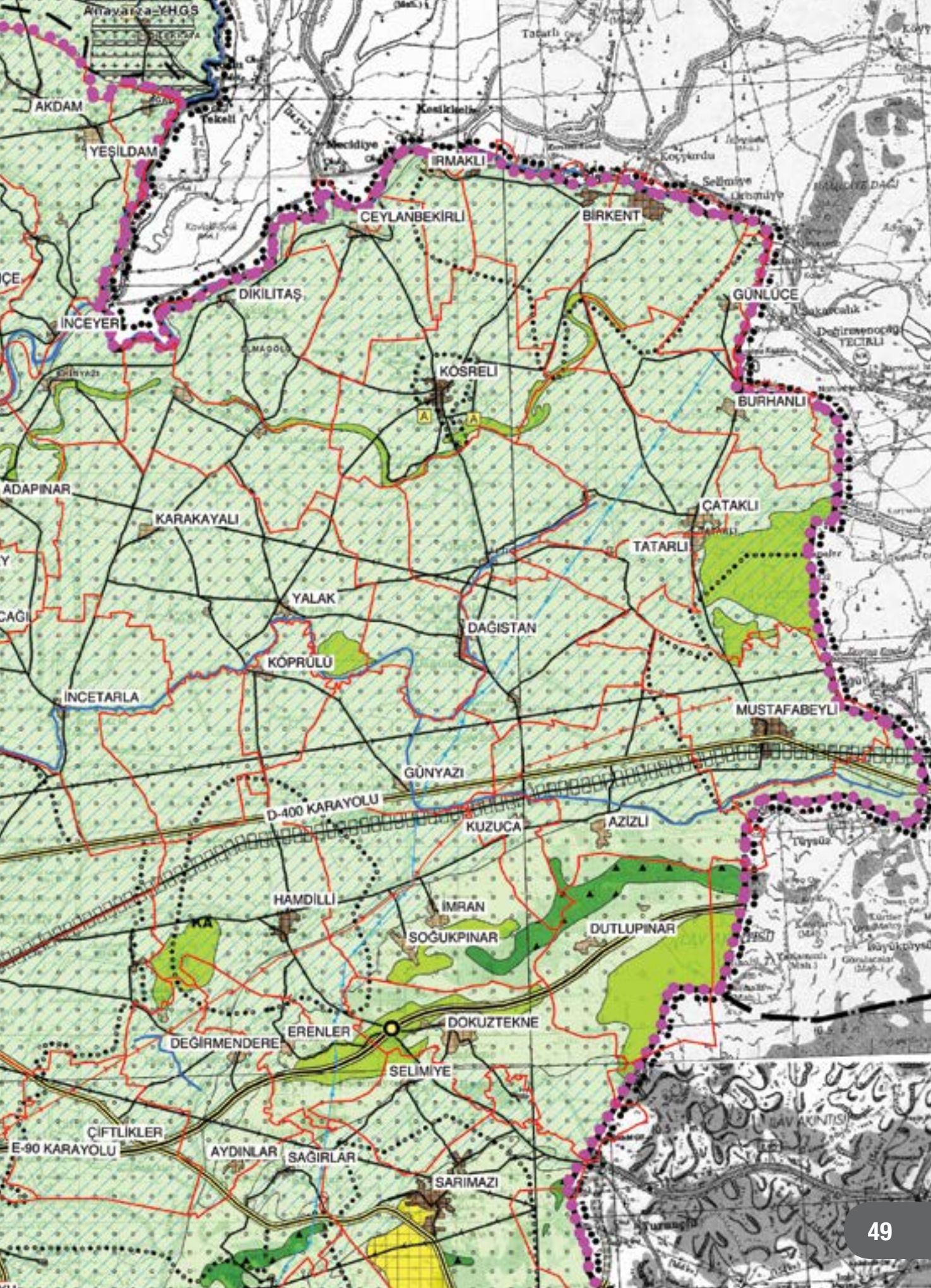
Ceyhan'ın 38 km. kuzeyinde Ceyhan-Kozan-Kadirli sınırına yakın bir yerde kurulmuştur. Bu köyde muhacir köyüdür.

Yılankale Mahallesi

Ceyhan'ın 10 km. batısında kurulmuştur. Köy nüfusunu Kırım göçmeni Nogaylar ile bir kısım Yörükler oluşturmaktadır. Köy, tarihi Yılankale Kalesi'nin eteklerinde kurulduğu için bu ismi almıştır. Köy batıdan kale ile doğudan ve güneyden de Ceyhan nehri ile çevrilidir. Yılankale, Kurtuluş Savaşı'nda da Milli Mücadele'nin önemli merkezlerinden biri olmuştur. Köyün tarım arazileri toplamı 6.120 dekar olup bu arazinin 1.600 dekan köylülerce Ceyhan Nehri'nden faydalanılarak sulanmaktadır. Köyde hayvancılık da gelir getiren uğraşlardır.

Hazırlayan: Mehmet UĞURLUAY

Dr. Halil KURT

CEYHAN NEHRİ ve OVADAKİ YERLEŞMENİN TARİHÇESİ

Ceyhan Nehri, binlerce yıldır Torosların yüksek kesimlerinden aşındırıp taşıyarak getirdiği alüvyonları Çukurovada biriktirmesiyle bugünkü Ceyhan Ovasının teşekkül etmesine sebep olmuştur. Türkiye'nin en verimli bu topraklarının, Akdeniz sıcaklığı ve Ceyhan ırmağının suyuyla birleşmesiyle de, lezzetli karpuzu, beyaz altın olarak nitelenen pamuğu, mısırı, her çeşit sebze ve meyvesiyle hem yöre ve ülke ekonomisine katkıda bulunmakta, hem de ülke ve dünya çapında gururumuz olmaktadır. Bu yazıda Ceyhan Nehri kısaca tanıtılarak, Ceyhan Ovasındaki yerleşmenin tarihçesi hakkında özet bilgiler verilmeye çalışıldı.

Ceyhan Nehri : Akdeniz bölgesinde yer alan akarsuların en büyüğüdür. Ceyhan Havzası 21 856 km² lik bir sahnın sularını drene ederek Türkiye yüzölçümünün yaklaşık % 2.81'ini oluşturur. Kahraman Maraş İlının tamamı, Osmaniye ve Adana illerinin de önemli bir kısmı Ceyhan Nehri Havzası içerisinde yer alır. Ceyhan Nehri Elbistan Ovası'nın kuzeyindeki dağlık alanlardan doğmaktadır. Engizek ve Ahır Dağlarını dar boğazlarla kat eder ve Kahraman Maraş'ın güney batısında Aksu ile birleşir. Buradan güneye Düziçi (Haruniye) üzerinden Osmaniye-Tecirli köyü yakınında Ceyhan Ovasına iner. Ovada Kadirli ve Kozan tarafından gelen Savrun, Sambas,

Koçuloğlu, doğudan Ceyhan şehri yakınından karışan Mercin Suyunu da aldıktan sonra Misis Boğazından geçerek Yumurtalık yakınında Hurma Boğazı'ndan Akdeniz'e dökülür. Ceyhan Nehrinin kaynağından denize döküldüğü yere kadar toplam uzunluğu 516 km. dir, ovaya indiği yerden (Osmaniye-Tecirli) itibaren denize ulaştığı mesafe arası da 63 km. dir. Ceyhan Nehri, ovada genelde hilal şeklinde menderesler çizerek akar.

Seyhan ile Ceyhan nehirleri tarihin bazı devirlerinde denize ulaşmaya yakın kesimlerinde birleşmiş, tek bir akarsu olarak Akdenize dökülmüşlerdir. Bu konuda ilginç sonuçlar çıkaran Tchihatcheff (1853)'e göre M.Ö. 4. yüzyıldan beri Seyhan ile Ceyhan 6 defadan az olmamak üzere birleşmiş ve ayrılmışlardır. M.Ö. 4-5. yüzyıldan önce ayrılır. M.S. 4. yüzyılda birleşikler. M.S. 1. ve 2. yüzyılda ayrı akıyorlardı. 2. Yüzyılda tekrar birleşmişler. 6. Yüzyılda iki nehir haline gelmişler, 11. yüzyılda yeniden birleşmişlerdir. 19. yüzyılda ise tekrar ayrılmışlardır.

Ceyhan Ovası içerisinde akarsuların eski terkedilmiş hilal şeklindeki yatakları (kopmuş menderesler) kuru dere vadileri şeklinde göze çarpmakta, eski nehir yatakları bazı kesimlerinde kum ocağı olarak işletilmektedir. Ceyhan Nehrinin aşağı mecrasında düz ve geniş ovalar uzanmaktadır. (Kozan, Kadirli, Kırmıt, Köşreli,

Osmaniye, Ceyhan, Misis ve Yumurtalık Ovaları). Ceyhan sınırları içinde Mercin suyu, Karaçay, Handeresi, Çeperce deresinin suları Ceyhan nehrine ulaşır.

Ceyhan Havzası Akdeniz yağış rejiminin tesirinde kaldığından, havzaya kışın bol yağış düşer. Yaz ayları ise kurak geçer. Yağış rejimi nehrin akım düzenini doğrudan etkiler. Kış ve ilkbaharda yatağına sığmayıp taşkınlar yapan Ceyhan ırmağının, yaz sonlarına doğru sularının azalmasıyla debisi hayli azalır. (Şekil 1)

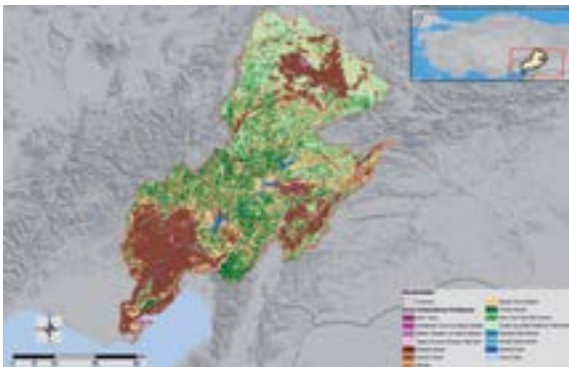
Ceyhan Nehrinin rejimi düzensiz olduğu için tarihi süreçte ovada büyük sel afetleri vuku bulmuştur. Ceyhan havzasının kuzeyinde Kahraman Maraş ili genelinde Toros dağlarına kışın yağın karların ilkbahar başlarında erimesiyle nehrin debisi yükselmekte buna ilkbahar yağmurları da eklenince büyük sel afetleri ovada sık aralıklarla tekrar etmekte idi. Ovanın birçok kesiminde oluşan sazlık ve bataklıklar sivrisineklerin üremesine sebep olmaktadır. Tarih süreç içerisinde başta sıtma olmak üzere birçok salgın hastalığın yaygın olması Ceyhan ovasında yaşamayı ve sürekli yerleşmeyi engelleyen en önemli etmendi. (Şekil 2)

Ceyhan Nehri üzerinde inşa edilen Aslantaş, Menzelet, Berke, Sır, vb. Hidroelektrik Santrallerin (HES) ile baraj ve göletlerin inşası neticesinde taşkınlar önlenmiştir. Ovada 1980 sonrası kademeli olarak sulu tarıma geçilmesi de zirai alanda verimliliği arttırmış, yıldan birden fazla ürün almayı mümkün kılmıştır.

CEYHAN OVASINDAKİ NÜFUS ve YERLEŞMENİN TARİHİ GELİŞİMİ

Ceyhan Ovası'nda yerleşmenin tarihi gelişimi ile ilgili bilgileri ova içinde yer alan 14 höyükte yapılan arkeolojik kazılardan anlamak mümkündür. Bu höyüklerden biri olan Tatarlı Höyüğü'nde Neolitik Çağı temsil eden kültür katlarına rastlanmıştır (Williams 1954). Kazılarla Neolitik Çağ'dan Kalkolitik Çağa geçen tabakalarda ilk defa silolara tesadüf edilmiştir. Ceyhan nehrine akan dere yataklarından toplanan yuvarlak çakıltaşları dikkatle dizilerek dairevi şekilde bir taban oluşturulmuş ve bu taşların üzeri killi toprakla kapatılarak, içinde hububat saklanan ambarlar yapılmıştır. Ceyhan Ovası'nda zirai faaliyetlerin başlaması, ürünlerin yetiştirilmesi fikri, bunların depolanması ve saklanması fikrinden çok daha eski olduğu muhakkaktır. Bu sebeple Neolitik Çağ'da Ovadaki verimli topraklardan istifade edildiği anlaşılmaktadır.

Çukurova tarihine ışık tutan Tatarlı Höyüğü, Ceyhan şehrinin 24 km. doğusunda, Tatarlı Köyü içinde yer alır. Höyük bazalt yükselti ile birlikte 35 m. ve 300x180 m. boyutlarındadır. Höyükteki kazılara 2007 yılında başlandı. Çukurova Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi Serdar Girginer, kazı çalışmalarını Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çukurova Üniversitesi, Ceyhan Belediyesi ve Türk Tarih Kurumunun katkıları ile sürdürdüklerini belirterek, kazılarda Kizzuwatna Uygarlığı'na ait

Şekil : 1 Ceyhan Nehri Su Toplama Havzası.

Şekil: 2 . Ceyhan Ovasında Taşkına Maruz Kalan Sahalar

Günümüzde Ceyhan şehri yörenin en büyük yerleşim merkezidir. Orta Asya'dan göçmen olarak gelen Nogay Türkleri 1863'te Ceyhan şehrinde ilk yerleşmeyi başlatmışlardır.

kentin gün ışığına çıkarmaya çalıştıklarını ifade etti. Tatarlı H y k kazısında Asya filine (Elephas Maximus) ait diş ve kemiğe rastlandı. Hititler dönemi ile Geç Hitit dönemi arasındaki zaman dilimine tarihlenebileceğini ve bu dönemde Tatarlı Höyüğü ve civarında fillerin yaşamış olduğunu düşünmekteyiz. Fildişi ticaretinin M  2 bin ile bin yılın ilk yarısında Doğu Akdeniz ve Suriye'de yaygın olduğu, ele geçen fildişi eserlerden zaten bilinmektedir. Tatarlı H y k de bu ticaretin için-de yer almış gibi görünmektedir. (Girginer 2017).

Tarihi kaynaklarda, bölgede Asurlular, Hititler, Persler, Romalılar, Araplar, Memluklar, Ermeniler, Ramazanoğulları ve Osmanlıların hakimiyet kurdukları belirtilmektedir (Ener 1958). Ceyhan Ovası ve civarında yüzyıllar önce yerleşmeler olmuş, ancak salgın hastalıklar ve siyasi kargaşa sürekli yerleşmeyi ve medeniyet kurmayı engellemiştir.

Günümüzde Ceyhan şehri yörenin en büyük yerleşim merkezidir. Orta Asya'dan göçmen olarak gelen Nogay Türkleri 1863'te Ceyhan şehrinde ilk yerleşmeyi başlatmışlardır. Buharalılar, Altaylılar, Hucentliler, Tatarlar, Çerkezler, Özbekler, Ceritler, Kırımllılar, Afganlılar Ceyhan çevresine kafileler halinde akın ederek bu verimli toprakları kendilerine yurt edinirken ovada yer yer yeni köyler doğmuştur (Ceyhan Ticaret Odası 1987).

 ukurova'da ilk pamuk ziraatı 1830'lu yıllarda Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa tarafından başlatılmıştır. Ova-da sulu tarımın yaygınlaşması ile 1980'li yılların başında soya fasulyesi, 1990'lı yıllarda ise Mısır ekimi yaygınlaşarak pamuğun yerini aldı. Son yıllarda dikimine başlanan nar bahçeleri ise ova-ya ayrı bir güzellik katmaktadır. Adana'nın adeta simgesi olan pamuk ise makinalı hasat ve devlet teşvikleri sayesinde son yıllarda yeniden canlanma eğilimi göstermektedir.

KAYNAKÇA

Ener, Kasım, 1958, Tarih Boyunca Adana Ovasına Bir Bakış, Berksoy Matbaası, s.100, Adana.

Kurt, Halil, 1990, Kösreli (Adana-Ceyhan) Ovasının Jeolojisi, Jeomorfolojisi ve Coğrafi  zellikleri, Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Yüksek Lisans Tezi. Konya.

Girginer Serdar, 2017, 14 Eylül 2017 Yeni şafak Gazetesi.

Tchihatcheff, P. De, 1853, Asie Minure, Geographie, Physique, Comparee., 307, Paris.

Seton-Williams, M.V., 1954, "Cilician Survey", Anatolian Studies IV, 121-174. London.

Halil KURT

Ceyhan'ın Karakayalı (Cebre) köyünde 1965'de dünyaya geldi. İlk ve Orta  ğrenimini Ceyhan'da tamamladı. Lisans eğitimine 1983'de Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesinde başladı, 1987'de Coğrafya-Tarih Bölümünü bitirdi. Aynı yıl başladığı Yüksek Lisans eğitimini 1990'da tamamladı. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Bölümünde 1994 yılında başladığı Doktora'sını 2000 yılında tamamladı.

Ankara'da  zel Muradiye Kolejinde 1987'de Coğrafya  ğretmeni olarak başladığı meslek hayatında, devlet liseleri ve özel dershanelerde çalıştı. İstanbul'da Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesine 1998'de Araştırma görevlisi olarak başladı. Akademik hayatını halen Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde  ğretim  yesi olarak sürdürmektedir.

Türk Dünyası Coğrafyası, Balkan  lkeleri, Kafkas  lkeleri, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın Siyasi Coğrafyası konularında lisans ve lisansüstü dersleri okutmaktadır. Evli ve üç  ocuk babasıdır.

KOCAV: Sosyal ve Kültürel Alanda Bir Türkiye Markası

"KOCAV Gençliği ile medeniyetimizin yeniden inşası için çeyrek yüzyıldır yürüyoruz."

Av. Dr. Ali Ürey (KOCAV Başkanı)

Prof. Dr. Abdülkadir DONUK

CEYHAN'A VERİLEN İSİMLER ve BÖLGENİN İSİM TARİHÇESİ

Çukurova'nın bir parçası olan Ceyhan ovası çağlar boyunca Hitit, Fenike, Mısırlılar, Asurlular, İran (Pers), Makedonya (İskender İmparatorluğu), Roma ve Bizans Devletlerinin egemenliği altında kalmıştır.

Günümüzde Ceritler Ceyhan nehrinin doğusundaki köylerde, Sırkıntılar Ceyhan nehrinin batı ve kuzeybatı kesimlerinde, Avşarlar ise Ceyhan'ın kuzeyinde yoğun olarak bulunmaktadır. "Kopçak" Ceyhan'ın ilk yerleşke ismidir, 1864 yılında Ceyhan'ın bugünkü alanına yerleşen Nogaylar tarafından konulmuştur. "Kopçak" Nogay dilinde "kopmuş, yurdundan ayrılmış" anlamına gelmektedir. 1864 tarihinde Abdulkadir Ağa buraya bir cami yaptırmıştır. Bu cami ilk temel yapıdır. (1998 tarihinde depremde hasar görmesine rağmen hala ayakta). Sonraki yıllarda 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşından (93 Harbi) sonra Kırımlar, Tatarlar, Çerkezler, Papaklar, Rumeli Göçmenleri Osmanlı Devleti

tarafından Ceyhan Ovasına yerleştirilmiştir. Yerleşenlerin daha çok hayvancılıkla uğraşması, hayvanlarını suladıkları dik bir yerden ırmak kıyısına indirmelerinden dolayı, bugünkü Ceyhan'a "Yarsuvat" adı verilmiştir. Daha sonra Sultan 2. Abdülhamit'in tahta çıkmasından sonra kaza merkezi yapılarak 1896 tarihinde "Hamidiye" ismiyle Cebelibereket (Osmaniye) sancağına bağlanmıştır.

1909 yılında, 2. Abdülhamit'in tahttan indirilmesinden sonra çıkan Ermeni kargaşası üzerine, Ceyhan'a burada kurulan örfi idare dolayısıyla "Urfiye" denmiştir. Fakat bu ad benimsenmemiştir. 19 Temmuz 1926 tarihinde ilçe haline getirilmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra, 3 Mayıs 1929'da ise Ceyhan olarak kesinleşmiştir. Orta Asya'dan gelen aşiretler bu bölgedeki iki nehre de Ceyhun ve Seyhun'a benzettikleri için Ceyhan ve Seyhan isimlerini vermişlerdir. Ceyhan 1 Haziran 1933 yılında Adana'ya bağlanmıştır.

Yılankale

Adana isminin kaynağı ise; Anadolu yarımadasının en köklü uygarlıklarından biri olan Hititlerin kaya kitabelerinde rastlanmaktadır. Boğazköy metinleri olarak bilinen MÖ 1650 yıllara tarihlenen bir Hitit tabletinde, Adana havasından URU ADANIA yani ADANA BÖLGESİ olarak bahsedilmektedir. Bu konuda sadece bu tablet dikkate alınacak olsa bile ADANA ismi en az 3640 yıllık bir geçmişe sahiptir. ADAD Hititler'in, TESUP da Suriye ve Mezopotamya kavimlerinin Fırtına Tanrısıdır. Bu gruplar birbirlerinden düşünce, isim ve yazı tarzlarını alıp verdikleri için bu gelişimin olması kuvvetle muhtemeldir. Fırtına Tanrısı yağmuru, yağmurda bereketi getirdiği için bu bölgede çok sevilen, sayılan bir Tanrı olarak yaşamış ve ona izafeten bu bölgeye de URU ADANIA yani ADANIN bölgesi de denmiş olması mümkündür.

Hititlerin etkisinde kalan Fenikeliler de tarım ve bitki tanrısına ADONİS adını vermiştir. ADONİS "Efendi" anlamına gelmektedir. Bu yöre ile sıkı ticaret yapan ve buradaki zengin orman ve ova ürünleri ile ticaretlerini geliştiren Fenikeliler'in, bu yöreye ADONİS'in yeri demeleri adet haline gelmiştir.

Sırası ile bu bölgeye gelen her kavim, devlet ve gelişen her uygarlık kendi kültür anlayışı ve değerleri içerisinde beldele isim vermiş ve isimlerin anlamını açıklamıştır. Homeros İlyada'sında bu bölgeye Adana denilmiştir.

Yine batıdan gelen kavimlerce, Adana'yı kendi ilahları Uranüs'ün kurduğu ve oğulları Adanos ve Sarosa anlatılır. Adana doğulu kavimlere göre Fırtına Tanrısı ADONIS'in yeridir.

Bütün bu inançlar çok tanrılı eski çağlara aittir. Orta Çağ'da özellikle MS 7. yüzyıldan itibaren İslam ordularının bu bölgeye gelişle yeni anlayışlar içinde yeni tanımlar yapılmıştır. Arap tarihçilerinden İbnü'l-Adim, Adana isminin de eski peygamberlerden Yasef'in torunu EZE-NE'den geldiğini yazdığı "Halep Tarihi" isimli eserle kanıtlamaya çalışmaktadır. Orta Doğu'nun

peygamberler bölgesi olduğu ve pek çok eski peygamberin bugünkü Anadolu sınırları içinde yaşamış olduğu hatırlanırsa, bu açıklamanın nasıl geliştiğini anlamakta kolay olur.

Daha ileriki yüzyıllarda Karçinli-Zade Süleyman Şükrü Bey'in "Seyahatü'l-Kübra" adlı kitabında ise Adana'nın eski isminin "BATANA" olduğu ve İslamiyet döneminde "ADANA"ya çevrildiği savunulmaktadır. Hatta bunun "Fi ezeneil arz" ayetinden esinlenerek yapıldığını da açıklamalarına eklemektedir. DANUNA isminin MÖ yaşayan kavimlerce bu bölge için kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Bulunan kayıtlarda da mevcuttur.

Yöreyle gelen Türkler'in, yüksek Torosları aşırı güneye doğru sarkmaları sırasında yöreye "Çukurova" adını vermeleri de doğanın insanlara verdiği ilhamın güzel bir örneğidir. Toroslardan sonra adeta düz bir görünüm içinde çok tatlı bir eğimle Akdeniz'e kadar inen bu bereketli topraklar Türkler için "ÇUKUROVA" olarak bilinmiştir. Günümüze kadar da böyle bilinmektedir.

Bölgenin tarihi adı olan Kilikya ve Silisya (Cilicia) da bu bölgede bulunan zengin Kilkin yani kireç ve yine çok bol olarak bulunan Silex yani çakmak taşı madenlerinden dolayı verilmiştir. Bir başka ifade ile yöre, coğrafi özelliklere göre isimlendirilmiştir.

Osmanlılar idaresinde Adana birçok değişik yazılışlarla kayıtlara geçmiştir. Bunlardan birkaçı: Erde-na, Edene, Ezene ve hatta Azana olarak eski olarak eski tahrir defterlerinde, sicil kayıtlarında ve fermanlarda yer almıştır.

Gezici aşiretlerin zorunlu olarak 1865'den itibaren devlet zoru ile bölgeye yerleştirilmesi ve toprağa bağlanması sırasında Adana ismi ADANA olarak resmi kayıtlarda yer almış ve tescil edilmiştir.

KAYNAKÇA

Prof. Dr. Abdülkadir Donuk hocamızın derneğimizin yayınladığı eski yazılarından ve genel Ceyhan Belediyesi yayınlardan özet çıkarılmıştır.

Aydan ÖZYURT

ESKİ ÇAĞLARDAN TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NE “KİLİKYA” ve CEYHAN BÖLGESİNE YERLEŞTİRİLEN AŞİRETLER

HİTİT KRALLIĞI (M.Ö.2000-1190)

Anadolu yarımadasında 700 yıl egemenlik kuran ve etkili olan Hititler, bugünkü Çukurova'yı Kizzuwatna Krallığı olarak tanımışlar ve yöreyi Uri Adania olarak adlandırmışlardır. Bu krallık M.Ö.1220-1190 arası zayıflamış ve batıdan gelen deniz kavimlerinin (Frig) baskısı sonucu yıkılmıştır.

KUE KRALLIĞI (M.Ö.1191-713)

Hititlerin Frigler tarafından yıkılmasından sonra Çukurova Bölgesi'nde Kue hakimiyeti başlamıştır. Tarih öncesi Çukurova Bölgesi hakkında somut bilgi edinilebilecek iki önemli kaynak bulunmaktadır. Bunlardan birisi Hitit tabletleri, diğeri Karatepe yazıtlarıdır. Karatepe Yazıtları'ndan Kue krallığının devletçiklerden meydana geldiğini anlıyoruz. Kitabede aynen şöyle denmektedir :

“Ben, Asitavanda, Danuna Kralı, Tarhund'un (büyük tanrının) gözdesi ve Averikus'un büyütüğü ülkemi gün doğudan batıya kadar genişlettim. At at üstüne, kalkan kalkan üstüne yaptım. Hiç kimsenin şimdiye kadar itaat altına alamadığı vahşi adamları yola getirip, onları ovaya yerleştirdim. Mapsos hanedanına bağlı olmayan bu insanların yerlerinde çok kaleler inşa ettirdim. Bu

kaleyi (Karatepe Kalesi) yaparak ona Asitavanda adını verdim. Her kim bu şehri, bu kitabeyi tahribe kalkışırsa onu büyük tanrı Tarhund ve tanrılar mahv ve perişan etsin.” Başkenti Tarsus olan Kue krallığı M.Ö 713 Yılında Asurlular tarafından yıkılmıştır.

ASUR KRALLIĞI (M.Ö.713-663)

Asurlular aslen Kuzey Irak'ta, Dicle kıyısında bulunan Aşur/Asur şehri ve çevresinde yaşayan Sami toplulukken, özellikle M.Ö.2000 sonrası doğu-batı arası ticaretten faydalanarak gelişmiş ve imparatorluk haline gelmişlerdir. Çukurova Bölgesi M.Ö.750 yıllarında Asurluların istilasına uğramış, IV. Salmanassar zamanında (M.Ö.726-722) bir Asur Vilayeti haline gelmiştir. Asurlular 50 yıllık egemenlikleri sırasında bölgeyi sömürge olarak kullanmışlardır.

KİLİKYA KRALLIĞI (M.Ö.663-612)

Asur'un yıkılmasının ardından Ön Asya'da siyasal dengeler değişmiş, bölge dört devlet arasında paylaşılmıştır. Bu paylaşımında Med İmparatorluğu İran ve Anadolu'nun bir bölümünü ele geçirirken, Yeni Babil İmparatorluğu Suriye ve Mezopotamya'yı kapsamaktaydı. Bu iki impara-

torluğun yanında Anadolu'nun batısında Lydia, doğusunda Kilikya olmak üzere iki krallık ortaya çıkmıştır. Komşu güçler tarafından oluşturulan bu yeni siyasal düzende Kilikya, bir çeşit tampon devlet konumundadır. Ancak öyle anlaşıyor ki, Kilikya krallığı hüküm sürdüğü dönemde politik açıdan yakın doğuda hatırı sayılır bir güç haline gelmiştir. Nitekim M.Ö.590 yılında Lydialılar ve Medler arasında yapılan "Güneş Tutulması Savaşı"nda Kilikya stratejik konumunun sağladığı avantajla önemli bir rol oynamıştır. Bu nedendir ki M.Ö.585 yılında uluslararası konferansta (Herodotos I. 74), Kilikya Kralı Syennesis III, Med Kralı Kyaksares, Lydia Kralı Alyattes ve Babil Kralı Labynetos ile eşit statüdeydi. (Erzen, 1940:86,90; Casabonne, 1999a:59) O halde Asur İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra Kilikya'nın hepsi de Syennesis unvanını taşıyan krallarının hakimiyetinde kısa bir süre bağımsız kaldığı anlaşılmaktadır. Daha sonra satraplık denilen sistemle, Pers krallığı ile bağımlı bir şekilde sürdürmüşlerdir.

PERS KRALLIĞI (M.Ö.612-333)

M.Ö.547'de Pers'lerin Lydia Krallığı'na son vermesinin ardından Ksenophon'un aktarmış olduğu bilgilerden Kilikya'nın adı açıkça belirtilmemiş de, Pers Krallarının Kilikya'nın içerisinde yer aldığı sahaların idaresini yerel yöneticilere bırakmış oldukları ve bunun sonucunda bu halkların Pers krallarıyla müttefik kaldıkları anlaşılmaktadır. O halde Kilikya'da Yeni Babil dönemi ile Pers dönemi arasında bir devamlılık söz konusu olup Kilikya, Yeni Babil döneminden devraldığı Syennesisler yönetimindeki bağımsızlığını Persler döneminde de devam ettirmiştir. (Mutafian, 1988:121,1999a:59)

Kilikya'nın Persler için ekonomik, finansal, siyasal ve askeri açıdan büyük önem taşıdığı anlaşılmaktadır. Perslerin Dağlık ve Ovalık Kilikya'yı idari bakımdan birleştirmelerindeki temel amaç da Kilikya'nın stratejik konumundan ve zenginliklerinden daha iyi yararlanmak olmalıdır.

Çünkü stratejik konumu nedeniyle Perslerin Akdeniz'de yaptığı savaşların hareket noktası olan Kilikya, Pers kralları için önemli bir lojistik merkez olmuştur.

Persler Kilikya'yı, Kyros tarafından işgalinden M.Ö.401 yılına kadar yerli bir hanedanın hüküm sürdüğü krallık ve krallar aracılığı ile idare etmişler ve buraya bir süvari birliği yerleştirmişlerdir. Bir başka ifade ile Kilikya'da doğrudan bir Pers egemenliği söz konusu olmamış, burada asıl söz sahipleri, hepsi de Syennesis unvanını taşıyan yerel krallar olmuştur. (Ünal -Girginer, 2007:208)

Son Syennesis'in krallığını sürdürebilmek için Artakserkses ve genç Kyros arasındaki savaşta ikili oynamak zorunda kaldığı gözlenmektedir. Kyros kardeşine karşı başlattığı mücadelede Kilikyalılardan büyük destek almış, bu nedenle M.Ö.401-M.Ö.333 arası dönemde Kilikya satrap adı verilen Pers kökenli valiler tarafından yönetilmiştir.

HELENİSTİK DÖNEM (M.Ö.333-323)

Büyük İskender'in Makedonya'dan çıkıp Anadolu, ardından Ortadoğu'yu alışı ve Persleri yenisi ile başlayan bu dönem, çeşitli adlar altında bir süre devam etmiştir. İskender M.Ö.334 yılında Ankara'yı zaptettikten sonra Gülek Boğazı üzerinden Çukurova'ya yönelir ve Tarsus'u ele geçirir. Pers Kralı III. Dara ile Issos (Dört Yol-Erzin) civarında karşılaşırlar. Bu savaşı İskender'in orduları kazanır. Savaşın neticesinde Çukurova tamamen Makedonyalıların egemenliği altına girer. Ancak 10 yıl süren bu egemenlik, İskender'in genç yaşta vefat etmesiyle, İskender'in komutanlarından *Antigonos'un kurduğu idare altına girer. İskender, Pers yönetim biçimini koruyarak, sadece var olan satraplıkların başına kendi adamlarını getirdi. Bölgede Pers yönetiminin uyguladığı kuralları uygulanıyordu. Tek fark Perslerin kullandığı unvanı koruyan vali ve yönetici Pers değil Makedon'du.

*Antigonos, Büyük İskender döneminde Frigya satraplığı yaptı. Onun ölümünden sonra Ana-

dolu'da hakimiyet kurdu. Oğlu Demetrios I Poliorketes MÖ 306'da Ptolemaios ordusunu yenerek Kıbrıs'ı aldı. MÖ 302'de Yunanistan'da kontrolünü yaygınlaştırdı. MÖ 301'de Lysimakhos ve Seleukos I Nikator'un birleşik orduları ile Antigonos ve Demetrios'un orduları Frigya'da Ipsos yöresinde karşı karşıya geldiler. Burada gerçekleşen Ipsos Savaşı'nda öldürülen Antigonos o zamana dek hiçbir savaşı yitirmemişti. Yunan kültürünü tam anlamıyla benimsemiş olan Antigonos Anadolu'da birçok kent kurmuştur.

DIADOKLAR DÖNEMİ (M.Ö.323-280)

Büyük İskender'in ölümünden kısa bir süre sonra komutanları arasında taht kavgaları başlamıştır. Komutanlar aralarındaki çetin mücadeleler sonucunda Büyük Makedon imparatorluğunun ülkelerini aralarında taksim etmişlerdir. Diadoklar zamanı (M. Ö. 323-280) diye anılan bu devrede bütün Anadolu ve dolayısıyla Adana ovası öncelikle Antigonos'un elinde kalmıştır.

KORSANLAR DÖNEMİ (M.Ö.178-67)

M.Ö.188 yılında Apameia'da (Dinar) yapılan barış konferansında, Seleukoslar az miktarda bir deniz gücü dışında, bütün donanmalarını Romalılara bırakarak Ovalık Kilikya'ya kadar Akdeniz'den çekilmek zorunda kaldılar. Bu durum Dağlık Kilikya sahillerinde korsanlık faaliyetlerinin ortaya çıkmasına neden oldu. M.Ö.133 yılında Bergama Kralı III.Attalos, içerisinde Dağlık Kilikya'nın da yer aldığı ülkesini miras olarak Romalılara bırakmıştı. Romalılar bunun üzerine bölgede Asia Eyaletini kurmuşlardır.

ROMALILAR DÖNEMİ (M.Ö.67- M.S.395)

Coğrafi konumu nedeniyle, stratejik ve sosyo-ekonomik açıdan büyük önem taşıyan Kilikya, Roma Cumhuriyeti'nin doğu politikalarında önemli rol oynamıştır. Romalılar bölgeyi genellikle merkezden yönetmeyi tercih etmişlerdir. Roma'nın Kilikya'ya ilk müdahalesi ise korsanlık

sorunu yüzünden olmuş ve Kilikya Eyaleti kurulmuştur. Kilikya Eyaleti'nin sınırları belirsizdi ve tanımlanmamıştı. Bölgeyi korsanlardan temizleyen Pompeius'un M.Ö.67 yılında yaptığı düzenlemeler içerisinde Kilikya önemli bir yer tutmaktadır. Korsanların sahil kentlerine yerleştirilmesi, Roma'nın Kilikya politikası, yönetim tarzında önemli bir değişikliği de beraberinde getirmiş, Romalılaştırma politikası uygulanmaya konulmuştur. Roma'da yaşanan iç savaşlar, Anadolu'daki devletlerle ilişkiler ve korsanlığın şiddetine göre, Kilikya Eyaleti'nde sık sık düzenlemeye gidilmiştir. Roma İmparatorluk Döneminde uzun süre refah içinde yaşayan bölge, 260'dan itibaren Pers saldırılarına maruz kaldı. Roma ve dünya tarihinin kaderini değiştirecek fenomenlerden en belli başlısı, Kilikya'da ortaya çıkmıştır: Hristiyanlık. Temelleri İsa'ya ve dolayısıyla Kutsal Topraklara geri gitmekle birlikte, Hristiyanlığı bir din haline getiren Paulus Tarsus'ta doğmuş, Hristiyanlığın ilkelerini orada geliştirmiş ve onu buradan Anadolu'nun diğer yerlerine, Hellas'a ve Roma'ya kadar yaymıştır. Roma cihan İmparatorluğunun yıkılmasında ve sonradan Doğu Roma-Bizans'ın çıkmasında, bu din çok etkin olmuştur. M.S.395 Kavimler Göçü nedeniyle bu bölgede (Doğu Roma) Bizans hakimiyeti başlamıştır.

I.BİZANS DÖNEMİ (M.S.395-650)

Erken Bizans çağında (M.Ö.400) Ovalık Kilikya iki ayrı eyalete bölündü. Bunlardan Cilicia Prima denen batı kısmının başkenti Tarsus, Cilicia Secunda denen doğu kısmının başkenti ise Anazarbos (Justinupolis, Anavarza) idi. Bölgedeki Bizans kilisesi Antiocheia'ya (Antakya) Patriyarkatlığına bağlandı. Ama Bizans kilise tarihinde Suriye'nin de bağlı bulunduğu Antakya metropolitliği ile hep sürtüşmeler ve çekişmeler yaşandı. Bunun nedenleri, Hristiyan kilisesi ile Suriye kilisesinin, o zamanlar hakim olan İsa peygamberin yaratılışı ve kökeni, yani onun tanrı mı, insan mı, yoksa tanrının oğlu mu olduğu ile ilgi-

li olarak görüş farklılıklarıydı. Ne var ki Bizans, zengin Kilikya ve Suriye topraklarından vergi toplayabilmek pahasına kilise içindeki bu anlaşmazlıklara göz yumuyordu. Yine de bu dönemde hem Kilikya, hem de Isauria eyaletleri uzun süre bir barış ve refah devri yaşadı. Taşlık Kilikya'nın sahil ve iç kesimlerinde ve Ovalık Kilikya'da yapılan pek çok Kilise, bazilika ve diğer imar faaliyetleri, hep bu dönemde gerçekleştirildi. Anadolu'nun diğer bölgelerinde olduğu gibi Kilikya'nın da Helenleşmesi ve Hristiyanlaşması işte bu dönemde oldu. Anadolu'nun Helenleşmesinde elbette kilise ve İncil'in dilinin Grekçe olması en önemli rolü oynamıştır. Halbuki Diadochlar ve Romalılar Devrinde böyle bir baskı ve mecburiyet yoktu; o zamanlar Grek dili ile Latince asla bu kadar yaygın değildi. Anadolu ve Kilikya'nın bazı bölgelerde daha 6.yy'a gelinceye kadar yerli diller konuşuluyordu. Ama Helenleştirme çabaları ve özellikle Hristiyan kilisesinin bağnazlığı yüzünden kısa sürede Anadolu'da yerli diller artık konuşulmaz olmuştu. Anadolu'da en eski devirlerden beri konuşulmakta olan yerli ve onlara ilaveten yeni gelen kavimlerin konuştukları dillerin yok olmasının bir nedeni de, 6.yy'ın ortalarına, yani Justinian Devrine kadar Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğunun resmi dili olan Latince'nin kaldırılıp, yerine Grekçe'nin konmasıdır. Yani bir taraftan devlet idaresinde resmi dilin Grekçe olması, diğer taraftan zorla ve inanılmaz bir misyonercilik ruhuyla Hristiyanlaştırılan insanlara kiliselerde Grekçe'nin neredeyse mecburi dil olarak konması ve İncil'in de Grekçe olması, Anadolu'nun yüzeysel olarak da olsa Helenleşmesini sağladı. Evet bu Helenleşmenin çok yüzeysel kaldığı gerçekten özellikle vurgulanmalıdır. Çünkü bölge Arap istilaları sonucu Roma-Bizans tahakkümünden kurtulur kurtulmaz, Helenleşmenin birlikte getirdiği yer isimlerindeki yapmacık Grekçe unsurların yerini, eskiden olduğu gibi yerli isimler veya Sami veya Arami kökenli isimler almıştır. Yani Büyük İskender'le başlayıp Arap istilalarına kadar geçen

yaklaşık 1000 senelik bir dönemde (M.Ö.333-M.S.650) Kilikya, Kuzey Suriye ve kısmen de olsa Anadolu asla Helenleşmemiştir.

ARAP DÖNEMİ (M.S.650-965)

Kilikya'da Arap Hakimiyeti (650-965) 7.yy'ın ortalarından itibaren Arap ve çok daha önceleri başlayan Sasani (Pers) saldırılarına uğrayan bölgenin nüfusu neredeyse boşaldı, ekonomisi çöktü, kentler harap oldu ve boşaltıldı. Kaynaklar, Bizans'ın Anadolu'daki sayılı kentlerinden Ankara'da (Ankara) 7.yy'ın ortalarında bir tek İncil bulmanın bile artık mümkün olmadığını belirtiyorlar. Bölge M.S. 700'de kesinlikle Araplar'ın eline geçti. Bizans ile Araplar arasındaki hudut, E. Honigmann'ın ayrıntılarıyla gösterdiği gibi, ana hatlarıyla Toros Dağları'ndan geçiyordu ve burada Toroslar "eski Anadolu kavimlerini Semitik dünyadan, doğu diyozesini (Dioecese) Antakya patriyarkatlığından ayıran" doğal bir duvar oluşturuyordu. Batı'daki sınırı Lamas (Limonlu) Irmağı oluşturuyordu. Hududun böyle oldukça sabit olmasına rağmen, Araplar her yaz Amanoslar'ı veya Toros duvarını aşarak Anadolu içlerine kadar giriyor ve "Rum, Romonya" dedikleri Bizans topraklarına baskınlar düzenliyor, onları yağmaladıktan sonra gene bu çizginin ötesine çekiliyorlardı. Araplar'ın Toroslar ötesindeki toprakları işgal etme hırsları pek yoktu. Yaklaşık 200 sene bu böyle sürüp gitti. Omayidler Devrinde Araplarla Bizans arasında terkedilmiş harap bir tampon bölge oluştu. Terk edilen bölgeler arasında Antakya veya İskenderun'dan Mopsuestia'ya (Masis, Missis) veya Tarsus'a kadar uzanan, oradan da Doğu Anadolu'ya kadar ulaşan bölge de vardı. Zaten Bizanslılar Heraklius zamanında Suriye'yi Araplar'a terk ederken tüm kentleri kendi elleriyle yakıp yıkmışlardır. Anadolu'nun tüm alanlarını ve hatta zaman zaman İstanbul'u içine alan bu Arap saldırılarının, Anadolu'ya 400 sene sonra gelecek olan Türk hakimiyetinin öncülüğünü yapmış olması bakımından önemi çok büyüktür.

II.BİZANS DÖNEMİ (965-1375)

Kilikya'daki Arap hakimiyeti 965 yılındaki iş-gale kadar sürdü. Arap-Müslüman nüfusu tamamen katleden veya onların kaçmasına neden olan Bizanslılar, Araplar devrinde zaten iyice azalan Kilikya nüfusunun tamamen yok olmasına neden olmuştur. Araplardan boşalan nüfus boşluğu her ırktan insanlarla doldurulmuş, bundan istifade eden Ermeniler bölgeye gelmeye başlamışlardır. Burada Haçlı Seferlerinin ve batı kilisesinin yardımıyla suni olarak kurulan Küçük Ermeni Krallığı 1375 yılına kadar devam etmiş, daha sonra Memlûklar bölgeyi ele geçirmişlerdir. Bölge, sınır olması sebebiyle, önemine binaen, doğrudan Kahire'den gönderilen naipeler tarafından yönetilmiş ve Türkmenlerle iskân edilmiştir. Ne var ki bölgede hâkimiyet mücadeleleri hiçbir zaman son bulmamıştır. Memlûklar, Ermenilerin ardından bölgede özellikle Karamanoğulları, Dulkadiroğulları, Ramazanoğulları ve sonrasında Osmanlılarla hâkimiyet mücadelelerine devam etmişlerdir.

RAMAZANOĞULLARI DÖNEMİ (1375-1517)

Daha sonra Kilikya tarihinde Ramazanoğulları'nı görüyoruz. 1387-1608 yılları arasında Adana Ovası'nın idari sorumluluğunu üstlenen Ramazanoğulları kenti imar etmişler ve gelişiminde önemli rol oynamışlardır. Ramazanoğulları dönemindeki gelişmeleri Ulu Cami karşısındaki Mes-cit ile Vakıf Sarayı ve Tuz Hanı üzerindeki yazıtlardan öğreniyoruz. Yavuz Sultan Selim, 1516'da Mısır seferine giderken 1517'de Ramazanoğulları Beyliğini devletine katınca Osmanlılara geçmiştir.

OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİ (1517-1918)

Adana Ovası (Kilikya) Kanuni Sultan Süleyman zamanında idari olarak Osmanlı İmparatorluğu'na bağlanır ve artık idaresi merkezden gönderilen valilerce yürütülür. Osmanlı'nın ge-

rileme döneminin en açık ifadesi olan kapitülasyonların ve diğer ekonomik-sosyal nedenlerin Osmanlı sistemini yozlaştırmasının yansımaları Adana Ovası'nda da görüldü. Mısırlılarla Osmanlı, İngiliz, Rus ve Alman hükümetleri arasında 1840'da imzalanan Londra Antlaşması'na kadar Mısırlı Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'yı görürüz Adana'nın yönetiminde, 1833 Kütahya Antlaşması'yla Adana, Mısır'a bağlı bir eyalet haline gelir. İbrahim Paşa'nın Adana'da kaldığı 8 yıl boyunca idari düzen sağlanır ve tarım gelişir. Cevdet ve Derviş Paşaların komutanlığındaki "Fırka-ı İslahiyye" ordusu, 1856'lardan başlayarak Adana'nın çehresini değiştirmeye başlar. Göçebe Türkmen aşiretleri "Zorunlu İskan" yasasıyla dağlardan indirilir ve ovaya yerleştirilir. Adana tarihinde Cevdet ve Derviş Paşalar kadar önemli olan bir vali de Halil Paşa'dır. Halil Paşa da, 1867'de Adana Mutasarrıfı iken kenti yeniden düzenlemek için el altından bir yangın çıkarır. Bu büyük yangından sonra kentin düzenlenmesini yapar. Adı Deli Halil Paşa diye de anılan bu valinin iskan davasını başarabilmek için yörüklerin çadırını yıktırıp, yaktırdığı ve böylece Türkmenleri ev yapmaya zorladığı söylenir.

KURTULUŞ SAVAŞI DÖNEMİ (1918-1923)

30 Ekim 1918'de, Yıldırım Orduları Grup Komandanlığı, Alman Generali Liman Von Sanders'den Mustafa Kemal Paşa'ya, Adana'da geçer. Mustafa Kemal Paşa Yıldırım Orduları Komutanı olarak Adana'da on gün geçirir. 15 Mart 1923'de Kurtuluş Savaşı kazanıldıktan sonra Adana'ya yeniden geldiğinde, geçirdiği bu on gün içinde, Kurtuluş Savaşı'nın stratejisini çizdiğini söyleyerek, "Bende bu vekaylin ilk hissi teşebbüsü, bu memlekette, bu güzel Adana'da doğmuştur" sözleriyle bir gerçeği ifade eder. Daha I. Dünya Savaşı sürerken Fransa ile İngiltere arasında varılan bir anlaşmaya uyularak Çukurova Fransızlar'a bırakılır. Müttefik Almanya'nın savaşta yenilmesiyle Osmanlı da yenik sayılır. Sıra paylaşımına gelmiş-

tir. 20 Aralık 1918 günü Fransızlar Adana'ya girer. Kendi birlikleri içinde özellikle Ermeni askerleri getirdikleri gibi, Suriye'den 70 bin Ermeni'yi Adana'ya, 12 binini Dört Yol'a, 8 binini Saimbeyli'ye yerleştirmişlerdir. Hatta Antep ve Maraş çevresine de 50 binden fazla Ermeni getirilmiştir. Bütün bu gayretler adeta I. Haçlı Seferi sırasında olduğu gibi, Avrupa devletlerine bu bölgede "ileri karakol" görevi görececek bir Ermeni Krallığının yeniden oluşturulması içindir. 1918-1919 yıllarında Adana'da tam bir terör ve cinayet dönemi yaşanmıştır. Bunca terör ve baskı arasında Adana ve yöresi örgütlenerek "Kilikya Milli Kuvvetler Teşkilatı"nı oluşturmuşlardır. Çukurova, bölgelelere ayrılarak, her bölgeye milis kuvvetleri ve komutanı atanmış ve bölge bölge tüm yöre bu milli direnme ve mücadele teşkilatının denetimine girmiştir. Şubat 1920'den itibaren milli kuvvetler düşmana karşı zaferler kazanmaya başlamış ve her zafer daha iyi bir örgütlenme ve daha yüksek

bir moral kuvveti sağlamıştır. 1920'de Toroslardan Fransızlara saldırı başlatılmıştır. 27 Mayıs 1920'de komutan Menil esir alınmıştır. "Karboğazı Olayı" olarak bilinen olay, Kuvayı Milliye'nin ilk siyasi zaferidir. 28 Mayıs 1920'de Fransızlar Merisin-Adana hattına çekilmişler ve kuzey Çukurova (Kozan ve diğer dağlık bölgeler) kurtarılmıştır. 10 Temmuz 1920'de Ermeniler tarafından Türklerle karşı büyük bir şiddet ve soykırım yapılmış, on binlerce Türk Toroslara kaçmıştır. 4 gün süren bu olaya "Kaç kaç" olayı denilmiştir. 5 Ağustos 1920'de Mustafa Kemal Paşa, Fevzi Bey (Çakmak) ve beraberindekiler Pozanti'ya gelmiş, orayı il haline getirerek Pozanti Kongresi'ni yapmışlardır. Kasım 1920'de yenilgiyi kabul eden Fransızlar, TBMM hükümetini resmen tanıyarak barış yoluna gitmişlerdir. Türk-Fransız barış antlaşması, 20 Ekim 1921'de Ankara'da yapılmıştır. Bu anlaşma gereğince Fransızlar Çukurova'dan 5 Ocak 1922 tarihinde tamamen çekilmişlerdir.

BÖLGEYE YERLEŞTİRİLEN AŞİRETLER

Önceleri Hastopraklı diye anılan ilçe, 1525 Osmanlı Tapu tahrir kayıtlarında Yarsuvat olarak kayıtlara geçmiş, kısa bir süreliğine Minareliköy diye anılmıştır. II.Abdülhamid tarafından adı Hamidiye olarak değiştirilen ilçeye, 1908 yılında II.Abdülhamit'in tahttan indirilmesinden sonra çıkan Ermeni kargaşası üzerine kurulan örfi idare nedeniyle Urfiye adı verildi. 1926'da kaza merkezi olan ilçe, bugünkü adını 3 Mayıs 1929'da aldı.

Tarih boyunca Kınık, Yarbisi, Kopçak isimleri ile de anıldığını çeşitli kaynaklardan öğrenmekteyiz.

1865 yılında Ceyhan'ın ilk yerleşik toplumu Nogaylar olmuştur. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra Kırımlar, Tatarlar, Çerkezler, Papaklar, Rumeli Göçmenleri Osmanlı Devleti tarafından Ceyhan'a yerleştirilmişlerdir. Bunları, Kınık, Berendi, Sırkıntı, Cerit, Avşar ve Tecirli boyları takip etmiştir.

CEYHAN'DA YERLEŞİK AŞİRETLER

KINIK: Selçuklu devletleri, Üç-oklu Türkmenler, Halep-Ankara ve Aydın'daki Kınık Oymakları bu boydandır. Kınık Türkmenleri Ceyhan Nehri havzasına yerleşmişlerdir. Kınıklar, Selçuklu hanedanını çıkaran boydur. Kınık kelimesinin "her yerde yüce" anlamına geldiği belirtilmektedir. Sınırları bugünkü Ceyhan (Yarsuvat)'dan Gâvurdağları ve Haruniye'ye (Bayındır) kadar uzanan Kınıklar kışları Uzun Yayla'ya göçüyorlardı. 19.yy'a kadar bugünkü Ceyhan ilçesinin adı Osmanlı kayıtlarında Kınık olarak ifade edilmiştir.

BERENDİ: Kaynaklardan öğrendiğimize göre Ceyhan ilçesinin yerinde Ceyhan ismi ortaya çıkmadan önce Berendi adlı bir köyün var olduğu kesinlikle bellidir. Bir başka Osmanlı belgesinde, Ayas, Berendi ve Kınık'daki kadı ve zabıtlarına 23 Haziran 1707 tarihinde gönderilen yazıda vergilerini zamanında ödemeyen aşiretlerin yaylaya çıkmalarının engellenmesi emredilmiştir. 1703 tarihinde Adana valisine, Kayseri mütesellimi ve ifraz voyvodasına gönderilen emirle meskür cemaatlerin iskân mahalleleri olan Ayas, Berendi ve Kınık'a yerleştirilmeleri istenmiştir. Ramazanoğulları, Çukurova'yı Türkmenlere taksim ederken yeni adı Ceyhan olan yeri Berendiler'e taksim etmiştir. Berendi aşiretinin burayı kışlık olarak kullandıkları ve yöreye Berendi adını verdikleri belli olmuştur. 1691 yılındaki kayıtlardan anlaşıldığına göre Berendi köyünün yeri "Ayas ile Berendi arasındaki Kurtkulağı" şeklinde geçen ibareden anlaşılmaktadır. (Erdoğan Aslıyüce, Çukurova'nın Yıldızı Ceyhan, Ekrem Matb., 2008, shf., 54) Katip Çelebi'nin Cihannumasında, Ceyhan ırmağına Ayasma, Berendi adlı bir çayın karıştığını söylemektedir. (Erdoğan Aslıyüce, Çukurova'nın Yıldızı Ceyhan, Ekrem Matb., 2008, shf., 55) Bu bilgiler Adana ve Ceyhan'da Berendi aşiretinin varlığına ve Ceyhan'ın eski yerleşim yeri üzerinde Berendi adlı bir köy ile çayın bulunduğu delil teşkil etmektedir. Ceyhan ilçesinin bir diğer adının da Yarsuvat olarak da anılması sebebi ile şimdiki Ceyhan topraklarının bir kısmında Yarsuvat köyünün

olduğu, Ayas ve Kurtkulağı'na daha yakın duran kesiminde ise Berendi köyünün bulunduğu tahmin edilebilir.

SIRKINTI: Sırkıntılı aşireti, Avşar gibi büyük bir Türkmen aşiretidir. Adana ile Kozan arasında kışlarlardı. Yazın ise yaylalara çıkarlardı. Bu aşiret, Bozdoğan Yörükânı taifesinden olarak gösterilmektedir (Cevdet Paşa, 1986b: 115–117–267; Türkay, 2005: shf., 127). Sırkıntı oğlu Avşar beylerindendir. (Sümer, 1963: shf. 85).

CERİT: Cerit aşireti, meşhur Akça Koyunlu aşireti ile aynı ulusa mensup olup Maraş Varşakları'ndandır. (Sümer, 1963: shf 84). Ceritlerin Ceyhan ırmağı, Toros dağları ve Çukurova'yı kışlık olarak kullanan, yazları ise, Kırşehir, Yozgat gibi bölgelere konup göçen Beydili boyundan kalabalık bir oymak olduğu anlaşılmaktadır. Bugün için Adana, Osmaniye, Kadirli Kozan ve Çukurova'nın diğer yerlerinde Cerit soyadlı pek çok aile bulmak mümkündür. Ceyhan, Muhacirli ve Cerit köylerinin birleştirilmesi ile oluşmuş bir ilçedir.

AVŞAR (Afsar): “Çevik ve vahşi hayvan avına hevesli” anlamında bir boy adıdır. Kimi kaynaklarda Avşar, kimi kaynaklarda Afsar olarak geçen kelimenin manası hakkında değişik görüşler vardır. Avşarların Çukurova'daki varlığı bu gün dahi hissedilmektedir. Özeroğulları, Küçükaliogulları ve Kozanoğulları ya Avşarlardan oluşan ya da Avşarların desteklediği sülalelerdir. Avşarlar; 18. yüzyıl ve 19. yüzyılda ve özellikle Anadolu'nun güney bölgelerinde Kayseri, Adana, Kahramanmaraş, Gaziantep, Hatay ve Mersin'de bulunmaktadır. Kozanoğulları, Bozdoğan, Menemenci, Sırkıntı, Kırıntı, Karsantı, Cerit gibi Türkmen oymakları ile birlikte Osmanlı Devleti'nin iskân politikasına karşı çıkmışlardır. Ünlü şair Dadaloğlu bir Avşar Türküdür. Onun şiirlerinden Avşarların Küçükaliogulları ve Kozanoğulları ile ne denli içli dışlı oldukları rahatça anlaşılır.

TECİRLİ: Kaynaklara göre Osmaniye ve Ceyhan'da Tâcirli aşiretinin 24 obadan meydana geldiği belirtilmektedir. 1707 tarihli bir vesika da eşkıyalık yapmaları ve isyan halinde olmaları

sebebiyle Ayas, Berendi ve Kınık'a yerleştirilen Tacirli Aşireti'nin 1707 yılında Rakka'ya sürülmesi ve aşiret reislerinin cezalandırılması emredilmiştir. Haruniye ve Osmaniye arasındaki yerlerde yoğun olarak bulunan ve yoğun olarak buralara iskân edilmiş bir aşirettir. Tacir ve tüccarları soyduklarından Tecirli dendiği ifade edilmektedir. Bu aşiret yörede en çok çekinilen ve en cahil kalan aşiretlerden biri olarak anılmaktadır. A.Cevdet Paşa'nın “Tezakir” ve “Maruzat” adlı eserlerinde de bu şekilde bir bilgi verilmektedir. Tecirlilerin Ceyhan ile Haruniye arasındaki bölgelerde yerleşik hayata geçmiş oldukları bilinmektedir.

KAYNAKÇA

ÇÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 15, Sayı 3 (Arkeoloji Özel Sayısı), 2006, s.67-102

Memluk Ermeni Münasebetleri (Fatma Akkuş Yiğit)

Mehmet KURT Yrd. Doç. Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (Çeşitli Çalışmaları)

Nurhan Tekerek, “Cumhuriyet Dönemi'nde Adana'da Batı Tarzı Tiyatro Yaşamı”, Kültür Bakanlığı Yayını.

<http://www.boyutpedia.com/default-ID~1288-aID~28011-link~ceyhan.html>

<http://www.ceyhantb.tobb.org.tr/CEYHAN/CeyhanTarihi>

<http://www.edebiyadvesanatakademisi.com/yazi/3>

-cukurova_gavurdaglari_ve_amik_ovasindaki_turkmen_asiretleri.html

Aydan ÖZYURT

1967'de Ceyhan'da doğdu. İlkokulu Ceyhan'da, Orta ve lise eğitimini Adana'da tamamlamıştır. 1989'de Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi-İşletme Bölümünden mezun oldu. 1990-94 arası Akbank'da Teftiş Heyeti Reisliğinde, 1994-96 arası Demirbank Teftiş Kurulunda Müfettişlik görevi yaptı. 1996-2001 arasında Demir Leasing A.Ş.'de Denetim Müdürü, 2002-2005 arasında ise Halk Leasing A.Ş.'de Denetim ve İnsan Kaynakları Müdürü, 2006'da da Otokoç-Birmot-Avis İnsan Kaynakları ve Kalite Sistemleri Müdürlüğü yaptıktan sonra emekliye ayrıldı. Evli ve 2 çocuk sahibidir.

Prof. Dr. Osman Fikri SERTKAYA

GÖÇLER:

ÇUKUROVA-ADANA-CEYHAN

Aşağıdaki bildiri, 1. Uluslararası "TARİHTE ADANA VE ÇUKUROVA" Sempozyumunda Ceyhan'a gelen göçler ile bazı mahalle ve köy isimlerinin köklerinin nereden geldiğini anlatan bir çalışmadır. Bildiride Anadolu'nun 1000 yıllık Türkleşmesi üzerinde durulmakta, Çukurova bölgesinin Oğuz göçleri, Kafkasya ve Kırım göçleri, Balkan göçleri ve Doğu Anadolu göçleri olmak üzere, özellikle Ceyhan ve havalisinin yerleşik sakinlerinin katmanları belirtilmektedir. Ceyhan'ın eski isimleri ile Ceyhan'ın beldeleri, köyleri ve mahallelerinin Orta Asya Türkçesi ile ilgili olanlarının etimolojik açıklamaları yapılmaktadır.

7.-8. Yüzyıldan itibaren Asya'dan Anadolu'ya çadır Türk göçlerini başlatan konar göçer Oğuzların Türk-Rum sürtüşmeleri Battal Gazi hikayeleri ile bugüne gelmiştir. 1071'de Selçuklu Sultan Alparslan'ın önderliğinde Malazgirt Ovasında yapılan savaş ile Anadolu'daki Türk mührü perçinlenmiş, 1092 yılında Türkler bütün Anadolu'yu geçerek İznik önlerine kadar gelmişlerdir. Anadolu'nun Selçuklulardan sonraki Türk sakinleri beylikler halinde olmuş, galip gelmiş, böylece Anadolu'da Türk birliği sağlanmıştır.

Çukurova bölgesine baktığımız zaman bölgenin sakinlerinin zaman içerisinde çeşitli katmanlardan oluştuğu görülür.

İlk katman-Oğuz göçleri: 1071 sonrasında 1083'te Süleymanşah Ceyhan ve Adana havalisini

zapt etmiştir. Bölge 14. yy'da Mısır Memnuklarının, müteakiben önce Dulkadiroğulları, sonra da Ramazanoğullarının idaresine geçti. Ramazanoğulları beyliğinin kökeni Oğuzların Üç-ok (Uç-ok) kolundan Dağhan oğullarından (Y)Üreğir'den gelir. Yüreğir aşiretinin başında olan Ramazanbey, emrindeki Salur (Salgur) ve Gökhanogullarından Bayandur (veya Bayındur) ile Deniz Han oğullarından Kınık boylarının Oğuzları ile bölgeyi fethetmiştir (1353-1515). Bölge 1515'te Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlı Devleti sınırlarına dahil edildi. Bölgenin Oğuz boylarına Avşar ve Cerit boylarını da eklemek gerekiyor. Çukurova'nın ünlü halk şairleri Karacoğlan ve Dadaloğlu Avşar boyundandır.

İkinci katman-Kafkasya ve Kırım göçleri: Rusya'nın 1864 yılında Kafkasya'yı işgali ve 21 Mayıs 1864'te savaşı kazanması ile Kafkasya'da oturan Karaçay-Balkar, Tatar (Nogay), Avgan, Özbek, Kırgız gibi Türk kökenli halklar ilke Çeçen, İnguş, Çerkez, (Şapşug, Ubıh, Agide vs) gibi Türk kökenli olmayan Müslüman Kafkas halkları, Rusya'nın Osmanlı İmparatorluğu ile anlaşması sonucunda imparatorluğun çeşitli bölgelerine göç etmişlerdir. Osmanlı imparatorluğunda 5 Ocak 1860'ta önce "Göçmenler komisyonu" sonra 1878'de "İdari Umumiye-i muhacirin komisyonu" ve 1913'de "Göçmen genel müdürlüğü" kurulmuştur.

1860'ta Hacca gidip kabeyi tavaf etme bahanesi ile 20 bin kadar Nogay Tatarı Ceyhan'a ve Ceyhan Ovasına yerleşmiştir. Bu Nogay Tatar aşiretleri arasında Arsan, Aytemur, Bota, Caynak, Civantayak, Kaltaki, Konakoğlu, Koruklu başta gelir. Aytemur, Bota, Caynak, Civantayak, Kaltakiye, Konakoğlu Ceyhan'ın mahalle adlarıdır. Koruklu ise yakın bir köyün adıdır. Bu göç 1864 ile 1876-1880 yılları arasındaki Kafkas göçleri takip eder. Böylece Ceyhan'a Kırım Tatarları, Nogaylar, Avganlar, Kazak, Kırgız, Özbek Türkleri, Karay-Balkar, Malkar Türkleri, Çeçenler, İnguşlar, Gürcüler, Çerkez kabileleri yerleşmiştir. Deniz yolu ile Ceyhan'a gelen Nogaylar Mersin kıyısına çıkmışlar, sonra Ceyhan Ovasında Altıkara, Boğazaç, (Yahşılar), Çiftlikat (Çiftlikler) Hamitbey, Kelemeti, Kılıçkaya, Küçük Mangıt, Mercimek, Sirkeli, Toktamış gibi yerleşim bölgelerini kurmuşlardır. Deniz yolu ile gelen Kırım Türkleri önce Suriye'ye inmişler, oradan göçüp Ceyhan'a gelerek Büyük Kırım, Küçük Kırım Eski Hamam mahallelerini kurarak yerleşmişlerdir.

Üçüncü katman-Balkan göçleri: 93 harbi olarak söylenen Türk-Rus savaşından başlayarak 20.yy'ın ilk yarısından devam eden Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk gibi ülkelerdeki Türk sekenenin Türkiye'ye göçmesi ile Ceyhan ve havalisine yerleştiren ahalidir. Rumeli'den göçenler Ceyhan'ın Burhaniye ve Muradiye mahalleleri ile Hülü uşağı (Hülüşağı) şimdi (Yeni kent, Eski kent) Haliliye, Karamezarlı, Kılıçkaya, Sirkeli, Tassıca vs. gibi köylere yerleştirilmişlerdir.

Dördüncü katman-Doğu Anadolu göçleri: 1977 seçimlerinin sonucunda Doğu Anadolu'nun nüfusu 16 milyon olduğu bu miktarın 9 buçuk milyonunun Türk, 5 buçuk milyonunun Kürt kökenli olduğu, Kürt kökenlilerin 2 buçuk milyonun okuma yazma bilmediği, 3 milyonun ise okuma yazma bildiği Almanya'nın muteber gazetelerinin Franfurter Allgemeine Zeitung'da haber olarak çıkmıştı. Ancak 40 yıla yaklaşan sistemli bir propaganda ile üçte ikisi Türk aşiretlerinden oluşan

Doğu Anadolu sakinlerinin hepsine birden Kürt denilmeye başlandı. 1983 Eruh baskısından sonra doğu Anadolu'dan yapılan göçler genellikle güney Anadolu ile batı Anadolu bölgelerinde olmuştur. Adana ve Ceyhan'da bu yurt içi göçünden nasibini almıştır. Kendisini Kürt zanneden veya sayan Doğu Anadolu Türkleri, Kürtlerle birlikte Çukurova'ya göç etmiştir. Bu bölgeye yapılan göçün dördüncü ve son katmanını teşkil etmektedir.

Bu göçler sonucunda yeni yeni yer adları teşekkül etmiştir. Anayurt özlemini oturduğu yerlere veren göçmenlerin bu tür isimlendirilmeleri genellikle kendi lehçelerine ait kelimelerden oluşmaktadır. İkinci katman ile ilgili olarak açıklamayacağımız bu kelimelerden bazıları Türkçe, bazıları ilse Moğolcadan Türkçeye geçerek Türkçeleşmiş kelimelerdir. Sırkıntı, Pozantı gibi isimlerin sonundaki "tı" "tu" eki Moğolca bir ektir. Türkçesi "lı" "lu" şeklindedir. Örnek vermek gerekirse, İlhanlıların gelişi ile Irak'ta yerleşen Türklerin yerleşim bölgelerinden birisinin adı olan Tuzhurmatu adı Tuzhurma "lı" "lu" olacaktır. Ancak Nogaylar kalıplaşmış isimlerin dışında Kırmıtlı, Koruklu, Körseli, Sirkeli vs. gibi "lı-lu" ekli kelimeleri kullanmışlardır.

Tarihi yer isimlerinden örnek verecek olursak; Anazarba veya Anavarza, Misis, Sis gibi isimler yerleşim bölgelerinin tarihi adlarıdır. Tarihi Sis adı Kozan ile değiştirildi. Misis adı Yakapınar şeklinde Türkçeleştirildi.

Ceyhan'ın İsimleri

1525 yılına ait Osmanlı Tapu Tahrir defterinde Yarsuvat olarak geçiyor. Bölgeye iskan edilen Nogaylar dolayısıyla Yarsuvat köyünün adı Muhacirin olarak değiştirilmiş ve yerleşim bölgesi olan köy nahiye yapılmıştır. Bölgenin yeni mukimleri olan Nogaylar beldenin adını 1866'da Kıpçak (veya kopçak) koymuşlar ise de belde "Minareli köy" olarak anılmıştır. Daha sonraları Muhacirin ile Cerit nahiyeleri birleştirilip kaza yapılmış ve II. Abdülhamit'e izafen de adı Hamidiye olarak değiştirilmiştir. Kazanın adı Abdülhamit'in 27 Nisan 1909 tahttan indirilmesinden sonra 12.04.1910'da Örfiye, 3 Mayıs 1929 da Ceyhan şeklinde değiştirilmiştir.

Ceyhan'ın Bazı Mahallelerin İsimleri

Büyük Kırım, Küçük Kırım, Eski Hamam: 1877'den sonra Kırım'dan deniz yolu ile gelip Suriye sahillerine çıkan Kırım Türkleri, İskenderun'da kendileri gibi konuşan Nogaylarla tanışmışlar, gelip Nogayların bulunduğu coğrafyayı görünce, Suriye'den Çukurova'ya göçüp Ceyhan'da Büyük Kırım, Küçük Kırım ve Eskihamam mahallelerini kurarak yerleşmişler.

Bota: Kazak, Kırgız ve Özbek Türkçelerinde "deve yavrusu" demektir. Pek muhtemel ki, bura-

ya yerleştirilen soydaşlarımız kendi lehçelerindeki Bota kelimesini bu yüzden yer adı olarak koymuşlar.

Caynak: Kırgız Türkçesi cayna, Türkiye Türkçesi kayna. Kırgız Türkçesi caynak... Türkiye Türkçesi Kaynak... Bu mahallede topraktan su fışkırırdı. Pek muhtemel ki, buraya yerleşen soydaşlarımız kendi lehçelerindeki caynak kelimesini bu yüzden yer adı olarak koymuşlar.

Kaltakiye: 1860'ta göç eden Nogay Tatarlarından Kaltaki boyunun Ceyhan'da yerleştiği mahallin adı. Ancak Kaltak kelimesi At, Katır, Eşek gibi hayvanlara bağlanan eyerin tahta iskelesinin de adıdır. Bu yüzden eyer yapanların bulunduğu mahalle, verilen bir yer adı olarak da düşünülebilir.

Vergi alımından şikayet eden bir şairin dörtlüğünde;

*Şalvarı Şaltak Osmanlı, Eyeri Kaltak Osmanlı
Ekende yok biçende yok, yiyende Ortak Osmanlı,*
şeklinde kullanılmıştır.

Ağaçlı: Çeçen-İnguş göçmenleri Ceyhan kasabası ile Ağaçlı köyüne yerleştirilmiştir.

Dağıstan: Gürcistan göçmenlerinin iskân edildiği tek köydür. Bu yüzden köyün adı Dağıstan olarak konmuştur.

Ceyhan'ın Bazı Beldeleri ve Köylerinin İsimleri

Büyük Mangıt: Mangıt Asyada savaşçı, yağmacı bir boyun adıdır. Kelime pek muhtemel olarak Moğolcadan Türkçeye geçmiştir. Ceyhan'da Büyük Mangıt ve Küçük Mangıt gibi iki yerleşim birimine bu isim konuşmuştur. Bu yerleşim birimlerinden Büyük Mangıt ile Küçük Mangıt'a Nogay'lar, Karaçay-Malkarlar, Abaza'lar ve Çerkez kabilelerinden Şapsug'lar iskan edilmiştir. Karaçay-Malkar Türklerinin iskan edildiği diğer köyler ise Günlüce (Şadiye=Karamazar) ile Çınar(lı) köyleridir.

Kırmıt: Kızıl Murt. Bu bir bitki adıdır. *Myrtus communis*, Linne bitkisinin iki türü vardır. Aşılanmış yabanisinin adı Türkçede Murt olup morumsu-siyahımsı renktedir. Aşılanmış Mersin bitkisinin adı Türkçe de Arapça da söyleniş olan Hambelis Hambeles şeklinde geçer. Beyaz renkte olur. Bitkinin yabanisi de aşılanmış da yenir. Tevazu göstermeyen kibirli kişiler "Alçak daldan murt yemez" sözü ile tavsif edilmiştir. Uyguristan (Sincan)'da Turfan şehri yakınlarında eski Uygur Türklerine ait tarihi bir yerleşim biriminin adı Muttuk-Murutluk'tur. Ayılar bu bitkiyi yemeyi çok sever.

Ceyhan'dan çıkarak İmamoğlu istikametine gidildiğinde Kırmıt köyünü görürsünüz. 1800'lü yılların ikinci yarısında Kazak-Kırgız Türklerinin iskan edildiği bu köyün adı sakinleri tarafından Kızıl Murt'tan kısaltılarak Kırmıt şeklinde konulmuştur. Uzunca bir zaman bu ismi taşıyan köyün adı İçişleri Bakanlığına bağlı Yer İsimlerini Değiştirme Komisyonu tarafından bu kelimenin öz be öz Türkçe bir kelime olduğunu bilinmeden yabancı kökenli bir yer adı sanılmış ve yerleşim biriminin adı Sağkaya olarak değiştirilmiştir. Kırmıt köyü İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Genel Türk Tarihi Ana Bilim Dalının Başkanı Prof. Dr. Abdülkadir Donuk'un köyüdür. Benden iki yaş küçük olduğu için benden iki sınıf aşağıda olan Abdülkadir'e bir gün "Kendini hangi

etnik guruba sayıyorsun? Özbek'misin Kazak'mı" diye sordum. Bana verdiği cevap şudur. "Osman abi babam Özbek Türkü, anam Kazak Türküdür. Beni sorarsan Türkiye Türküyüm."

Köyler

Çokça(Pınar): Çerkez kabilelerinden Ubih'ların iskan edildiği köydür. Diğer köy ise Değirmenli (Şevkiye) köyüdür.

Kelemeti, Kelimati: Bu yerleşim bölgesine Kelemat oğulları ailesi yerleşmiş. "Kelimat oğullarına ait" anlamındaki Kelimati kelimesi zamanla kelemeti şeklini almış, o zaman da Kazak-Kırgız Türkçesindeki gelememek fiilinin çekimli şekli "kelemeti" gelemeyi ile karıştırılmış.

Koruklu: Nogay asıllı Tatarların iskan edildiği bir köyün adıdır.

Küçük Mangıt: Tatar köylerinin Nogay kabilmesine ait göçmenler ile Karaçay-Malkar'lar, Abaza'lar ve Çerkez kabilelerinden Şapsug'ların iskan edildiği bir köydür.

Toktamış: Yerleşim birimine bu adı oraya iskan edilen Tatar kökenli Nogay Türkleri vermiştir. Toktamış, Altın Ordu beylerinden birisinin adıdır. Timur ile iki kez savaşmış, iki kez mağlup olmuştur. Tokda fiilinin kökeni Moğolcadır. Anlamı "durmak"tır. Yani Moğolca Tohta, Tokda (Türkçede tur, dur) Moğolca tohtamış, tokdamış kelimesinin Türkçesi ise turmuş-durmuş'dur.

Sonuç olarak Çukurova'nın etnik yapısının temeli Oğuz boyları olduğunu, bunlara rağmen göçmen olarak gelen Tatar boyları, Kafkas göçmenlerini ve Rumeli'de yapılan Türk soydaşlarının göçleri ile Doğu Anadolu'dan gelen Türk ve Kürt vatandaşlarımız eklemek gerektiğini söylemeliyiz.

Kaynak: Ceyhan Lisesi Mezunları İŞINSU DERGİSİ Temmuz 2015 sayısında alıntı olarak yayınlanan Prof. Osman Fikri SERTKAYA'nın makalesinden alınmıştır.

PROF. DR. Osman Fikri SERTKAYA

11 Ağustos 1946'da Adana'da doğdu. Mehmet Satvet Sertkaya ve Dürdane Sertkaya (Arpaç)'ın çocuklarıdır. Osman Fikri Sertkaya Prof. Dr. Ayşegül Nişancı-Sertkaya ile evlidir. Üniversite tahsiline 1964'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde başladı. 1968'de Çağatay Türkçesi sahasında hazırladığı “Mi'râcnâme (Metin-İndeks)” adlı lisans teziyle Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Dili Kürsüsü'nden mezun oldu.

Ocak 1970'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Dili Kürsüsü'nde Prof. Dr. Muharrem Ergin'in asistanı olarak göreve başladı.

Ocak 1976'da “İslâmî Devrenin Uygur Harfli Eserlerinden Sirâcü'l-kulüb (Transkripsiyon ve İndeks)” başlıklı Doktora Tezini savunarak “Doktor” unvanını; Haziran 1982'de “Yardımcı Doç. Dr.” unvanını aldı.

Ekim 1989'da “Eski Türkçe'de Mûsikî Terimleri ve Mûsikî Âlet İsimleri” adlı Doçentlik Tezini savunarak “Doçent Doktor” unvanını olan Osman Fikri Sertkaya Ağustos 1996'da Profesörlüğe yükseltildi.

Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde *Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü*'nü kurdu ve iki dönem başkanlığını yaptı.

Şubat 1997-Şubat 2009 yılları arasında 12 yıl İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğünü de yapan Profesör Sertkaya, Enstitü Müdürlüğü görevini Ord. Prof. Dr. Mehmet Fuad Köprülü'den sonra en uzun süre yapan kişidir.

2009-2013 yılları arasında Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Dili Anabilim Dalı Başkanlığı görevini yürüttü. 11 Ağustos 2013'te yaş haddinden dolayı 43 yıl 8 ay görev yaptığı İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğretim üyeliğinden emekli oldu.

Osman Fikri Sertkaya, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü bünyesinde tertiplenen Millî ve Milletler Arası Türkoloji Kongreleri Sekreteryası'nda “Genel Sekreter Yardımcısı” (1973-1983); “Genel Sekreter” (1984-1988); “Kongre Başkanı (1997-2009)” görevlerini de yürüttü. 1973-2009 yılları arasında yedisi Milletlerarası ve onu Millî olmak üzere on yedi Türkoloji Kongresi'nin gerçekleşmesini sağladı. “Türkolojiye Üstün Hizmet Armağanları”nı tesis etti. 1987'de Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında imzalanan “Bilimsel ve Kültürel İşbirliği Antlaşması”na dayanarak Sovyet Türkologlar Komitesi ile “Türk- Sovyet ve Sovyet-Türk

Türkoloji Kollokyumları”nı kurdu ve Dışişleri Bakanlığı tarafından kollokyumların Türk tarafı başkanlığı ile yürütücülüğüne atandı. İkili kollokyumlar 1988-1992 yılları arasında Bakü, Elazığ, Almatı, Konya ve Bişkek'te toplandı. Bildiri metinleri *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*'de yayımlandı.

Akademik hayatında bir çok ödül alan Osman Fikri Sertkaya 1995'te aldığı “Manas destanına-1000 yıl” adlı hatıra madalyası ile 1999'da Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in elinden aldığı “Türk Dünyasına Hizmet Ödülü”ne özel değer vermektedir. Osman Fikri Sertkaya Eylül 2002'de Tataristan Bilimler Akademisi Alimcan İbrahimov Dil, Edebiyat ve Sanat Enstitüsü Şeref üyeliği ile Ekim 2009'da Macaristan Alexander de Körös Csoma Enstitüsü'nün Şeref üyeliği'yle taltif edildi. Son olarak Eylül 2016'da Halıkarlık Türki Akademiyası=International Turkic Academy=Uluslararası Türk Akademisi'nin “Altın Madalyası” ile taltif edildi.

Yayımladığı son üç kitabının başlıkları şunlardır:

-*Alttürkische Handschriften. Teil 20. Alttürkische Texte aus der Berliner Turfansammlung im Nachlass Reşid Rahmeti Arat*. Beschrieben von Simone Christiane Raschmann und Osman Fikri Sertkaya, Franz Steiner Verlag, Stuttgart, 2016, 356 s.=*Eskitürkçe Yazmalar Kısım 20. Reşid Rahmeti Arat'ın Terekisi'nde Berlin Turfan koleksiyonundan Eski-türkçe Metinler*. Yayıma hazırlayanlar: Simone Christiane Raschmann ve Osman Fikri Sertkaya, Franz Steiner Yayınevi, Stuttgart, 2016, 356 s.

-János Eckmann, Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar, Yayıma Hazırlayan: Osman Fikri Sertkaya, TDK Yayınları: 635, Birinci baskı: Ankara, 1996, Beşinci baskı: Ankara, 2017. XVII+438 s.

-*Kelime Dağarcığımızdan. Etimoloji Araştırmaları*. AK-ÇAĞ, Ankara, 2018, 388 s.

Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya 1966-2015 yılları arasında Göktürk, Uygur, Karahanlı, Kıpçak, Çağatay, Erken Osmanlı ve Çağdaş Uygur Türkçesi dönemlerinin dili ve kültürüyle ilgili kitapları; yerli ve yabancı bilimsel dergilerde yayınladığı 50'yi aşkın Almanca, Fransızca, İngilizce, Rusça, Çince, Japonca ve Kırgız Türkçesi, Kazak Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi'nde yayımlanan 480'den fazla araştırması ile, katıldığı ulusal ve uluslararası toplantılarda sunduğu 200 kadar bildirisiyle, Türklüğün ve Türkoloji'nin yurt içi ve dışında yayılması ve tanınmasına büyük katkılar sağladı.

Aydan ÖZYURT

KURTULUŞ SAVAŞI'NDA CEYHAN

BENDE BU VEKAINİN İLK HİSSİ TEŞEBBÜSÜ BU MEMLEKETTE,
BU GÜZEL ADANA'DA DOĞMUŞTUR.

Mustafa Kemal ATATÜRK

30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Ateşkes Anlaşmasından sonra, İskenderun Limanına çıkan İngilizler ilerleyerek Ceyhan'ı işgal ederek karargâhlarını kurdular. Bu sırada Ceyhan Belediye Başkanı olan Hacı Mücdeba Efendi'nin evini boşaltarak komutanlık binası yaptılar. İngilizlerle Fransızlar kendi aralarında anlaşarak Mart 1919'da Ceyhan'ı Fransızlar'a devrettiler. 1919 yılı Mart'ında Fransız yüzbaşısı Araki, yanında muavini ve Ermeni tercümanı ile birlikte Ceyhan'a geldi. Aradan çok zaman geçmeden bir Fransız piyade taburu ile bir süvari birliği Ceyhan'ı işgal etti. Jandarma Kumandanı olan İbrahim Bey (İbrahim Mete) Kaymakamlık görevini de yürütmektedir.

Bu işgalden sonra birinci cihan harbinde uzaklara sürülen Ermeniler Fransızlarla birlikte Ceyhan'a döndüler. Ceyhan'da da şimdiki Sakarya İlkokulu ile itfaiye teşkilatı arasında küçük bir Ermeni mahallesi vardı. Gerek yerli ve gerek sonradan gelen Ermeniler, işgal esnasında Fransızlardan da yüz bularak rastladıkları Türk kadın ve erkeklerine tecavüzüne yeltendiler. Yapılan şika-

yetler müspet netice vermiyordu. Çünkü Ermeni tercümanlar olayları istedikleri gibi Fransızlara anlatıyor, Fransızlar da Ermenileri kendilerine kıymetli bir dost ve yardımcı kabul ediyorlardı. Köylerde Reşit ve Kara Yusuf çetelerinin eşkıyalığı duyuldu. Fransızlar ve onlara gönüllü yazılan Ermeni serserileri, bunlarla mücadeleye başladı. Tozlu Köyü yakınında hiçbir suçu olmayan 23 masum vatandaşımızı herhangi bir muhakeme yapmaksızın kurşuna dizdiler.

Ermeniler o kadar azıttılar ki geceleri evleri basarak genç kız ve kadınlara sarkıntılık yapıyorlar, camilerde ibadeti engelliyorlardı. Ceyhanlılar hiçbir zaman yapmadıkları suçları, kanları ve canlarıyla ödemek zorunda bırakılıyorlardı. Kaymakam İbrahim Bey'in Fransız Komutanlığı nezdinde yaptığı girişimler neticesinde Fransızlarca Ermenilere verilen gece dışarı çıkma yasağı da bir işe yaramadı.

Bu sırada Fransızların kendi jandarma teşkilatını güçlendirmek amacıyla yeni jandarma alımı yaptıkları bir dönemde, İbrahim Bey'in ilerici görüşü sayesinde birçok Türk de jandarma yazıl-

dı. Bu Türkler, jandarmalarca Türklere yapılacak zulümleri engelleyecek hem de ileride Türklerin ihtiyaç duyacakları silahları karşılamak için bir vesile olacaktı. Fransızlarla iyi geçinme çabaları sonuç vermiyordu. Ceyhan sokaklarından geçen manda sürüsünden biri boynuzuyla bir Ermeni'ye dokunmuştu. Bu olay Ermeni serserilerini galeyana getirmek için yeterli idi. Ermeniler, sürü sahibi Hacı Bekir ile arabacı Memo'ya hücum ederek linç etmeye çalışırken Hacı Seyit Nazsız'ın dedesi Hacı Bekir ve Haski Mustafa ağalar görmüşler; "Aman koşun Sabitzâde'ye haber verin, Ermeniler adam öldürüyorlar" diye feryada başlamışlar. Elindeki gümüş bastonuyla önüne gelen Ermenilerin kafasına rastgele vurmaya başlamış, bir taraftan da; "Daha ne duruyorsunuz? Gözünüzün önünde Ermeniler bizleri boğazlasınlar mı?" diye bağırınca halk, her tehlikeyi göze alarak saldırmış, bu tepki karşısında Ermeniler kaçmışlardır.

Bu üzücü olaylar karşısında başta Sabitzâde Ahmet Efendi olmak üzere Ceyhan'ın ileri gelenleri gizli gizli toplantılar düzenleyip görüştüler. Sabitzâde, "Burada durulacak hal kalmadı. Dışarı çıkalım, teşkilatlanalım, düşmanla savaşalım. Yurdumuzu kurtarmaya çalışalım, başka çare yok" dedi. Bu düşünce olumlu karşılandı. El altından şehri terk etmenin, dışarıda silah ve cephane sağlayarak, silahlı kuvvetler halinde, düşmanla olanca gücünüzle mücadele etmenin zamanı geldiği halka duyuruldu. Bunun üzerine halk, şehri terk etmeye, Fransızlardan uzak bölgelere kaçmaya başladılar. Şehir tenhalaştıkça, Ermeniler daha çok azıttıyordu. İlk olarak çeteler besleniyor ve barındırılıyor bahanesiyle Fransızların desteklediği Ermeni yağmacıları Büyük Mangit, Yılan-kale, Tatlıkuyu, Soysalı, Isırganlı (Tatarlı), Çakaldere, Yeşilhöyük, Çiftlikhat ve Mercin köyleri ile Çil Osman ve Sabitzâde çiftliklerini yıkıp ateşe verdiler. Mercin'deki, Sabitzâde çiftliğindeki malları yağma ederek, koyun, sığır, manda sürülerini ve atları savaş ganîmeti olarak alıp götürürken,

patos makinalarını ve çok sayıdaki harmanı ateşe verdiler. Çiftlikte bulunan Sabitzâde, Ceyhan Nehri'nin karşı tarafına yüzerek geçmiş ve canını kurtarmıştı.

Bu can yakıcı olaylardan sonra milli teşkilatlara daha fazla önem verildi. Halk düşman işgalinden kurtulmak için daimi olarak köylere iltica etti. Kaymakam İbrahim Bey ve Ahmet Muhtar dahi kaçmak zorunda kaldı. Burhanlı Köyü'nde derme çatma bir hükümet kuruldu. Ahmet Muhtar Kaymakam Vekilliği yapacak, İbrahim Bey bütün havalinin teşkilatını düzenleyip silahlı kuvvetleri kumanda edecekti. İbrahim Bey yanındaki çeteleri Papak (Erenler) Köyü'nde toplanmıştı. İbrahim Bey, Kurtkulağı'nın üst tarafındaki 1.Dünya Savaşı'ndan kalma sahili korumak için yapılan uzun menzilli topu mandalarla kızaklar üzerinde çektiler, Papak Köyü'ndeki Topraktepe denilen Ceyhan Ovası'na hakim bir tepeye yerleştirmişti. İbrahim Bey'in amacı şehri Türklerden boşaltıp daha sonra da şehri topa tutacak ve düşmanı temizleyecekti. Bundan sonra da düşmandan temizlenen şehre geri dönecekti. Bu söylentinin de şehirde yayılması üzerine şehir merkezinde nerede ise Türk kalmamıştı. Ceyhan Nehri'nin sığ olan geçit yerleri ana-baba günü gibiydi. Fransız ve Ermenilerin zulmü karşısında şehri boşaltma işine "kaç-kaç olayı" adı verilir. Bu olay yöremizde türkölüp söylenmiştir.

*Kaça- kaça giderken yastığım kaldı,
İğneden ipliğe, Fransız aldı,
Kurulu evlerimiz virane oldu,
Yol verin Muhacire ey karlı dağlar,
Elleri kollarında yetimler ağlar,
Elleri koynunda gelinler ağlar.*

Ceyhan, hemen hemen Türkler tarafından tamamen boşaltılmış, geride çok az kişi kalmıştı. Bu arada Kadirli'den kaçan Ermeniler Ceyhan'a sığınmışlardı. Fransızlar, Türk nüfusunun Ceyhan'dan çıkmasını önlemek için giriş çıkışları izin kâğıdına bağlamışlardı. Fransızların ve Ermenilerin zulümlerine dayanamayan Ceyhanlı-

lar çeteler kurarak örgütlendiler ve Fransızlarla çatışmaya başladılar. İşgal günlerinde merkezi otoritenin zayıflamasından faydalanmak isteyen bazı başıbozuk insan yığınları silahlanarak dağlara çıkmış ve kendilerine çete denilmiştir. Bu çetelerin en meşhurları Kürt Reşit Çetesi ile Kara Yusuf Çetesi'dir. Kürt Reşit Çetesi, Kadirli'nin Tatarlı aşiretinden, Halil Efendi'yi vurmaları üzerine jandarma ve Halil Efendi'nin akrabalarının sıkı takibi sonucu yakalanarak öldürülmüş ve çetesi dağıtılmıştır. Kara Yusuf Çetesi, asker kaçakları ve yağmacıların oluşturduğu bir çapul yığınıydı. Bu çete, geçtikleri yerlerde yağma ve çapul yapıyor, halkı soyarak onlara korku veriyordu. Kara Yusuf Çetesi, yaptığı vurgunlar sayesinde her geçen gün biraz daha kalabalıklaşmış ve önemli bir güç durumuna gelmişti. Çete bir gün birkaç Ermeni köyünü basınca Ermeniler, Fransızlara şikayette bulunmuşlardı. Ermenilerin bu şikayeti üzerine onlarca Türk hiçbir suçları olmadığı halde eşkiya denilerek yakalanmış ve Fransız ve Ermenilerce katledilmişti.

Fransızlar, Kara Yusuf Çetesi'ni takip etmişlerse de yakalayamamışlardı. Çete, Fransızlara rağmen ovada istediği gibi pervasızca dolaşıyor, Fransızları hiçe sayıyordu. Fransızlar çeteye karşı Türk jandarmasını kullansalar da başarılı olamadılar. Bunun üzerine Fransız jandarma komutanı Kolonel Norman, halkın gözünü korkutmak ve yıldırma amacıyla eşkiya diyerek getirttiği 25 kadar genci sorgusuz sualsiz ellerini arkadan bağlatıp diz çöktürerek, başlarına kurşun sıktırarak suretiyle jandarmalara vurdurmuştur. Şehitlerimizin kimini nehre atmışlar kimini de mezarlık yakınına kazılan bir hendeğe toplu olarak gömmüşlerdir.

Bu arada yörelerinin sayılan ve sevilen kişileri olan, Mercimek'ten İzzet Efendi ve Yılkale'den Fettah Efendi, eşkiyayı evlerinde barındırıyorlar bahanesiyle tutuklanarak Ceyhan'a getirilmişler ve buradan Adana'ya sevk edilmişlerdi. Burada Fransız Kumandanı Kolonel Norman'ın çöl ka-

nununa göre verdiği kararla 24 saat içerisinde 10.000 altın kurtuluş fidyesi vermeye mahkum edilmiş ve bu fidyeyi vermedikleri takdirde idam edilecekleri bildirilmişti. İzzet Efendi'nin varlıklı olması münasebetiyle yakınları tarafından malları satılarak 3.500 lira toplanmış ve bu para Fransızlara teslim edilmişti. Bunun üzerine İzzet Efendi serbest bırakıldı. Lakin Fettah Efendi durumu uygun olmadığı ve parayı karşılayamadığı için kurşuna dizilerek şehit edildi.

Yine Yılkale'den Adanalı Hacı namıyla bilinen Yılkaleli biri köyden elleri bağlanarak alınmış ve Mangıt'ta köy meydanında köylülerin gözleri önünde kafası koparılarak şehit edilmiştir.

İşte tam bu olayların geliştiği sıralarda, Kuvay-ı Milliye kuvvetleri, Kadirli'nin düşmandan temizlenmesinden sonra Kozan civarında kuvvetlerini yığarak, şehri abluka altına almışlardır. Kozan'ı ablukadan kurtarmak için Adana Ermenileri'nin meşhurlarından Avukat Göğdereliyan kumandasında 500 kişilik bir Ermeni gönüllü birliğinin hareket ettiği haberi alındı. Bunun üzerine Türk kuvvetleri çevredeki köylülerin de katılımıyla Tumlu Kalesi'nde pusu kurdular. Ermeni kuvvetlerini burada yenilgiye uğratan Türk kuvvetlerinin maneviyatı yükseldi. Fransızların Kozan'ın tahliyesini ve bu ilçemizin kurtuluşunu takiben, Kuvay-ı Milliye kuvvetleri düşman işgali altındaki Ceyhan ve Osmaniye yörelerine kaydırılmıştı. Kuvayi-Milliye'nin bu bölgedeki faaliyetleri Seyhan Nehri'nden Kozan yolu ve Kürtçülerle İncirlik köyleri arası, Yılkale, Yeşilhöyük, Büyük ve Küçük Mangıt, Mercimek havalisinde cereyan etmiştir. Bu cephenin komutanı Aydınoglu Tufan Bey idi. Taktik icabı 4 gruba ayrılan milli kuvvetlerin Sırkıntı Yolu, Ceyhan'a bağlı Büyük Mangıt Köyü'nü işgal ettikten sonra Ceyhan'ın 3 km. batısındaki Kalehöyüğü Tepesi etrafına siperler kazdırarak Ceyhan Cephesi kontrol altına aldı. Çakalderesi Köyü'nün içinden geçen demiryolu hattı tahrip

edilerek, Ceyhan-Adana arasındaki ulaşım aksatıldı. Ceyhan'daki düşman işgalinden kaçanlar koruma altına alındılar. Ceyhan'da makineli tüfek, top ve çeşitli askeri malzemelerle donatılmış sekiz bin kadar Fransız askeri bulunuyordu. Ceyhan'da az sayıda Rum ve Ermeni de vardı. Milli Kuvvetler, Ceyhan yakınındaki Kelalın H y ğ ne siperler kazmış ve mevzilenmişlerdir. Ceyhan Nehri'nin batısındaki cepheden, gece Ceyhan'a ateş açılıyordu. Mercimek'deki milli kuvvetlerin mevcudu 150-200 kişi idi. Milli kuvvetlerin geceleri Ceyhan Nehri kıyısından sızarak düşmana açtıkları ateş daha tesirli olmaya başladı. Bununla birlikte milli kuvvetlerin silahları çok eski ve cephaneleri yetersizdi. Ceyhan yakınındaki Büyük Mangıt köyü Fransız Taarruzuna uğradıktan sonra, Ceyhan Ovası'nın ortasında bulunan Mercimek'teki genel karargâh daha muhkem bir yer olan Tatarlı (Isırganlı) Köyü'ne; Sırkıntılar grubunun kararg hı da Dedeler Köyü'ne nakledildi. Adana-Ceyhan arasını kontrol altında tutmaya alışan Milli Kuvvetler, d şma-

nın bu merkezlerden rahatça girip çıkmasına izin vermediler. Bilhassa Misis Savaşlarından sonra, Fransızların Adana-Ceyhan arasındaki ulaşımını önlemek için demiryolu rayları sürekli olarak sökülerek tahrip edilmiştir. Buna karşılık Fransızlar da, zırhlı trenleriyle top ve makineli tüfek koruması altında işçiler getirerek bozuk rayları tamir ettiriyordu. Bu şekilde daha önce bir saat olan Adana-Ceyhan yolu on saatte alınıyordu. Milli kuvvetler Ceyhan'ın kuzeyinde bulunan Mercik Suyu'nun kuzey kıyısına kazdıkları mevzilere yerleşmişlerdi. Fransızlardan ele geirilmış olan iki ağır makineli tüfek köprü başına mevzilenmiştir. İleri karakollarımızın güneyde Mercin Suyu kıyısındaki değirmene, Mercin-Ceyhan yolu üzerinde ise Mercin'den 2 km. ileriye sokulmuştur. Fransızların bu bölgede bir piyade alayı, bir süvari bölüğü ve iki bataryası bulunuyordu. Fransızlar hücuma geçtiler. Savaş bütün şiddetiyle devam etti. Öğleye kadar devam eden çatışmalar sonunda, Fransızların ikinci saldırısı da sonuçsuz kaldı. Mercin Suyu'nun kuzey tara-

İşgallerin ardından Adana ve Mersin'i savunmak amacıyla Kilikyalılar Cemiyeti ve gönüllüler tarafından oluşturulan milis birlikleri.

fına geçemediler. Üçüncü Fransız taarruzu sırasında bir erimiz Fransız tankının üzerine atılarak içindekileri öldürmeye çalışırken şehit oldu.

CEYHAN'IN KURTULUŞUNDA UNUTULMAZ ŞAHSİYETLER

OSMAN TUFAN BEY

1886 yılında Üsküp'te doğmuştur. Manastır Askeri Lisesini bitirdikten sonra, İstanbul Merkez Kumandanlığı Teknik Heyetinde çalışmıştır. 1.Dünya Savaşı Boyunca değişik yerlerde, çeşitli görevlerde bulunmuştur. Savaş sonrasında, İstanbul Merkez Kumandanlığı Teknik Heyeti'nde çalışmıştır. Daha sonra, Mustafa Kemal Paşa ile hareket etmeye başlamıştır. Sivas Kongresi'nden sonra Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle Doğu Kilikya Kumandanlığına atanmıştır.

Tufan Bey, Andırın'da Kuva-i Milliye'yi kurarak Ceyhan, Kadirli ve Kozan yörelerini teşkilatlandırmaya başlamıştır. Onun teşkilatlandığı kuvvetler Doğu Kilikyada Fransızlara karşı büyük bir zafer kazanmıştır. Tufan Bey, düşman İzmir'de denize dökülene kadar mücadeleye devam etmiştir. 1935 yılında Tuğgeneralliğe yükselen Tufan Bey Siirt'te eşkıyaya karşı büyük başarılar elde etmiştir. Tufan Bey 4-5 Şubat 1944 yılında ölmüştür.

AHMET AĞA (BORAN)

Şumnu muhacirlerinden olan Ahmet Ağa, Bulgaristan'ın Eskicuma kazasında doğmuştur. 16 yaşındayken ailesiyle birlikte Ceyhan'ın Yeşilbahçe Köyü'ne yerleşmiştir. Andırın'daki Tufan Bey'le haberleşerek Fransızlara karşı millî kuvvet oluşturmaya başladı. Ahmet Ağa Ceyhan'la ilgili bilgileri bir değneğe yazarak Tufan Bey'e ulaştırıyordu. "Artık Türk Devleti yıkıldı, yerine Fransız Devleti kurulacak, millet çok rahat yaşayacak" diyen bir şahsı kovması üzerine, Ahmet Ağa Fransız jandarmalarınca tutuklandı. Ahmet Ağa'nın tutuklandığını öğrenen Hüsmen Ağa ve

Avcı Mehmet, Mercimek Köyü civarında Fransız askerlerine pusu kurarak Ahmet Ağa'yı kurtardılar. (22 Şubat 1920) Ahmet Ağa bu olaydan sonra adamlarıyla birlikte, Andırın'da bulunan Tufan Bey'in yanına gitti. Daha sonra ailesini Andırın'a getirttirerek kendisi Ceyhan'a döndü. Fransızlarla mücadeleye başladı. Ahmet Ağa, Akdam, Yeşilbahçe, Sarıbahçe, Ağaçalı, Çatalhöyük, Camuzağlı, Aşiret İnceyer köylerini teşkilatlandırmış ve Fransızlara karşı büyük başarılar elde etmiştir. Ahmet Ağa'nın en büyük başarısı, Tumlu savaşında Ermenileri yenilgiye uğratması olmuştur. Bu savaştan sonra kendisine Boran lakabı verilmiştir.

Ahmet Ağa Kurtuluş Savaşı'ndan sonra, Boran soyadını almıştır. Ahmet Boran Bey, Atatürk tarafından İstiklal Madalyası ile ödüllendirilmiştir. Ahmet Boran, 17 Eylül 1946 yılında ölmüştür. Mezarı Yeşildam Köyü'nde kendisine ait olan çiftlikteki aile mezarlığındadır.

AVCI MEHMET

Bulgaristan'ın Şumnu Kasabası Akdere Köyü'nde doğan Avcı Mehmet, Ceyhan'ın Mercimek Köyü'ne yerleşmiş bir Bulgar Muhaciridir. Avcı Mehmet, İlk Kuvay-ı Milliye'cilerden olup, Çukurova'nın çeşitli yerlerinde özellikle Kozan kuşatmasında, Ceyhan-Yumurtalık bölgesinde büyük hizmetleri vardır. Avcı Mehmet, Andırın'da Tufan Bey'le görüştüktan sonra Hamam Köyü'ndeki Ermenilerle çarpışmış, Mercimek, Sarıbahçe karakollarını basarak düşmanın silahlarını almış ve arkadaşlarına dağıtmıştır. Avcı Mehmet Ahmet Ağa'yı tutuklayan Fransızlara yaptığı baskından sonra bir daha köyüne dönmemiştir. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Osmaniye'nin Toprakkale ilçesine yerleşmiştir.

Ahmet Fevzi Efendi, İbrahim Mete Bey, İnce Ali, Necip Ağa, Çerkez Nuri Çavuş, İsmail Caf ve Ali Caf vb. gibi kahraman şahsiyetler hakkında fazla bilgiye rastlayamadığımız için bu kahraman büyüklerimizi sadece isimleri ile anıyoruz.

İnanç A. SÖZER

4 İLDEN DAHA BÜYÜK; FAKAT TÜRKİYE’NİN EN BÜYÜK 144. İLÇESİ: CEYHAN

Yabancı yatırımcılara ülkemizde yatırım yapmanın sunduğu fırsatları anlatırken sürekli olarak gururla kullanageldiğimiz verilerden biri de 80 milyonluk görece genç nüfusa sahip olmamızdır. Literatüre göre ise nüfus; ülkelerin kalkınmasında, tanıtılmasında, arz-talep dengesine dair analizlerin yapılmasında, buna göre doğal kaynak ihtiyacının tespitinde dikkate alınması gereken ana faktörlerden biridir. Ülkelerin kalkınması, siyasi ve kültürel etki alanlarını genişletebilmesi için nüfusun fazla olması tercih edilir. Nüfusun yoğunluğu tüketimi artırarak ekonomilerin hızlı büyümesinde, üretimin artırılmasında güçlü bir potansiyel sunar. Gelişmişlik düzeyi aynı olan iki ülkeden, nüfusu fazla olan, nüfusu az olana göre daha fazla üretim yapabilecektir. Ayrıca büyük ordulara sahip olmasını sağlayarak askeri güç oluşturmasına fırsat tanır.  lkelerde nüfus artışı altyapı ve ulaşım kalitesi, sanayileşme yetkinliği, eğitim düzeyi, beslenme ve sağlık hizmetlerini doğrudan etkiler. Artan nüfusla birlikte şehirleşme gelişir. Zira ülkelerin kalkınmasını eğitilmiş nüfus sağlar. Nüfusun bu önemi nedeniyle günümüzde birçok ülke nüfusun hızlı artmasını sağla-

yacak bir dizi teşvik politikaları uygulayarak, doğurganlık hızını artırmaya çalışmaktadır. Nüfus bu kritik önemi ile sadece ülkeler arası rekabetin değil, bir ülkedeki iller hatta ilçeler arası rekabetin de konusu haline gelmektedir. Ayrıca yüksek nüfus, ilçelerin (idari anlamda) ile dönüşerek daha yüksek itibarı ve ekonomik kaynağı da beraberinde getirecektir. Çocukluğumda 67 olan il sayısının 81’e kadar yükselmesine rağmen, Ceyhan’ın neden halen il olamadığının ya da il olmayı hak edip edemediğinin kısa bir analizini paylaşmak istiyorum. şüphesiz böylesine kritik bir konuyu geniş bir perspektifle değerlendirip, detaylı analiz etmek gerekmektedir. Ancak görünen o ki, sadece durum tespiti yapmak dahi il olma hayalinden peyderpey uzaklaştığımıza işaret etmektedir.

Remzi Oğuz Arık İlkokulu’nda öğrenciyken, yaşadığım il eme dair kendi kendime en fazla sorduğum sorulardan biri idi: Ceyhan neden il olmuyor? O dönemde sosyal bilgiler dersinde “il olmak için 100 bin nüfusa sahip olmak gerekir” bilgisi öğretiliyor, ilçeye girişte de Ceyhan’ın bu yeterliliği neredeyse sağladığı yazıyordu. İl olsa ne değişirdi?  ocuk akı, herhalde il olunca ya-

şadığımız yerin her açıdan güzelleşeceği hayalini kuruyordum. Gariptir, bu hayali Ceyhanlı binlerce kişi kurmuş olmalı ki; 90'larda Ceyhan'a gelen siyasi liderler de -henüz Osmaniye il olmamışken- Ceyhan'ı il yapma vaadiyle oy talep ediyordu. Ceyhan'ın nüfusu o günlerden bugüne yaklaşık iki misli arttı, yanı başındaki Osmaniye il oldu ancak muhtemelen o zamana kıyasla Ceyhanlıların il olma hayali artmayıp azaldı. Bu durumu başta Ceyhan'ı yönetenlerin iyi okuması gerekiyor, sonra tabii iğneyi kendimize de batırmamız...

2017 sonu itibarıyla merkez ilçeler de dahil Türkiye'de 972 ilçe bulunurken, nüfusa göre sıraladığımızda Ceyhan 160 bin 616 kişi ile 144'üncü en büyük ilçe olarak yer alıyor. Nüfusa göre dört ilden ise daha kalabalık bir ilçe; Kilis (136 bin 319 kişi), Ardahan (97 bin 96 kişi), Tunceli (82 bin 498 kişi) ve Bayburt (80 bin 417 kişi). Ancak bu illerin malum olduğu üzere jeopolitik kaygılar nedeniyle stratejik açıdan önemleri nedeniyle il yapıldıklarını söylemek yanlış olmaz sanırım. Nüfus artış hızı olarak incelediğimizde ise, tablo biraz daha acı görünüyor. 2017'de yıllık nüfus artış hızı ülke genelinde binde 12,4 olurken, Adana'da binde 6,7, Ceyhan'da ise sadece binde 2,8 oranında gerçekleşti. Böylece nüfus artış hızıyla Ceyhan ancak orta sıralarda yer bulabiliyor. Detaylı incelendiğinde bunda; doğurganlık hızı ya da ölüm oranından öte, nette göç veren bir ilçe haline gelmesinin de etkili olduğu görülüyor. Ceyhan'ın bu oldukça düşük nüfus artış hızı nedeniyle 2019'un başında sıralamayı gözden geçirdiğimizde, kuvvetle muhtemel bir on sıra daha geriye düştüğünü görmüş olacağız. Zira Ceyhan'ı nüfus olarak takip eden ilk 50 ilçe ortalamada neredeyse Ceyhan'dan on misli daha fazla nüfusunu artırmayı başarıyor. Hız kesen nüfusu sadece ilin eksiklikleri açıklamak özeleştiriden kaçınmak ve biraz da haksızlık olur. Zira merkez ilçeler isim değiştirip bölünerek Ceyhan'dan da büyük ilçeler haline gelirken, Ceyhan çoktan seçmeli test sonuçlarından ya da bir harfin

hecelenmesinde sahip olduğu ününün hakkını maalesef veremeyerek neredeyse yerinde sayıyor.

Nüfusun dengesiz dağılımında ülke politika-sının çok büyük bir rolü olduğu aşikar. Yıllardır İstanbul'da gelecekte bir gün büyük deprem olasılığına dair belirli periyotlarla haberler yapılıyor olmasına rağmen, halen navlun maliyetlerinin iş-gücü ve arsa maliyetlerine kıyasla daha ucuz olsa da bazı sektörlerde üretimin neden İstanbul'da ve Marmara Bölgesi'nde yapıldığı sorusuna makul bir cevap veremiyoruz. Devlet politikası haline gelip de bazı sektörleri zorla göndermedikçe, onca verilen olağanüstü teşviklere rağmen doğuda yatırımların sınırlı kalması da dikkat çekiyor. Tıpkı ilin sorunlarını konuşmak gibi ülke sorunlarını konuşmak da, Ceyhan'ın yapmadıklarını ve Ceyhanlıların bir vesile ilçeden ayrıldıklarında neden dönmediklerini göz ardı etmek olacaktır. Bir türlü hedeflenen seviyeye gelmese de boru hatları projesi ile Ceyhan'ın bölgesel enerji üssü olma

2017 Yılı İtibarıyla Adana ve İlçelerinin Nüfusu

	Nüfus (Kişi)	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)
Adana	2 216 475	6,7
Aladağ	15 896	-27,1
Ceyhan	160 616	2,8
Çukurova	364 118	4,9
Feke	16 572	-27,4
İmamoğlu	28 405	-8,8
Karaisalı	21 189	-2,9
Karataş	22 098	10,5
Kozan	130 456	3,6
Pozantı	19 215	-7,6
Saimbeyli	14 840	-26,5
Sarıçam	163 833	44,2
Seyhan	800 387	3,5
Tufanbeyli	16 640	-53,7
Yumurtalık	17 211	-25,2
Yüreğir	424 999	12,1

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Sayımı 2017

hedefi sürmektedir. Ancak ne bu büyük hedefe ne de mevcut halkın konforuna uygun bir altyapı hizmetine yıllardır ulaşılammış olması dikkat çekmektedir. Uzunca bir aradan sonra memleketine dönenler adeta sükutu hayale uğramakta ve şehir planlamasının neden bu kadar zor olduğu sorusunu kendisine sormaktadır. Oysa münferiden olaylar incelendiğinde, Ceyhan hem üretken çiftçisi hem yenilikçi ve dünyaya açılan sanayicisi hem BOTAŞ önderliğindeki enerji üssü olma hedefi ile, oldukça güçlü bir hikayeye sahiptir. Sahip olduğu güçlü yanlarının kıymetini bilmeyerek, geliştirilmesi gereken yönlerine odaklanmadıkça Ceyhan bir noktadan sonra çoktan seçmeli test

sonuçlarında dahi anılmayacak hale gelebilir. Dergide yayımlanan kıymetli babam, CEYDER dönem başkanı Salih Sözer'in yazısını tekrar okuyup bir daha düşünün; bundan kırk yıl önce sinema şöhreti ve sosyokültürel faaliyetleri gündemde yer alan Ceyhan ile bugünkü Ceyhan arasında sizce de kayda değer bir erozyon yok mu? Bilinen tarihi 9 bin yıl öncesine dayanan bir şehir için akıl insanlardan oluşacak bir heyetle acil eylem planları yapmanın vakti geliyor da geçiyor bile... Bir sonraki yazıda kısmet olursa son 10 yıldaki gelişimi inceleyip üretkenliğe dair detayları da ele aldığımızda, söz konusu acil eylem planlarına olan ihtiyaç daha iyi gözlenecektir.

İnanç A. Sözer, Ekonomist, Stratejist

1983'te Ceyhan'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Ceyhan'da tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde iktisat lisansı, akabinde Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü bankacılık yüksek lisansı yaptı. Boğaziçi Üniversitesi ve Kavrakoğlu Danışmanlık'ın birlikte düzenlediği Executive MBA Sertifika Programında yöneticilik eğitimi aldı. İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde Finansal Ekonomi dalında doktora eğitimini sürdürmektedir. 2002-2006 döneminde Active Bankacılık, Finans ve Teknoloji Dergisi'nde Araştırma Merkezi Direktörlüğü, Temmuz 2006- Haziran 2012 döneminde Garanti Bankası'nda ekonomist olarak çalıştı. "Yıldız çalışan" seçilerek Harvard Business'ta b-learning yöntemiyle kişisel gelişim ve yöneticilik eğitimleri aldı. Haziran 2012'de 15 yıl aradan sonra Türkiye'de sıfırdan kurulmuş ilk banka olan Odea Bank'ın Ekonomik Araştırmalar ve Strateji bölümünde kurucu müdür

olarak yer aldı. 2015 sonundan itibaren kurucusu olduğu Turkey Macro View Consulting'de, şirketlerin faaliyet ve faaliyet dışı risklerinin yönetimi ve marka değerlerinin artırılması konusunda stratejik danışmanlık hizmeti vermektedir. Yaklaşık beş yıldır Marmara Üniversitesi ve İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde küresel krizin ekonomi politiği, Türkiye ekonomisi ve uluslararası bankacılık derslerinde misafir öğretim üyesi olarak yüksek lisans ve doktora dersleri vermektedir. Uluslararası ve ulusal çapta yayımlanmış makaleleri bulunmakta olup, uluslararası ve ulusal çapta çeşitli konferanslarda Türkiye ekonomisi sunuşları ve medyada da düzenli olarak ekonomi yorumu yapmaktadır.

Finans, Bilişim ve Eğitim Vakfı'nda Yönetim Kurulu Üyesi, Düşünce ve Proje Akademisi'nde de Danışma Kurulu Üyesi olup, uzmanlık alanı ile ilgili sivil toplum örgütlerinde çeşitli faaliyetlere katılmaktadır.

Burhan Taşkın

Ceyhanımızın yetiştirdiği yeteneklerden, Türk Halk Müziği sanatçısı Burhan Taşkın ile Ceyhan Dergisi olarak güzel bir söyleşi yaptık. Onu 30.yıl kutlama gecemizde de dinleyeceğiz. Bize kısaca hayat hikayesini şu şekilde anlattı. Gittiği yolda, başarılar diler, nice albümlere imza atmasını temenni ederiz.

“Ceyhan’ın Sarıbahçe köyünde 1970 yılında doğdum. İlkokul 1. ve 2. sınıflarını köyümde okudum. Daha sonra Kayseri eşrafından hayırsever Ceyhanlı Ayşe Malaz hanımefendinin yaptırmış olduğu Ayşe Malaz İlkokulundan mezun oldum. Ailem tarımla uğraştığı için kış aylarında Ceyhan’da, yaz aylarında da köyde bulunuyorduk. Beş kardeşin en küçüğüyüm. Müzik ile haşır neşir olmam, ilgi duymam küçük yaşlardan başladı. Ortaokulun 1.ve 2. sınıfını Pamukeli Ortaokulunda okudum. Ailemin Adana’ya taşınması sebebiyle ortaokulu Adana’da tamamladım. Adana Endüstri Meslek Lisesinden mezunum. Lise eğitimim sırasında Adana Belediye Konservatuarında iki yıl müzik eğitimi aldım. Askeri görevimi yaptıktan sonra İstanbul’a yerleştim. İlk albümü 1995 yılında çıkardım. Şu an, ismini söz ve müziği bana ait olan 4. Albümüm ‘Aşk İle Gel Efendim’i çıkardım. Fırsat buldukça sinema ve dizilerde oyunculuk yapmaktayım. Evli ve iki çocuk babasıyım. Sanatımda iyi işler çıkarmak için çalışıyorum. Ceyhan Kültür ve Dayanışma Derneğinin 30. Yılına kutlar, başarılarının devamını dilerim.”

Ceyhan'daki Tarihi Yerler ve Tarihi Yapılar

TATARLI HÖYÜĞÜ

Ceyhan'ın kuzeyinde Tatarlı köyünde bulunan Tatarlı Höyük'te, Hititler Dönemine ait tapınak ve yaşam alanları açığa çıkarılmıştır. Ele geçen malzemelere dayanarak yapının şimdilik birkaç mimari evreli ve Geç Tunç Çağı'na ait olduğunu söyleyebiliriz. Ancak yapı zaman zaman tadil edilmiş, bazen de eklemeler yapılmıştır.

Daha sonraki dönemde Demir Çağı'nda yapının kısa süren kullanımdan sonra, Hellenistik Dönemlerde ise bazı mekânlar doldurulmuş. Yapının ortasından geçen atık su sistemi önemli bir özelliğidir.

Her döneminde dini ve kutsal bir merkez olan Tatarlı höyüğü; Hititlerle çağdaş dönemlerde uzun bir süre bağımsız bir ülke olarak yaşamım devam ettiren, son dönemlerinde Hititlerin hakimiyetine giren, ancak Hitit dünyası ile hiçbir zaman kültürel bağlarını koparmayan Kizzuwatna'nın en önemli yerleşmelerinden birisidir. Bu bölgede Çukurova yerli insanların dışında Hurri halkı yaşamaktaydı. Tatarlı Höyüğün Kizzuwatna Ülkesi'nin MÖ II. binyıl yazılı belgelerinde adı geçen önemli yerleşmelerinden birisi olması gerekmektedir.

SİRKELİ RÖLYEFİ

Eski Misis-Ceyhan karayolunun üzerindeki Sirkeli Köyü'nün yakınındadır. Yılanlıkalé'nin güneybatısında, Ceyhan nehrine bakan, su seviyesinden 5 m kadar yukarıda bulunan dik bir kayalık yüzey üzerindedir. Ceyhan'a 3 km uzaklıktaki Sirkeli Köyü'ndeki Hititlerden kalma Rölyef Anadolu'daki en eski Hitit kaya kabartmasıdır. Bu rölyef Hitit Kralı Muvatallî'nin Kadeş Savaşına gi-

Tatavlı Höyüğü

derken Ceyhan nehrini geçtiği belirten bir anıttır. Hitit kralı, uzun etekli bir kaftan giymiş olarak resmedilmiştir. Rölyefin sağındaki yazıtta 'Büyük Kral, Kahraman Muvatalli, Büyük Kral, Kahraman Mursili'nin oğlu' olarak belirtilen kral II. Mursili'nin oğlu II. Muvatalli'dir (MÖ 1306-1282). Anıt tarihlenebilen en eski Hitit kralı kaya kabartması olarak kayıtlara geçmiştir. II. Muwatalli, imparatorluğun başkentini, Hattuşa'dan yeri tam olarak bilinmemekle birlikte Sirkeli yakınlarında olduğu sanılan Tarhuntassa'ya taşımıştı. Bu da rölyefin yerinin anlamını açıklayabilir. Diğer bir varsayım da burasının Ceyhan Nehri'ni geçiş noktası olarak kullanılmış olmasıdır.

Muwatalli Rölyefi diye de anılan rölyefin bulunduğu kayalığın üzerindeki düzlük derin bir çatlakla ayrılmış iki parça halindedir. Yüzeyin arka bölümünde libasyon (tanrıların şerefine şarabın toprağa dökülmesi) amaçlı olabilecek iki oyuk bulunmaktadır. Bu oyuklar, rölyefin batısında yer alan geniş yapısal bir tapınma alanının parçasıdır.

1994 yılında, Muwatalli rölyefinin sağ tarafında çok az korunmuş bir kaya kabartması daha bulunmuştur. Eski çağlarda kazınarak silinmiş olduğu düşünülen bu rölyef Muwatalli'nin oğullarından birine ait olabilir.

YILAN KALE

Adana ve Ceyhan arasında birden yükselen Ceyhan Ovasına hakim tepe üzerine kurulmuştur. İç Anadolu'dan gelip Gülek Boğazı yoluyla Adana, Misis, Payas ve Antakya'dan geçen tarihi ipek yolunun üzerinde bulunan kaleler zincirinin bir halkasını da Yılankale oluşturur. Bu kalenin hangi tarihte kimler tarafından yapıldığı bilinmemekle birlikte, kalenin yapı özelliğine bakıldığında Bizans devrine ait olduğu kanısı uyanmaktadır. Orta Çağ'da yapıldığı tahmin edilen kalenin Haçlı Seferleri sırasında 12. yy'da Bizanslılar tarafından (Haçlı Baronları) haberleşme ve gözetleme amacıyla yapıldığı düşünülmektedir. Kale, dıştan 700 m kadar çevresi olan 2'şer katlı sekiz burçla tahkim edilmiştir. Burçlar ve araları tamamen mazgallı olup, bu mazgalların ortaları, ateş etmek için deliktir. Kalenin bedenleri adeta dantel gibi işlenmiştir. Kalenin güneye bakan bir demir kapısı vardır. Kale içindeki büyük meydana her yönden bir merdiven inmektedir. Böylelikle meydana kalenin her yönüne gidiş geliş kolay olmaktadır. **Yılankale; Anavarza, Tumluk ve Kozan kalelerinin görüş ve kontrol alanı içindedir.**

Ramazanoğlu Beyliği döneminden (1352) itibaren terk edilen kaleye halk arasında Kovara "Gavur Kalesi" denmiştir. 1671'de Misis'ten Maraş'a giderken buradan geçen ünlü Türk gezgini Evliya Çelebi kale hakkında ilginç bilgiler vermiştir;

Yılan Kale

“ESAF-I KALA-İ ŞAH MARAN; Misis Sancağın-
da bir sivri yalçın havalesiz evc-i semaya ser çek-
miş burç barusu muhkem ve esas binası müstah-
kem şekl-i muhammes bir şeddadi taş bina kara-i
âlidir. Matekaddem Ermeni padişahları binasıdır.
Sene tarihinde Ramazanlı ecdadı yedi yılda hah-
nahah kuvvetli bazu ile feth idüp içinde Ermeni
papasları dağ-ı derunlarından kala içinde olan
hayyan olup nice bin guzat-ı müslimin zahm-i
mârdan helak olub badel-fetih muattal kaldı.
Anınçün kara mahalleri yılan sürü sürü nūma-
yandır. Hatta ‘Kafada boynuzlu ve ensesi tüylü yı-
lan gördük’ deyu şehadet itdiler Türkman kavmi
bu kara altında meks idüb safa iderler bir çerağâh
ferahfeza yerlerdir. Ve ‘Yakininde mamur kuralar
vardır’ dirler amma görmedim” (Seyahatname).

Evliya Çelebi yöredeki Şahmeran efsanesin-
den dolayı kaleye Şahmeran Kalesi adını ver-
miştir. Daha sonra Yıllankale adını almıştır. Halk
arasında “Şahmeran Kalesi” diye bilinen kalenin
efsanevi öyküsünü dergimizin diğer sayfalarında
detaylı bulabilirsiniz.

ANAVARZA KALESİ

MÖ I. yüzyılda başlayan tarihi, çok karışık
ve zengindir. Yöreye en hakim tepenin üzeri-
ne kurulmuştur. Çevredeki en gösterişli kaledir.

Anavarza Kalesi, Asurlular’dan kalma bir şehir yı-
kıntısı üzerine Romalılar tarafından kurulduysa da
MS 561 yılında vuku bulan bir depremde yıkılmış
fakat Harun Reşit döneminde tekrar yapılmıştır.

Anavarza Kalesi

TUMLU (DUMLU) KALESİ

Ceyhan’a 17 km mesafede yüksek, hakim bir
tepenin üzerine kurulmuştur. 12. yy’da yapıldığı
düşünülmektedir. Kalenin çevresi 800 metredir.
Sağlam kalmış bir kaledir. Sekiz tane burcu ve
doğuya açılan bir tek kapısı vardır. Ovaya bakan
gözetleme kulesi, ayrıca savunma hendekleri ve
surlar bulunmaktadır. Kale içerisinde bazı yapı ve
mahzen kalıntıları vardır. Tepenin çevresinde ise
kaya mezarları ve barınaklar dikkati çeker.

KAZANKAYA KALESİ ve MESİRE YERİ

Kazankaya Kalesi; Ceyhan’a 15 km uzaklıkta
Kurtkulağı Kasabasının 1 km kuzeyindedir. Ka-
zankaya harabeleri halka açık mesire yeri haline
getirilmiştir. Kalede Asur, Pers ve Roma izlerini
görmek mümkündür. Halep kervan yolunu ko-
rumak için karakol olarak yapılmıştır. Kalenin
kuzeydoğu eteklerinde Abbasilerden kalma kaya
mezarları ve çeşmeler bulunmaktadır. Bugün ka-
lenin bulunduğu yer yeşil alan olarak düzenlen-
miş olup iyi bir mesire yeri olmuştur. Buralardaki
kaya mezarları ise halk tarafından ziyaretgah gibi
kullanılmaktadır.

KURTKULAĞI KERVANSARAYI VE CAMİİ

Ceyhan İlçesi’ne 30 km mesafede, Adana-Ha-
lep kervan yolu üzerindeki Kurtkulağı Menzi-
linde bulunan kervansaray, bir Osmanlı menzil
handır. 1659’da Hüseyin Paşa tarafından yaptırıl-
mış olup, mimarı Mehmed Ağa’dır.

Kurtkulağı Kervansarayı

Abdulkadirağa Camii

Kokar Kaplıcası

Kervansaray, kale sağlamlığında, oldukça korunaklı bir yapıdır. Enine dikdörtgen planlı olarak inşa edilmiş olan yapının (boyutları 23.60x45.75 m) girişi doğuda ve beden duvarlarından dışa taşındır. Bu girişin iki yanında, kervansarayın kapladığı alandan ayrı düşünülmüş, beşik tonozla örtülü müstakil odalar bulunur. Birer kapı ile giriş eyvanına açılan bu odaların her birinin ocakları, dolapları ve hatta tuvaletlerinin olması; devletin ileri gelenlerine tahsis edilmiş olduklarını gösterir. Bu odalar; diğer kısımları bir kale gibi tahkim edilen, dışa fazla açıklık bırakmamak için beden duvarlarının üst kısımlarındaki küçük boyutlu mazgallarla aydınlatılmaya çalışılmış iç kısma tezat biçimde, dışa sivri kemerli büyük iki pencereyle açılmışlardır. Savunma ve güvenlik açısından problem yaratması yönüyle Anadolu kervansaray mimarisinde dış cephelerde bu tür geniş açıklıklara fazlaca yer verilmemiştir. Diğer önemli bir özellik olarak, girişin sağ kanadındaki odalar, bir yeraltı dehlizine açılmaktadır. Bu dehliz, muhtemelen kervansaray hücumu uğradığında odaya çıkış güvenliği sağlıyordu. Bu odaların yapı malzemesi yönüyle diğer kısımlardan farklılık göstermesi, esas kısımdan daha sonra yapılmış olabilecekleri ihtimalini güçlendirmektedir.

Kervansarayın iç mekânı, iki sıra halinde yerleştirilmiş 6'şardan toplam 12 kalın paye ve

bunları bağlayan alçak tutulmuş sivri kemerlerle üç kısma ayrılmıştır. Bu yönüyle sadece kapalı kısımdan oluşan hanlar grubuna girer. Anadolu Selçuklu kervansaraylarında iç mekânda genellikle zemin seviyesinden yükseltilmiş sekiler bulunurken, burada işlevselliğe yönelik bu yükseltmeler kullanılmamıştır. Üç yönden dışta ve içte kalın payandalarla desteklenmiş olan yapının iç kısmında her payanda arasına birer ocak nişi yerleştirilmiştir.

Kurtkulağı Kervansarayı bir yanda klasik han şemasından ayrılan özellikleri diğer yandan da günümüze sağlam ulaşması yönüyle önem kazanmıştır. Ayrıca avlusunda çeşmesi ve büyük bir de havuzu bulunmaktadır. Kervansarayın kitabesi Adana Arkeoloji Müzesi'ndedir.

Kurtkulağı Camisi'ni, kapısındaki sekiz satırlık hitabeyi okuduğumuzda, 1601 yılında Haydar Ağa adlı zengin bir vatandaşın yaptırdığı veya tamir ettirdiği anlaşıyor. İki kubbeli bina yontma taşlarla yapılmış olup avlusu revaklıdır. Ayrıca bu kasabada 1601 yılında Haydar Ağa adında zengin bir vatandaş tarafından Kurtkulağı Türbesi yaptırılmıştır.

ABDULKADİR AĞA CAMİ

Bu cami Ceyhan'a ilk yerleşen Nogaylardan Abdulkadir Ağa tarafından 1868 yılında yaptırılmıştır. 1946 yılında minaresi eklenmiştir. Ulu

Durhasan Dede Türbesi

Cami diye de bilinen cami 27 Haziran 1998 depremde hasar görmüştür. Ceyhan'ın en eski camisi olan bu yapının günümüzde tamirâtı devam etmektedir.

TATARLI ÇAMLIĞI

Tatarlı Çamlığı, Ceyhan'a 13 km mesafede kurulmuş güzel bir eğlence ve mesire yeridir. Tatarlı Çamlığı 20-25 dönüm genişliğindeki çam ağaçlarıyla kaplı alandan ibarettir. Tatarlı da alabalık tesisleri mevcuttur. Ceyhan'a bağlı Tatarlı Köyü yakınındaki tepe üzerinde yer almaktadır. Tatarlı Köyü ve çevresi soğuk içme suları ile dikkat çekmektedir. Ceyhan ilçe merkezinin içme suyu ihtiyacı buradan karşılanmaktadır.

KOKAR KAPLICASI

Kokar Kaplıcası; Küçükburhaniye Köyü sınırları içerisinde Yılankale yakınlarında şifalı suyu, çamur banyosu ile cilt hastalıklarına iyi geldiği söylenmektedir.

AĞAÇPINAR TESİSLERİ

Ağaçpınar Tesisleri Ceyhan'a 15 km uzaklıktadır. Ağaçpınar da alabalık tesisleri bulunmaktadır. Bu tesisler, Ağaçpınar Köyü Muhtarlığınca işletilmektedir. Tesis Ceyhan yöresinin haftasonu dinlenme yeri olarak iyi bir alternatiftir. Tesislerde bulunan havuzlardaki hayvan figürlü çeşme tarihi özellik arz eder.

DURHASAN DEDE TÜRBESİ

Durhasan Dede IV. Murat'ın şeyhlerindendir.

Büyük hükümdar 4. Murat, Bağdat Seferi esnasında Misis'in Havraniye semtinde otağ kurduğu zaman Durhasan Dede padişahı görmüş, ona seferinde başarılı olması için dua etmiştir. Durhasandede Türbesi 18. yy'dan kalma tek kubbeli, kare planlı, küçük kargir bir türbedir. Ermiş bir zata ait olduğu sanılmaktadır. Türbenin ana kapısı üstündeki kitabede türbenin 1871 yılında Abidin Efendi tarafından tamir edildiğini anlıyoruz. Türbenin bulunduğu yerde Türkmen bektâşilerinin yaşadığı bir köy vardır. Durhasan Dede'nin bir adı da "Yanyatır"dır. Bu kola mensup tahtacıların piri olan dedenin türbesi, bölgedeki alevi ve bektâşilerin ziyaret merkezidir.

İNCİRLİK TESİSLERİ

İncirlik kasabası, Ceyhan'a 20 km mesafede deniz kıyısında kurulmuş güzel bir kasabadır. Bütün Türkiye'nin tanıdığı BOTAŞ Tesisleri bu kasabada sınırları dahilindedir. İncirlik Kasabası tanıtımı ve yatırımı iyi yapılmadığı için, masmavi denizi, altın sarısı kumsalları olmasına rağmen sadece iç turizme hitap etmektedir. Yaz aylarında yerli turistlerle dolup taşar. İncirlik de kurulan küçük tesisler konaklama tesislerinden ziyade balık lokantalarıdır. Güneynin en meşhur balıklarından olan lagos avcılığı bu sahillerde yapılıp, yine bu sahillerde kurulu balık lokantalarının ustalaları tarafından hazırlanarak meraklısına ikram edilmektedir. İncirlikte tatil yapanlar genellikle buraları bilen insanlardır. Tatilciler genelde çadırlarda konaklamaktadır.

MERCİMEK HARASI VE TARİHİ

Bu işletme 1898 yılında II. Abdulhamit emri ile ANAVARZA ÇİFLİKATI HÜMAYUNU ASKERİSİ adı altında kurulmuştur. Çok büyük bir araziye sahip olan işletme, 1898 yılına kadar göçer aşiretlerinin ve civar köylerin merası olarak kullanılmakta idi. Günümüzde ise TİGEM'e bağlı ÇUKUROVA TİM (Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü) adı altında tarımın ihtiyaç duyduğu tohumluk ve damızlık üretimi yapılmaktadır.

Çukurova'da Kaç Kale Var Biliyor musunuz? Okuyunca Şaşıracaksınız...

*Adım Naş / Yaşadım bin beş yüz yaş / Oğlum beş yüz yaş / Yüzü ham traş /
Bilseydim dünyada ölüm var / Koymazdım taş üstünde taş.*

Bu Adana manisinden de anlaşılacağı gibi size Orta Çağın kanlı, kinli dünyasının ayakta duran tanıklarından, kalelerden bahsedeceğim. Şairlere, yazarlara ilham kaynağı olan, seyredenlerde hayranlık hissi uyandıran bu muhteşem yapılar hakkında bilgi vereceğim.

Anadolu'muzun her köşesinde; sahilde, ova-

da, dağ başında bir kaleye veya kale kalıntısına rastlamak mümkündür. Bunun en büyük nedeni şüphesiz Anadolu tarihinin eskiliğindendir. Tarih boyunca kaleler; düşman saldırısına karşı şehirleri korumak, halkın can ve mal güvenliğini sağlamak için hemen hemen tek yapı tipi olmuştur.

Osmanlı hükümdarı Fatih Sultan Mehmet'in

İsmet İpek
Araştırmacı Yazar

İstanbul surlarını yıkan toprakları döktürmesine ve kullanmasına kadar geçen uzun insanlık tarihinde kaleler daima önemini korumuştur.

Çukurova “kaleler şehri” görünümündedir. Kale; Farsça bir kelimedir. “Yığmak, kaplamak, kaplatmak” anlamlarına gelir. “Sur” kelimesiyle de eş anlamlıdır. Çukurova Kaleleri; Şehir Kaleleri ve Dağ Kaleleri (Askeri Kaleler) olmak üzere iki gruptur.

17. yy’ın ünlü Türk seyyahı Evliya Çelebi, Adana’ya “Kal’a-i Adana”, Misis’e “Kara-i Misis” derken şehir kalelerini, Yılkale’ye “Kal’a-i Şahmeran”, Toprakkale’ye de “Kal’a-i Kınık” derken dağ kalelerini, askeri kaleleri kastetmiştir.

Türklerin savaş planı “savunma” değil “saldırı” üstünerdir. Bu yüzden Türk mimarisinde kaleler çok değildir. Çinliler şehirlerini korumak için Çin Seddi yaptırırken komşusu Türkler böyle bir savunma yapısına gerek görmemişlerdir. Böyle olmakla birlikte İpek Yolu nedeniyle Orta Asya ticaretini elinde bulunduran Türkler, kervanların ve yolcuların geçtiği ıssız yollarda, barışta yolcuların can ve mal güvenliği, savaşta askeri amaçlı kullanmak için kale gibi hanlar, kervansaraylar inşa etmişlerdir.

Kaleler, iri blok taşlarla yapılmıştır. “Gözetleme Kulesi” veya “Şehir Suru” inşasında çoğunlukla moloz taş kullanılmıştır. Taşlar, horasan harcı ile sağlamlaştırılmıştır.

Kaleler; kare, dikdörtgen veya poligonal planlıdır. İçkale ve Dışkale diye iki bölümdür. Kalın

ve yüksek surların üzerinde ortalama 50 m aralıklarla “Kule” veya “Burç” yer almıştır. Birbirini görmesine özen gösterilen burçlar; dört kenarlı, çok kenarlı veya yuvarlak planlıdır. Bazıları çok katlıdır. Burçlar tonoz örtülü veya ahşap çatılıdır. Surların üstü askerlerin kolaylıkla yürüyebilmesi, koşabilmeleri için düzdür. Bu nedenle sur üstlerine “Seğirdim Yeri” denir.

“Kale Meydanı” askerlerin eğitim yeridir. Kale meydanında; koğuş, ambar, cami veya kilise, su sarnıcı, karargâh, kışla gibi bölümler yer alır. Hapishaneler veya zindanlar ile “Kaçış Kapısı” denen ve düşman işgalinde sur dışına çıkışı sağlayan gizli kapılar özel yerlerdir.

Kaleler; düz alanlarda veya tepe üstlerinde yapılır. Düşmanların saldırısını püskürtmek için İç Kaleler; “Su Hendeği” veya “Dış Kale” ile çevrilmiştir. Toprakkale, “Dış kale” ile Payas Kalesi de “Su Hendeği” ile çevrilidir.

Kale kapıları, han kapıları gibi büyük olur. “Kapı Kanatları” demir, bakır veya pirinçtir. Altın kapılı kalelerin olduğunu söyleyenler de vardır. Mesela Tarsus Şehri sur kapısının altın olduğu, Bizans imparatoru Nikeforos Fokas’ın MS 964’te Çukurova’ya saldırısı esnasında söktürüp İstanbul’a götürdüğü söylenir .

Kaleler; ok veya gülle atılarak, kızgın yağ dökülerek savunulur. Gülle atılan yerlere “Sengendaz” denir. Oktar da menfezlerden atılır. 15.000 Kınıklı Türkmenin 1375 yılında saldırdığı Sis Kalesi, surlardan “Arbalet” denen seri ok atma makineleri nedeniyle bir aylık kuşatmadan sonra fethedilebilmiştir.

Orta Çağda kaleler arası haberleşmeler; gözetleme kulelerinin yanı sıra “güvercin” uçurularak, “ateş yakılarak” veya “duman çıkarılarak” yapılmıştır. Bu nedenle kalelerin ve gözetleme kulelerinin çoğu birbirini görecek yerlerde inşa edilmiştir.

Çukurova kaleleri; Abbasi, Bizans, Haçlı olmak üzere 3 dönemde inşa edilmiştir.

Bir çoğunu yakından gördüğümüz kalelerden, Silifke’den İskenderun’a kadarki geniş ovada ve Toros Dağlarının ovaya bakan yamaçlarında 75 kale tespit edilmiştir.

Çukurova Kalelerinin her il ve ilçe sınırlarına göre topluca listesi şöyledir;

OSMANİYE (16)

MERKEZ- Bodrumkale, Çardak Kalesi, Hemite Kalesi, Mitisin Kalesi, **DÜZİÇİ-** Harunreşit Kalesi, Rifatiye Kalesi, **HASANBEYLİ-** Hasanbeyli Kalesi, Karafenk Kalesi, Savranda Kalesi, **KADİRLİ-** Akkale, Anacikkalesi, Azgit Kalesi, Babaoğlu Kalesi, Çem Kalesi, Haçtın Kalesi, **TOPRAKKALE-** Toprakkale.

ADANA (29)

CEYHAN Yılankale, Tumlu Kalesi, Anavarza Kalesi, Kazankaya Kalesi **FEKE-**Vahka Kalesi, **KARAİSALI-** Milvan Kalesi, **KARSANTI-** Hotalan Kalesi, Işa Kalesi, Meydan Kalesi, Sarıçiçek Kalesi, Tamrut Kalesi, Yeniköy Kalesi, **KOZAN-** Alafakılar Kalesi, Andıl Kalesi, Bayremker Kalesi, Bostan Kalesi, Bucak Kalesi, Karasis Kalesi, Kozan Kalesi, Kum Kalesi, Mansurlu Kalesi,

Maran Kalesi, **MİSİS-** Gökvelioğlu Kalesi, Misis Kalesi, **POZANTI-** Anahşa Kalesi, **SAİMBEYLİ-** Saimbeyli Kalesi, **YUMURTALIK-** Ayas Kalesi, Atlas Kalesi, Süleyman Kulesi

MERSİN (19)

MERKEZ- Arslanköy Kalesi, Çandır Kalesi, Hisar Kalesi, Gediği Kalesi, Gözne Kalesi, Kuzucubelen Kalesi, Başnalar Kalesi, Fındıkpınar Kalesi, Sinap Kalesi, **KIZKALESİ-** Kızkalesi, Korkos Kalesi, **SİLİFKE-** Lamas Kalesi, Silifke Kalesi, Tece Kalesi, **TARSUS-** Gülek Kalesi, Kütüklü Kalesi, Lampron Kalesi, Tumil Kalesi, Yaka Kalesi.

ANTAKYA(7)

BELN- Çalan Kalesi, Kalası Kalesi, Keşlik Kalesi, **DÖRTYOL-** Mancılık Kalesi, **İSKENDERUN-** Sariseki Kalesi, **PAYAS-** Payas Kalesi, Cin Kulesi

KAHRAMANMARAŞ (5)

ANDIRIN-Dibi Kalesi, Evciler Kalesi, Geben Kalesi, **GÖKSUN-** Fındıklı Kalesi, **NURDAGI-** Kozcağız Kalesi.

Muhteşem görünüşlerinin yanı sıra her biri bin hatıra gizleyen kaleler Çukurova’nın alternatif turizm merkezleridir. Sözümüzü Çukurovalı ozan Dadaloğlu’nun bir bozlağı ile tamamlayalım;

“Dadaloğlu yoktur sözün hilesi, Hangi tarihtedir bunun çilesi? Ayas, Payas, Misis, Tumlu Kalesi, Beş kıtaya hükmedenler nice oldu?”

Bu yazı Ceyhun’dan Ceyhan’a bildiriler, 1.Ceyhan Sempozyumu, Ceyhan Kültür Yayınları No: 8 2006 sayfa 183-190’daki **İsmet İpek**’in konuşmasından özetlenerek çıkarılmıştır.

Anavarza

Recai TURAN

Efsanelerimiz ve Adana'nın Tıp Tarihindeki Yeri

Aşağıdaki yazı İnternet ortamından “Şahmeran, Lokman Hekim ve Adana Efsaneleri” başlığı ile Yrd. Doç. Dr. Refiye Şenesen (Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fak. TDE Bölümü) tarafından yazılan makaleden, Ceyhan Belediyesi yayınlarından ve genel literatürlerden Recai Turan tarafından özetlenerek yazılmıştır.

İnsanlar var oldukları andan itibaren dış dünyayı ve doğayı tanımak, ondan faydalanmak çabası içinde olmuşlar, yaşamlarını devam ettirir-

ken karşılaştıkları sorunları ise kendilerine göre geliştirdikleri bir düşünce sistemine göre yorumlamışlardır.

Türklerin Anadolu'ya gelmeden önce bağlı bulundukları inanç sistemlerinin izleri Adana efsanelerinde bütün canlılığıyla yaşamaktadır.

Eski Anadolu uygarlıkları da Adana efsanelerine kaynaklık yapmaktadır. Adana'nın adını aldığı efsanesinde, mitolojik bir kahraman olan Adonis'in adıyla Adana arasında bir bağ kurulmuştur. İslamiyet'in kabulünden sonra İslami motifler de

efsanelere girmiş, özellikle “Veliler, Türbeler ve Ziyaret Yerleriyle İlgili Efsaneler” İslâmiyet kültürünün etkisiyle şekillenmiştir.

Adana'nın coğrafi yapısı ve iklim özellikleri de efsanelerin oluşmasında etkili olmuştur. Yılanlar ve akreplerin bol olduğu şehirde bu hayvanlarla ilgili efsaneler de yaygın olarak anlatılır. Özellikle yılanlar, yöre halkının inanç ve korkularında büyük yer kaplarlar. Eski bir halk masalı olan Şahmeran'ın özellikle Adana'da bu kadar yaygınlaşıp efsane haline gelmesi ve varyantlarıyla anlatılıyor olması, coğrafya ve iklimin getirdiği sonuçlardan birisidir.

Lokman Hekim'in kahramanı olduğu efsaneler de Adana'da yaygın olarak bilinerek anlatılmaktadır. Halk arasındaki söylentilere göre Lokman hikmet sahibi bir kişidir. İnsanlara bilgeliği öğreten bir önder, yol göstericidir. Onun tarihi bir kimse, vezir, büyük devlet adamı olduğunu anlatan masallar da vardır. Daha sonraki çağlarda İran ve Türk edebiyatlarına giren bu hikâyeler, biçim ve yapı değişikliğine uğramış, Lokman gerek Türk ve gerek İran edebiyatlarında halk hekimliğinin atası olarak tanınmıştır. Her derde deva, çaresizlere çare, şifasızlara şifa bulduğu inancı yayılmıştır. Adana'da anlatılan bir efsanede Lokman Hekim ve Şahmeran birlikte anılırlar. Halk anlatılarında Lokman'ın Misis'e yerleşip yaşaması ve Şahmeran'ın yaşadığı yer olarak bilinen Yılkale'nin Misis'te bulunması, halkın iki efsane kahramanı arasında bağlantı kurmasına neden olmuştur. Böylece aynı coğrafyada yaşayan farklı efsane kahramanları, halkın hayal gücüyle bir araya gelmiş ve yeni bir efsane ortaya çıkmıştır.

Vaktiyle, binlerce yılanın yaşadığı bir mağaraya yanlışlıkla giren bir adam, yılanlar tarafından padişahları Şahmeran'a götürülür. Şahmeran adama canını bağışlayacağını ancak kendisini misafir etmek zorunda olduğunu söyler. Yerini bilen birini serbest bırakarak kendi hayatını tehlikeye atmak istememektedir. Şahmeran ona

çok iyi davranır. Adam bir dediği iki edilmeden bütün ihtiyaçları sağlanarak yaşamakta, günlerinin büyük bölümünü Şahmeran'la sohbet ederek geçirmektedir.

Ne kadar rahat da olsa, gerçek dünyadan uzak bir mağarada süren bu hayattan sıkılan adam, bir gün yeryüzüne dönmek için Şahmeran'dan izin ister. Şahmeran adama güveninin tam olduğunu, yerini kimseye söylemeyeceğine inandığını belirterek gitmesine izin verir. Ancak kendisini gördüğü için vücudunun pul pul olacağını, bu yüzden vücudunu kimseye göstermemesi gerektiğini de tembih eder.

Yeryüzünde normal hayatına dönen adam, Şahmeran'ı gördüğünü hiç kimseye söylemez. Bu arada padişahın kızı hasta olmuş, tedavisi için bütün ülke seferber edilmiştir. Kızın iyileşmesini en çok isteyenlerden biri de vezirdir. Gerçek amacı kızla evlenip oğlu olmayan padişahın yerine ülke yönetimini ele geçirmek olan vezir, bütün büyücüleri toplayarak, bu hastalığa çare bulmalarını ister. Büyücülerden birisi, Şahmeran'ın bulunup öldürülmesi ve vücudundan alınacak bazı parçaların kaynatılıp içirilmesi durumunda kızın iyi olacağını söyler. Şahmeran'ı bulabilmek için de vücudu pullu kişilerin aranması gerektiğini ekler. Vezir ülkedeki herkesi zorunlu olarak hamama götürüp soydurarak, Şahmeran'ı gören kişiyi bulur. Adam, Şahmeran'ı öldüreceğini vaat ederek mağaraya gider.

Şahmeran'a bütün gerçekleri anlattıktan sonra, ne yapması gerektiğini sorar. Şahmeran: “Ölümümün senin elinden olacağını zaten biliyordum” diyerek kendisini öldürmesini, ancak bunun gizli tutulmasını ister. Çünkü öldüğü duyulursa, dünyadaki bütün yılanlar, insanlardan öç almaya kalkacaklardır. Daha sonra: “Kuyruğumun suyunu kaynat ve vezire içir ki kısa zamanda ölsün. Gövdemin suyunu kaynat ve kıza içir ki iyileşsin. Kafamın suyunu kaynat ve iç ki Lokman Hekim olasın” diye ekler. Adam biraz da buruk bir şe-

kilde bunları dinler. Şahmeran yılanlara, adamın misafiri olarak gideceğini, çok uzun yıllar dönmeyeceğini, kendisini merak etmemelerini söyler ve yeryüzüne çıkarlar. Adam Şahmeran'ın dediklerini yapar. Vezir ölür, kız iyileşir, kendisi de Lokman Hekim olur.

Ceyhan Belediyesi'nin web sayfasında ise Şahmeran, daha çok güney, orta ve doğu Anadolu resminde, masallarında, hikâyelerinde rastlanan akıllı ve iyi olarak tanımlanan bellerinden aşağısı yılan, üstü ise insan şeklindeki Maran adı verilen, doğaüstü yaratıkların başında bulunan ve hiç yaşlanmayan, ölünce ruhunun kızına geçtiğine inanılan varlık olarak tanımlanmaktadır.

Özellikleri; Farsça yılanların şahı anlamına gelen "şah-ı meran" dan gelir. Ancak, Şahmeran'a ilişkin tüm efsanevi kayıtlar ve Şahmeran efsanelerine özgü tüm betimlemelerde varlık dişidir. Şahmeran kültürü aynı zamanda Cizre ve Nusaybin civarında da yaygındır.

Akdeniz Bölgesinin Tarsus ilçesinde de bu varlığın o yörede yaşadığına inanılır. Aynı isimli bir efsane Mardin yöresinde de geçer. Bu yörede Şahmeran bir resimle tasvir edilir ve Şahmeran ustaları tarafından yapılan tablolar evlerin duvarlarını süsler.

Aynı efsanenin bir başka versiyonuda şu şekildedir. Erbüke, Türk halk inancında yarı insan yarı yılan olan varlıktır. Erböke de denir. Bu varlığın başında Yılan Ana ve/veya Yılan Ata (Şahmeran) bulunur. Dişi olanları için "İşbüke" kullanı-

lır. (Sözcük; Er "insan" ve Büke "ejderha, yılan" sözcüklerinin bileşimidir.)

Cemşab ve Şahmeran: Binlerce yıl önce yedi katlı yeraltında Tarsus'ta yaşayan yılanlar vardı. Meran adı verilen bu yılanlar, gerçekten akıllı ve şefkatli idi. Onlar barış içinde yaşarlardı. Meranların kraliçesine Şahmeran denirdi. O genç ve güzel bir kadındı. Efsaneye göre, Şahmeran'ı gören ilk insan Cemşab oldu. O, geçimi için odun satan fakir bir ailenin oğluydu. Bir gün Cemşab ve arkadaşları bal dolu bir mağara keşfederler. Balı çıkarmak için Cemşab'ı aşağıya indiren arkadaşları, paylarına daha çok bal düşmesi için onu orada bırakıp kaçarlar. Cemşab mağarada bir delik görür ve buradan ışık sızdığını farkeder. Cebindeki bıçak ile deliği büyütünce, ömründe görmediği kadar güzel bir bahçeye girer. Bu bahçede eşi benzeri olmayan çiçekler ve bir havuz ile pek çok yılan görür. Havuzun başındaki tahtta süt beyaz vücutlu bir yılan oturmaktadır. Şahmeran'ın güvenini kazanan Cemşab uzun yıllar bu bahçede yaşar. Yıllar sonra, ailesini çok özlediğini söyleyip gitmek için yalvarır. Bunun üzerine Şahmeran da kendisini salıvereceğini, ancak yerini kimseye söylemeyeceğine dair söz vermesini ister. Şahmeran'a söz verip ailesine kavuşan Cemşab uzun yıllar verdiği sözde durarak Şahmeran'ın yerini kimseye söylememiş. Bir gün ülkenin padişahı hastalanmış. Vezir, hastalığın çaresinin Şahmeran'ın etini yemek olduğunu söylemiş ve her yere haber salınmış. Cemşab kuyunun yerini gösterince Şahmeran bulunup dışarı çıkarılmış. Şahmeran Cemşab'a; "Beni toprak çanakta kaynatıp suyumuzu Vezire içir, etimi de Padişaha yedir" demiş. Böylece Vezir ölmüş Padişah da iyileşip Cemşab'ı veziri yapmış. Efsaneye göre Şahmeran'ın öldürüldüğünü yılanlar o günden beri bilmemektedirler. Tarsus'un, Şahmeran'ın öldürüldüğünü öğrenen yılanlar tarafından bir gün istila edileceği rivayet edilir.

Çukurova bölgesinde halk arasında Şahmeran

Efsanesine bağlı olarak söylenen: “Misis yılan-
dan, Ceyhan yelden. Adana selden gidecek” şek-
linde bir söz vardır. Bu sözün temelinde şu inanış
yattmaktadır:

Adana, Seyhan Nehri’nin yanı başında bir
düzlukte kurulmuştur. Eskiden nehir sık sık ta-
şar, evleri, köyleri yıkar, tarlaları su altında bıra-
kırır. Adana’da sık sık sel olduğu için bir gün
şehrin bu yüzden yok olacağına inanılır. Cey-
han’da ise evler çok eskiden topraktan ve kamış-
tan yapılmış. Her yanı açık olduğu için, kuvvetli
bir rüzgarda birçok ev yıkılıp gidermiş.

Lokman Hekim Efsanesi

Adana ve çevresinde yüzyıllardır yaygın ola-
rak Lokman Hekim efsaneleri anlatılmaktadır.
Bunlardan bir tanesi şöyledir:

Lokman Hekim, inanışa göre bütün hekimle-
rin piri, üstadıdır. Her çiçeğin, her otun özellik-
lerini tanıyan Lokman, ilaç yapar, dertlere deva
bulurmuş. Bütün dünyayı dolaşmış. Çukurova’ya
gelince ovanın bereket ve güzelliğine hayran ola-
rak Misis’e yerleşmiş. Çevredeki bütün hastaları
iyileştirmiş. Artık hastalığın ne olduğunu unutan
Çukurovalılar, ölümsüz hayatın peşine düşmüş-
ler. Kendileri için ölümsüzlük ilacını yapmasını
istemişler.

Lokman Hekim Çukurova’yı adım adım do-
laşmış, bütün bitkileri incelemiş. Bir gece dolaş-
maktan yorgun düşmüş ve ulu bir çınarın altında
uyuyakalmış. Bir ara bir ses duymuş:

“Ey Lokman, artık araman bitsin, ben ölüm-
süz hayatın devasıyım. Bundan böyle insanlara
ve hayvanlara ölüm yok”.

Lokman Hekim, sesin geldiği bitkiye doğru
yürüyüp koparmış. Bu arada Tanrı Cebrail’e: “Ye-
tiş Cebrail, Lokman ölümsüzlüğe çare bulursa bu
insanların hali ne olur?” demiş.

Bunun üzerine Cebrail, pir-i fani kılığında Mi-
sis Havraniye tarafına gelmiş. Misis Köprüsü’nün
üstünde Lokman Hekimle karşılaşmış. Cebrail:
“Selamünaleyküm” dedikten sonra Lokman’ın

elindeki kitaba bakmak istemiş. Kitabı alıp coş-
kuyla akan Ceyhan Nehri’ne atmış. Kitabın ar-
dından Lokman da suya atlamış ama bulamamış.
Yaz gelip sular çekilince, ırmak boyunda ara-
maya devam etmiş. Sonunda kitabın sadece bir
yaprağını, arpa tarlasında bulmuş. Bugünkü tıp
biliminin, o günkü yapraktan geliştiğine inanılır.
Yörede hâlâ, efsanenin izlerine rastlanılmaktadır.
Kitabın bulunduğu arpa tarlasının toprağı kutsal
sayılır. Çocukların karınları ağrıdığında bu top-
rağı ısıtıp beze sararak çocuğun karnına koyarlar.

Lokman Hekim Efsanesi II

Lokman Hekimle ilgili olarak anlatılan efsa-
nelerden bir tanesi de şöyledir:

Lokman Hekim doktor ve eczacıymış. Dük-
kânında her türlü hastalığın devası olan ilaçlar
varmış. Hastalar içeri girdiklerinde, hastalıkları-
na iyi gelecek olan ilaç şişesi sallanırmış. Bir gün
içeri birisi girmiş. Ancak hiçbir şişe sallanmamış.
Lokman Hekim bunun üzerine:

“Senin hastalığının çaresi yok, öleceksin.” de-
miş.

Adam ölümünden kurtuluşun olmadığını öğre-
nince çok üzölmüş. Her şeyini satmış. Yanına bir
at tüfek ve av köpeğı alarak dağlara çıkmış. Vurdu-
ğı hayvanları yiyip, yörüklerden yoğurt, süt alarak
yaşıyormuş. Bu arada hastalığı da iyice artmış.

Bir ağacın altına gelmiş. Atını bağlayıp kös-
kelmiş. O sırada bir yörük kadını, bir tas sütü

Misis Köprüsü

saylığa koymuş. Yılanların sütü sevdikleri bilinir. Tasa yaklaşan bir yılan sütü içmiş, sonra da zehrini süte kusmuş. Tas yemyeşil olmuş.

Ağrıları iyice artan adam: “Gidip şu zehri içeyim de ölüp kurtulayım” diyerek zehirli sütü içmiş. Bir süre sonra ishal olmuş ve kusmaya başlamış. Ancak oldukça hafiflediğini hissediyormuş. Ölmek için içtiği zehirden sonra daha iyi olduğunu görmüş. Gün geçtikçe iyileşmiş ve hastalığı tamamen geçmiş. Lokman Hekim’e gidip: “Sen bana öleceğimi söylemiştin. Ama ölmedim” demiş.

Bunun üzerine Lokman: “Ben sana ala ineğin sütünü nereden bulayım, sütü yılanı içirip, nasıl tasa kusturayım. Hastalığının çaresi vardı ama bu ilacı temin etmek zor olduğu için öyle dedim” diye cevap vermiş.

O gün bu gündür tas ve yılanın eczacılık ve tıp biliminin simgesi olması, halk tarafından Lokman Hekim’e dayandırılır.

Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından yayınlanan (2011) Kizzuwatnalı Kraliçe Puduhepa kitabında Arkeolog **Mehmet Emin Arıcı**’nın makalesinde; bölgemizin tıp tarihinde ki yeri ve önemini şu şekilde anlatmıştır.

“Günümüzden iki bin yıl geriye dönecek olursak; Ayas Antik Kenti’nde yapıları arkeolojik çalışmalar sonucunda Asklepion adıyla din ve sağlık hizmetlerinin olduğu bir sağlık kompleksi saptanmış, bu merkezde insan ruhunu ve bedenini sağlıklı kılan eğilimler ve tedavi hizmetleri verilmiştir. Merkezin, dünyanın en eski sağlık komplekslerinden biri olduğu kabul edilmektedir. Yine ilk hastanenin kalıntılarının kalmamış olmasına rağmen araştırmalar sonucunda; dünyanın ilk organ naklinin, Ayas Antik Kenti’nde,

bir zencinin kolunun bir beyaza takılması suretiyle Adana’da yapılmış olduğunu bilmekteyiz. İki bin yıl önce yapıldığı söylenen bu ameliyatın Haluk Uygur’a göre “Herhangi birisine kolunu verebilecek kişinin ya verdiği kişiyi çok seviyor olması, ya da onun vesayeti altında bir köle olması gerekir” diye düşünerek ortaya iki tez konulabilse de, bu kişinin bir köle olduğu ihtimali daha ağır basmaktadır.

Dünyanın günümüze kadar gelebilmiş en eski tıp ve eczacılık kitabının, yine Adana’da yazılmıştır. Anavarzalı Hekim, Dioskorides’in 13. yy da yazmış olduğu “Materna Medica” adlı tıbbi ilaç detayları içeren kitap, günümüze kadar gelebilmiş en eski Tıp ve Eczacılık kitabıdır. Dioskorides’in bu kitabının Artukoğulları tarafından yaptırılan çevirisinin (Kitabü’l-Haşşaşi) tek örneği Topkapı Müzesi’nde bulunmaktadır. Yaşadığımız coğrafyanın insanlık tarihindeki önemini bir kez daha gözler önüne seren bu bilgiler, gerekli çalışmalar yapılabildiği takdirde Adana’nın bir kültür kenti olarak önümüzdeki yıllarda adının daha sık karşımıza çıkabileceğinin garantisidir.”

Anavarza Taşının Efsanesi

Bundan çok eski yıllarda Kozan ve Anavarza civarında uzun ömürlü insanlar yaşarlarmış. İnanağa göre bu insanlar o kadar uzun ömürlülermiş ki, ölüm nedir bilmezlermiş.

Tarihi Anavarza Kalesi yapılırken, kalenin temel taşlarını, çevre halkı Kozan Kalesi’nden sırtında getirirmiş. Naş adlı kişi, Kozan’dan yüklediği taşı Anavarza’ya götürmek için yola koyulmuş. Kayhanburnu Köyü’nü biraz geçtikten sonra, karşısına bir kalabalık çıkmış. İçlerinden tanıdık birine, ellerinin üstünde göturdükleri şeyin ne olduğunu sormuş. Adam oğlunun öldüğünü söyleyince, Naş sırtındaki taşı yere bırakarak şu tekerlemeyi söylemiş:

Adım Naş / Yaşadım bin beş yüz yaş / Oğlum beş yüz yaş / Yüzü ham traş / Bilseydim dünyada ölüm var / Koymazdım taş üstünde taş.

Recai Turan Kimdir?

15 Ağustos 1986’da doğdum. İlk ve Orta öğrenimimi Ceyhan ilçesinde tamamladım. Orta öğrenimim ardından İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliğinden 2011’de mezun oldum. 2013 yılından bu yana Kompozit sektörüne hizmet veren Omnis Kompozit firmasında Pazarlama ve Teknik Destek Mühendisi olarak çalışmaktayım. Evli ve bir çocuk babasıyım.

CEYHANLI BİR HEMŞEHRİMİZİN HAYAT HİKAYESİ: BAHATTİN ERDİNÇ

Bülent Pesok Notu : Değerli büyüğümüz Sn. Bahattin Erdinç 1938 yılında Kayseri’de doğmuştur. Ailesinin 1939 yılında Ceyhan’a taşınması nedeniyle hayatının 30 yılını geçirdiği Ceyhan’ı asıl memleketi olarak görmüş, maddi ve manevi desteklerini Ceyhan’dan eksik etmemiştir. Aşağıda hayat hikâyesinden kesitleri O’nun ağzından sizlerle paylaşıyoruz. Keyifli okumalar...

Türkiye Cumhuriyetine vatandaşlık bağıyla bağlı olanın üst kimliği Türk’tür. Aynı vatandaşların alt kimliği de doğduğu yer diye düşünülürdü. Daha modern anlayışa göre alt kimlik gençlik yıllarının yaşandığı yer diye düşünülmektedir. Ben de bu anlayışın taraftarıyım.

Başöğretmenim Babam Haydar Erdinç Köy Enstitüsü öğretmenliğinden istifa edip Ceyhan’a geldiğinde iki yaşındaydım. Çocukluk ve gençlik dönemim olan ilk otuz senemi Ceyhan’da yaşadım. Hatırladığım ilk senelere göre elektrik yoktu. Akşam 6 dan sonra çalıştırılan jeneratörle sabaha kadar yalnız aydınlatma için cereyan verilir, elektrik üretiminde arıza olunca gaz lambaları ile aydınlanırdık. O çağda şimdiki belediye binasının karşı yakasında hazine arazisine ait elma, dut ve diğer meyvelerin olduğu yere piknik yapmaya ve ayağımızdaki siyah dondan bir mayo ile ırmakta yıkanmaya giderdik. Yaz günleri ırmağın suları çok çekilip sonbaharda ırmağın suları artarak Ceyhan nehri sallarla kereste taşımacılığında kullanılırdı. Hatta rahmetli İsmet İnönü’yü böyle bir taşkın olduğunda orada görmüştüm. Keza yaza doğru kar sularının erimesi neticesinde sular çoğalır doğudan gelen işçiler yıkanmak üzere girdiği nehirde burgaçlara kapılarak boğulurdu. Aynı nehirde saka denilen eşeklerin üzerinde dört gaz tenekesi konulmak suretiyle nehirde su doldurulur evlere gelir büyük fiçılara dökülmek suretiyle içine şap atılarak tortular çökertilir ve aynı fiçidan alınan sular kaynatılmak suretiyle içmede yemek-

lerde kullanılırdı yani şehir suyu yoktu. Buna rağmen sık sık tifo ve tifüs sarılık gibi hastalıklar sık sık görülürdü. O zaman tarlalar ilaçlanmadığı için çeltik ekimi yapılması sebebiyle de sivri sinekler sürü halinde insanların üzerine gelir vatandaşlar cibinlik denilen büyük tülbentler içinde uyuyabilirdi. Buna rağmen o zaman sıtma mücadele ofisinde sıtma kontrolleri yapılır hastalara kinin dağıtılırdı. Bu da yetmez tarlalarda çalışanlar trahom hastalığına yakalanırdı

1945 senesi depreminde Sakarya okulunda okuyordum. Bina bir gecede yıkıldı ve yalnız temel kaldı. Ve o zaman bizi evimize çok uzakta olan Cumhuriyet İlkokulu’na gönderdiler. O yaşta vasıta da olmadığı için ablam Sevim ile yürüyerek eve gider gelirdik. Evlerde soba kalorifer olmadığı için mangal kömürüyle mangal yakılarak ısınılırdı. O zamanın imkânsızlıkları içinde buna rağmen civar ilçelerde spor faaliyetleri mevcuttu. Özellikle Mersinli Ahmet’ in turnuvalarına giderdim. Bayram günleri büyüklerin elini öper hayır dualarını alır ceplerimiz şekerlerle dolardı. Bayramlarda çok zaman bici bici yer evlerde nogay çayı içerdik. Bu bakımdan Ceyhan’ı hiç unutamam.

Orta okula başlayınca babam okulun karşısındaki tek katlı 3+1 evi 3 senede bitirebildi. Oraya taşınınca çok yakın olması sebebiyle kolaylık çektim. Ancak taşınmamızdan evvel babamın İstanbul’dan getirdiği siyah renkli kız bisikletiyle orta okula gidip geliyordum. Bir gün yolda bisikletin yanına bir mahalle çocuğu geldi. Bisikletimin

jantına kıskançlığından büyük bir sopayla vurarak hasar verdi. O an kalbime hançer saplamışlar gibi üzüldüm. Tabi bisikleti okula getiremiyordum. Babamın arkadaşı olan Dibo savaşın evine bırakabiliyordum. Bisiklet Ceyhan'daki hayatımın vazgeçilmez sevdasıydı. 1963 yılında eczaneyi açtıktan sonra ev ile iş arası uzak olduğundan bir ralli bisiklet edinenek bu sefer vasıta olarak onu kullandım. Tasarruf benim ka-

rakterim olması sebebiyle de soğukta yağmurda aşırı sıcakta onunla seyahat ediyordum. Eve gidip geliyordum çünkü başka imkanında yoktu. Ta ki 1969 yılında bir kullanılmış Volkswagen alıncaya kadar. Ortaokul hayatım çok başarılı ve hep iftiharla geçmesine rağmen sınıfta yaramazlıklara da iştirak ediyordum. Bir gün müzik öğretmenimizin dersinde hoca böyle bir anı yakalayarak cetvelle elime vurdu. Bizde seni iftihara seçiyoruz dedi. Ayfer Dolar, Yusuf Müftüoğlu benim gibi sınıfın başarılı çocuklarıydı.

Lise tahsilini Adana Erkek Lisesi'nde okudum ancak yatacak yerimiz yoktu. Her gün sabahleyin talebe treniyle istasyondan Adana garına gelip oradan da yürüyerek Adana Erkek Lisesi'ne giderdim. Akşamüzeri bu yolu yeniden kat ederek eve dönerdim. Yani günde 4 saatim yolda geçerdi.

Mezun olduğum Ceyhan Lisesinde 5 sene Fizik Kimya Hocalığı yaptım.

Ben iş hayatıma rahmetli babamın ayakkabı dükkanında başladım. Sabahçı öğlenci diye eğitim verildiği için günümün yarısını dükkanda yapabileceğim işlerle geçirirdim. Bilhassa arife ve okulların açılışına yakın günlerde daha çok mesai verirdik daha çok çalışırdık. Evimiz Konakoğlu mahallesindeydi. Oradaki arkadaşlarla evdeki bezleri toplar iyice yumak haline getirip bez torbaya koyarak üzerini de iplerle sarmak suretiyle top haline getirip yolu keserek yola 2 taş koyup kale yapıp futbol oynardık. Ben Fenerbahçe taraftarı iken bek veya kaleci olarak oynar anamın

ördüğü sarı lacivert kazağıyla da gurur duyardım. Çok yakın arkadaşım Erdoğan Haseki santrafor Yaşar Tezcan ortada oynarlardı. O zamanın çocukları sporcuların resimleri ve numara taşıyan kartlarla alt üst oyunu oynanırdı. Birinde Avukat Oktay Turan da mahallede oynarken Oktay benim kartlarımı kazanınca ben artık oynamıyorum diye kaçmaya başladı. Bende oradan aldığım bir taşla onu kovalayarak kaşından yaraladım. Oktay'ı hastaneye götürür-

lerken bende arka sokakta olan evimin bahçesine girip saklandım. Oktay bana çocukluk hatırası olarak bunu çoğu zaman söyledi. Bu mahalledeki çocukluk arkadaşlarımla ben ilk ticari faaliyetimi yaptım. At arabalarıyla gelen koza pamuktan yerlere pamuk dökülür onları toplar satardık ayrıca o zaman delikli iki buçuk kuruş vardı. Onunla da simit yoğurt vs. satarak beş on kuruş kazanırdık.

Liseyi bitirip de İstanbul'da Nazif isminde bir arkadaşımın kurtalan postası ile 24 saatte gecenin dokuzunda Haydarpaşa Garı'na indik.

30 yıl yaşadığım bu şehre olan vefa borcumu nasıl ödeyebilirim diye düşündükten sonra ancak mesleğimi orada bırakıp sırtıma kazma kürek almak suretiyle İstanbul'a taşındım. Müteahhitlik yapmadan devlet dairelerine de vergi ödemek üzere ancak vergi ödeneceği zamanlar gittim.

İmkanlar el verince bu şehre ne yapabilirim diye düşündüğümde bu memleketin en çok ihtiyacının okul olduğunu düşündüm.

Sonunda araştırmalarımla bu mert ve vefakar insanların yaşadığı şehirde oturmakta olan arkadaşım Şengün Gözler'in yardım severler çatısı altında kurulmuş talebe yurdunda, Fen lisesi talebelerinin yatmakta olduğunu fiilen faaliyetini de uzak bir okulda süren Fen lisesi binasının olmadığını istihbar ederek Ceyhan Kaymakamı Sayın Gürbüz Karakuş'u arayarak Fen Lisesi binasını yapmayı tasarladım.

Kendileri çok yakın ilgi göstererek hemen biz gelelim sizi ziyaret edelim dediler. Bende teklif

benden geliyor okula bir arsa tahsis edilirse derhal gelir görür ve fiilen başlarız dedim. Nitekim öyle oldu.

Arsayı gördükten sonra Vali Bey ile protokol yapıp hemen önümüzdeki sezonda faaliyete geçmek üzere okul binasını yaparken Valilikte ikinci bir protokol yazıp 400 kişilik kız ve erkek talebe yurdunu da yapmaya karar verdim. Verilen projeleri derhal ilk sezona yetiştirmeyi başardım. Bu esnada inşaatı kontrol etme zamanında bana yardımcı olan Muzaffer Önür ve Bülent Pesok'a teşekkür ederim. Bugünkü eğitimde böyle seçme çocukların yetişeceği okulun birde Lisan okuluna ihtiyacı olduğunu tespit ederek bu hususta gayretler gösterdik. Fakat maalesef sistemi kuramadığımız için başarılı olamadık.

Bunun üzerine yandaki arsa tahsis edilirse yarı arsanın bitişik ön tarafını erkek talebe yurdu, bitişik arka tarafını da kız talebe yurdu yapıp her ikisini aradan separe ederek okulun başarılı kız ve erkek yurdunu da bodrum kat ve giriş katını bırakmak son üç katını tadil ederek 50 metrekairelik 30'ar kişilik dersane haline getirmeyi inşaat mühendisi Cezmi Polat projesini yaptı. Ancak Fen Lisesi talebe eğitim kalitesinin düşmemesini düşünerek Fen liselerinin maksimum talebe sayısını 600 ile dondurulduğunu araştırmalarım neticesinde öğrendim. Bu ancak Bakanlık kararı ile değiştirilebilir dediler. Bende Bakanlık Müsteşarlığını aradığımda durumu anlattım. Müsteşar Bey yoklardı. Sekreter hanıma bütün detayı ile anlattım. Sekreter hanım olayı anlatandan daha iyi kavramıştı. Ben not aldım ilgili birimlere ile-

teceğim eğer olumlu karar çıkar ise hemen 2 gün sonra durumu bildiririm dedi, 10 gün bekledikten sonra henüz bir olumlu haber gelmemişti.

Ceyhan'ın yetiştirdiği ünlü Avukat Dr. Ali Ürey'e durumu anlattığım zaman ben geliyorum dedi. Benim ofise gelip kendisinin sınıf arkadaşı hemşehrimiz olan Müsteşar Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili'ye telefon açtı. O da hemen 10 dakika sonra bize ulaşarak kararı değiştiremiyoruz dedi.

Sayın Yüce devletimizin değerli bakan ve müsteşarlarının aldığı kararlara karşı boynumuz kıldan incedir.

Bende sahneden çekildim ve elimdeki fonların bir kısmını başka işlerde kullandım.

1955-1956 Eğitim yılında İstanbul Üniversitesi Eczacılık fakültesine girdiğim zamanı 20 Eylül de sabaha karşı kazandığımı Beyazıt'taki üniversitenin kapısına asılan 1 sayfalık bir kağıt üzerine öğrendim. 50 kişilik kontenjanda 3. olarak girmiştim. İşte bugünü ben doğum günüm olarak kabul ediyorum. O zaman İstanbul'da yerleşik Ceyhanlı aile çok azdı ancak 20'ye yakın Ceyhan yüksek tahsil cemiyetinden hatırladığım Şahin Özbilen, Mahmut Tok, Yunus Karaca, Cemil Bayrak, Tali Turan, Sarı Güngör isimler arasındaydı ve Beyazıt Meydanına bakan 5 metrekairelik, evrakların muhafaza edildiği odamız vardı. Ceyhan'da sömestr tatilinde bu toplulukla çok güzel üniversiteliler gecesi yapılır gıcık mecmuasına çıkarılırlar. Gıcıkta yapılan esprilerle Ceyhan sosyal bakımdan kaynaşırdı. Ancak 30 yıl evvel bu toplum Ceyhan kültür ve dayanışma derneği altında yeniden kurularak bugünkü hale gelmesinde Dr. Fikri Aldatmaz, Abdi Pesok, Salih Sözer gibi hemşehrilerim ve 30 seneden beri genel sekreterlik yapan Muzaffer Önür ayrıca ismini sayamayacağım Bülent Pesok gibi yönetim kurulunda senelerdir yılmadan yorulmadan çalışarak derneği bu hale getiren arkadaşlarımı Ceyhanlılar ve kendi adıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eczacı Bahattin ERDİNÇ

Recai TURAN

CEYHAN TAYYARESİ

Dönemin güçlü ülkelerine karşı verilen kurtuluş mücadelesi, ülkenin tüm kaynaklarını tükettiği için Cumhuriyetin ilanının ardından devlet imkanları ile bir anda güçlü bir hava kuvveti oluşturmak mümkün değildi. 1925 yılında kurulan ve Atatürk'ün 'İstikbal Göklerdedir' sözüyle hayat bulan Türk Hava Kurumu (Türk Tayyare Cemiyeti) kısa sürede yüzlerce uçak edinmesini sağlayacak bir kampanya başlattı.

Kampanya Adana İli Ceyhan İlçesinde de büyük yankı uyandırmıştı. Kısa zamanda toplanan bağışlar Türk Hava Kurumuna teslim edildi. İlk bağışı yapan Ceyhan ilçesi oldu ve kampanya kap-

samında Türk Hava Kuvvetleri'ne teslim edilen ilk uçak, Ceyhanlıların yardımlarıyla İtalya'dan alınan Ansaldo A 300-4 tipi uçak oldu.

Andasol firmasından alınan ilk uçak deniz yolu ile İstanbul'a getirildi. 25 Mayıs 1925 de demonte olarak gelen uçak İstanbul'da Yeşilköy hangarlarında (günümüzde Atatürk Hava Limanının bulunduğu bölge) monte edildi. Vecihi Hürkuş ve İtalyan pilot Lovadina tarafından Ankara'ya uçurulan bu uçak, THK bağışlarıyla alınan ilk uçak olması nedeniyle büyük coşkuyla karşılandı. THK tarafından teslim alınan uçağa "CEYHAN" adı verildi.

Fotoğraftaki uçağın sol kanadında eski yazı ile Ceyhan, sağ kanadında ise TTC (Türk Tayyare Cemiyeti) yazmaktadır.

CEYHAN TAYYARE CEMİYETİ REİSİ, MÜFTÜ HACI HALİL EFENDİ
ve DEĞERLİ EŞİNE CEYHAN HALKININ VATANIN MÜDAFAASI İÇİN
GÖSTERDİKLERİ ALAKAYA TEŞEKKÜR EDERİM EFENDİM.

Reisicumhur, Gazi Mustafa KEMAL

İnönü ve Sakarya savaşı sırasında keşif ve destek uçuşları gerçekleştiren Vecihi Hürkuş'un test ettiği "Ceyhan" uçağı, Ceyhanlılara gösteri yapmak üzere 21 Haziran 1925 Cumartesi günü saat 07:18'de Ankara'dan havalandı. Önce Konya'ya, ardından da Adana'ya ulaşan uçak, Ceyhan'a geldiğinde vatandaşların sevgi gösterileriyle karşılandı. Ankara'da akrobasi gösterileri yapan uçak aynı yıl 30 Ağustos ve 29 Ekim'de de merasimlere katıldı.

Vecihi Hürkuş'un 20 Haziran 1925'de Ceyhan Uçağı ile Ceyhan'a inerken hissettikleri; daha sonra gazetelerde aşağıdaki şekilde yazılmıştır.

"Kuzeyden güneye yilankavi kıvrımlarla uzanan Ceyhan Nehrinin sol sahiline yaslanmış küçük bir kasaba, etrafını keşif insan topluluğu çevirmiş küçük bir meydan. Bu durumu görünce derin, derin düşündüm. Yeşilliklere gömülmüş bu kasabanın ne büyük duygulu cömert bir halkı varmış. Dimağım bir an için durur gibi olmuştu. Düşünüyorum 10.000 Türk Lirası büyük bir servetti o

zaman. 1925 yılında liranın değil, kuruşun değeri vardı. Çünkü o tarihte bir Türk altını 5-6 Türk Lirasından ibaretti. Hamiyet yarışını kazanan Ceyhanlılar yurtseverlik ve feragat adına bende büyük bir hayranlık yaratmışlardı. Bu duygu ile gözlerim yaşararak şehir ve halkını ayrı, ayrı selamladıktan sonra inişe geçtim. Küçük meydan gönlümün duyguları kadar genişledi ve Ceyhan'ın yurduna inişine yetmişti bile."

"Güzel, yeşil bir meydan, bütün bunları şefkatli göğsüne sarmış sayılamayacak kadar çok sevimli bayraklarımız ne sevimli ve duygulu manzara arz ediyordu. Uçağımızdan henüz inmemiştik. Halk bütün istek ve duygusallık dolu bir heyecan ile sevimli yurtlarının ismini taşıyan uçağın etrafını sardılar ve hazırladıkları iki güzel kurbanı uçağın motoru altında kestiler. Halk heyecanlı idi. Herkesin ayrı, ayrı sohbetleri, teşekkürlerine bizlerin hürmet ve teşekkürlerimizi çok tatlı fakat göz yaşları ile karşılık vermemiz heyecanlı anlar yaşıtıyordu."

Ansaldo A-300 "Ceyhan" ve Ceyhanlılar, 21 Haziran 1925

Zamanın gazetelerinde aşağıdaki haber yayınlanmıştır:

CEYHAN TAYYARESİ CEYHAN SEMALARINDA 21 HAZİRAN 1925

Ceyhanlılar Vecihi Bey'e ve arkadaşlarına birer altın saat verdiler. Vecihi Bey heyecanlı birkaç bayanla bazı kişileri Ceyhan semasında gezdirdi. Ceyhan'ın eserinin karşısında heyecan içinde İstanbul Milletvekili Ali Rıza Bey "Türkiye halkı yaşamak hakkını kazanmıştır. Her fedakarlığı yapmaya hazırdır" dedi.

Ertesi sabah hava meydanında, uçuş denemeleri yapıldı. Önce Vecihi Bey uçak ile taklalar attı. Vecihi Bey'in bu başarılı oyunları halkın alkış ve beğenisi ile karşılandı. Herkes büyük bir ilgi ile kurumunun eseri olan uçaktaki başarısını alkışlıyordu. Çakaldereli Hasan Ağanın oğlu Hü-

seyin Ağa, Hava Kurumu Başkanı Müftü Halil, Muhammed Nuri Efendilerle, Belediye Başkanı İbrahim Bey ve Naim Bey'in eşleri uçak ile şehrin üzerinde dolaştılar.

Ansaldo A 300 – 4

- Çift kanatlı İtalyan keşif uçağı
- İlk uçuşunu 1919 yılında yapmıştır.
- 1922'den itibaren seri üretimine geçilmiştir.
- 700'den fazla üretilmiştir.
- Mürettebat : 2 kişi
- Motor : 1 x Fiat A12
- Motor Gücü : 300 HP
- Kanat Açıklığı : 11,24 mt.
- Uzunluk : 8,75 mt.
- Yükseklik : 2,92 mt.
- Boş Ağırlık : 1.220 kg.
- Azami Yük : 500 kg.
- Azami Hız : 204 km/h
- Seyir Hızı : 160 km/h
- Havada Kalış Süresi : 3,5 saat

Ansaldo A 300-4 Ceyhan uçağının fabrika seri numarası 24289'dur.

VECİHİ HÜRKUŞ KİMDİR?

Türk pilot, mühendis ve müteşebbis. Türk havacılık tarihinin en önemli isimlerinden biridir, Türkiye'nin ilk uçak tasarımcısı ve üreticisidir, Türkiye'nin ilk yerli uçağını üretmiştir. 6 Ocak 1896 tarihinde İstanbul'da doğdu. I. Dünya Savaşı'na katıldı. Yaralanınca İstanbul'a dönerek Yeşilköy'deki Tayyare Mektebi'ne girerek pilot olarak mezun oldu. Birinci Dünya Savaşı sırasında pilot brövesi alarak 7. Tayyare Bölüğü'nde Ruslara karşı harekate katılan Vecihi Bey, başarılı keşif ve bombardıman uçuşları yapmış ve bu arada girdiği bir hava muharebesinde bir Rus uçağını indirmiştir. Vecihi Hürkuş, uçak düşüren ilk Türk tayyarecidir. Daha sonra Ruslara esir düşen Vecihi Bey, Hazar Denizi'nin Azerbaycan kısmında bulunan Nargin Adası'ndan yüzerek İran üzerinden kaçmayı başarmış ve yurda dönerek 1918 yılı yaz başında Yeşilköy'de konuşlanmış bulunan 9. Harp Tayyare Bölüğü'nde görev almıştır. Kurtuluş Savaşı'na katılan Vecihi Bey, özellikle İnönü ve Sakarya savaşı sırasında çok başarılı keşif ve destek uçuşları yaptığı gibi bir Yunan uçağını da indirmiştir. Kurtuluş Savaşı'nın ilk ve son uçuşunu yapan pilottur. Vecihi Bey'e kırmızı şeritli İstiklal Madalyası verilmiştir. Ayrıca TBMM tarafından üç kez takdirname verilmiştir. Üç takdirname verilen tek kişidir.

Türk havacılık tarihinin en üretken ve girişimci kişilerinden olan Vecihi Hürkuş, Ankara'da 16 Temmuz 1969 tarihinde Gülhane Askeri Tıp Akademisi Hastanesi'nde vefat etmiştir.

Vecihi Hürkuş (6 Ocak 1896, İstanbul – 16 Temmuz 1969)

VE CEYHANLI OZAN HASAN TURAN

Yokluk ve kıtlık yıllarının kötü şartları Malatya ve Darende yöresi insanlarını çekmiş götürmüş başka bölgelere. Ekmek derdi, geçim derdi demişler düşmüşler yollara. Doğup büyüdüleri baba toprağından kopmuş kopmuş dağılmışlar. Yurtları yuvaları ıssız kalmış. Gidenler baba ocağına bir daha dönmemişler. Dağıldıkları yörelerde yurt yuva edinmişler, yerleşip kalmışlar oralarda. Gidenlerin çoğu Çukurova'nın köylerine dağılmışlar. Oralarda kimileri çerçilik, kimileri bakkallık, kimileri de hallaçlık yapmış. İşte Malatya'nın Darende ilçesinin Aşudu Köyü'nden, Çolakların Abdullah'ta (Hasan Turan'ın babası) Ceyhan'ın Mustafabeyli köyüne gelmiş yerleşmiş ve çerçilik yapmış Darendelilerden biridir.

Abdullah, Mustafabeyli'de önce Bulgaristan muhacirlerinden Hatice ile evlenir, Hatice'den bir oğlu olur. Abdurrahim beş yaşındayken Hatice ölür. Abdullah dul, Abdurrahim ise öksüz kalır. Hasan Turan'ın anasının adı Elif, Darende ilçesinin Yenice köyündendir. Onaltı yaşında yöredeki Balaban ilçesine gelin gitmiştir. Elif eli kınalı yirmi iki günlük gelirken kocası seferberlik hareketiyle askere alınır. Bir daha dönmez, kayıplara karışır. Dul kalan Elif'i kardeşi yanına alarak Adana'nın Osmaniye ilçesine göç eder. Elif'i Abdullah Osmaniye'de tanır ve 1920 evlenirler.

Abdullah'ın evlenmesinden sonra kaç kaç başlar. Adana-Ceyhan Fransızlar tarafından işgal edilir. Bu işgalle Mustafabeyli'yi terk eden Abdullah ve Elif soluğu Malatya'nın Darende ilçesinin Aşudu Köyü'nde alırlar. İşte Hasan Turan 1924 yılında bu köyde doğar. 1924 yılından sonra seferberlik kısmen de olsa durur, çalışmak için Abdullah Turan, eşi Elif ve oğlu küçük Hasan ile yine düşerler gurbetin yollarına. Hasan Turan bu geçim göçünü "Buruk Anılar" adlı hatıratında şöyle dile getiriyor. "Babam anamı eşeğe bindirmiş, beni de kucağına vermiş. Ver elini Çukurova, neredesin demiş. Böyle düşmüş sabır tüketen yollara. Yedi aylık bebekken inmişim Çukurova'ya. Varmışlar Ceyhan'ın Mustafabeyli köyüne konmuşlar. Bir daha dönemedik babamızın köyüne. Babam eşeğiyle buralarda çerçiliğe başlamış. Baba toprağından işte böyle kopmuşuz."

"Babam öldüğünde ben altı yaşında, bacım Zeynep iki yaşında. Anam dul, biz yetim kalmışız. Köyün yerlisi olamamışız. Kimimiz kimsemiz yok. Amca, dayı, teyze... Hiç kimsemiz yok. Kara kader erken tutmuş yakamızı." Babalarının ölümüyle geçim derdi de anaların sırtına bindi. Anaları yaz gelince pamuk tarlalarına çapaya gidiyor, Hasan ise evi bekleyip bacısı Zeynep'i avutuyordu. 1931 yılında ilkokula başladı. Okulda geçen vaktinin

dışında yine bacısı Zeynep'e bakıyor anası ise pamuk tarlarında çapa yapıyordu. Yılların yıla eklediği yokluk, kimsesizliğin verdiği gariplik, hayat denilen çizginin günbegün kötüye gitmesini sağlıyordu.

1933 yılında Hasan köyün 3 sınıflı okulunu bitirdi. Ne yazık ki okulun 4. ve 5. sınıfı açılmamıştı. Artık Hasan çalışmalı, evin erkeği olmanın verdiği sorumluluğu yerine getirmeliydi. Çocuk yaşında ne yapacağına annesiyle beraber karar verdiler. Yazgısı kendisine benzeyen Osman'la beraber köye altı aylığına buzağı çobanı oldular. Altı aylık çobanlık başladı. Her akşam buzağuları köye getirirken değneğine bir kertik kertiordu. Kertikler çoğaldıkça da seviniyordu. Altı ay bitti bitecek sanıyordu. Anası onu her sabah düрте düрте kaldırıyordu. Hasan uykusunu almadan düşüyordu yollara. Anası ona danaları iyi gütsün diye öküz derisinden çarık yaptırdı. Gün bitti, ay bitti, yıl bitti. Hasan'ın yaşı günbegün ilerliyordu. Hasan'ın yaşının ilerlemesi pamuk toplama, çapa yapma, doğrusu ırgat olma özelliklerini de beraberinde getiriyordu. O, geçim derdinin temini için tarlalarda pamuk topladı, çapa yaptı. Fakat bir türlü değirmeni dökme su ile döndüremiyor yoklukları yenemiyordu. Çaresizdi. "Yok yoka karışmış, tuz sabun yoktu." Yeni çareler arıyordu. Hatta, evin önündeki dik boynuzlu teberik olan tosunu köylerindeki Kel Osman'ın eşiğiyle değişip eşekle çerçilik yapmayı planladı. Kel Osman'la anlaşarak değiş tokuş yaptılar. Evin önündeki kazığa bağlanan eşekle Hasan yeni bir işe, baba mesleğine, zenaatına adım attı. Artık o Çolaklar'ın Abdullah'ın oğlu Çerçi Hasan'dı.

Köyüne üç saat uzaklıktaki Osmaniye'den portakal alıp köylerde satmaya başladı. Portakal bitti tavuk alıp sattı. Kısacası mevsime göre ticaret yapmayı öğrenmişti ki; köylerinde 4. sınıf açıldı. Yıl 1940 Hasan onbeş yaşında yeniden öğrenci oldu. Bıyıkları terlemişti. Okulun en büyük öğrencisiydi. Üçüncü sınıfı bitireli yedi yıl olmuştu. "Yedi yılını yel aldı, boşa gitti senelerim" diyordu.

Ama o Hanya'yı Konya'yı anlamıştı. Yedi yıldır bunca eleklerden elendi, feleğin çemberinden geçti, hınçlar yüreğinde domur domur oldu. Ama o ümidini yitirmede hiç. "Bunca olumsuzluğun dağlarını aşacağım. Okuyacağım, adam olacağım. Köylüden adam olmaz demişler hele bir olayım da görsünler" diyordu. 1941 yılında Mustafabeyli İlkokulu'nu bitirdi. O sırada Adana Düziçi Köy Enstitüsü yeni açılmış, Hasan ise burada okumak üzere kararını vermişti. Kararını vermiş, yeminini etmişti amma; anasının gitmesine hiç gönüllü yoktu. Zira evin erkeği, anasının ve bacısının tek güvencesiydi. Onun için anası olur diyemiyordu. Üstelik 'sütümü de helal etmem' diye direniyordu.

Ama o, neye mal olursa olsun gitmeliyim diyordu. Gerçekten de öyle yaptı. Kararını uyguladı. 1941 yılında evden ayrıldı ve Düziçi Köy Enstitüsüne birinci sınıfına kaydını yaptırdı. Okul hayatına hemen intibak etti ve de uyumlu bir öğrenci oldu. Köy Enstitülerinde okuma şartlarının zor olmasına rağmen Hasan dişini sıkıyor, kötü şartlar onu hiç korkutmuyordu. Okulda yedinci ayını tamamlamıştı ki; kara kader orada da rahat bırakmadı Hasan'ı.

Tarih 23 Şubat 1942 idi. Hasan anasından bir mektup aldı. "Kime yazdırmış acaba" diye düşünerek sevine sevine açtı. Anası mektupta; "Sen başını aldın gittin kurtuldun. Anan ne haldedir haberin var mı? Bacın Zeynep bir solukta uçtu gitti. Dişleri kitlendi öldü. Dün gömdüler. Onu gelin ettim kara toprağa. Ev ıpızsız oldu. Yanım yörem boşaldı. Örenlerde kalan baykuşa döndüm. Hasta düştüm yataktayım. Durma gel... Çabuk gel" diyordu.

Bu acı haberi alan Hasan şaşkına döndü. Yüreği dolu dolu oldu. Gözleri kaynayıp kaynayıp boşalıyordu. İki eli şakaklarında uzun uzun düşündü. Gitmeye, okuldan kaçmaya karar verdi. 23 Şubat 1942 tarihinde çok sevdiği okulunu gece yarısı terk etti. Hava soğuk... Tüü desen donacaktı. Yağmur ise çisem çisem yağıyordu. Çok zorlu geçen yolculukdan sonra gece karanlığında Mus-

tafabeyli'ye ulaştı. Anasıyla kucaklaştılar. Anası nasıl da ağlıyordu. Güz ayvası gibi kokladı oğlunu.

Hasan bacısının ölümünden sonra ana oğul başbaşa kalmışlardı. Bir de camızları (Mandaları) vardı. Ama yokluk onu da sattırmıştı. Gün günü kovaladı. Mevsim bahara döndü. Bahar yağmurları çisem çisem yağmaya başladı. Cemre toprağa düşmüş, yılanlar, çıyanlar kış uykusundan uyanmıştı. Tarlaları ot basmış, ırgat karaborsa olmuştu. Ağalar ırgat istiyordu. Yevmiyeler altmış kuruştı. Hasan ve anası her gün ot kazmaya gidiyorlar eve de yüz yirmi kuruş giriyordu. Çalışkanlığıyla dikkat çeken Hasan ağalara ırgat başı oldu. Hem ırgatları denetliyor hem de çift yevmiye alıyordu. Maalesef Hasan'ın ırgat başılığı görev pek uzun sürmedi. Zira himayesindeki ırgatların hakkını arıyor, ağalara ezdirmiyordu. Bu sebepten işine son verildi. Hasan için yine zor günler başlamıştı. İşsiz güçsüz kalmasının tasası kara bulut gibi çökmüştü üstüne. Çare aramaya başladı. Tek çare köyün sığırlarını gütmektir. O da öyle yaptı. Kendisi gibi gariban olan Kel Veli'yle altı aylığına köye sığır çobanı oldular. Hasan'ın ağalara karşı çıkışı henüz unutulmuş, örtbas edilmemişti.

Ağalar Hasan'a dış biliyorlar, hatta bir punda getirip kendilerine karşı gelmenin ne demek olduğunu da hesabını sormak istiyorlardı. Nitekim ağalar bir gün düşündüklerini uyguladılar. Hasan'ı ekin tarlalarının içinde sığır güderken yakalayan iki kişi ellerindeki küreklerin sapıyla tabiri caizse "Eşek sudan gelinceye kadar" dövdüler. Hasan yataklara düştü. Ama öldürmeyen Allah öldürmüyordu. Hasan yavaş yavaş iyileşti. Hasta yatağında sürekli okula geri dönmeyi düşündü. Bir gün bu konuyla ilgili anasını yokladı. O da dönme fikrine bu sefer karşı çıkmadı.

Hasan Düziçi Köy Enstitüsü Müdürlüğüne bir mektup yazıp başından geçenleri uzun uzun anlattı. Okula geri dönmek istediğini, yeniden okuyabilmesi için mektupla müdürüne yalvardı. Postaya verdiği mektubun cevabını beklemeye koyuldu. Heyecanla bekliyordu. Nihayet beklediği

cevap gelmiş, kabul edilmişti. Dünyalar Hasan'ın oldu. Anası da istiyordu. "Hırkamı satar okuturum" diyordu. Onun Köy Enstitüsüne gitmek için anasından ayrıldığı an olan; köyündeki tren durağında yaşadığı yoğun duygularının ifadesini, bütün acılarını "nem alacak felek benim" diyerek dile getirdi. Bu şiiri 1945 yılında yayımlandı. Sonra beste olup dilden dile dolaştı. Altmışlı yılların en popüler türküsü oldu.

*'Bir okkacık balım mı var,
bir dönümlük bağım mı var,
bir derdime bin dert katar,
Nem alacak felek benim.*

*Bir giyimlik şal mı verdin,
bir tutacak dal mı verdin,
tükenmeyen mal mı verdin,
Nem alacak felek benim.*

*Dedi boyun eğ hüküme,
bela verdi küme küme,
ferman okudu köküne,
Nem alacak felek benim.*

*Senedim yok kalmak için,
dünyadan zevk almak için,
bir can verdi almak için,
Nem alacak felek benim.*

*Yandım yandım kar mı verdin,
ekşi tatlı nar mı verdin,
sarı saçlı yar mı verdin,
Nem alacak felek benim.*

*Hasan Turan boynum bükük,
yapraklarım dünden dökük,
felek vurdu bağrım sökük,
Nem alacak felek benim.*

Hasan Düziçi Köy Enstitüsünde tekrar okumaya başladı. Hem okuyor, hem de okulun taş ocaklarında çalışıyor, hem de şiirler yazıyor, yazdığı şiirlerini öğrencilerin hazırladığı hafta sonu eğlencelerinde okuyordu. Onun bu kabiliyeti ar-

kadaşları ve öğretmenleri arasında hemen tanınmasını sağlamış, edebiyat öğretmenlerinin özel ilgi göstermesine sebep olmuştu. Hatta o; okulu denetlemeye gelen, köy Enstitüleri Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'a ve devrin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'e dahi yazdığı şiirlerinden örnekler okumuştur. Ama Hasan'ın bu güzel günleri uzun sürmedi. Zira köyde kürekle yediği dayanın tesiri tamamen geçmemiş, Hasan'ı halsiz bırakmış, tekrar yatağa düşürmüştü. Hasta yatağında arkadaşları, Hasan'a devrin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün okullarını ziyaret edeceğini söylediler. Hasta yatağında yaşadığı yoğun duygular ile İsmet Paşanın gelişine dair 'Geliyor' şiirini yazdı. 1942 yılı Eylül ayında, İsmet İnönü'ye şiirini hasta hasta, içinden geldiği gibi okudu.

Cumhurbaşkanı Hasan'ı yanına çağırdı, şiirini çok beğenmişti. Paşa, enstitü müdürüyle konuştu, hastalığı hakkında bilgi aldı. Heyeteki Cumhurbaşkanlığı Baş Hekimi Prof. Dr. Zeki Hakkı Pamir nezaretinde onu Ankara'ya tedavi için götürmek istediğini söyledi. Hasan Ankara'ya gideceğini, iyileşeceğini duyunca kelebekler gibi uçmaya başladı. Başkenti görecekti, tedavi olacak ve de ölümden kurtulacaktı. Cumhurbaşkanı'nın özel treniyle, Ankara'ya ulaştılar. Yolculuğunu İsmail Hakkı Tonguç Bey'le aynı kompartımanda geçirdi. Yedi ay Ankara da Cumhurbaşkanlığı kontrolünde tedavi ve eğitim gördü. Bir çok defa Çankaya köşküne çıkan Hasan, İsmet Paşa'nın, devrin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in, İsmail Hakkı Tonguç'un ve Pamir Bey'in yakın ilgilerine şahit oldu. Hatta Tonguç Baba onu birinde Hasan oğlu Köy Enstitüsüne dahi götürmüştü. İyileştigi kanaat getiren Dr. Pamir Bey Hasan'ı Cumhurbaşkanının huzuruna çıkardı. Hasan Cumhurbaşkanına iyileştğini, anasını ve memleketini çok özlediğini ifade etti. İsmet Paşa "Hasan seni burada okutacağız, okuyup büyük adam olacaksın" demişse de Hasan duygularına yenik düşmüş, teklifi kabul etmemişti. Hasan çocuksu hislerinden kurtulamamış, önünde düğüm

düğüm olacak olan yılları hiç düşünmemişti. Postacı kapıyı çalmış o açmasını bilmemişti. Felek bahtının kapısını açmış o gözlerini yummuştu. Başına devlet kuşu konmuş ama o kişi demişti. Kısacası Hasan son treni de kaçırmıştı. İşte böyle duygular içinde Düziçi köy Enstitüsüne geri döndü. 1947 yılına kadar tahsilini tamamladı. Aynı yılda mezun oldu. Mezuniyetinden hemen sonra da kendi köyü olan Mustafabeyli'ye öğretmen olarak atandı. 27 yıl öğretmenlik yaptı 1973 yılında Ceyhan Mithat Paşa İlk Okulu Müdürlüğünden emekli oldu. Antakya-Dörtöy tekel müdürü Tefik Anlak Bey'in kızı Zekiye Ayten ile evlendi. Mustafabeyli'de 1973-1977 yılları arasında belediye başkanlığı da yapan üstad, Suna (1949), Hülya (1951), Şükran (1953), Selçuk (1961), Funda (1972) adında dört kız bir erkek çocuk babasıdır. 28.02.2002 de vefat etmiştir.

Sanatı ve Bestelenmiş Şiirleri

1996 yılında Ceyhan Kültür ve Dayanışma Derneğinin 1996 çıkarmış olduğu İstanbul'daki Ceyhan adlı dergide yayınlanan yazısında Sn. HALİL ATILGAN Hasan TURAN'ı şu şekilde anlatmıştır. "Ben bu çilekeş insanı Adana Yumurtalık Gölovası köyünde Aşık Dertli Kazım şenliklerinde "Unutursun" şiirini okurken gördüm. Halbuki ben yıllardır onu isim olarak biliyor, türkülerle söz olan dörtlükleriyle hatırlıyordum. Benim bağlama çalmaya yeni başladığım yıllarda bağlamamızın teli "Nem alacak felek benim, Ana beni eversene, Şen ola düğün şen ola" diye inledi. Altmışlı yıllarda, yetmişli yılların başında bu türküler çok meşhur olmuştu. Dert yüklü, çile yüklü, gönü insan sevgisiyle dolu üstadımızla gönül anlayışımızın aynı telden çalması onunla dost olmamızı sağladı. Aynı okuldan mezun olmamız, duygusal oluşu, köy kültürünü çok iyi bilmesi, yoklukları, çileleri, "Buruk Anıları" dostluk duygularımızı çözülmez bir kör düğüm etti. Kör düğüm olan dostluklarımız bir gün aldı götürdü bizi onun gönül bahçesine. Gönül bahçesinin kapısında;

*“Demedim mi her güzelden yar olmaz,
Behey gönül sevmeseydin ne vardı.”*

diye yazılmıştı. Gönül bahçesinin kapısından usulca geçtim içeri. Bahçe kapısının duvarı yokluklarla örülmüştü. Hatta her duvar taşında yokluk, harcında ise kara kaderin kumu, çakılı vardı. Hayatı yokluklar üstüne kurulmuştu. Ne yapmalı diye düşündü. Okula gidip okuma yazma öğrenmeli, derdini paylaşacak birilerini bulmalıydı. O da öyle yaptı. Okumayı öğrendi. Derdini çaresizliğini Karacaoğlan, Aşık Garip, Sürmelibey ve Kerem ile Aslıyla paylaşmaya başladı. Okuyordu. Okuyordu. Okuyordu... Dana güderken, çerçilik yaparken, başak toplarken o hep aynı işi yapıyordu. Onların hayat hikayelerini adeta ezberlemişti.

O halk şiirini Karacaoğlan’la, Köroğlu’yla, Pirsultan’la sevmişti. Hep halk şiiri tarzında yazdı. Öyle yazmalıydı ki, yazdıkları kimsesizliğinin, umutsuzluğunun hem de çaresizliğinin hikayesi olmalıydı. İşte bunu “Nem alacak felek benim” diyerek dile getirdi. Mahlas yerine kendi adını kullanmayı tercih etti. “Hasan Turan boynum bükük, Yapraklarım dünden dökük, Felek vurdu bağrım sökülük, Nem alacak felek benim” diyerek çektiği çilelerin feryadını şiirle anlatmaya çalıştı. Bu feryadıyla kendisinin malı, mülkü, sarı saçlı yarının dahi olmadığını herkes duysun bilsin istiyordu. 1945 yılında yayınlanan “Nem alacak felek benim” 1961 yılında Cemil Demirsipahi tarafından bestelendi.

Bütün umutsuzluklarına rağmen o da sevdi. Onun da günlünde sevdalar vardı. İstedi, istedi vermediler. Umutsuzluklarını dile getirdiği gibi vermeyenleri de dile getirdi;

*“Karşı dağlar duman duman,
Yeşil yeşil bitti çimen,
Anam ne gelir elimden,
Vermediler ne yapayım.”*

*Demişler oğlan delimi,
Boşa uzatmış elini,
Öldürmeli ölmeli mi,
Ölmeli, öldürmeli mi,
Vermediler ne yapayım.
~~~~~  
Gözüm gözüyle görüştü,  
Ruhum herşeyiyle barıştı,  
İşime şeytan karıştı,  
Vermediler ne yapayım.  
~~~~~  
Turan’ım gene boşaldı,
Her telden bir hava çaldı,
İşimiz Allah’a kaldı,
Vermediler ne yapayım.”*

-dedi. Dedi demesine ama, sevdiğini yine de alamadı. Beklemeye koyuldu. Saatler, günler, aylar, seneler geçti. Hala yok. Zaten yokluklara alışmıştı... Alışkındı. Bir yokta böyle olsun dedi. Ama her şeye rağmen “Gel gayrı” demekten kendini alamadı.

*Bizim dağlar göğül göğül yeşerdi
Bahar geldi ovalara çim serdi
Taşıyamaz oldum gayri bu derdi
Gel bir tanem canım gülüm gel gayri
~~~~~  
Kınalı kuş olsam konsam dallara  
Baksam baksam sonu gelmez yollara  
Bu sabah yoldaş ol esen rüzgara  
Gel bir tanem canım gülüm gel gayri  
~~~~~  
İçtiğim su boğazımda taş oldu
Umutlarım gözlerimde yaş oldu
Bir yıl üç yıl derken işte beş oldu
Gel bir tanem canımı gülüm gel gayri
~~~~~
Erzurum, Kars, Diyarbakır, Mardin’den
Seslen, sesin gelsin dağlar ardından
Hasan Turan çöle düştü derdinden
Gel bir tanem camın gülüm gel gayri.”*

diye yalvardı. Ama ne gelen vardı ne de giden. O, “Sabır” dedi. Kararlıydı. Bekleyecekti sevgi durağında.

Bir gün, gönlünce Çukurova baharını anlattı.
O aslında ne kadar Çukurova'daki baharı anlatsa
da gönlü kırık, gönlü hüznü doluydu. Mayası hü-
zün, hamuru acıydı zaten;

*"Bizim kırlangıçlar döndü yuvaya,
Avuçlarım açık durdu duaya,
Bahar erken geldi Çukurova'ya,
Yağmur çisem çisem yağıyor gülüm"*

Kendine göre onun da vakti geçiyor yaşı iler-
liyordu. Duygularını ancak anasına anlatabilir-
di. Zaten başka da kimsesi yoktu. Ama anasının
ağzının domarışından "Olmaz" diyeceği belliydi.
Evlenmek istediğini bir türlü söyleyemiyordu ana-
sına. "Ala keçisi çift doğurmuş, gelin için koç bü-
yütmüş, güveylik urba diktirmişti." Anası yine de
anlamıyordu. O da şiirlerle seslendi anasına.

*Ala keçim çift doğurdu,
Bol ettik sütü yoğurdu,
Gönlüm ne hülyalar kurdu,
Ana beni eversene.*

*Mevsim mevsim kuzu güttüm,
Gelin için koç büyüttüm,
Kına gibi un öğüttüm,
Ana beni eversene.*

*Toprağı kat kat çevirdim,
Nice nice hale girdim,
Güveylik urba diktirdim,
Ana beni eversene.*

*Kilimimiz halımız var,
Oğul oğul balımız var,
Ay boynuzlu malımız var,
Ah ana beni eversene.*

*Yeşil küncüm dal dal oldu,
Çocukluğum masal oldu,
Bu yıl bana bir hal oldu,
Ana beni eversene.*

*Bakır kaplar kalaylansın,
Odalarda mumlar yansın,
Uyuyan bahtım uyansın,
Ana beni eversene.*

*Şükür gitti bizden darlık,
Gelin almak bahtiyarlık,
Olmaz olsun şu bekarlık,
Ana beni eversene.*

Haykırışı, yalvarışı kabul oldu. "Ana beni ever-
sene" diye şiirler yazan Hasan Turan, bu seferde
'Şen ola düğün şen ola' diye seslendi.

*"Davullar çift çift vurula
Avluda halay kurula
Düşler hayıra yorula
Şen ola düğün şen ola*

*Gelin giyinsin atlası
Kalaylansın bakır tası
Ağlamasın kız anası
Şen ola düğün şen ola*

*Zurnalar dil dil dillensin
Yazmalar yeşil pullansın
Gelin başı güllensin
Şen ola düğün şen ola*

*Bir o yana bir bu yana,
Kol kol seymenler dolana,
Gözlerin aydın kaynana,
Şen ola düğün şen ola*

*Çalmsın saz ötsün teller,
Oyuna çıksın güzeller,
Kıvrılsın incecik beller,
Şen ola düğün şen ola*

*Çifte kurşun ata ata,
Gelini bindirdik ata,
Yolumuz yeni hayata,
Şen ola düğün şen ola*

O, "Ana beni eversene, Şen ola düğün şen ola"
dese de gönlü hep birlikten beraberlikten yanaydı.
Birlikte yaşamak idealiydi. Zaten birlikten kuvvet

103

Yöresel terimler, deyimler, dualar, beddualar, bilmeceler, çocukken oynayıp doyamadığımız oyunlar, ağıtlar, şiiirler

Düzenleyen:
Hamdi TURAN
Editör

1-Terimler

Aba: Abla, anne
Aberrey: Aboov, hayret sözcüğü
Aboov: Bir hayret nidası
Acar: Yeni
Ahran (Akran): Yaşıt
Alaçık: Küçük çadır
Alloş: Memnuniyet ve sevinç nidası
Amel olmak: İshal olmak
Areye gitti: Boşa gitti, ziyan oldu
Afara: Arta kalan, toplama
Aşlama: Meyankökü şerbeti
Avcar: Yemekteki baharatların genel adı
Avcarlamak: Baharat karışımı ile soslamak
Avarlık: Patlıcan, domates, biber bahçesi
Avel: Aptal
Avrat: Kadın, eş
Ayıkmak: Uyanmak, farkına varmak
Bar bağlama: Kirlilikten oluşan pis tabaka
Bakale: Bakarmısınız, baksanıza
Balcan: Patlıcan
Bandura: Domates
Bayak- Bayaktan (Bayah-Bayah-tan): Biraz önce
Belben: İncir ezmesi
Bellilik: İşaret
Berkitmek: Gevşekliği gidermek
Beze(Bezi): Hamur yumağı
Bıldır: Geçen yıl
Bibi: Hala
Bici bici: Nişastadan yapılan, kırmızı şerbetle yenilen tatlı

Bider: Tohum
Bire: Yahu
Bodiç: Madeni sürahi
Bon (Bön): Cahil, geri kafalı
Boz: Külrengi
Böğü: Zehirli örümcek
Burgaç: Girdap, anaför
Cağa girmek: Bahse girmek
Cangama: Gürültü, patırtı, şamata
Camuz: Manda
Cardon: Büyük tarla veya lağım faresi
Cere: Kulplu testi
Celfin: Piliç
Cılık: Çürük, sözünden dönen
Cıllazmak: Mızıkçılık yapmak (Cıllaz: oyun bozan)
Cımcılık olmak: Aşırı derecede ıslanmak
Cıngılı: Nazlı
Cıncık: Cam kırığı
Cıncıkgülle: Misket
Cırcır: Fermuar
Cızık: Çizgi
Cibiliyet: Geçmiş
Cülük-Cücük: Cıvcıv
Çarşı ağası: Belediye zabıtası
Çalçiriş: Üstünkörü
Çatırya: Hangisine rast gelirse
Çaput (Çapıt): Yaramaz bez parçası
Çarpadan: Aniden, kuvvetlice
Çeler meler: Sancılanmak (Sancı manca)
Çerçi: Aktar, seyyar satıcı
Çeymel: Çengel
Çepel: Bulaşık

Çılga: İnce uzun yol, patika
Çıkla:Katıksız
Çingil: Küçük bakır saplı kova
Çimmek: Yıkanmak,
Çişten: Şımarık
Çomça: Kepçe
Çörten: Çatıdaki su oluğu
Dabaz: Kaşınmayla ilgili bir hastalık
Dakka: Gülle (misket, cıncık) oyununda devamlı kullanılan, uğurlu sayılan gülle
Dane: Tahıl tanesi
Darı: Mısır
Debildek: Darbuka
Decik: Günaydın, merhaba
Dıklamak: Girmek, memnuniyetsiz girmek
Dırak: Derli toplu, düzenli
Dike: Kuşbaşı büyüklüğünde
Dikgeç: Ağaç kazık
Didişmek:İtişip-kakışmak
Dombalak: Düz takla
Dölek: Düzlük
Döş: Göğüs
Dulda: Sığınacak gölgelik, serinlenilecek kuytu yer
Ebem kuşağı: Gökkuşağı
Ece: Ağabey
Eheylik: Alay sözcüğü
Efsun: Büyü
Elefetsiz: Yüzsüz, patavatsız
Elleham: Herhalde, galiba
Elti:Aynı ailedeki gelinlerin birbirine olan durumu
Enek: Sermaye olan, çizgiye diki-len gülle (bilye)

Enik: Köpek yavrusu
 Eriengeç: Üşengeç
 Esvap: Çamaşır
 Essah: Sahi, gerçek
 Fallik: Hafif meşrep, oynak kadın
 Ferfecir okumak: Gözleriyle etrafa şeytanca bakmak
 Fıcıtmaq: Fırlatıp atmak
 Firik: Olgunlaşmamış tahıl
 Fiske: Orta el parmağı ile (daha çok yüze) yapılan vuruş
 Fistan: Kadın elbisesi
 Folluk: Gurk yumurtası
 Folofoş: Dejenere, yalama olmak
 Fort atmak: Hava atmak, öğünerek anlatmak
 Gadası: Belası olmak
 Gakınç (Gahınç): Baş belası
 Gardaş: Erkek kardeş
 Gepmek: Göçmek yıkılmak
 Gımıl gımıl: Çok yavaş yapılan iş
 Gıygyı: Keman (Gıygyıcı: Kemancı)
 Gırnata: Klarinet (Gırnatacı: Klarinetçi)
 Gicişmek: Kaşınmak
 Gıncıfırlı: Süslü
 Gocuk: Parka, pardösü
 Göğürmek: İçten içe yanmak
 Göynek: Atlet, gömlek
 Gunnacı: Mundar hayvanların hamilelik hali
 Güdük: Kadın gömleği, Kısa boy-lu, bodur
 Gülle: Bilye, misket
 Güüm: Metal su testisi
 Hacana: Bayan çöpçatan
 Halakacı: Çok gezen, kapı kapı dolaşan
 Havas: Heves
 Havut: Çeşme önlerindeki tekne
 Harnup: Keçiboyunu
 Haylamak: Kışkırtmak
 Hapbab: Takunya
 He-Heye: Evet 'Heye Gardaş'
 Hedik: Kaynamış bulgur
 Helke: Kova
 Hellengeç: Yengeç, pavurya
 Herif: Bey, eş

Hevreke: Evin etrafındaki küçük bahçe
 Hırpo: Enayi, keriz
 Him: Temel, bahçe
 Hiltan: Yabani ot
 Hopuç: Surt
 İhdir: Diz çöktür
 İpirtı: Ağır ve seyrek yanan ışık
 İlenmek (İlenç): Beddua
 İlenger: Bakırdan mamül, leğen
 İlişkin: Et sucuğu
 İsilik: Vücuttaki küçük kabarcıklar
 İşlik: Gömlek
 Karabet (Garebet): Garez, kin
 Karsambaç: Rendelenmiş buz ve pekmez karışımı
 Kasmak: Bir yeri bir şeyi ikiye bölmek
 Kavurga: Kavrulmuş buğday
 Kaynar: Doğum sonrası yedi türlü baharattan yapılan sıcak içecek
 Kele: Övgü ve hitap sözcüğü 'Kele Dezze'
 Kelyenge: Kuma
 Kemon: Kimyon
 Kenef: Tuvalet
 Kertiş: Kertenkele (El öpen: Küçük kertenkele)
 Keskek: Taşlanmış toprak
 Keşşik: İmece yardımlaşma
 Kıç: Bacak
 Kındırık (Gındırık): Kapıyı aralık bırakmak
 Kırkım Atmak: Düğün hediyesi vermek
 Kirtik: Kullanılmayacak kadar küçülmüş sabun
 Kovulamak: Gizliden gizliye takip etmek
 Kömbe: Tarçınlı, şekerli unlu kurabiye
 Köncek: Uzun don
 Köş: Yöresel bir oyun
 Kösmek: Ayakları birbirine bağlamak
 Köstü: Köstebek
 Köynek: İç çamaşırı, gömlek, mintan

Küncü: Susam
 Kürrük: Eşek yavrusu
 Legen: İçinde çamaşır yıkanan plastik kap
 Malak: Manda yavrusu
 Malamat: Rezil, kepaze
 Manık: Kedi yavrusu
 Martaval: Palavra
 Mekeş: Yüz, surat
 Melefe: Astar, yüz
 Miymıntı: Sünepe, pasif, tembel, uyuşuk
 Mintan: Gömlek
 Mismil: Uygun bir şey
 Mitil: Yatak, yorgan eskisi
 Munncılık: Islak, çok sulu
 Murt: Bölgemizde dağlık yerlerde yetişen bir dağ yemişi
 Muşamba: Plastik, naylon örtü
 Müzevir: Lafçı
 Nahar: Sığır sürüsü
 Namtı: Sapsız bıçak
 Naylon araba: Römork
 Nünük: Salyangoz kabuğu
 Oncağız: Azıcık, o kadarcık
 Oynaş: Sevgili
 Omisilli: Tertemiz
 Ondurma: Onarma, yama yapma
 Ökenmek: Ağız hareketiyle alay etmek, konuşmayı tenkit etmek
 Ötegeçe: Karşıyaka
 Örtme: Pergola ile kapatılmış balkon
 Palas pandıras: Karga tulumba, apar topar
 Pambık: Pamuk
 Pandoflu: Parlak yemeni
 Patapat: Berabere kalmak, başabaş
 Partal: Çürük kumaş
 Peksimet: Bir çeşit simit, kızarmış ekmek
 Peşkir: Yüz havlusu
 Peyik: Şalvarın alt kısmı
 Pırttı: Kurtuldu, koptu
 Pırtmak: Kaytarmak
 Pısmak: Korkma, çekinerek saklanma
 Pinek-Pinnik: Kümes

Portturtmak: Yan çizmek, döne-
lik, sözünden dönme
Pörtlek gözlü: İri ve sevimsiz ba-
kışlı
Salım: Grip olmak, bulaşıcı has-
talık
Satır: Bakır kova
Saplıcan: Zatürre
Seiplemek: Başboş bırakmak
Seğirtmek: Koşmak
Seklem: Tüme yakın
Sekizbıyık: Ceyhan nehrinin kla-
sik balığı, yayın balığı
Senir: Yamaç
Seysirsiz: Yüzsüz, hatırsız
Sınıkcı: Kırık, çıkık tedavi eden
Sırı: Yorgan sırmak
Sıvışmak: Sessizce kaçmak
Siptilli: Sebze hali
Söbü: Elips, oval
Süymek: Uzanmak
Süllüm: Ebegömece haşlaması
Sümdük: Umucu, istekçi
Sömek: Mısır koçanı
Şabaz (Şahbaz): Çabuk, becerikli,
eli çabuk
Şablak: Yüze vurulan tokat, şamar,
sille
Şelek: Bir defada sırtta götürüle-
cek kadar yük
Şıkırdım gibi: Bolca çok sayıda
'Şıkırdım gibi yağmur yağıyordu.'
Taka: Pencere
Taman: Cümle sonunda durumun
önemini vurgular 'Akıllısın taman.'
Tapır (Tapur): Tepe üzerindeki
düzlük, plato
Teberik: Yadigar
Tentene: Elde işlenen dantel
Terk: Sırt
Tevir tevir: Çeşit çeşit
Tırnak ekmeği: İnce pide
Tırıs At: Rahvan
Tırsımak: Bir şeyden ürkerek vaz-
geçmek
Tırlık: Pamuk ipliği
Tilik: Para ve düğme ile oynanan
oyun

Tummak: Suyu dalıp, batıp çıkmak
Tülü: Hamam havlusu
Tokuç (Tokucak): Çamaşır yıkar-
ken çamaşırı dövmeye yarayan
tokmak
Tosbağa: Kaplumbağa
Töremeyesice(ye): Doğmayasica,
büyümayesice
Uslu: Sakin, sessiz
Uluk: Çürük, çürümüş
Urum: Rum
Urupla: Tahıl ölçü birimi
Uğunmak: Acı içinde kıvrınmak
Yağlıyavan: Genelde Ramazan
günlerinde satılan bir çeşit şeker-
siz kek, poğaç
Yanıç: Yengeç
Yarma: Dövme
Yazı: Tarla, ova
Yeni Dünya: Malta eriği
Yoymak: İsrاف etmek
Zırrıkı: Deli gibi, çılgın gibi
Zibil: Çöp
Zillenmek: (Patates ve soğan için)
Filizlenmek
Zom zom: Sisle gelen yağmur
Zumruk: Yumruk

2- Deyimler

A - Beddualar

Ocağına incir ağacı dikilesice
Boyu posu devrilesice
Gözü kör olasıca
Ocağı batasıca
Gün görmiyesice
Başını yiyesice
Ekmeğe muhtaç olasıca
Yüzü gülmeyesice
Allah'tan bulasıca
Yağlı kurşunlara gelesice
Dert bulup, derman bulamayasica
Anasından emdiği süt burnundan
gelesice
Akli batasıca
Allah ondurmayor (ondurmasın)
Cibiliyeti bozuk

B- Dualar

Tuttuğun altın olsun

Gadanı alayım
(Kadasını aldığım)
Elin ayağın dert görmesin
Eline sağlık
Muğanete muhtaç olmayasın
Allah ananı babalı büyütsün
Rızkın nasibin bol olsun
Ayağına taş değmesin
Düşmanın yüzü gülmesin
Yolun açık olsun
Yüzün ak olsun
Sihhatler olsun
Kul köle olam
Kurban olam

C- Benzetme kullanarak öğüt ve mesaj veren deyimlerimiz

Huvardanın düşkün, beyaz giyer
kış günü
Fakir hırsızlığa gitmiş, ay akşam-
dan ısımış
Katrani kaynatmakla olur mu
şeker? Cibiliyeti batasıca, cibilliye-
tine çeker
Anan belli baban belli, nenni kırık
dölü nenni
Çocukluğunu bilmeyen, çocuğu
ile güzellik edemez
Terazi var, tartı var, her işin bir
vakti var
Elden gelen öğün olmaz, o da
vaktinde bulunmaz
Kapını sıkı tut, komşunu hırsız etme
Yeni kundura yürüyüş öğretir, sarı
lira akıl öğretir
Akılsız iti yol kocatır
Dadandırma dana gelir, dadanırsa
gene gelir
Suyun sağlanamazından, insanın
söylemezinden kork
İt linge gider, deve lönge gider,
ikisi de konak yerine varır
Yaz yağmuru bahtı barındırır
Ondan kelli-Bire babam
Kele anam-Bıldırın bideresi
Bozlakların ıhtırak

3- Bilmeceler

Benim bir dağım var, bir yanına
kar yağar, bir yanına dolu (çırçır
fabrikası)
İnsan yapar yapısını, kemik açar
kapısını (içli köfte)
Dört tane özü var, arpacık gözü
var (koza)
Derisi var eti yok, nefesi var canı
yok (körüük)
Aldır ayası, yeşildir küpesi (kına)

Kuşu
Çizgi (Sek Sek)
Uzun Atlama
Üç Adım Atlama(Çöp Dikme)
Holi Hop, Çember Çevirme
Kükü veya Kökçü
Çelik Çomak;
Güvercin Taklası
Hamam Kızdı
Uzun Eşek
Karış Atlama
Birdir Bir

4- Çocukken oynayıp doyamadığımız oyunlar

Saklambaç (Pıslam Pırt-Dalyalı,
Dalyasız)
Mendil Saklama (Yağ satarım
Bal Satarım)
Yakan Top (Yakar Top)
İstop
El Bende
Çinko Minko Tereziko
Aşık Atma
Tilik Atma
Gülle-Misket-Cıncık: (Yalak,
Dikme, Karış vurusu, Tumba,
Üçgen, Baş, Mors)
Gazoz Çekişme
Gazoz Kapağı Çıkarma (Düz ve
Kaygan Taşla)
Tapa
Şeker Kamışı Kesme
Kasnaklı Kuş, Kırnalı Kuş, Cin

Alt Üst (Sigara kağıtlarıyla veya
benzer kartlarla oynanan)
Deve Güreşi
Tren Tren (İki grup birbirini
çekerek zorlar)
Beş Taş (Bir Madik, İki Madik)
İp Atlama
Tahtalı
Tıp (Don)
Körebe
Kale yıkmaç
Papel

5-Yöre Aşıklarımızdan Kara Mehmet Berizi'den bir deyiş

Verdiğin berize budur gayratım
Bundan başka uyamayon toktur be
Üç sepet yumurta sabah kayfaltım
Teker teker sayamayon toktur be

İki lehen pilaf bir yannık ayan
İster yağlı olsun isterse yavan
Yanına kesiyon beş kilo sovan
Yeyon yeyon doyamayon toktur be

Üç çençere bamya yerin bişince
Yirmi tas su içip birez koşunca
Her yanı sökülür garnım şişince
Sağlam göynek keyemeyon toktur be

Şindiye acından çokdan ölürdüm
Sağ olsun konşular ediyo yardım
Bir koyundan fazla yemem söz verdim
Ayıp olur ceyamayon toktur be

Günde iki çuval unum gediyo
Avradım her sabah ekmek ediyo
Bir kazan fasille gönül ye deyo
Artırmaya kıyamayon toktur be

Bazı az geliyo beş kasa furma
Yedi ilahnadın yapıyoz sarma
Onudamı yedin deye heç sorma
Utaniyon deyemeyon toktur be

Senede kırk dönüm bostan ekerin
Benden başka kimse yemesin derin
Kavın karpızı gabıklı yerin
Acelemde soyamayon toktur be

Bilmem Karamemet nereye geder
Buyumuş kısmatım buyumuş gader
Bir günde yediğim işte bu gadar
Taha fazla yemeyon toktur be

Aşık Karamemet
Gümürdülü Köyü/Ceyhan

6- Hemşehrilerimizden şiirler

Salına salına o gelişine
Nice canlar yakan o gülüşüne
Cihanda rastlanmaz senin eşine
Diyen o dillere kurban olayım.
Mecliste dökersin nice dilleri
Kendine bend eden hep gönülleri
Sinende açılan gonca gülleri
Derleyen ellere kurban olayım.
Sanma ki gönülden sevmedin seni
İçimde kor gibi ayrılık anı
Gittiğin yerlere çağırda beni
Bastığın yerlere kurban olayım.

Ahmet Tali

“.....”
Ben gurbette efkârlı bir mazi için-
deyim
Belki hayatta değil belkide bir
gölgeyim
Bırak Ya Rab beni ben bu sitemle
öleyim
Artık kimse duymasın bu hicran
elemimi
Kimsesiz perişanım şimdi gurbet
ilinde
Kalmadı sefa hissi şu kırılan gön-
lümde
Acaba unuttumu beni gonca gü-
lümde
Ben hasretle ismini hecelerken
dilimde
Ruhum maziyle dolu hayalimde
Nazlı yar aramızda neler yok ova
denizler dağlar
Yüzüm bir lahza gülse içim her
gün kan ağlar
Kalbim sızlar her zaman ağlar sıra
yar için.

Ahmet Tali

**Kadir Altıntop 'Gönülden Dam-
lalar' kitabından Özdeyişler**

İyi bir dost güçtür, kuvvettir. Kö-
tüsü ise düz yolda köstektir.

Zenginin oğlu beğenmez işi, faki-
rin oğlu bulamaz aşı.

Çok biliyorum diyen çok yanılır.
Çok güvenen çok aldanır.

Hoş gör dostunun hatasını, çekme
düşmanın cakasını.

Kadınlar derya deniz gibi, kızdı mı
dinmez öfkesi.

Tanrı yaratmasaydı kadını, erkek
alamazdı yaşamın tadını.

Budalalık ve saflık, şifasız iki has-
talık.

Cömertin sofrası şifa, cimrinin
ziyafeti eza.

Dost vardır yaraya merhem, dost
vardır insanı eder verem.

Ata binilmez kementsiz, gelin
alınmaz zahmetsiz.

Kötü kumaş yaranmaz, kötü insan
arlanmaz.

Sana öğüt verene yaklaş, seni çok
övendenden uzaklaş.

Fazla teslim olma nefesine, günaha
girersin pisi pisine.

“Yürümesini bilmeyen, Bünyan
halıyı tozar
Konuşmasını bilmeyen, ahenkli
meclisi bozar.”

“Yalancının kapkaradır, süten
beyaz dediği
Ağı zehirden beterdir, şifa diye
verdiği.”

Ceyhan ve Çevresinde Düğün Adetleri

1- Kız Görme ve Dünürlük

Evlilik çağına gelinip evlenmeye niyetlenildiğinde, törelerin evlenmek için çeşitli aşamalar belirlediği görülür. Bunlar düğün için öngörülen, uyulması gerekli geleneksel aşamalardır. Toplumlarca kabul edilen, evliliğe tanışma aşamaları belirli usul ve kaidelere bağlıdır ve genelde sabittir. Ceyhan'da evlilikler genellikle sevme sevilme yoluyla olmaktadır. Evliliğe aday gençler birbirlerini görerek tanır ve severler iki genç sevgili birbirlerine çeşitli hediyeler verirler. Evlenmeye aday çiftler arasındaki bu beraberlik oğlan tarafından ağabeyinin hanımına veya kız kardeşine anlatılır. Bu beraberliği öğrenen şahıslar bunu aile büyüklerine iletirler. Eğer bu beraberlik aile büyüklerince onaylanırsa kızın istenmesine karar verilir. Bazı durumlarda aileler seven çiftlerin beraberliklerine izin vermezler. Bu gibi durumlarda gençler aralarında anlaşarak kaçarlar. Bu gibi çiftlere “algaç” adı verilir ki bu çiftlere herkes yardım eder. Hatırı sayılır kişilerin

araya girmesiyle çiftler aileleriyle barıştırılırdı. Bu gibi evlilikler toplumumuzda her geçen gün biraz daha azalmaktadır.

2- Nişan Adetleri

Söz kesiminden sonra aileler anlaşarak nişan tarihini belirlerler. Nişan tarihi tüm dost ve akrabalara ilan edilir. Tüm dost ve akrabalar nişan gününde kız evinde toplanır. Bütün Türk milletinde olduğu gibi Ceyhan'da da önemli sosyal olaylar hep yemekle başlar. Yemek hazırlamak için oğlan evinden “aşganacı” denilen kadınlar görevlendirilerek kız evine gönderilirler. “Aşganacı” denilen kadınlar görevlendirilerek kız evine gönderilirler. “Aşganacı” lar, yanlarında getirdikleri yemeklik malzemelerden yemek hazırlarlar. Hazırlanan yemekler bütün davetlilere ikram edilir. Yemekten sonra Mevlid okunarak dualar edilir. İlerleyen saatlerde sazlı-sözlü, eğlencelere de geçilir. Eğlencelerden sonra nişanlanan çiftlere nişan yüzükleri ve hediyeler takılır.

3- Düğün ve Kına Adetleri

Düğün hazırlığı birkaç ay önceden başlar. Düğün tarihi ailelerin bir araya gelmesiyle kararlaştırılır. Düğünden on-on beş gün önce bütün tanıdık ve dostlara “okhuntu” (okuntu) adı verilen davetiye dağıtılır. “Okhuntu” ismi ve adeti İslamiyet öncesi eski bir Türk adeti olup Divan-ı Lügâti’t-Türk’te de bahsedilmektedir. “Okhuntu” denilen davetiye genellikle havlu, çorap, gömlek, elbiselik vb. şeylerden oluşmaktadır. Perşembeyi cumaya bağlayan akşam oğlan evinde bir bayrak uzunca bir sıırığa geçirilerek sıırıgın ucuna bir adet elma, el aynası, soğan takılarak bayrak kaldırılır. Bayrak evin yüksek bir yerine asılır. Eğer düğün köy düğünü ise köyün delikanlıları sıırıgın ucundaki bu eklentileri silah atışı ile düşürmeye çalışırlar. Bu eklentileri düşüren gence hediye verilir.

Delikanlıya düğününde darısı bulaşır-mış. Cuma günü, cuma namazından sonra kız evinden çeyiz alınarak yeni çiftlerin evlerine serilir. Çeyiz serme işlerini kızın arkadaşları gerçekleştirir. Çeyiz getirilirken çeyiz sandığının üzerine oturan ile kızın yazmaları ve oylarının konduğu cemekan-ları taşıyanlara kayınbaba ile kaynananın bahşış vermesi âdettendir. Perşembe günü akşamdan, cumartesi gününe kadar oğlan evinde çalgılar çalar eğlenceler düzenlenir. Cumartesi günü süslenen bir koyun ve yemeklik malzemeler ile birlikte “aşganacı” kadınlar kız evine giderek kına için gelecek olan davetliler için yemek hazırlarlar. Hazırlanan yemekler oğlan evinden kınacı-ların da gelmesiyle birlikte toplu halde yenilir. Cumartesi gecesi kına kına yakılır. Kına töreninde kına türkülleri söylenir. Bir kına türküsü örneği verecek olursak:

*Kız anası, kız anası, hani bunun öz anası
İşte geldim gidiyorum, başında mumlar yanası.*

*Çattılar çatı taşını, kurdular düğün aşını
Çağrın gelsin öz gardaşını, silsin gözünün yaşını*

*Baba kızın çok muydu? Bir kız sana yük müydü?
Kör olası emmilerim, hiç oğlunuz yok muydu?*

*Biner atın gemlisine, gider yolun gumlusuna
Öksüz kız gelin gidiyor, çağrın gelsin emmisine*

*Biner atın dorusuna, gider yolun koyusuna
Öksüz kız gelin gidiyor, söylen gelsin dayısına*

*Yunak yuduğum yassı taşlar, gölgesinde oturduğum ağaçlar
İşte geldim gidiyorum, unutmayın beni arkadaşlar*

*Arkamı dayadığım duvar, elimi yuduğum pınar
Verdi gardaşım gönülsüz, evde kaldı dokuduğum çuval*

*Yazıya bostan ekerler, bileceğim çeksin diye
Gurbet ele giden kızın, gözüne sürme çekerler*

*Anam kızın beş miydi? Biri birine eş miydi?
Attım beni gurbet ele, yüreciğin taş mıydı?*

*Baba kapında kölen olayım, sakalıym teli olayım
Verme beni yad ellere, kapında kölen olayım*

*Kapınızda çöp müydüm? Bacınızda ot muydum?
Bu yıllıkta dursaydım, üstünüzde yük müydüm?*

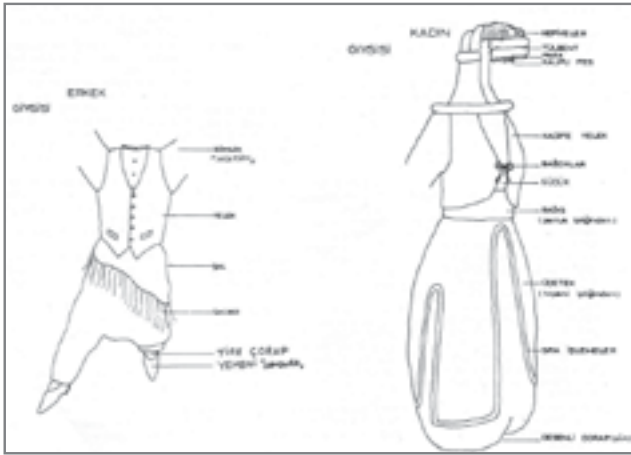
*Elimi yuduğum pınar, belimi verdiğim dutlar
İşte geldim gidiyorum, silip süpürdüğüm yurtlar*

*Yol üstünde kuru kütük, yanar göğünü göğünü
Anasından ayrılan kuzu, ağlar döğünü döğünü*

*Gınacığın çamurdan mı? Sürmecğim kömürden mi?
Niye? Ağlamazsın anası, yüreciğin taşla demirden mi?*

*Al öküzü çifte koşmuş, ağ bideri yola saçmış
Verdi gardaşım gönülsüz, anam babam benden geçmiş*

Kına türküsü bu şekilde uzayıp gitmektedir. Hazırlanan kınadan davetlilere de dağıtılır. O gün sabaha kadar kız evinde eğlencelere devam edilir. Sabah gelin ile damat berbere hazırlanmaya giderler. Berberde hazırlanan çift kız evine döner. Kız evinde kız, akrabaları ve arkadaşları ile helalleşir. Bu esnada kıza erkek kardeşleri kardeş kuşağı denilen kurdelayı kızın beline bağlarlar. Gelin erkek kardeşinin kolunda arabaya bindirilir. Oğlan evine gelen çift arabadan inmeyerek kayıncı ve kayıncıların verecekleri düğün hediyelerini beklerler. Onlardan hediye sözü alan çift “kırkun merasimi” denilen hediye töreninin ardından arabadan inerler. Bu hediyeler bütün davetlilerin duyacağı bir sesle anons edilerek, kimin ne hediye ettiği herkese ilan edilmiş olur. Yeni evli çiftler arabadan enerken üzerlerine “saçı” adı verilen bir karışım çiftlerin üzerine serpilir. Saçı, çeşitli tahıllardan meydana gelir. İçerisinde nohut, buğday, arpa, şekerli leblebi, bozuk para vb. gibi maddeler bulunur. Saçı geleneği de çok eski bir Türk geleneği olup bütün Türk Dünyasında günümüzde de yaşatılmaktadır. Saçı geleneği hakkında Prof. Dr. Abdülkadir İnan şöyle demektedir: “Şamanist ve Müslüman Türklerin evlerine törenlerinde müşterek olan Şamanizm unsurlarından biri de gelinin geldiği gün başına saçını saçmaktır. Darısı başımıza temennisi de buradan gelir.” Yeni evli çift evlerine girerken gelin eline aldığı yağ ve bala sürülmüş olan yeşil bir

yapağı evin kapısına yapıştırır. Bunun sebebi ise eve bereket getirsin, ev ahalisi ile iyi geçinsin (yağlı ballı olsun) Gerdekten birkaç gün sonra kadınlar mevlid okutur, şerbet içerler. Mevlide gelen kadınlar geline hediyeler getirir, gelin de bu kadınlara tülbent hediye eder.

Öyküleriyle Ağıtlar

Ana dolu'da söylenen her türkünün bir öyküsü olduğu gibi her ağıtın da bir öyküsü vardır. Her atasözünde bir gerçek dile getirilmiştir. Ne kimseye haksız bir övgü, ne de kimseye haksız bir yergi vardır. Çünkü halkın hiç kimseye yaranma kaygısı yoktur. Onların ürünlerinde saray tarihçilerinin ve divan şairlerinin dalkavukluğa varan övgüleri de yoktur. Halk, gözüyle gördüğünü gönlüyle duyduğunu söyler.

Ağıtlarda ulusumuzun geçmişi saklıdır. Bir kısmı yüz-yüz elli yıl öncesini anlatan bu ağıtlarda bazen Göktürk yazıtlarında görüldüğü gibi bir sesleniş, bazen Dede Korkut öykülerinde görüldüğü gibi yiğitçe bir haykırış vardır.

İnce Hacı'nın Ağıdı

Ağ it anlatıcısına göre İnce Hacı, Sarızlı ve de Hacı Bebek'in amcasının oğludur. 1900'li yıllarda, kendisi sürekle alır ve sürekli satarmış. Buralarda büyükbaş hayvan sürüsüne "sürek" denir.

Günün birinde İnce Hacı, Ceyhan'ın İnceyar köyünde Zöhre (Zühre) adlı bir kız görür. Dünyalar güzeli olan bu kız İnce Hacı'nın hoşuna gider. Nişanlı olduğu halde bir türlü gönlünü ondan alamaz. Beri taraftan kız, yörenin hatırı sayılır belli bir ailesindendir. İnce Hacı, kızı almak için hesaplar yapar, planlar kurar. Nihayet bir yayla zamanı, İnce Hacı ile büyüğünden de izin alarak tedbili kıyafet edip gider kızın babasına çoban olur. Kendi atını da günlüğü bir mecidiyen (1 me-

cidide 20 kr.) besiy  verir. Günlerden bir gün kız helkeleriyle pınara gidince İnce Hacı da peşine takılır. Kız helkesine su doldururken İnce Hacı da altın saatini suya atar. Bunu gören kız: “Be adam babama  oban durup, bana gözdağı mı çekiyor-sun?” der. O da: “Ben babanın değıl, senin  obanınım” deyip üzerindeki  oban elbisesini çıkarır, altından temiz elbise görünür. Kıza da: “Geçen yıl kapınızdan 12 inek satın aldım, işte seni o zaman gördüm, sana o zaman vuruldum” der. Kızla anlaşır, sonunda da onu alır kaçırır. Atını besiy  verdiğı adam da birlikte gelir. Kız çok güzel olduğundan bu kez besi de kıza aşık olur. Öte yandan kızın babası Halil Ağa, “Kızımı kim bulursa ona vereceğim” diyerek her tarafa ilan verir. Bunu duyan besici, “Benimki daha iyi” diyerek altıpat tabancasını İnce Hacı’ya verir. Gizlice de bu verdiğı tabancasının iğnesini kırar. Bir gün, Ceyhan’ın Tatar köyü akınlarında, 36 kişi uykudayken İnce Hacı’yı kısıtırır. Kız, durumun kötülüğünü anla-yınca ağılamaya başlar. Onu bu halde gören İnce Hacı atına atlayıp nara atmaya başlar: “36 değıl, 100 Cerit de üzerime gelse korkmam, diye haykırır. (Kızın ailesi Cerit T rkmenlerindendir.) İnce Hacı silahını çalar çalar almaz. Hilenin besiciden olduğunu anlayıp kılıcıyla derhal onun bir kolunu ve bir kulağını düşürür.

Bu arada atı, kıızı alıp kaçmak ister, fakat topuğundan vurulup yaralanır, kolon kırılır, at düşer, kız yakalanır. İnce Hacı da bu sırada vurulup  ld r l r. Bundan sonra babası Z h-re’ye yüz vermez, yoksulluk içinde perişan bir hayat yaşar. İnce Hacı’dan bir çocuğı olur, onu b y tmeye çalışır. Günün birinde Avşar’dan yedi kişi babasının evini basıp Z h-re’yi oradan kaçırır. Kızın isteğı üzerine onu İnce Hacı’nın mezarının başına g t r rl r ve kız orada ağılaya ağıt söyler. Daha sonra da kendisini İnce Hacı’nın kardeşi Uruşan’la evlendirirler. Uruşan’dan ilk çocuğı Adana eski milletvekili Hasan Cerit’in anasıdır.

Folklor ve Yöresel Oyunlar

 ukurova’nın millî oyunu halaydır. Halay davul ve zurna eşliğinde oynanmaktadır. Halay, toplu halde yan yana dizilerek bir çember oluşturmak suretiyle oynanır. Oyuncular, küçük parmaklarıyla birbirlerine tutunurlar. Halay yavaş adımlarla başlar, bir süre sonra hızlanır. Halay adımları genelde ayak figürlerine dayanır. Halayda baştaki oyuncuya büyük y   düşmektedir. Çünkü baştaki oyuncu zaman zaman ortaya  ı-karak çeşitli fig rl r sergiler. Bu fig rl r davulun ritmine göre hızlanmakta ya da yavaşlamaktadır. Türk folklorunda her oyunun bir tarihi geçmişi, bir hikayesi vardır. Yöre oyunlarında    sayısı çok önemlidir. Oyunlarda hareketler   le  zleşmiştir. Üç defa oturulur, üç ayak atılır, üç defa vurulur.

Bu yörede oynanan başlıca oyun türleri (folklor) şunlardır: Üç Ayak, Lorke, Kırıkhan, Serçe, Kaba, Sarhoş, Hasan Dağı şirvani, Ceyhan Garibi, Pekmez, Yağı Kenar, Gel Gel, Temir Ağa, Acem,  ifte Telli, Kına, Adanalı, Sinsin, Solak, Depki Halayı, K roğılu, Hoş Bilezik, Topal Kuz, Menğı vb. Halay başlamadan önce yada halayın ortasında söylenen uzun havalar vardır. Bunlara  rnek verecek olursak: Geren, Garip, D ne Gelin, Alo Paşa, Kele Dezze, Medine vb. gibi oyunlar köy düğünlerinde ayrı ayrı oynanırken, salonlarda kadın erkek karışık oynanır.

Sn. Nihan Taşkın tarafından düzenlenmiştir.

Ceyhan'ın Mutfağı

Mutfak deyip geçmemeli, bu bir milletin yaşamındaki seviyesini ve biraz zevkini gösterir. Her ne kadar biraz refaha dayanıyorsa da, tarihimizde refah seviyesi az olan insanların da yemeğe önem verdiği görülmüştür. Yöremiz de bunlardan biridir. Yöremizin tarihsel gelişimine göz attığımızda, Hititlerden başlayıp Fenikeliler, Asurlular, Persler, Makedonyalılar (Büyük İskender), Romalılar ve Bizanslılara kadar uzanan geniş bir yemek kültürüne sahiptir. Malazgirt savaşı ile Anadolu'da yayılan Selçuklular, yöreye 1082 yılında yerleşmişler, daha sonra Ermeniler, Mısır Memlukları, Oğuzlar Üç-Ok kabilelerinin egemenliğinde kalan yöremiz bu dönemler içerisinde yerleşik bir düzen arzetmeyen toplumlar sebebiyle mahalli bir mutfak kültürüne kavuşamamıştır. 19. asırdaki yöremiz ve Anadolu mutfağına etkin olan yemeği ilk defa bu dönemde görüyoruz. Umac, keşkek, borani, bulamaç, zirbaç, tutmaç, kabune bunlardan bazılarıdır. Bu dönemde ilk defa yöremizde imaret açılıyor ve bu imaretlerde fakirlere pirinç ve buğday çorbası, et, pilav, ıspanak, salpe, ni, un helvası veriliyordu. Ayrıca Berat ve Regaip kandilleriyle bayram gecelerinde helva dağıtılıyordu. Osmanlılarla birlikte bölge nüfusu yavaş yavaş artmaya başlamıştır. Kafkaslar, Urallar ve Türkistan'dan göçmenler getirilerek bölgeye yerleştirilmiş ve bunlar arasında bilhassa Nogaylar çayları, börekleri ve süt ile yapılan yemekleriyle bölge mutfağını etkilemiştir. Kurtuluş savaşı dö-

neminde ve sonrasında yöremize Kayserililer, Darendeliler, Urfalılar gelerek kendi bölgelerinin değişik özellik taşıyan yemeklerini Ceyhan mutfağı ile birleştiriyorlar. Ceyhan mutfağı denilince aklımıza yeşil burma, yağlı yavan, kömbe, sarmısaklı köfte, patlıcan güveç, mercimekli ıspanak başı, nohutlu bamya, çürük et, erişte (dul avrat çorbası), mumbar, baba ganuş, şırdan dolması, humus, içli köfte, kısır, yüzük çorbası, döğme pilavı vb. gelmektedir. Ceyhan mutfağının bir önemli özelliği de, Türkiye'nin en klas kebabçılara sahip olmasıdır. Adana kebabı denilince artık Ceyhanlı ustalar akla gelmektedir.

Dünyanın en önemli mutfaklarından biri olarak kabul gören ve geleneksel Türk ve Akdeniz Mutfağının birçok özelliğini içerisinde barındıran Adana mutfak kültüründe; acı, ekşi, narenciye, deniz ürünleri, zeytinyağı ve yeşillikler sıkça kullanılmaktadır.

Adana mutfağının en ünlü yemeği tabi ki lezzetiyle bağımlılık yapan, dünyaca meşhur Adana Kebab'tır. Kebab, genellikle bol salata çeşidinin yanı sıra yanında şalgam ile servis edilir. Son yıllarda Adana Kebabı, Adana Ticaret Odası tarafından tescillenmiş ve restoranlarda Adana Kebabı olarak kebab satılmasına çeşitli hijyen ve lezzet standartları getirilmiştir.

Ceyhan mutfağının diğer ünlü yemekleri ise şunlardır:

ANALI KIZLI (ANALI KUZULU)

Analı Kızlı ya da diğ r bir adıyla Analı Kuzulu, daha çok Malatya, Kahramanmaraş, Diyarbakır, Gaziantep, Tarsus, Adana gibi bölgelerde bilinen yöresel bir yemektir.

Bulgur ve kıymayı macun kıvamına gelinceye kadar yoğrularak hazırlanan hamurun açılıp içine kıyma doldurulmasından sonra pişirilen sulu bir yemektir. Sosuna bulgur karışımından oluşan köfteler eklenebilir. Köfteler misket büyüklüğünde olup, yarım su bardağı sıvı yağ ve sal adan oluşan suya atılarak pişirilir.

Malzemeler:

- 1 kg orta bulgur,
- 1 kg kıyma,
- 4 baş kuru soğan,
- 1 demet maydanoz,
- 1 tatlı kaşığı kimyon,
- 1 tatlı kaşığı karabiber,
- 1 tatlı pul biber,
- Tuz, sıvı yağ

İ inin Hazırlanışı:

4 baş kuru soğanı ince ince doğrayın, yağda hafif kavurun ve daha sonra kıymanın 250 gramıyla birlikte iyice kavurun. Daha sonra baharatlarını ve maydanozu içine ekleyerek tuzunu ilave edip iyice karıştırıp soğumaya bırakın.

Dışının Hazırlanışı:

Kalan 750 gr kıymayı 4 su bardağı suyla yoğurun. Bulgurla kıymayı karıştırıp macun kıvamına gelinceye kadar yoğurmaya devam edin, yoğurduğunuz bu bulgurdan ceviz büyüklüğünde parçalar ayırarak elinizin içinde içi boş yumurta şeklinde açın. Daha sonra soğumaya bırakılan i  malzemeyi içine koyup kapatın. Hazırladığınız bulgurdan misket büyüklüğünde yuvarlayın. Bu işler bittikten sonra yarım çay bardağı sıvı yağ ve sal adan oluşan Suyu hazırlayıp kaynadıktan sonra köfteleri içine atın. 15 Dakika haşladıktan sonra servis edin.

İşKEMBE DOLMASI

Malzemeler:

- 1 adet koyun işkembesi,
- 2 su bardağı pirinç,
- 250 g yağlı kıyma,
- 2 orta boy soğan,
- 1 tatlı kaşığı tuz yarım çay kaşığı karabiber,
- 8-10 dal maydanoz

Hazırlanışı:

Kıyma, pirinç, ince kıyılmış maydanoz ve soğan, karabiber ve tuz ile karıştırılır. işkembeler iyice temizlenerek yıkanır ve daha sonra 10-15 cm'lik karelere bölünür. Meydana gelen her bir parçanın içerisine iki çorba kaşığı karışım konularak işkembelerin pütürlü yüzü dışta kalacak gelecek şekilde üçgen şeklinde katlanır ve açık kalan taraflar iğne ve iplik yardımıyla dikilir. İ leri doldurularak dikilen işkembeler tencereye dizilir ve üzerine 5-6 su bardağı kaynar su eklenerek hafif ateşte yumuşayınca kadar pişirilir. Pişen işkembeler tencere den çıkarılarak ipleri ayıklanır ve servis tabaklarına konur. Hazırlanan yağlı, salçalı ve nane karışımı sos tabakların üzerine dökülerek servis yapılır.

ŞALGAM SUYU

Malzemeler:

2 kg kırmızı havuç,
Su (yaklaşık 7-8 litre),
1 avuç nohut ,
2 avuç bulgur,
2-3 yemek kaşığı tuz

Hazırlanışı:

Önce havuçları temizleyip 2 parmak büyüklüğünde (isteğe bağlı olarak ayarlayabilirsiniz) parçalara ayırıyoruz. Ardından tuzlu suyumuzu ayarlayıp ikisini bir bidona ya da cam fanusa artık elimizde ne varsa koyuyoruz, temiz bir bez parçası içine bulgur (yoksa settik) ve nohutları koyup bezin ağzını bağlayıp kabımıza atıp, kabımızın ağzını iyice kapatıyoruz 10-20 gün (oda sıcaklığına göre değişiyor) arasında içmeye hazır hale gelecektir.

Erken olmasını isterseniz suyu ısıtarak kurabilirsiniz. Şalgam olmaya doğru havuçlar iyice kırmızılaşıp suyu da koyu kırmızı bir renk alacaktır.

KABAK ÇİNTMESİ

Malzemeler:

1 adet kuru soğan,
1 çorba kaşığı salça,
1 çorba kaşığı sıvı yağ,
1 kg kabak,
1 çay bardağı su,
Tuz ve pul biber (isteğe göre),
Yoğurt,
Dövülmüş sarımsak

Hazırlanışı:

Küp şeklinde doğranmış soğanlar, sıvı yağda, pembeleşinceye kadar kavrulur. Salça ilave edilir. Kabaklar iri soğan şeklinde küp küp doğranır ve salçalı karışıma ilave edilir.

Tuz ve pul biber ile 1 çay bardağı kadar su ilavesiyle ağzı kapatılarak pişirilir. Kabaklar yumuşayınca altı kapanır ve soğumaya bırakılır. Yoğurt ve sarımsaklar ayrı bir kaptaki karıştırılarak kabak çintmesinin üzerine dökülür.

KARAKUŞ TATLISI

3 su bardağı ceviz,
3 yumurta,
2 yemek kaşığı şeker,
1 yemek kaşığı yoğurt,
1 yemek kaşığı sirke,
2 çay kaşığı tarçın,
Alabildiğince un, nişasta
Şerbeti için; 5 bardak su,
3 su bardağı şeker,
2-3 damla limon suyu

Hazırlanışı:

Hamuru için; unun üzerine 3 adet yumurta kırılır, 1 yemek kaşığı yoğurt, 1 yemek kaşığı sirke, 1 tutam da tuz konur. Ele yapışmayan yumuşak bir kıvam alana kadar yoğrulup üzeri bezle örtülerek dinlenmeye bırakılır.

Şerbeti için; 3 su bardağı şeker, 5 bardak suyla koyulaşana kadar kaynatılır. Üzerine 1-2 damla limon suyu sıkılıp soğutulur. 3 su bardağı dövülmüş ceviz, 2 çay kaşığı tarçın ve 2 yemek kaşığı toz şekerle karıştırılır.

Dinlenen hamur bezelere ayrılır. İlk beze nişasta-un karışımı serpilerek açılır. Bir ucu pile pile katlanır ve üzerine aralıklarla ceviz yerleştirilir. Hamurun kalan kısmı da iç yerleştirilen kısmın üzerine pile pile katlanır. Hamur cevizli kısımlardan kesilir. Her parçanın uçlarını büzülüp elle sıkıştırılır. Diğer bezeler de bu şekilde açılıp hazırlanır. Kızgın yağda kızartıldıkça soğuk şerbetin içine atılır. Şerbetini çeken hamurlar tencereden alınır ve servis edilir.

Ceyhan'ın ünlü tatlıları arasında sayabileceğimiz halka tatlı, taş kadayıfı, şam tatlısının tariflerini de önümüzdeki sayılarda bulabilirsiniz.

BİCİ BİCİ TATLISI

Malzemeler:

200 gram nişasta,
2 bardak toz şeker ,
Yarım çay bardağı gül suyu,
Yarım çay kaşığı kırmızı gıda boyası,
10 bardak su
Şerbet için; 2 litre su,
yeteri kadar pudra şekeri

Hazırlanışı:

Nişasta ile 10 bardak suyu tencereye koyun ve ocağa alıp koyu kıvamlı bir şekilde pişirin. Piştikten sonra bir tepsiyeye 2 parmak kalınlığında dökün ve soğumak üzere kenara kaldırın. Ayrı bir tencerenin içine 2 bardak toz şekeri, yarım çay bardağı gül suyunu, yarım çay kaşığı kırmızı gıda boyasını ve 2 kilo suyu koyup karıştırarak soğuk bir şerbet hazırlayın. Servis kasesine önce dilimlenmiş ve soğumuş olan nişastadan koyun. Nişasta üzerine rendelenmiş bolca buz koyun. Buzun üzerine arzu ettiğiniz miktarda pudra şekerini serpin. En son da kırmızı soğuk şerbeti üzerine döküp servis edin.

NOGAY ÇAYI

Malzemeler:

1 su bardağı su,
Yemek kaşığı siyah çay,
Yarım kilo süt,
1 çay kaşığı tuz,
1 tatlı kaşığı karabiber,
1 yemek kaşığı tahir

Hazırlanışı:

Bir tencereye su konulur, içine çay atılır. Çayın rengi suya çıkana kadar kaynatılır. Tuz ilave edilir. İçinde çay olan bu karışım başka bir tencereye süzülür. Bu tencere ocağa konulur ve üzerine yarım kilo süt eklenir. Karabiber de eklenerek beş dakika iyice kaynatılır. Çay kaynadıktan sonra içine bir yemek kaşığı tereyağ (veya tahir) iyice karıştırılarak çırpılır.

Damak tadına göre oranlar değişebilir.

KARSAMBAÇ TATLISI

Malzemeler:

1 kase temiz kar
(kar bulunmadığı zamanlarda soğutucuda dondurulmuş sade dondurma kullanılabilir),
20 ml bal,
Gül şurubu,
Su

Hazırlanışı:

Temiz karı (veya dondurmayı) bir kaseyin içine doldurun ve bir çorba kaşığı ile iyice karıştırın daha sonra bal ile suyu karıştırarak orta kıvamlı bir şerbet oluşturun ve bu şerbeti karın üzerine gezdirip kaşıkla iyice karın içine yedirin. İsteğe göre bal şerbeti yerine gül şurubu da kullanılabilir.

Mersin yöresinde özellikle sıcak yaz aylarında sıkça tüketilen bu serinletici ve değişik lezzeti mutlaka denemenizi tavsiye ederiz.

SIKMA

Malzemeler:

1 kg un,
500 g peynir,
1/2 bayat ekmek,
4 soğan,
Katı yağ,
Karabiber, Kırmızı pul biber,
Su, tuz

Hazırlanışı:

İnce kıyılmış soğanları yağda kavurun. Peyniri, biberleri ve tuzunu ilave ederek tekrar kavurun. Un, ıslatılmış ekmek, tuz ve suyla sertçe bir hamur yoğurun. Hamuru küçük parçalara bölüp yufka kalınlığında açın. Yufkaların her iki yüzünü de sacda veya yağsız tavada pişirin. Üstüne yağ sürüp iç malzemeden koyarak sıkıca sarın.

KISIR

Malzemeler:

5 çay bardağı ince bulgur
(yarısı esmer bulgur olabilir),
Kaynar su,
2 yemek kaşığı biber salçası
(ev salçası tipi tercih edilir),
3 yemek kaşığı domates salçası,
6-7 orta boy domates,
6-7 dal yeşil soğan,
1 demet maydanoz, yarım çay bardağı nar ekşisi,
Sıvı yağ (tamamı zeytinyağı veya
Ayçiçek+zeytinyağı olabilir,
Tuz

Hazırlanışı:

İnce bulgur bir kaba alınır. Üzerine bulgurun tamamı ıslanacak şekilde kaynar su dökülür ve ağzı kapatılır, beklemeye alınır. Soğanlar temizlenir, yıkanır ve doğranır. Domatesler yıkanır, kabukları soyulup küp şeklinde doğranır. Maydanoz temizlenir, yıkanır ve doğranır. Malzemeler hazırlandıktan sonra bulgura biber ve domates salçası ilave edilip yoğrulmaya başlanır. Salça iyice ezilince domates ilave edilir ve biraz daha yoğrulur. Ardından soğan ve maydanoz ilave edilir ve yoğrulur. Son olarak nar ekşisi, yağ ve tuz ilave edilip el ile karıştırılır ve kısır yenilmek üzere servis edilir.

MAHLUTA ÇORBASI

Malzemeler:

2 adet kuru soğan,
2 yemek kaşığı zeytinyağ,
1,75 litre tavuk suyu,
200 g kırmızı mercimek ayıklanmış ve yıkanmış,
100 g pirinç,
Karabiber,
2 tatlı kaşığı toz kişniş,
Tuz, 1 tatlı kaşığı kimyon

Hazırlanışı:

Soğanları yağda kavurun. Tavanın kapağını kapatıp ara sıra karıştırarak soğanların yumuşamasını sağlayın. Daha sonra ateşin altını açıp sık sık karıştırarak karamelize olmalarını sağlayın. Soğanları kağıt havlu üzerine koyup bir kenara alın. Suyu kaynatıp içine mercimeği ve pirinçleri atın.

Karabiber ve kişniş ekleyip mercimekler iyice ezilene kadar “30 ≈ 45 dakika” pişirin, soğanları ekleyin. Çorbanın tadını kontrol ederek tuzunu ilave edin (Tavuk suyundan dolayı daha az tuz kullanabilirsiniz). Koyuluğunu ayarlamak için gerekirse bir miktar daha kaynar su ekleyin. Kasele alıp üzerine kimyon serpeyerek sıcak servis yapın.

DİLME

Malzemeler:

1 kg patlıcan,
1 su bardağı haşlanmış nohut,
1 su bardağı ıslatılmış yeşil mercimek,
5 adet orta boy domates,
5-6 adet yeşil biber,
1 büyük kuru soğan,
1 yemek kaşığı salça,
Yarım çay bardağı sıvıyağ,
1 fincan su,
Yoğurt, nane, sarımsak.

Hazırlanışı:

Patlıcanlar alacalı şekilde soyulup 3-4 cm uzunluğunda doğranır. Tuzlu suya koyarak bekletilir. O sırada sıvıyağ, kuru soğan, biber, domates, salça, nohut ve mercimek tencerede kavrulur. Tuzlu suda bekleyen patlıcanlar da yıkanıp tencereye eklenip karıştırılır. 1 fincan su da eklenip pişmeye bırakılır. Son olarak sarımsaklı yoğurt ve nane ile beraber servis edilir.

Av. Fatma Kopan Yılmaz tarafından düzenlenmiştir.

www.ceyder.com

Web Sayfamıza Gelen Yazılar...

Halil İbrahim SERT

Üniversite için geldiğim İstanbul gibi büyük bir şehirde CEYDER sayesinde kendimi pek yalnız hissetmiyorum. Memleketimden insanların konuşma tarzı ve tavırları bulunduğum ortamı yumuşatıyor. Dernek yetkilileri çok sevecen iyi kalpli insanlar. Ceyhan'ın adını duyurmak adına Ceyhanlı öğrencilerin eğitiminde katkıları olması adına ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar. Diğer bursiyerler ile konuşup arkadaşlık kurabileceğimiz sıcak bir ortam var. Güvenip sırtınızı yaslayabileceğiniz insanlarla dolu bizlere sağladığınız imkanlar adına bu mesajı yazmak boynumun borcudur. İyi ki varsınız.

İbrahim DEMİR

Ceyhan Nehri ile ilgili 2018 yılında 20 yaşındaki bir gencin güncel hatıraları; Ceyhan'da yapılabilecek en güzel aktivitelerden biri balık avlamaktır. Size babamın Ceyhan Nehri'ndeki yirmi sekiz yıllık balık avlama serüveninden bahsedeceğim. Balık avlarken insanda olması gereken iki özellik; sabır ve iş disiplini babamda mevcuttu. Bir sohbetimizde babama balık avlamaya ilk nasıl başladığını sormuştum. Bana bir tahta parçasına sarılı bir iğneli olta ipinin olduğunu ve toprağı eşeleyerek çıkardığı solucanları iğneye takarak avlandığını söylemişti. İlk avladığı balık ise yılan balığıymış. Hiç yediniz mi bilmem ama enfes bir tadı var. Memleketimin balığı bile ayrı güzel.

Babama balık avlamanın nedenini sorduğumda; 'O zamanlar pek bir uğraşımız yoktu. Deniz uzak olduğu için de denize gidemezdik. Zamanın şartları da elverişli değildi. Biz de ırmakta yüzerdik. Eski den Ceyhan Nehri bu kadar kirli değildi. Artık nehirde yüzülemez duruma hale geldi.' dedi. Cümlesinin sonunda derin bir iç çekti. Evet artık Ceyhan Nehri eskisi gibi değildi. Çünkü Ceyhan Nehri'nin artık ne eski şekli kalmıştı ne de suyunun güzelliği. Babamın anlattığına göre nehir kenarındaki kum ocaklarının tahribatı sonucu nehir yatağı genişlemiş ve nehrin şekli değişmişti. Zamanında babam ekipmanlarına yenilerini eklemiş bir de kayık almış. Ben küçükken okuldan geldiğimde avlumuzda babamın hep ağ ördüğünü görürdüm. Merak eder, gider izlerdim. Avluyu boydan boya ağ yapmak için kullanırdı. Nakış nakış örerdı ağı. Ağlarını hazırlar, bir torbaya atar ve akşam beş-altı gibi nehre giderdi. Ağlarını serer sabah da geri çıkarırdı nehirden. Hiç unutmam ben dördüncü sınıftayken benden uzun bir balık yakalamıştı. Gelebicin; herkes bilmez bu balığı. Bu balığa bıyıklarından dolayı sekizbıyık da denir. Ceyhan Nehri'nin somonudur. Izgarası çok güzel olurdu.

Babam artık çok nadir balık avlıyor. Kayığını da sattı. Ama Ceyhan Nehri'ne olan aşkı hiç bitmedi. Oradan hiç vazgeçmedi. Her kafasına estiğinde nehir kenarına gider orada bir uğraş bulur kendine. Babamla gurur duyuyorum ve onu çok seviyorum...

Ahmet TALİ
Yönetim Kurulu Üyesi

Ceyhan'ımızın Sokak Satıcıları

1) Tırpani Bezi:

Ceyhan'ımızın sokak satıcıları öyküsüne başlarken, aklıma ilk gelen, annemin anlattığı bir satıcıdır. Eskiden ucuzluğundan bahseden annem, sen ne diyorsun seyyar satıcı kapıya gelir, tırpani bezi iki metelik derdi, pahalı diye almazdık. Annemin birçok defa anlattığı, tırpani (kapıt bezi) bezinin ne olduğunu, en işe yaradığını merak edip sormamıştım, ismini sözlüklerde bile bulamadım.

kula giderken, bizlere ve daha küçük çocuklara da muhallebi ve pandispanya satardı. Haydi 1 yumurtaya, yarım yumurtaya diye seslenirdi. Mehmet amca yarımşar yumurtayı nereden bulalım deyince, ikiniz bir yumurta getirin, yarımşar pandispanya veririm derdi. Hilesiz camuz sütünden yapılan muhallebi ve pandispanya unutulmaz lezzetlerdi.

2) Mehmet Amca:

Mahallemizin seyyar satıcısı Mehmet Amca vardı. İnce, narin yapılı, hafif sakallı, nur yüzlü, başında beyaz takkesi, üstünde tertemiz beyaz önlüğü, omzunda temiz mendili, elinde pırıl pırıl parlayan sarıdan yapılmış camekanıyla tezgahını kurar, satışını yapardı. 1940'larda ilko-

3) Su Satan Sakalar:

Ceyhan'ımızda, 1950'ye kadar su yoktu. Saka dediğimiz su satıcıları, eşek veya at sırtına koydukları sandıklara, galvanizden yapılan, altı üstü tahta olan su tekneleri veya at arabasına koydukları fiçilerle, Ceyhan nehrinden doldurdukları suyu evlere satarlardı. Irmak suyu sarı renkte

bulanık olur, evdeki fiçılarda içine biraz şap atıp dinlendirirdik, çamuru dibe çökünce kullanırdık. Hali vakti yerinde olanlar Osmaniye tarafından gelen kaynak sularını içerlerdi. Bu işi yapanların öncülerinden biri de Gazozcu Hacı ağabeydi.

4) Gazyağcı-Çıra Satan:

Ceyhan'ımıza elektrik gelene kadar, evlerde gaz kullanılırdı. Lüks lambası, cam şişeli gaz lambası, idare, gece misafirlğe gidip gelirken kapaklı içine mum konan, etrafı camlı, el fenerleri kullanılırdı. Gaz yağını omzunda askıya konmuş gaz tenekeleri, elinde litresi, hunisiyle mahallelerde gaz satarlardı. Bizim mahallede bu işi yapan Hasan amca vardı. Mahallede gezerken, gazyağı diye seslenirdi. Anadolu şivesiyle gazyavoo şeklinde söylerdi.

5) Tahtızaferler ve Satıcılar:

Ceyhan'ımızda eskiden tarihi bayramlar çarşısında, belirli aralıklarla dizilmiş, tahtadan yapılmış etrafı yeşil dallar, çiçekler ve bayraklarla donatılmış, görüntüsü muhteşem olan tahtızaferlerle kutlanırdı. Biz çocuklar, onları seyredip altından geçer ve gurur duyar, mutlu olurduk. Akşam da halkevi yanındaki meydan da sinsin oyunları oynanırdı. Gece meydanın etrafında yakılan meşalelerle aydınlanan meydanın ortasında sinsin için, orta yerde büyükçe bir ateş yakılır, üstünden atlanır, etrafında sinsin denen oyun oy-

nanırdı. Meydana çıkan kişi etrafını kollayarak, oyun figürleriyle döner, bir taraftan bir tarafa kendine tekme atmak isteyen yeni oyuncuyu kollar, bu oyun meşale ve ateş sönene kadar sürerdi. Tabii bu kalabalıkta birçok seyyar satıcı da ayrıran, şalgam, ciğer kebabı, çekirdek, nohuta kadar satardı. Bunların içinde ufak tefek, kara kuru, 10-12 yaşlarında elinde tablası, içinde nane şekerleri, mani söylerdi. Bu cin gibi kara kuru çocuk, sonradan Ceyhan'ın en popüler kişilerinden biri olan Karakaplan lakaplı rahmetli Hüsnü Kızıltan'dan başkası değildi.

6) Buz-Kar Satanlar:

Ceyhan'ımızın elektriği olmadığı zamanlarda, evlerde etini, sütünü ve diğer bozulacak yiyecekleri ya tel kafese (tel dolap) ya da varsa evin su kuyusuna sarkıtılırdı. Yaz sıcakları bunalıcı olduğu için, kar ve buz kullanılır, soğuk su ile ayrıran yapılırdı. Yazın buz Adana'dan, kar da Osmaniye'den gelirdi. Herkes kar ve buzu dört gözle bekler, hele Ramazan yaz sıcaklarına denk gelmişse, kar ve buz vazgeçilmez olurdu. Kasaba halkı kar ve buz alacaksa sabahtan kuyruğa girer, ancak öğle vakti alabilirlerdi ve eve gidene kadar buzun yarısının erimesine üzüldülerdi. Karı Hamit Amca, buzu ise Himmet Ağabey satardı.

7) Yağlı Yavan, Taş ve Tel Kadayıfçı:

Ceyhan'ımızın daha çok Ramazan ayında satılan, yağlı yavan dediğimiz bir çeşit pidedir. Ayrıca taş ve tel kadayıf başlarına koydukları tablolarda satılırdı. Yağlı yavanın en güzeli halkevinin yanındaki Habiballah'ın fırınında yapılırdı. Satıcılar oradan alıp çarşı ve mahallelerde satarlardı. Üstüne yağ sürülen bu pidelerin tadına doyum olmazdı. Taş ve tel kadayıfı da seyyar satıcılar tepside satarlar ve alanlar kendileri evde pişirirdi.

8) Nohut ve Çekirdek Satanlar:

1940-45’lerde kaynamış nohut ve karpuz çekirdeği genelde okul önlerinde, kağıt külahlarda 10-20 para ya da 1 kuruşa satarlardı. Altında mangal olan nohut dolu kaplardan külaha konan nohutların üzerine tuz ve kimyon ekerlerdi.

Kaynamış karpuz çekirdekleri de aynı şekilde satılırdı. O zamanki karpuz çekirdekleri şimdikielerin iki misli büyüktü ve yöremizin çelemleri ve çiftkat karpuzlarından olurdu.

9) Bicibici-Karsambaç:

Yöremizin yazın vazgeçilmez soğuk yiyeceklerinin başında bicibici ve karsambaç gelirdi. Karsambaç eskiden karla yapıldığı için ismini oradan almış olmalı. Kar, pudra şekeri ve gülsuyu bardağa konularak yapılırdı. Bicibici ise yağsızdır, nişasta ve yemek sodasından yapılır, biraz piştikten sonra tepsiye dökülerek donması sağlanır, kesilerek tabağa konulur, üzerine buz rendelenir, renkli gülsuyu dökülür ve pudra şekeri serpilerek satışa sunulur.

10) Aşlama ve Şalgam Suyu:

Yöremizin bu iki yiyecek ve içeceği, yazın ve kışın vazgeçilmez yiyecek ve içecekleridir. Yiyecek dememin sebebi, şalgam suyunun içinde şalgama renk veren mor havuçtan gelmektedir. Bir de şalgama çeşni veren fakat yenmeyen beyaz renkte şalgam bitkisi vardır. Aşlama yöremizde yetişmeyen güneydoğudan gelen toprak altından çıkan, kahverengi kök ya da lif halinde satılan bir bitkidir.

Kendine has bir aroması ve birçok yararı vardır, içince ferahlık verir. Suda bekletilip süzülerek, soğuk olarak tüketilir. Bu meşrubatları en iyi ve hilesiz yapan Osman ve Mahmut amcalardı.

11) İçli Köfteci Hacı Dayı:

Hacı Dayı köprü başında otururdu, yiğit ya da kör hacı olarak anılırdı. Hacı dayı üzerinde önlüğü, bizim oranın tabiriyle emaye sırlı helkede satardı köftelerini. Suda kaynattığı köfteleri, içinde sıcak su olan kovayla, altına bağladığı ateş olan maltız sayesinde sıcak tutarak müşterilerine satardı.

12) Dondurmacılar:

Dondurma yazın aranan yiyeceklerinin başında gelirdi. Seyyar satıcılar içinde en güzel dondurmayı Hacı Hamdo Amca yapardı. Dondurmayı hilesiz, manda sütünden yapar, salebini de tam kararında koyardı. Satın alacağımız zaman kesme mi macun mu diye sorar, kesme derssen sert donmuş, diğerini de külaha koyardı. Vişne ve limon dondurması da hilesiz ve güzeldi. Daha sonra 1945’lerde Bulgaristan’dan gelen göçmenler, kendi üsluplarına göre yaptıkları birçok çeşit dondurmayı, Kolatar’ın kahvesi yanındaki sokakta satmaya başladılar.

13) Ayran Satıcıları:

Yazın ayran da aranan meşrubatlardandı. Ayranı en iyi yapan iki ayran ustası vardı. Birisi bahçeli kahve önündeki Hacı abi, diğeri de sinemanın karşı köşesindekiydi. Hafif tuzlu, koyu kıvamda, bol köpüklü ayran, yörenin yağlı yoğurtlarından yapılır ve tadına doyum olmazdı.

14) Şamnatlısı Satanlar:

Şamnatlısını ben 5-6 yaşındayken anneannemin kiracısı olan sağır-dilsiz biri yapardı, biz de seyrederdik. Tatlının harcını yapar, sonra fırına götürür, pişirip getirir, sonra da şerbetini döker ve satışını yapmaya giderdi. Sağır ve dilsiz olduğundan ne manaya geldiğini bilmediğim konganık diye bir ses çıkararak satış yapardı. Tabii ki şamnatlısının en güzelini İsmail ve Muhittin

ağabeyler yaparlardı. Bu tatlıya şamtatlısı denmesinin sebebini hep merak etmişimdir. 2010'da Şam'a gittiğimde baktım ki oradaki tatlıların bizde yapılanlarla pek bir ilgisi yok, sadece biraz daha fıstıklıydı üzeri.

15) Boza-Demirhindi-Gazoz:

Boza kışın daha çok geceleri elinde güğümü, litresi sokak sokak gezilerek satılırdı. Bu işin ustası da Muradiye mahallesinde oturan Arnavut bir aileydi. Demirhindi şurubu da Arnavutlar tarafından satılırdı. Bahçeli kahve köşesindeki muhalebicinin önünde, tezgah kurulur, orada satılırdı. Limonata ve gazozu Salim Amca satardı. Üç tekerlekli arabasında yaptığı teşkilatla, asitli, şekerli, bol köpüklü hava basıncıyla gazoz yapar, soğuk soğuk ikram ederdi. Limonatası da gazozu kadar güzeldi.

16) Murt ve Kangal Satıcıları:

Daha çok göçebe Aydınlılar, dağlardan, yolağızlarından toplarlar, şehre getirirlerdi. Annelerimize, un, bulgur, setik (unun incesi) karşılığında satarlardı.

17) Halka Tatlısı:

Halka tatlısını en iyi yapan, köprü başında oturan Abdurrahman amcaydı. Onun tatlısı ktır ktır olur, boğazımızı yakmazdı. Çok ciddi duruşlu biriydi. Şunu ver, bunu ver dedirtmez, kendi istediğini verirdi müşteriye.

18) Mahalle-Köy Çerçileri:

Mahalle ve köy çerçileri, eşek ve at üzerinde, iki tarafında askıyla koydukları, kapaklı, terek denen, binbir çeşit manifatura, yumak, incik çocuk doldurur satarlardı. 1943-44'lerde, benim de mahalle mahalle beraber dolaştığım Abdullâh Karadoğan ağabeyimiz, en meşhur sokak çerçisiydi.

19) Şekerkamışı Satıcıları:

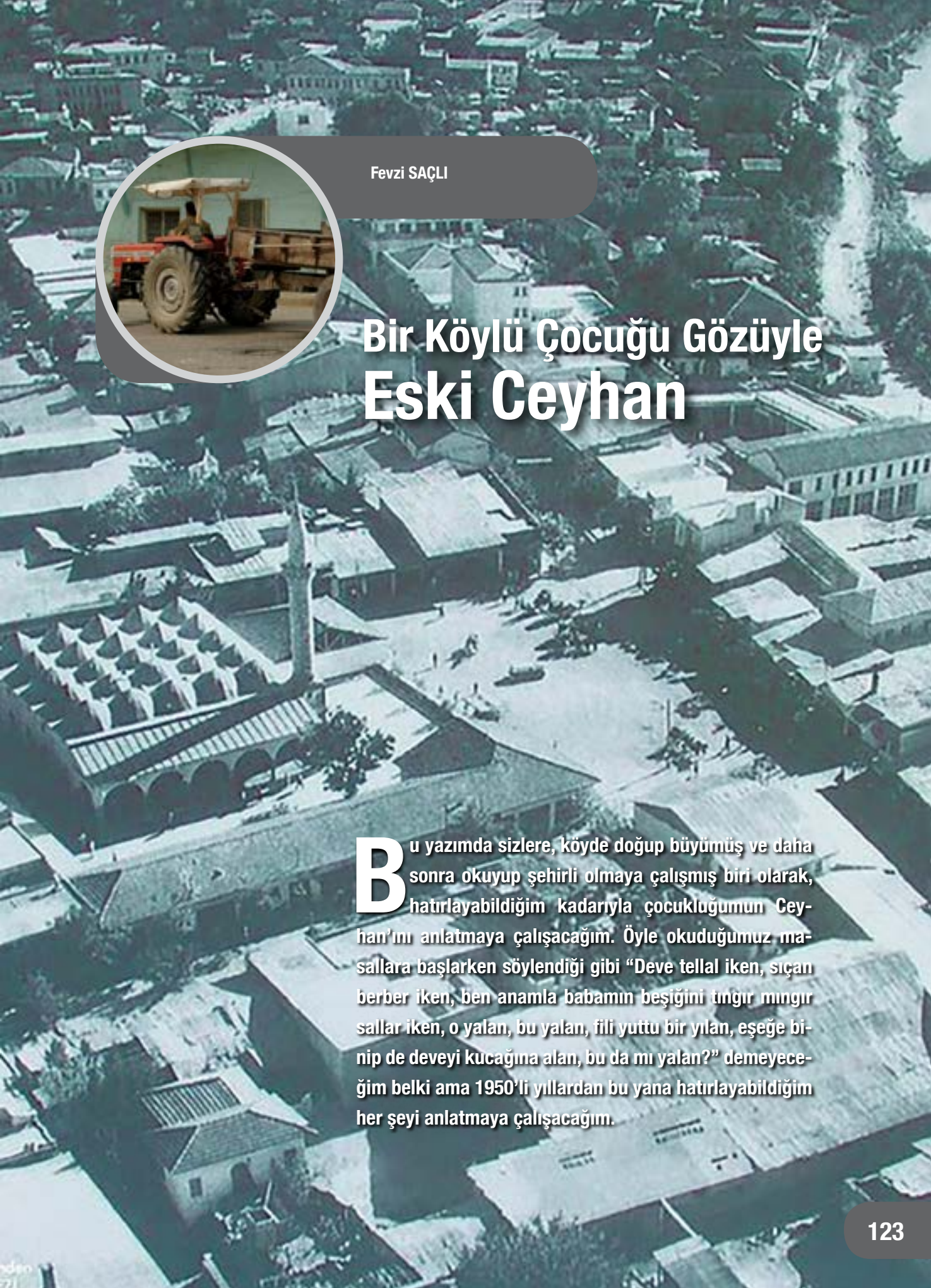
1950'lere kadar Ceyhan'a şeker kamışı çok gelirdi. Şeker kamışı dış görünüşü, kabuğu mor renge dönene kadar hiç fark edilmez niteliktedir. Mevsimine doğru, içi dolgunlaşır, şekerlenir, kabuğu mor hale geldiğinde toplanırdı. Şehirlerde satılanlar fazla zaman dayansın diye, köklü olarak toplanır ve satıcılar sokaklarda satılırdı. Kamışlar arsalarda satılırken iddialı oyunlar da sahnede olurdu. Toplanan şeker kamışı, meydana çıkan iki oyuncunun birbirine "kaçsa satasın, kaç kamış veriyorsun?" diye sorarlardı. Bıçak atacak olan, beş kamış veririm derse ve kabul ederse, bu iş için hazırladığı keskin bıçakla, şeker kamışının kaleminden ince, yeşil ve taze ucunu kesmek için bıçağı dik duran kamışa hafifçe saplayarak, denge sağlar ve bir defa kendi eksenini etrafında döndükten sonra kamışı kesmeye başlardı. Şayet kesen bir dönüşte dört kamışı doğramışsa, karşı tarafın söz verdiği kamışı alır, yoksa karşı taraf kazanırdı. Şeker kamışının dış kabuğu soyulduktan sonra, içindeki şeker ihtiva eden beyaz kısmı, ufak parçalar halinde kesilir, ağızda suyu emilecek, posası atılır. Bilmem hala var mıdır?

NOT: Bu öyküler, bizzat yaşanmış olaylardan aktarılmıştır.

Ahmet Tali Kimdir?

1933 yılı Ceyhan da doğdum. Cumhuriyet İÖO mezunuyum. Ceyhan da serbest meslek sahibi olarak çalıştım. Ceyhan Gençlik ile Muradiye Gücü'nde futbol oynadım; Muradiye Gücü kuruluşuna önderlik ettim ve 1960'a kadar takım kaptanlığını görev edindim. 1960'lı yıllarda İstanbul'a yerleştim ve serbest ticaret olarak oto yedek parçacılığı işi ile ilgilendim. Şimdi emekliyim. Bir oğlum ve bir kızım var; oğlum bilgisayar programcılığı mesleğini icra etmekte, kızım ise İngilizce öğretmeni.

Fevzi SAÇLI

Bir Köylü Çocuğu Gözüyle Eski Ceyhan

Bu yazımda sizlere, köyde doğup büyümüş ve daha sonra okuyup şehirli olmaya çalışmış biri olarak, hatırlayabildiğim kadarıyla çocukluğumun Ceyhan'ını anlatmaya çalışacağım. Öyle okuduğumuz masallara başlarken söylendiği gibi “Deve tellal iken, sıçan berber iken, ben anamla babamın beşiğini tıngır mıngır salları iken, o yalan, bu yalan, fili yuttu bir yılan, eşeğe binip de deveyi kucağına alan, bu da mı yalan?” demeyeceğim belki ama 1950’li yıllardan bu yana hatırlayabildiğim her şeyi anlatmaya çalışacağım.

Ceyhan'a gitmek isteyenler, Kurtkulağı köyünden at arabasıyla Ceyhan'a giderken daha kısa olduğu için Kırmıtlı mezarının kuzey doğusundan geçen yolu tercih ederlerdi. Kış günleri ise, bu yol üzerinde olan malazın ortasında Arap'ın suyu denen yerden geçmek mümkün olmadığı için mecbur olunmadığı takdirde köyden çıkılmazdı. Hastalık ve resmi işler dolayısıyla Ceyhan'a gitmek zorunda kalınırsa da at arabasının üzeri dut ağacından kesilmiş taze dalları çember şeklinde arabanın üzerine bağlanarak filmler de gördüğümüz kovboy arabalarını andırır bir şekil verilerek üzeri çulla kaplanıp, arabaya da iki çift at koşularak ve de yol güzergahı Tacirli mezarından sağırlara sonra da Değirmendereden, Hamdilli'ye varılırdı. Hamdilli köyünde Adana-Hatay veya G,Antep'e giden asfalta düşülünce arabada koşulu atların bir çifti Hamdilli köyünde bırakılarak Ceyhan'a gidilirdi. Daha o zamanlar, Ceyhan- Yumurtalık arasında yapılması düşünülen yol sadece bir toprak yığınınan ibaretti. Halk bu yola kaymakamlık yolu diyordu. Yaz günleri bir at arabası ancak gidebilirken, kışın değil arabayla, atla bile seyahat mümkün değildi. Çukurova'nın o sakız gibi olan çamurundan deve çıkmazdı adeta. Rahmetli babamla at arabasıyla, Arabın suyu yolunu takip ederek Ceyhan'a geldiğimizde, o tarihlerde bomboş tarlalar arasından geçerek Ceyhan mezarlığının doğusundan, şimdiki Yumurtalık yolunun Ceyhan'a giriş yaptığı yerden istasyonun batısından, demiryolunu aşarak Ceyhan'a giriş yapardık. Arabın suyunun haricinde Ceyhan'a Çiftlikat köyü yoluyla da gidilirdi. Köylü bu yolu, daha ziyade at arabasıyla, Ceyhan'a pamuk veya başka bir ürün getirdiğinde, köye boş dönmek ve bir taşla iki kuş vurmak için Çiftlikat köyünde bulunan, üstü toprak olan evinin üstüne sermek için, çorak toprak götürmekte kullanırlardı. Bahsi geçen at arabaları Bursa'nın İnegöl ilçesinde yapılıyordu. Ceyhan'a girdiğimizde, o zamanın köhne Ceyhan'ı, adeta ortasından koca Sen nehri geçen Paris gibi görünürdü gözümüze.

Rahmetli babamla Ceyhan'a geldiğimizde, babam arabada koşulu atları, dizginlerini çekerek doğru hana yönlendirirdi. Han diye bahsettiğim

o zamanın nakil vasıtası olan at arabalarının garajı anlamına geliyordu. Ceyhan'da yedi sekiz tane vardı. Hanların birde otel gibi kullanılan ikinci katları vardı ki buralarda garibanlar kalırlardı. Hanların giriş katlarına gelince; Köyünden at veya öküz arabasıyla gelenlerle, at veya eşiği ile gelenlerin tüm ihtiyacını karşılanması için her şey düşünülmüştü. Atın, öküzün, eşiğin bağlanacağı yerlerin yanında, her handa bu hayvanların sulanabilmesi için kuyularda açılmıştı. Şimdi bu hanları ve bulunduğu yerleri yumurtalık yolundan çarşıya doğru gelerek saymaya çalışalım. Bu yolda ilerlerken istasyon yolunu geçip yolumuza devam edersek sol kolun üzerinde Özden garajı vardı. Biraz ilerde yine sol tarafta Hüsnü Doğan garajı ve bu garajdan sonrada Sait Akmana ait uğrak garajı ile Asri Sinemadan güneş sinemasına doğru giden yolu geçince de yine sol tarafta Hacı Sani'nin hanı, yanında Yunusun hanı onun bitişiğinde de Hanefi Ağa'nın hanı ile onun yanında da bu sıranın son hanı olan hancı Hasan (İlgıt) ağanın hanı vardı. Diğer hanlara gelince Atatürk caddesinin, Irmak üzerindeki asma demir köprüye yakın yerde karşılıklı olarak sağda Fuat'ın hanı, sol tarafta da hocanın hanı vardı. Osmaniye caddesine gelince ırmaktan eski hapishaneye doğru, belediyenin kuzeyinde Hacı Seyit'in hanı, Atatürk caddesini geçince Abdulkadir Ağa camisinin karşısında Şavkının hanı, biraz ilerde caddenin sağında Kuşlu Han ve de sonra da Ali Mandanın hanı vardı. Bizim gibi at arabasıyla gelen köylüler atlarının torbalarını atlarının başına takar, hancıya da tembih ederek handan çıkıp alışveriş için çarşıya giderlerdi. Hanlar mazide kaldı. Hanlarda at eşek katır gibi hayvanların toynaklarını korumak için onların ayaklarına nal çakan kişilerde vardı. Bunlara nalbant denirdi. Ama şimdi bu mesleği yapan kalmadı. Hanların çıkış yerine yakın yerde daha doğrusu hanların çıkış yerinde koşumcu dükkanları vardı. Koşumcu; koşumda kullanılan koşum parçalarını üreten sanatkardı. Ceyhan'da bu işi yapanlara saraç da denirdi. Binek hayvanları için koşum takımı üretimi ile bunun yanında bir koşum hayvanının araba ve pulluk gibi araçlara koşulmasını sağlayan kayış takımları üretmekteydiler. Tabii toplumun

tamamen her işte motorize olması dolayısıyla bu meslekte çalışanlar günümüzde çanta ve cüzdan yapımına devam etmek zorunda kaldılar. Koşum malzemelerinden sonra at arabası olan köylülerin en çok ihtiyaç duydukları sanat erbaplarından biri de demircilerdir. Zira at arabalarının ahşaptan yapılmış teker simidinin etrafına geçirilmiş şına denen demir çemberin takılabilmesini ısıtarak ancak demirci ustaları takabilir. Simit ve parmaklarını da marangoz işi olmasına rağmen demirci ustaları yaparlar. Bu demirciler ana caddenin dışındaki tali caddelerde bulunurdu aynı zamanda pamuk çapaları ile ekin biçme oraklarının ağızlarını bileme işini de yapan meslek erbablarıydılar.

Buyurun çarşıya çıkalım: İlk bakışta dikkatimi çeken hususları size arz edeyim. Handan ayrıldıktan sonra, öncelikle benim gibi köyden gelen çocukların dikkatini, sırtında dört su tenekesi bulunan eşekleri yularından çeken adamlar dikkatini çekirdi. Bunlara saka deniyordu. Arapça sakka kelimesinde üretilen, evlere su taşıyan anlamına gelirdi saka. Ama Ceyhanda, taşıdığı su kabına da saka deniyordu. Saka denilen bu su kaplarının altı ve üstü tahta diğer yanları galvanizli saçtandı. Normal gaz tenekesinden farkları sadece alt ve üstlerinin tahta oluşuydu. Ve üstlerinde yuvarlak bir kapağının oluşuydu. O zamanlar Ceyhan'ın içecek suyu olmadığı gibi kazılan su kuyularından da tatlı su çıkmadığından Ceyhan halkı ihtiyaç duydukları suyun tamamını Ceyhan nehrinden temin ediyorlardı. İşte bu işi mevcut olan bu saka ordusu yapıyordu. Ceyhanda testi yerine kapaklı saka dedikleri gaz tenekesi büyüklüğünde teneke-ler kullanılıyordu. İki tekerlekli arabalara konulan varillerle de su taşınıyordu. Irmak suyunun bulanık ve kirli olması dolayısıyla evdeki varillere satın alınarak konan sular, şap atılarak ve dinlendirilerek bulanıklığı giderildikten sonra kullanılırdı. O günün zenginleriyse Osmaniyeden getirilen suyu satın alıp kullanıyorlardı. Handan çarşıya çıkınca her köşede bir simitçiye rastlamanız mümkündü. Üstü küncü kaplı o eski simitleri kim özlemez ki. Okuluna öğleden sonra gidecek olan fakir öğrenciler sabah simitçi fırınından kaptığı sıcak simitleri satarak okul harçlıklarını çıkarırlardı. Bir de

öğlenci olan öğrencilerin, yaptığı işlerin başında sabahları bağırarak gazete satmak geliyordu. "Yazıyor yazıyor Osmaniyede olan cinayeti yazıyor! Gazeteci geldi. Hürriyet, Milliyet, Tercüman, Yeni Sabah, Yeni Adana, Vatandaş, Türk Sözü, Bugün, Ulus!" diye bağırarak gazete satıyorlardı.

Bunun yanında Çukurova'nın kavurucu sıcağında kaldırımda adım başı bir **limonata** veya **haşlama** (meyan kökü suyu) satıcısına rastlamak her zaman mümkündü. Ayran da aranan meşrubatlardandı. Yağlı yoğurtlarından yapılan hafif tuzlu, köpüğü bardağın ağız hizasını geçen koyu kıvamda, ayranın içimine doyulmazdı. İçeceklerden acılı veya tatlı şalgamı da unutmamak gerekir. Zira bu içecek Çukurova'ya özgü bir içecektir. Bunun yanında çarşıda bisiklet tekerlekleriyle dizayn edilen arabalarıyla seyyar olarak simit, halka tatlı ve bunlar gibi Şam tatlısı da satan esnaf vardı. Çukurova halkının, eti çok sevdiği herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Bunu Çukurova'nın tüm şehirlerinde sulu yemek yemek için lokanta bulmakta zorlandığınızdan anlayabilirsiniz. Ama adım başına kebabçı bulabilirsiniz. Ne maksatla gelirse gelsin köyünden şehre gelen her köylü bir buçuk kişilik kebabı yemeden gitmezdi köyüne desem yalan söylemiş olmam sanıyorum. Bizim köylerde yufka ekmek yapıldığından şehirdeki fırınlarda yapılan somun ekmek bizlere çok cazip gelirdi. Şehir içinde bir yerden bir yere gitmek için faytonlar vardı. O zamanlar bu günkü taksi işlevini yapıyordu. Her yanı pırıl pırıl olduğu halde, üstüne üstlük faytoncular, faytonlarını süslerlerdi de. Özellikle sünnet çocuklarına, bu faytonlarla davul zurna eşliğinde şehir turu yaptırılırdı. Bazen köyüne gitmek için vasıta bulamayanların da fayton kiralarak köylerine döndükleri olurdu. Bunun yanında şehir içi yük taşımak için özel at arabalarından yararlanılırdı. İnsan ve eşya taşıma arabalarında kullanılan atlardan dolayı şehrin sokakları at pislikleri ile doluydu. Bu arada şehir turu yaparken polisle birlikte görev yapan mahalle bekçileriyle karşılaşmak her an imkan dahilindeydi.

O tarihlerde ikinci dünya harbinden çıkmış olduğu için ekonomik bakımdan oldukça zayıf bir durumda olan halk, yeni bir ayakkabı almaktan

ziyade eski ayakkabıları tamir ettirmek zorunda kaldığından köşkerlik de bilinen geçerli bir meslekti. Halk bunlara yeni aldıkları yemenileri de çevirttirirdi. Bu köşkerler arasında yeni ayakkabı dikenlerde vardı. 50'li yıllarda bakır kaplar mutfaklarımızda baş köşeyi işgal ediyordu. Yalnız mutfakta kullanılan kap kacağın hemen hemen her yıl kalay istemesi dolayısıyla her geçen gün bakırın aleyhinde çalıştığından bakır kap kakak itibarını yitirdi. Kaldırımlarda kesici şeyleri çarka tutup bileyen bileycilere de rastlamak mümkündü. Mahalle aralarında da makastı, bıçaktı, tahraydı (küçük bir baltaya benzer kesici alet) her şey bilendir. Şehrin mahallelerinde elinde eğri bir ağaç parçasına gerili bir şekilde bağlanmış kirişli aletiyile "Hallaç geldi hallaç" diye bağırın adamlara da rastlanırdı. Bu insanlar yatak dolgu malzemelerini tiftikler kabartırlardı. Yorganda sıırırlardı. Eskiden kışın ısınma işi hemen hemen tamamen odunla olurdu. Bunun için de karayoluyla getirilen odun yanında, bir de Ceyhan nehrinden faydalanarak, sallarla odun getirilirdi. Tabii o zamanlar Ceyhan nehri üzerinde yapılmış herhangi bir baraj yoktu. Getirilen bu odunların tahliyesi bu günkü belediye binasının karşısında, nehrin kenarında yapılırdı. Soba ve borularının tedarikine bakmak gerekince de şehrin ortasında bulunan Abdulkadir Ağa camisinin hemen ön tarafında bulunan tenekeçiler çarşısına uğramak gerekiyordu. Tenekeçiler çarşısında ne istersen vardı. Ceyhan'da eskiden başlı başına bir sebze hali olmaması dolayısıyla şu andaki belediyenin ön tarafında halkın **Siptilli** dediği küçük çapta bir hal vardı. Irmakla **Siptilli** arasında bayağı bir açıklık vardı. Orası, yığınla kırık sandık olan bir yerdi. Kırık sandıkları yakarak, aklınca ısındığını sanan, ispiro içen alkoliklerin yeri ydi burası. Bir de orada saz denilen bir yer vardı. Irmak kenarındaki o yol yoktu o zamanlar. Bütün bunların yanında en az manavlar kadar iş yapan sebze satıcılarını görmeniz de her zaman mümkündü. Bu seyyar satıcılık yapan esnaflar hizmeti alıcının ayağına getiriyordu. Siptilliye gelerek yeni gelmiş sebze ve meyveleri itinayla üç tekerlekli arabalarına yükleyip satış yaptıkları bölgelere giderek müşterilerine hizmet veriyorlardı. Veresi-

ye defterleri bile vardı. Bunların halk arasındaki unvanları tablacıydı. Bir diğer tablacı türü daha vardı ki bunlarda incik boncuk satarlardı. Tırnak makası, toka, kemer vs ile hiç aklına gelmeyecek şeyleri onlarda bulabilirdin. 1956-1957 yıllarında Ceyhan Orta Okulunda okurken okul bahçesinde veya civarında her zaman bir dondurmacı ile bir çekirdek satıcısı bulmak mümkündü. Bunlardan biri süslü sarı kırmızı arabasıyla hafızam beni yanıltmıyorsa bir muhacir dondurmacı vardı.(Göçmen) Dondurması da gayet iyiydi. Çekirdekçi olarak da o zamanlar Adana'da futbol oynayan Dilo Yaşar isimli biri vardı. O da genelde hatırladığıma göre ağırlıkla karpuz çekirdeği satıyordu. Benim okuduğum 1956-1957 yıllarında öğle paydosunda şehirli olan arkadaşlar evlerine giderken, öğleyn eve yemeğe gitmek istemeyen şehirli arkadaşlarla, köyden gelenler, Eken sinemasının altında bir yaşlı karı koca tarafından satılan sucuk ekmek ve diğer yiyecek maddeleri alıp karnımızı doyuruyorduk. O tarihlerde sinema haricinde öğrencilerin gidebilecekleri bir yerin bulunmaması dolayısıyla öğrenciler soluğu langırt oynatılan yerlerde alıyorlardı. Bütün bunların yanında Ceyhan ovası Türkiye'nin sayılı verimli ovalarının başında geldiği için burada ikamet eden nüfus, ovanın tamamının ekilip dikilebilmesi için yeterli olmadığından çevre vilayetlerden gelecek zirai alanlarda boy gösterecek işçilere ihtiyacı vardı. Kazancın kendi memleketinden daha iyi olduğunu gören çalışmaya gelen işçiler memleketlerine geri dönmemeye başladılar. Ceyhan belediyesinin başında bulunanların, memleketlerine gitmeyip de kalan işçilerin oyunu alabilmek için bunlara yeni yeni mahalleler ihdas ederek, Ceyhan'ın kurulduğu o mümbit araziye, üretimin dışına çıkarmayı göze almışlardı. Hala da bu uygulama devam ediyor. Ceyhan iki yol arasında "hangi peygambere ümmetlik edeceğine şaşırıp kalmış" hale getirilmiş. Otogarın, otobandan Ceyhan'a giriş yapılan yerdeki para gişelerinin orada olması gerekirdi kanımca. Şimdi transit giden hiç bir firma arabasını Ceyhan'a sokmak istemiyor. Bu durumda Ceyhan'a gelende Ceyhan'dan giden de mağdur oluyor. Yöneticiler hiçbir şekilde şunu unutmasınlar; "Avcı kazana

yakın gerek". Ceyhan, bahsettiğim bölgedeki yatırımlardan doğru dürüst faydalanabiliyor mu? Maalesef hayır. Çünkü işletmelerin üst düzey yöneticileri köylükten kasabalılığa yeni geçmiş olan Ceyhan'da kalmaz. Hele yakınında Adana gibi bir il varsa.

Çukurova'nın en büyük ili olan Adananın, her devirde karpuzuyla, Türkiye genelinde isim yapmış Ceyhan ilçemizde, çiftçimizin daha fazla kazanç sağlaması için bir çok karpuz çeşidi denendi. Fakat bu yörenin insanı olmamız dolayısıyla bu çabalar bize eski damak zevkini yaşatmayan karpuz ısınmamızı sağlayamadı. Nerde o saman içinde saklanınca ertesi yıla kadar kalabilen eski yerli karpuzlar? Halep karası karpuz nerede acaba? 1950'li yıllardan sonra Marshall yardımıyla yavaş yavaş köylere traktörler girmeye başlayınca, bizde köylerden şehirlere arkasında treyler (**Naylon**) takılmış traktörlerle gelmeye başladık. 1960'lı yıllara doğru köylere birer ikişer minibüs veya balta burun diye denilen otobüsler çalışmaya başladı. 1950'li yıllardan sonra köylerimizde traktörler boy göstermeye başlayınca ekilip dikilmeyen makilik alanlarda sökülerek ziraata açıldı. Ekilip dikilen arazinin artmasının yanında toprağın iyi işlenmesi sonunda arazinin verimi de arttı. Zirai alanlarda üretilen ekinlerin biçilip harmanlarda düven sürüp de savrulduktan sonra evde ambara konulması eskiden bir aydan aşağı zaman almazdı. Halbuki traktör ve biçerdöverlerin gelmesiyle yüz dönüm tarla bir günde her işlemini bittikten sonra mahsul ambara taşınabiliyor. Bunun üzerine geliri artan köylü de şehre akın etmeye başladı. Medeniyetin nimetlerine karşı açtı. O da bu nimetlerden yararlanmak istiyordu. Tabii şehirde yaşamının da bir bedeli vardı. Burada mezar yerleri de dahil her şey paralı idi. Hatta biri öldüğünde cenaze yakınları ağlayıp sızlarken diğer komşu bayrak kaldırıp düğün yapabiliyordu. Köyden gelenler önce bunu kınadılsa da sonradan kendileri de aynı kervana katıldılar. Ölüye gösterilen saygı ortadan kalktı. Köylerde komşulardan ekmek dahil her şeyi ödünç alabilirken şehirlerimizde bu örf ortadan kalkmıştı. Şehre gelen bir kimse mutlaka bir iş bularak hayatını idame ettirmek zorundaydı.

Çünkü hazıra dağ dayanmazdı. Tabii her şehrin de belli bir işçi istihdam kapasitesi vardı. Herkes iş bulamıyordu. Onun için şehirlerde bir işsizler ordusu oluştu. Bunun yanında yokluk örf ve adetleri kemirmeye başladı. İnsanlar dün kınadıkları bazı olayları bu gün normal karşılamaya başlar oldular. Bu işsizlerle kahvehaneler dolup taşmaya başladı. Kahvehanede ne yapıyorsun dediğinde de iş arıyorum diye cevap verirse hiç şaşkırmamak gerekirdi. Otogardan kalkan arabalar eski yoldan sağ taraftaki üç dört çırcır fabrikası ve mezbahana'yı geçtikten sonra birkaç köyü geçerek Misis'e, oradan da Adana'ya ulaşırlardı. Öğrenciliğim sırasında arkadaşlarla en çok uğramış olduğum yerlerin başında Mezbahana parkıydı. Orada görevli, yedi dil bildiği söylenen, her gördüğümde safariye çıkanların kıyafetine benzer giyinen biri vardı ki en çok ilgimi çeken o adamdı. Biz yine dönelim şehir merkezine; Atatürk caddesinde ilerlerken sol kolun üzerinde Asri sinema vardı. Birde eğer hafızam beni yanıltmıyorsa o sırada Çamlı Kahve (Bahçeli Kahve) diye bir kahvehane vardı ki çocuk olduğum için mi yoksa gerçekten de büyük müydü şimdi pek kestiremiyorum ama o gün için gözüme fakir tarlası gibi büyük görünmüştü. Esasen Ceyhan'la ilgili yazıma Ceyhan'a sembol olmuş Ceyhan nehrinin üzerinde bulunan Almanlar tarafından yapılan demir köprü'nün resmiyle girmem gerekirken yaşımın çok küçük olmasına rağmen kafamda iz bırakan olaylarla başlayınca demir köprüyle başlayamadım. Bu demir köprü yıllar yılı Ceyhan'a hizmet ettiği gibi bundan sonrada bu hizmetine devam edecece benzemektedir.

Burada yazıma son verirken öncelikle kendim, çocukluğumu yeniden yaşarken, benim akranlarıma da aynı duyguları yaşattığımı sanıyorum. Gençlere de Ceyhan'da o günden bu güne yani altmış yılda iskana açılıp da yapılan beton yığınlarıyla oluşturulan birkaç mahalleden başka bir şeyler yapılmadığını göstermiş olmakla görevimi yaptığımı sanıyorum. Dilerim yeni kuşaklar bizim kuşaklardan daha başarılı ve de mutlu olurlar. Haydi gençler bağa girin iziniz olsun ki yarın çoluk çocuğunuzla ağız tadıyla yemeye yüzünüz olsun.

Prof. Dr. Osman Fikri SERTKAYA

İLK, ORTA, LİSE VE ÜNİVERSİTE EĞİTİM VE ÖĞRETİMİMDEN HATIRALAR

İlkokula Ceyhan'daki evimizin karşısında bulunan Atatürk İlkokulu'nda başladım. Baş öğretmenimiz Ahmet Güçlü idi. Ancak babamın işi dolayısı ile ikinci ve üçüncü sınıfa Adana'da Cumhuriyet İlkokulu'nda Gülsüm Demirağ'ın öğrencisi olarak devam ettim. İki yıldan sonra yine Ceyhan'a döndük. Babam Ceyhan Belediye Başkanı Ökkeş Sabitoğlu'nun ricası üzerine Belediye Fen İşlerine girdi. (Bize 6 ay deneyeceğim demişti. Bu altı ay 35 yılı buldu. Ne ise, ben konuya döneyim.) Ben de tekrar Atatürk İlk Okulu'na döndüm. Dördüncü ve beşinci sınıfta Mehmet Gürtürk'ün öğrencisi oldum.

Ortaokul üç yılda rüya gibi geçti. Ama ondan sonra ne olacaktı. Çünkü Ceyhan'da Lise yoktu. Mecburen Adana Lisesi'ne kaydoldum. Adana Lisesi'nde okul numaram 245 idi. Sabah erkenden kalkar, Ceyhan Tren İstasyonu'na gider. Saat 07.00'de "Tım tıs" adını verdiğimiz Mototrene binerdik. Adana'ya 07.45 veya 07.50'de varır, okula yetişmek için Eski İstasyon semtine kadar koşardık. Akşama doğru bir de bunun Adana'dan Ceyhan'a dönüşü vardı.

Böyle üç hafta geçti. Bir Cumartesi günü Ceyhan Orta Okulu Müdürü Abdurrahman Demirtaş, kıvrem Daniş Sandıkçı'nın ticarethanesi önünde babam ile karşılaşmış. Selâmlaşma faslından sonra "Satvet Bey! Müjde. Dün gece saat

10.00'da Milli Eğitim Bakanlığı'ndan bana bir telgraf geldi. Ceyhan'a lise açılmış. İstiyorsan gel okula gidelim Osman'ın liseye kaydını yapayım" demiş. O sırada kendi ticarethanesinden çıkıp konuşmayı dinleyen Mahmut Kayhan "Ben de sizlerle geleyim. Kaynım Taner Arıkan'ın da kaydını yapalım" demiş. Böylece bir Cumartesi günü Ceyhan Lisesi'ne kayıt edildim. Babam eve gelince müjdeyi verdi. Lise numaran 2525 dedi.

Pazartesi günü Müdür Yardımcısı Orhan Erdem beni çağırdı. "Osman. Müdür Bey sana da Taner'e de aynı numarayı vermiş. 2525. Şimdi Taner burada yok. Ne yapalım" dedi. Ben de "Hocam ben buradayım. Benim numaramı değiştirin" dedim. Lise numaram 2528 oldu.

O üç yılın ikinci yılında Taner kaza geçirdi. Rahmetli oldu. Çok üzüldük. Geleceği olan bir arkadaşım. Ben de 1964 Eğitim ve Öğretim Yılı'nda Ceyhan Lisesi'nden mezun oldum. **Liseye kayıt sırasına göre Ceyhan Lisesi'nin ilk mezunu benim.**

Merkezi üniversite sınavı 1963 yılında başlamıştı. 1964 yılında sınava girdik. Ben 10 tercihimden Tıp Fakültesi haricindeki 9 tercihim kazandım ve bir Cumartesi günü İstanbul Hukuk Fakültesi'ne kaydoldum. Pazartesi günü "Hukukta hile ve gabin" konulu bir dersi dinledim. "Aradığın burası değil" dedim. Kaydımı ikinci

tercihim İktisat Fakültesi'ne naklettirdim. Derse Prof. Dr. Ziyaeddin Fındıkoğlu yerine asistanı Dr. Mehmet Eröz geldi. Ondan "Türkmenlerin Kürtleşmesi" konulu bir ders dinledim. Yine kendime "Aradığın burası değil" dedim. Kaydımı Edebiyat Fakültesi'ne dokuzuncu tercihim olan Arap-Fars Filolojisine aldurdum. Üç hafta da orada okudum. Kasım ayının içerisindeki bir Çarşamba günü Türkoloji Bölümü'nde liseden arkadaşım Şener Uğursal ile Anfi 7'de sohbet ederken içeriye bir öğretim üyesi girdi. Ben sınıftan dışarı çıkamadım. O hoca "bu gün Arap harflerinin birleşmelerini göreceğiz çocuklar" diyerek benim Arap-Fars Bölümü'nde üç haftada öğrenemediğimi 50 dakikada anlattı. Dersten sonra hocanın adını sordum. Doçent Doktor Muharrem Ergin dediler. "Hocanın ağzından bal akıyor. Çok güzel ders anlattı" dedim. Şener "Sen yarın Türk Dil Bilgisi dersine gel de ders anlatmasını dinle" dedi. Ben de öyle yaptım. Dersten sonra da Fakülte'nin öğrenci Bürosuna kısa bir dilekçe yazdım. "Kaydımın dokuzuncu tercihim olan Arap-Fars Filolojisi bölümünden üçüncü tercihim olan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne alınmasını saygılarımla arz ederim". İşlemim hemen gerçekleşti. Tarih devam karnemde yazılı. 12 Kasım 1964.

Bir hafta sonra sınıftaki bir sohbet esnasında "Ben Muharrem Ergin'e asistan olacağım" dedim. Sınıf arkadaşım Ersin Aybars "Sen manyak mısın?" diye sordu. "Hayır aklım başımda" diye cevap verdim. Konuyu bölümün en yaşlı hocası Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu'na sor dediler. Ben de üçüncü kattaki Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne çıktım. 323 numaralı odanın kapısını çaldım. İçeriden "Gel" sesini duyunca hocanın odasına girdim. Hoca elindeki bir kitabı karıştırıyordu. "Ne var?" diye sordu. "Ben de "Efendim ben birinci sınıf öğrencisiyim. Mezun olunca Muharrem Ergin'e asistan olmak istiyorum. Ne yapmalıyım?" diye sordum. Hoca karşısında hazır ol vaziyetinde duran Anadolu'dan gelmiş beni, bir dakika

kadar, ayakkabımdan saçıma kadar süzdü. İçimden "şimdi sövüp beni kovacak" diye düşündüm. Ancak Caferoğlu hocam yumuşak bir ses tonu ile "Sen sadece derslerine çalış. Çalışırsan hocan seni asistan alır" dedi. Benim "Başka şart yok mu" soruma hocam "yok" cevabını verince odadan dışarı çıktım.

Olayın sonu: Bu konuşmadan sonra kimse beni seminer kütüphanesinin dışında göremedi. Derslere daima hazırlanarak girdim. Sınıfımın en çalışkanı oldum. Hocam Muharrem Ergin beni asistan aldı. 5 Ocak 1970'de göreve başladım. Önce Doktora, sonra Avrupada (Almanya, Fransa ve İngiltere'de ihtisas), Yardımcı doçentlik, Doçentlik, Profesörlük sırası ile geldi. Profesör olduktan altı ay sonra Türkiyat Enstitüsü Müdürlüğü'ne atandım. Dört ayrı rektörün devrinde dört kez üst üste Enstitü Müdürlüğü'ne atanmam yenilendi. 14 yıl devamlı müdürlük yapan Ord. Prof. Dr. Mehmed Fuad Köprülü'den sonra 12 yıl devamlı müdürlük yapan ikinci kişi benim. Enstitü Müdürü iken Edebiyat Fakültesi'nde Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü'nü kurup altı yıl başkanlığını yaptım. Son dört yılımı ise Edebiyat Fakültesi'nde geçirmek istedim. 12 Ağustos 2013'de yaş haddinden dolayı İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Dili Anabilim Dalı Başkanlığı'ndan emekli oldum. Devrin rektörünün isteği üzerine bir yıl da Yüksek Lisans ve Doktora derslerine girerek yarım kalan iki doktora tezini tamamladım. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde 45 yıllık hizmetim oldu. Bu 45 yılda 430 orijinal araştırma ve inceleme yayımlamıştım. Emekli olduğum zaman da çalışmalarına devam ettim. Çalışmalarımın sayısı 480'i geçti.

Kıssadan hisse: Ne istediğini hedefler ve yolunuzda azim ile yürürseniz, yapamayacağınız yoktur. Her hedefinize erişirsiniz. Başarı sizi ancak takip eder.

Prof. Dr. Bilge DONUK
İ. Ü. Spor Bilimleri Fakültesi

TÜKETİCİYİ ETKİLEMEDE SPORUN GÜCÜ

Spor endüstrisi son yıllarda yaşadığı hızlı büyüme ve gelişme ile milyarlarca doların döndüğü dünyanın en önemli endüstrilerinden biri haline gelmiştir. Spor organizasyonlarında markaları sporun heyecanı ile buluşturan dünya çapında bir şirketin başkanı Jeff Ehrenkranz'a göre; her yıl insanların maç biletleri için harcadığı meblağ 52 milyar dolardır. Tüm dünya üzerindeki spor kulüplerinin sporcu transferi için yaptığı ödemelerin toplamı ise yılda 500 milyar dolardır. İnsanların sportif giyim konusunda yaptıkları harcamaların toplamı ise yılda 300 milyar dolara ulaşmaktadır. Yasal bahis endüstrisi 200 milyar dolarlık bir endüstri haline gelmiştir. Tüm bu rakamları ve diğer spor harcamalarını topladığımızda, spor endüstrisinin dünya üzerinde 1,6 trilyon dolarlık bir değere sahip olduğunu görüyoruz.

Ürün ve hizmet üreten birçok farklı sektör firmalarının tanıtımını yapmakta sporun gücünü kullanma yolunu seçmektedirler. Özellikle tüm dünyanın takip ettiği Olimpiyat Oyunları, Futbol ve Basketbol Dünya Kupaları ve Avrupa Şampiyonaları, kulüplerin katıldığı Avrupa ligleri, Barselona, Manchester United, Bayern Münih, Real Madrid gibi popüler futbol takımları firmaların sponsorluk yolu ile markalarını duyurmakta kullandıkları önemli spor takımları ve organizasyonlarıdır. Spor sponsorluğu için harcanan rakam ise 2016 verilerine göre 50 milyar dolar civarındadır.

Markalarının tüketiciye duyurulmasında ve onları etkilemesinde en önemli faktör kitle iletişim araçlarıdır. Özellikle televizyonlarda spor müsabakalarının canlı yayınlanması ve yayın saatlerinin herkes tarafından seyredilen saat dilimi içinde olması sponsor markalar için hayati konulardır. Bu yüzden sponsor firmalar için önemli bir pazar payı olan Avrupa kıtası dışında farklı bir kıtada büyük çaplı bir spor organizasyonu düzenlendiğinde saat dilimleri Avrupa'daki insanların seyredebileceği şekilde ayarlanmaktadır. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde 1994 yılında düzenlenen Dünya Kupası, Avrupalılar seyretsin diye ABD saatine göre öğlen saatlerinde oynanmıştır ve sıcaktan sporcuların aşırı bir şekilde etkilenmesinden dolayı otoritelere göre en zevksiz futbolun oynandığı dünya kupası olmuştur. 2014 Brezilya'da yapılan Dünya Kupasında ise saatler yerel saate göre 13 ile 19 arasında oynanmıştır. Bu saatler Avrupa kıtasında akşam ve gece saatlerine denk gelmektedir. Erken saatlerde karşılaşmaların oynanması daha önce Amerika'da olduğu gibi aşırı nem ve sıcaklık sorununu ortaya çıkarmış ve sporcular olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Sponsorların tüketiciler ile etkili iletişim kurmaları ve sporun gücünden yararlanabilmeleri için sporcu sağlığı veya oyun kalitesi bu gibi durumlarda ikinci plana atılmıştır. Bir başka örnek ise gol sevincini formasına çıkararak kutlayan futbolculara verilen sarı kart cezasıdır. Golü atan oyuncu hem televizyonda hem de fo-

toğraflarda yakın çekim görüneceğinden dolayı eğer formasını çıkarırsa üzerindeki formada yer alan sponsorların isimleri görünemeyeceğinden böyle bir yaptırım getirilmiştir. Bir futbol maçının canlı yayın sırasında marka ismi seyreden taraftar tarafından onlarca kez görülmektedir. Bu şekilde markanın ismi kişinin hafızasında yer edinmekte, markalaşma sağlanmakta ve bu reklamın karşılığında kişi tarafından tercih edilmektedir. Ayrıca bir kulübe sponsor olan firmanın o kulübün taraftarı nezdinde sempatisi de artacaktır. Taraftar mal veya hizmet satın alırken bu firmaların ürünlerini alacaktır. Günümüzde önemli bir sponsorluk türü de isim hakkı pazarlamasıdır. Kulüpler veya organizasyonlar ilgili firma ile anlaşarak firmanın adını organizasyonun, takımın veya takıma ait bir tesisin önüne veya arkasına gelecek şekilde firmaları sponsor yapabilirler. Bu şekilde sponsor olan firmalar isimlerini sürekli olarak medyada geçmesini sağlayacaktır.

Spor karşılaşmalarında tüketiciyi etkilemekte firmaların son yıllarda yaratıcı ve ilgi çekici

yöntemlerde kullandığı görülmektedir. Örneğin bir maç sırasında hakem sarı kart gösterdiğinde, gerçek sarı Rize çayı denilmektedir. Bir fitness kulübü yüzmeyi teşvik etmek için bir kadını havuzun içinde zayıf, dışında ise şişman göstermektedir. Kim zamanda reklamlarda taraftarlar ile duygusal bağ kurulmaktadır. Bir GSM firması Beşiktaş'ın forma sponsorluğuna başladığı 2014-15 sezonu öncesi hazırladığı reklam filmiyle, önce Beşiktaşlıların daha sonra tüm futbolseverlerin tüylerini diken diken etmiştir. Beşiktaş kulübünün emektar malzemecisi Süreyya Soner'in başrolde olduğu bu etkileyici reklam filmi, Süleyman Seba'nın vefatı sonrası Beşiktaşlıları haklı biçimde gururlandırmış. Ayrıca tüketiciye etkilemekte popüler sporcu ve antrenörler de reklamlarda çok sık kullanılmaktadır.

Spor kurum ve kuruluşlarının sponsor bulabilmelerinde, içinde bulundukları organizasyonun veya kendilerinin sahip oldukları marka değeri önem taşımaktadır. Marka değeri, halk tarafından ne ölçüde bilindiğinin, takip edildi-

ğiniz, saygınlığınız ve basında ne kadar yer alabildiğiniz ile ilişkilidir. Sponsor olacak firmalar, kendilerinin de bu işten karlı çıkabilmeleri için marka isimlerinin etkin bir şekilde duyulması sağlayacak ve bir şekilde zarar görmeyecek seçimleri yapmaktadırlar. Televizyonda karşılaşmaların canlı yayınlanması, yazılı medyada haberlerin çıkması, ülke nüfusu içinde ciddi bir şekilde izlenmesi sponsor olacak firmalar açısından önemlidir. Bazı durumlarda firmalar için risk yaratabilir. Örneğin bireysel bir sporcu destekleme kararı alan bir firmanın o sporcunun dopingli çıkması sonucunda oluşacak olumsuz durumdan etkilenmesi söz konusu olacaktır.

Spor kurumları bulabildikleri sponsorluklar ölçüsünde kendilerini başarı ile pazarlamış sayılırlar.

Sonuç olarak spor, dünya üzerinde ekonomik seviyesi, cinsiyeti, eğitim düzeyi, yaşı, mesleği ne

olursa olsun her kesim tarafından ilgi ile seyredilen büyük bir organizasyon ve endüstri olmuştur. Bu kadar ilginin olduğu bir olay karşısında firmalar, tanıtımda ve marka bağlılığı oluşturmada sporu kullanmakta ve satışlarını artırmayı hedeflemektedirler. Spor yolu ile daha ekonomik, daha etkileyici ve daha çok kesime ulaşılabilir bir fırsata sahip olan firmaların hedefledikleri marka bilinirliği ve satış artışına ulaştığını söyleyebiliriz. Örneğin bir havayolu şirketinin Avrupada % 4 civarında olan bilinirliği, takım, oyuncu ve spor organizasyonu sponsorluğu ile birlikte önemli seviyelere gelmiş, bunun sonucunda doluluk oranı ve sefer sıklığı artmıştır.

Markalaşma ve pazarlama üzerine önemli araştırmaları olan Kevin Keller, tüketicilerin bir markayı ne kadar çok görerek, duyarak ya da düşünerek pekiştirirlerse o markayı hatırlama olasılığının daha yüksek olacağını vurgulamıştır. Spor bu vurgulama için en iyi yoldur.

Bilge DONUK

1977 yılında Ceyhan'da doğdu. İlköğretim ve lise eğitimini İstanbul'da tamamladıktan sonra, lisans öğrenimini Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünde tamamladı.

2000 yılında girdiği Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği Yüksek Lisans Programından 2003'te mezun olduktan sonra aynı yıl aynı programda doktora eğitimine başladı ve 2006'da mezun olarak "Doktor" unvanını aldı. 2001'de "Araştırma Görevlisi" olarak başladığı İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı'nda 2009'da "Yardımcı Doçent" oldu. 2012 yılında Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Temel Alanı "Yönetim ve Strateji" bilim alanında "Doçent" unvanı aldı. Görevine halen İstanbul Üniversitesi'nde Profesör olarak devam etmektedir.

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Üyesi olan Donuk, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Fair Play Komisyonu Başkan Yardımcılığını yürütmektedir. 2005-2009 yılları arasında Basketbol Federasyonu Eğitim Kurulunda ve 2011-2017 yıllarında da Tenis Federasyonu Eğitim Kurulunda görev yapmıştır. Ayrıca 2013 yılında Mersin'de düzenlenen Akdeniz Oyunlarında "Gönüllüler Koordinasyon Birim Sorumlusu" olarak görev yapmıştır.

2005'te, "Spor Yöneticiliği ve İstihdam Alanları", 2006'da Fatih Şenduran ile birlikte "Futbolun Anatomisi", 2007'de "Liderlik ve Spor", 2008'de "Yönetim İstifa", 2011'de Erdoğan Arıpınar ile birlikte "Fair Play" ve 2016'da "Spor Yönetim Sanatı" adlı kitapları yazdı.

Ulusal-Uluslararası dergi ve kongrelerde spor yönetim bilimleri alanında yayınları bulunan Donuk, evli ve bir çocuk babasıdır.

Birazda Gülelim

Nostalji

Uzun yıllar Ceyhan bölgesinde karakol komutanlığı yapmış; Ceyhan'ın tüm köyleri ile içli dışlı olduktan sonra emekli olarak memleketine dönen bir Yüzbaşıyla (memleketi ve ismi bilinmiyor) Ceyhan köylerinden bir genç vatani görevini yapmak üzere emekli komutanın memleketine asker olarak varır.

Tesadüfen asker emekli komutanla karşılaşır aralarında aşağıdaki diyalog geçer:

E.Komutan: Asker ağa nerelisin?

Asker: Adanalıyım,

E.Komutan: Adananın neresindensin?

Asker: Ceyhanlıyım,

E.Komutan: Ceyhan'ın neresindensin?

Asker: Ceyhan'ın köyündesim.

E.Komutan: Hangi köyündensin?

Asker: Hangi köyünü bilirsin?

E.Komutan: Ben köyleri sayayayım sen de köyüne gelince evet dersin der:

- Ağası gâvur avrattan dinler, **Haylazlı** köyünden misin?
- Pehlivanı çok kispeti yok, **Zeytinbeli** köyünden misin?
- Güzeli çok alıcısı yok, **Ayas** köyünden misin?
- Meteliği yok süksesi çok, **Narlöhören** köyünden misin?
- Yerleri oymaz karnı doymaz, **Doruk** köyünden misin?
- Kızı çok genci yok, **Çiflikat** köyünden misin?

- Bir gözü Ayas'a bir gözü Payas'a bakar Çilpirtin dikenini yakar, **Kurtkulağı** köyünden misin?
- Geçiminden aciz boyunduruğu kırık camisi var minaresi yok, **Değirmendere** köyünden misin?
- Tarlası çok öküzü yok, **Hamdilli** köyünden misin?
- Yüksek tahsilli cin fikirli tatlı dilli, **Papak** köyünden misin?
- Arkası dağ önü yazı yerinin kıymetini bilmeyen, **Azizli** köyünden misin?
- Çifte kahveli yeri safalı adamı kumaracı, **Vesiye** köyünden misin?
- Somunu büyük yiyeni yok, **Mustafabeyli** köyünden misin?
- Parası yok hovardası çok, **Dağaslanlı** köyünden misin?
- Ağası çok gölgesi yok, **Elmagöllü** köyünden misin?
- Eşeği yok tezeği çok, **Tumlu** köyünden misin?
- Suyu çok değirmeni yok, **Altıgözbekirli** köyünden misin?

Asker: EVET der.

Narlöhören Köyünden Sn. Halil Altuner'den alınan bu söyleşi hakkında Sn. Halil Altuner aşağıdaki açıklamalarda bulunmuştur.

"Yukarıdaki sohbetin geçtiği yıllarda Yumurtalık ilçesinin köyleri de Ceyhan'a bağlıdır. Halk arasında Ceyhan'ın tüm köyleri hakkında söylenen bu benzetmelerden aklımda kalan 17 köy vardır.

Sağlıcakla kalın"

Merziye DALOĞLU

ESKİYE ÖZLEM

Eskileri ne kadar özlemle andığımızı fark ettim son zamanlarda. Nedendi bu özlem? Neler değişti hayatımızda diye aklımdan geçirirken, gazete okumakta olduğum cam ekrana takıldı gözüm. Evet dedim sonra bu değişti işte. Dokunmadan yaşamaya başladık. Her şey, sadece ebatları farklı olan ama hepimizi esir alan bu cam ekranlarda yaşanıyor artık. Gazete, kitap kokusunu çok severim, hele gazeteyi ilk okuyan bensem değmeyin keyfime, o sayfaları çevirmek, dümdüz, buruşmamış sayfaları okumak inanılmaz keyif verir bana. Kitap keza öyle, önce baştan sona hızlıca elimde çevirir koklarım kitabı, içime çekerim o kağıt ve mürekkebin kokusunu, sonra yavaşça açar okumaya başlarım. Pazara gitmeyi severim mesela, elimle seçerek aldığım meyve-sebzeyi, o renklerin canlılığını, her şeyin tazeliğini severim, zevkle izlerim o renk cümbüşünü. Alışverişi severim herkes gibi. Alacağım elbisenin kumaşına dokunmayı, yumuşaklığını hissetmeyi, rengini yakından görmeyi severim. Çiçekleri severim mesela, onlara dokunmayı, onlarla konuşmayı, renklerine hayran hayran bakmayı severim. Şimdi çiçek bakmaya vaktimiz yok diye tüm ev plastik, kokusuz çiçeklerle dolu. Şimdi artık dokunmak yok, hissetmek yok. Alışverişler sanal alemden yapılabilir, kitap, dergi, gazete hepsi tek tuşla ekranınızda. Robotlardan ne farkımız kaldı sizce? Arkadaşımızın fotoğrafını görüyoruz, beğendi işareti yapıyoruz, halbuki aç telefonu yüzüne söyle, fotoğrafını çok beğendim de, sesini duy, onu hisset. Hayır maalesef, yapmıyo-

ruz artık. Taziyeler, sevinçler, üzüntüler hepsi tek tuşla artık. Halbuki acısı olan bir arkadaşına sarılarak onu teselli etmek, sevinçli bir arkadaşına sarılıp onunla havalara zıplamak, nelere bedel biliyor musunuz? Biz yaştakiler çok şükür duygulu günler yaşadık, ağlamayı, gülmeyi, hissetmeyi yaşadık. Ama şimdi duygusuz bir nesil yetişiyor, tepkisizler mesela acıya da sevince de tepki vermiyorlar neredeyse. Onun da sebebi teknoloji, gelişen dünya, artan ihtiyaçlar, anne çalışıyor çünkü, anne kokusunu bilmeden büyüyor çocuk artık, anne işe giderken sütünü sağıp bırakıyor, bakıcı bebeğe iciriyor. Çok yoğun çalışan bir aneden çocuğunu göremediği itirafını duymuşum mesela. Gece geldiğimde uyumuş oluyor, sabah o uyanmadan ben çıkıyorum demişti. Düşünebiliyor musunuz? Çocuğuna dokunmuyorsun artık değil ki gazete, dergi. Çocukları itiyoruz teknolojinin kucığına, hadi al tabletini oyna, hadi tv’de çizgi film izle, hadi al benim telefonumu, oyun yükle. Sonra bir misafirliğe gittiğinde çocuğa “nasılsın?” diye sorduklarında bön bön bakıyor, böyle utangaç işte teyzesi deyip geçiyor anne, utangaç değil ki konuşmayı unuttu artık çocuk ne yapsın, çocuğunun en sevdiği rengi bilmeyen var aramızda, en sevdiği yemeği, neye kızar? neye mutlu olur? vallahi bunları bilmeyen var. Demem o ki; birbirimize, çocuklarımıza, kitaplara, gazetelere, çiçeklere, meyvelere dokunmuyoruz artık sadece o buz gibi ekranda yaşayıp gidiyoruz. E-alışverişi, E-gazete, E-dergi, E-kitap derken artık bizler de E-insan olduk çıktık.

PuntoGrafik

TASARIM ve UYGULAMA ATÖLYESİ LİMİTED ŞİRKETİ

0212 931 2844 ■ www.puntografik.com ■ info@puntografik.com

Neler Yapıyoruz...

■ Grafik Tasarım

Her türlü basılı ve görsel malzeme tasarımı

■ Ofset Baskı

kurumsal kimlik

matbu evrak

broşür

katalog

dergi/bülten

CD kapak ve kitap

harita ve illüstrasyon çalışmaları

takvim/bloknot

ajanda/ambalaj

davetiye/sertifika

■ Dijital Baskı ve Uygulamaları

Büyük ebatla iç veya dış mekan

dijital baskı ve uygulamaları

Folyo, vinyl, tekstil, duratrans,

one way vision

■ Promosyon Malzemeleri

Orjinal fikirler, uygun bütçeli ürünler

USB bellek

mausepad/kalem

çanta/t-shirt/kutu

anahtarlık/saat

yaka kartı ve şeritleri

■ Mekan ve Fuar Stant Tasarımı

Öztiryakiler

PROFESYONEL MUTFAK EKİPMANLARI

www.oztiryakiler.com.tr